

Kerkgrip en Rolverwagtinge in die NG Gemeente Murray

Louis Smith

Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir die graad van Magister in Praktiese Teologie aan die Universiteit van Stellenbosch

Promotor: Prof. H J Hendriks

Maart 2011

“Verklaring

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Gevorderde Grade Universiteit van Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Datum: 17 November 2010”

OPSOMMING

Die sentrale probleem waarmee daar in hierdie navorsing gewerk word, is die volgende: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van hulle leraars? Die doel van die studie is om die kerkbegrip en rolverwagtinge van die lidmate van die gemeente vas te stel en om die gemeente te help om sy missionale identiteit te ontdek. Die gemeente moet dus geleer word om in die geloof te kan onderskei.

Vir die doel van die navorsing word daar binne die veld van Praktiese Teologie aan die hand van die kruis metodiek van Hendriks se *Studying Congregations in Africa* (2004) gewerk. Die prakties-teologiese metodologie wat gebruik word, sê dat daar die hele tyd 'n hermeneuties sensitiewe korrelasie tussen Woord en wêreld moet wees; met ander woorde tussen konteks en identiteit. Hierdie korrelasie word geloofsonderskeiding genoem en as dit gebeur, loop dit uit op 'n bepaalde strategie, 'n manier van lewe waar lidmate se dink nie institutêr is nie (betreffende die rol van die dominee), maar waar hulle self voor die Here staan en oop is vir sy leiding om in hulle konteks lig en sout te wees. Dit is die ideaal waarna gewerk word.

In hoofstuk 2 word die teologiese fondasie van die missionale teologie aan die hand van die leer van die Triniteit gelê en word die praktiese implikasies daarvan vir die kerk bespreek. Hierdie is die normatiewe van die missionale teologie.

In die derde hoofstuk word die konteks van die gemeente bespreek aan die hand van die huidige situasie in die wêreld, die veranderinge binne die breë gemeenskap en die huidige situasie in die gemeente. Daar word op gewys dat die wêreld tans groot, vinnige en onvoorspelbare veranderinge beleef. Die gemeente sal die impak van hierdie veranderinge op 'n positiewe wyse moet benut deur 'n alternatiewe identiteit in Jesus Christus te skep.

Die rolverwagtinge van die leraars staan sentraal in die navorsingsprobleem en om dié rede word daar in hoofstuk vier gefokus op wat die navorser beskou as die normatiewe rol van leraars, indien hulle die gemeente wil leer om geloofsonderskeidend te leef. Leraars behoort bepaalde geloofsvormende gewoontes as prioriteit in hulle bediening te beskou. Sonder die geloofsgewoontes sal die leraar nie die gemeente kan lei om geloofsonderskeidend te leef nie.

Die NG Gemeente Murray (De Doorns), wat die fokus van die navorsing was, is by wyse van 'n kwalitatiewe vraelys en deur etnografiese studie nagevors. Die resultate is deur middel van triangulasie bespreek en daaruit het dit duidelik geword dat daar duidelike verskille is wat betref die kerkmodel van voorkeur en die rolverwagting van die leraars. Dis egter duidelik dat daar wel 'n skuif gekom het in die kerkbegrip van die lidmate. Hierdie skuif in kerkbegrip het egter nog nie so 'n groot effek op die rolverwagting wat lidmate van die leraars het nie. Daar is dus 'n mate van konflik tussen kerkbegrip van lidmate en hulle verwagting van die leraars. Indien dit nie aangespreek word en die rolle van die leraars nuut uitgeklaar word nie, sal die gemeente nie leer om geloofsonderskeidend te leef nie en kan die gemeente nie aansluit by die *missio Dei* nie.

SUMMARY

The central problem with which this research is working is: has there been a shift in the members of the Dutch Reformed Congregation Murray (De Doorns) concept of the church, and, if so, how did it affect the role expectation of the ministers? The purpose of the study is to determine the church concept and role expectation of the members of the congregation and to help the congregation to discover their missional identity. It is important that the congregation will learn spiritual discernment.

For the purpose of the study the work was done within the field of practical theology on the basis of the cross methodology as found in *Studying Congregations in Africa* (Hendriks 2004). This practical theology methodology works with a constant correlation-hermeneutic between the Word of God and the world, between context and identity. This correlation is called spiritual discernment and when this happens it will lead to a certain strategy, a way of life in which the members of the congregation do not think institutionally (regarding the role of the minister), but where the members themselves stand before God and are open for his guidance to be light and salt for the world.

The theological foundation of missional theology on the basis of the doctrine of the Trinity and the practical implications for the church are discussed in Chapter 2. This is normative for missional theology.

Chapter 3 is a discussion of the context of the congregation with regard to the current situation in the world, the wider community and the congregation. It is common knowledge that the world is currently in a time of major, fast and unpredictable change. It is important that the congregation will use the change in the way identity is formed in a positive manner by creating an alternative identity in Christ Jesus.

The role expectations of the ministers are central to the research problem. In Chapter 4 the researcher gives what he believes to be the normative role of the minister should a congregation want to learn to live with spiritual discernment. For this to happen the ministers need to establish certain faith-forming habits. Without these faith-forming habits it will be impossible for the minister to lead the congregation to live with spiritual discernment.

The Dutch Reformed congregation of Murray (De Doorns) which was the focus of the study, was researched by using a qualitative questionnaire and ethnographic research.

The results were discussed by triangulation and it thus became clear that there are clear differences with regard to the church model of choice and the role expectations for the ministers. The research shows that there has been a definite shift in the church concept of the members of the congregation. This shift, however has not had a major effect on the role expectations for the ministers. There is thus some degree of conflict between the church concept of the members of the congregation and their role expectations for the ministers. If this conflict is not addressed and the role expectations of the ministers cleared anew, the congregation will not learn to live with spiritual discernment and will not be able to join the *missio Dei*.

INHOUDSOPGAWE

OPSOMMING	2
SUMMARY	4
INHOUDSOPGAWE	6
HOOFSTUK 1.....	11
1. DIE AGTERGROND VAN NAVORSER.....	11
2. PROBLEEMSTELLING	13
3. DIE DOEL VAN DIE STUDIE.....	14
4. METODOLOGIE	15
4.1. VOORVERONDERSTELLINGE	15
4.2. METODOLOGIE VAN PRAKTIESE TEOLOGIE.....	16
5. UITEENSETTING VAN DIE WERKSWYSE	19
HOOFSTUK 2. DIE MISSIONÊRE IDENTITEIT VAN DIE KERK WORD BEGROND IN DIE TRINITARIESE GOD EN DIE MISSIO DEI.....	20
1. INLEIDING	20
2. HOE OPENBAAR GOD HOMSELF?.....	21
2.1. GOD OPENBAAR HOM AS TRINITEIT	21
2.2. GOD OPENBAAR HOMSELF AS DRIE PERSONE WAT ELKEEN AKTIEF BETROKKE IS BY DIE ANDER EN WAAR HULLE IN VOLKOME GEMEENSKAP MET MEKAAR LEEF	22
2.3. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N KATOLIEKE GOD.....	23
2.4. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N PERSOONLIKE GOD.....	23
2.5. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD WAT GEKIES HET OM HOMSELF AS 'N VERHOUDINGSWESE TE OPENBAAR.....	23
2.6. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD VAN LIEFDE	24
2.7. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD WAT STUUR – <i>MISSIO DEI</i>	24

2.8. GOD OPENBAAR HOMSELF AS IEMAND WAT HOMSELF VOLKOME MET DIE MENS VEREENSELWIG –SY INKARNASIE	26
2.9. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD WAT ONS NOOI OM SAAM MET HOM TE WERK .	27
3. 'N NUWE VERSTAAN VAN DIE MISSIONÊRE IDENTITEIT VAN DIE KERK GEGROND OP DIE <i>MISSIO DEI</i>	28
4. WANNEER IS DIE KERK WERKLIK KERK?.....	32
5. TRINITEIT EN AMPSBESKOUING	34
6. PRAKTIESE IMPLIKASIES VAN DIE MISSIO DEI OP DIE PLAASLIKE GEMEENTE	35
6.1. DIE MISSIONALE KERK VOLG JESUS SE VOORBEELD VAN INKARNASIE	36
6.2. DIE MISSIONALE KERK LEEF IN OOREENSTEMMING MET SY BELYDENIS	38
6.3. MISSIONALE GEMEENTES HET 'N NUWE VERSTAAN VAN LEIERSKAP	40
7. SAMEVATTING	42
HOOFSTUK 3. DIE WÊRELD WAARBINNE DIE GEMEENTE HAARSELF BEVIND	47
1. INLEIDING	47
2. DIE MAKROKONTEKS: DIE WÊRELD WAARBINNE ONS LEEF	48
2.1. DIE VORMING VAN IDENTITEIT IN DIE HUIDIGE SAMELEWING	52
2.2. REAKSIES OP DIE VERANDERENDE WÊRELD	55
2.3. DIE GEVOLGE VAN GLOBALISASIE EN VAN DIE TEGNOLOGIESE ONTWIKKELING	59
3. DIE INVLOED VAN DIE VERANDERENDE WÊRELD OP DIE KERK	61
4. MESO-KONTEKS: DIE HEXRIVIERVALLEI	65
5. MIKRO-KONTEKS: DIE GEMEENTE SELF.....	70
5.1. DIE SAMESTELLING EN DENOMINASIE VAN DIE GEMEENTE.....	70
5.2. KERKGROOTTE	71
5.3. SOSIALE LIGGING.....	72
5.4. GEMEENTEBESTUUR	72
5.5. GEMEENTEBEGROTING	73
6. SAMEVATTING	74

HOOFSTUK 4. GELOOFSONDERSKEIDING EN DIE ROL VAN DIE LERAAR IN 'N GEMEENTE WAT ERNS MAAK OM BETROKKE TE RAAK EN DEEL TE WORD VAN DIE MISSIO DEI	79
1. INLEIDING	79
2. VOORVERONDERSTELLINGS WAT DIEN AS VERTREK PUNT INDIEN GEESTELIKE ONDERSKEIDING BEOEFEN WIL WORD	81
2.1. DAAR IS "IETS" GROTER AS ONS, 'N MISTERIE, WAT ONS GOD DRIE-ENIG NOEM	81
2.2. HIERDIE "MISTERIE" WAT ONS GOD NOEM, WIL GEKEN WORD	82
2.3. OM IN DIE GELOOF TE ONDERSKEI, KAN DIE TEOLOGIE EN DIE UITLEEF DAARVAN IN DIE ALLEDAAGSE LEWE, NIE VAN MEKAAR LOSGEMAAK WORD NIE.....	82
2.4. DIE TRINITEIT VAN GOD GEE VIR ONS DIE RAAMWERK WAARBINNE GELOOFSONDERSKEIDING DEEL VAN DIE ALLEDAAGSE VAN DIE LEWE WORD	82
2.5. GOD IS VANDAG NOG VOORTDUREND WERKSAAM IN DIE WÊRELD EN NOOI SY KERK (ELKE GELOWIGE) OM BY HOM AAN TE SLUIT	83
2.6. DIE WÊRELD SE GESKIEDENIS EN DIE HERE SE GESKIEDENIS IS EEN EN DIESELFDE GESKIEDENIS.....	84
2.7. GEESTELIKE ONDERSKEIDING WORD NIE DEUR TEGNIEKE BEMEESTER NIE, MAAR IS IETS WAT GEBEUR OP VERSKILLENDE EN KONKRETE MANIERE, ONDER LEIDING VAN DIE HEILIGE GEES	84
2.8. DIE WAARHEID BEHOORT AAN DIE GEMEENSKAP VAN GELOWIGES.....	85
2.9. GELOOFSONDERSKEIDING KAN ALLEEN PLAASVIND WANNEER DAAR 'N VOLKOME BEREIDHEID IS OM AAN GOD SE LEIDING ONDERWERP TE WORD EN DIT GEHOORSAAM TE DOEN	86
2.10. GELOOFSONDERSKEIDING VERONDERSTEL DAT DAAR NIKS BELANGRIKER IS AS OM GOD SE WIL TE WETE TE KOM NIE.....	86
2.11. WARE GELOOFSONDERSKEIDING IS ALLEEN MOONTLIK AS DIE WOORD VAN GOD DIE MAATSTAF IS WAARAAN DIE LEIDING GETOETS WORD.....	86
2.12. GEESTELIKE ONDERSKEIDING IS 'N VOORTGAANDE PROSES WAT NOOIT AFGEHANDEL IS NIE	87

3. IMPLIKASIES VAN GELOOFSONDERSKEIDING VIR DIE LERAAR SE PERSOONLIKE GELOOFSONTWIKKELING.....	87
3.1. DIE LERAAR AS MAN/VROU VAN GEBED.....	89
3.2. DIE LERAAR AS MAN/VROU VAN DIE WOORD	91
3.3. DIE LERAAR AS GEESTELIKE BEGELEIER EN IN GEESTELIKE BEGELEIDING.....	94
3.4. DIE ONDERHOUDING VAN DIE SABBAT.....	97
4. IN 'N MISSIONÊRE GEMEENTE WAT ERNS MAAK MET GELOOFSONDERSKEIDING SAL DIE ROL VAN DIE LERAAR NUUT UITGEKLAAR MOET WORD	98
5. IN 'N MISSIONÊRE GEMEENTE WAT ERNS MAAK MET GELOOFSONDERSKEIDING SAL DIE STRUKTURE EN BESLUITNEMINGSPROSES ANDERS LYK	102
6. SAMEVATTING	104
HOOFSTUK 5. DIE NAVORSING.....	108
1. INLEIDING	108
2. NAVORSINGSMETODIEK	109
3. DIE SAMESTELLING VAN DIE KWALITATIEWE VRAELYS.....	110
3.1. DULLES SE KERKMODELLE	111
4. VALIDASIE	114
5. DIE VORM VAN DIE VRAE.....	115
6. TOESTEMMING VANAF DIE KERKRAAD VIR DIE VRAELYS EN DIE POPULASIE	115
7. DIE LOOTSSTUDIE	116
8. VERWERKING VAN DIE VRAELYTE.....	116
9. ANONIMITEIT.....	116
10. DATA VAN VRAELYTE	116
10.1. OPSOMMING VAN VRAE SE ANTWOORDE.....	116
10.2 SAMESTELLINGS VAN TERUG VOERDERS	133
10.3. EREDIENSTE EN GEMEENTELIKE BETROKKENHEID	134
10.4. GEESTELIKE GROEI EN DIE REDES.....	138

10.5. KERKBEGRIP IN DIE GEMEENTE	140
10.6. DIE ROL VAN DIE LERAAR	142
10.7. TOEKOMSVERWAGTING IN DIE GEMEENTE	146
10.8. LIDMATE SE BELEWENIS VAN SPANNING IN DIE GEMEENTE	148
10.9. DIE OOP VRAE AAN DIE EINDE	148
11. DIE ETNOGRAFIESE NAVORSING	148
11.1. METODOLOGIE.....	148
11.2. DIE TERUGVOER EN BESPREKING VAN DIE 24 ONDERHOUE	151
12. KOMMENTAAR VAN BUIITE	171
13. SAMEVATTING	174
HOOFSTUK 6. SAMEVATTING EN AANBEVELINGS.....	177
BIBLIOGRAFIE.....	182
BYLAE	186
BYLAAG 1. GEMEENTE VRAELYS.....	186
BYLAAG 2. GEMEENTE VRAELYS: TERUGVOER	197
BYLAAG 3. KORRELASIES EN VERBANDE AANGEVRA.	218
BYLAAG 4. INTERPRETASIE VAN GODSDIENS-DEMOGRAFIESE DATA.....	246

HOOFSTUK 1.

1. DIE AGTERGROND VAN NAVORSER

Ek, Louis Smith, navorser van hierdie werkstudie, is op 12 Desember 1967 in Pretoria gebore, het daar groot geword, gematrikuleer en aan die Universiteit van Pretoria in die Teologie gestudeer. Na 'n jaar van diensplig het ek in 1993 'n pos in De Doorns aanvaar as 'n evangelisasie werker op die plase. Hierdie projek was 'n gesamentlike onderneming van die plaaslike NG Gemeente Murray en die VGK. My verantwoordelikheid was die evangelisering van kerklose mense om hulle te begelei om lidmate van die VGK te word. In dié tydperk het ek die voorreg gehad om nou saam te werk met leraars en lidmate van beide gemeentes. Ek het 'n liefde vir die bruin arbeider ontwikkel en meermale besef dat ten spyte van watter verskille daar tussen die rasse mag wees, gelowiges werklik een is in Christus en daarom saam in een kerk hoort. My eie ervaring van gesamentlike aanbidding was dat daar 'n dieper belewenis van God se teenwoordigheid was wanneer ons as verskillende kulture saam was as wanneer ons apart aanbid het. Na twee jaar is ek aangestel as jeugwerker by NG Kerk Murray en is 'n jaar later (1996) beroep toe een van die twee leraars afgetree het.

In die tyd, nadat ek GCOWE (Global Consultation of World Evangelism) in 1997 bygewoon het, het die Here 'n passie vir sending in my wakker gemaak. Hierna is daar vir die eerste keer 'n wêreldfokuskonferensie in die gemeente gehou. Groot klem is geplaas op die taak van die plaaslike gemeente om by sending betrokke te raak.

Aangesien my vorige kollega op daardie stadium reeds 20 jaar in die gemeente was en aftrede 'n realiteit begin word het, het die inisiatief tot verandering in die gemeente hoofsaaklik van my uitgegaan. Ouer lidmate is nie altyd so ontvanklik vir vernuwing nie. Die gevolg was dat ek beskou is as die moeilikheidmaker in die gemeente. Vir 'n tydperk van twee jaar moes ek sodanige veranderinge in feitlik elke kerkraadsvergadering verdedig en regverdig.

In 2000 tree my kollega af, maar bly aan in 'n volle leraarspos tot Junie 2004. In hierdie tydperk was ek verantwoordelik vir die implementering van 'n nuwe bedieningsmodel in die gemeente. Die proses is in samewerking met Frederik Marais van Buvton deurloop waarna die gemeente 'n visie van God ontvang het, naamlik “**Vreugdevolle medewerkers**

in die wingerd met die oog op God se oes.” Reeds tydens dié proses was die rol van die leraar en kerkbegrip gedurig deel van die spanning in die gesprekke.

Hierna sluit die gemeente 'n ooreenkoms met Kingfisher Mobilisering Netwerk om die gemeente te help transformeer na 'n gestuurde gemeente. Dit was 'n moeilike, maar lekker proses. In 2005, ná agt maande alleen in die gemeente, waarin daar met behulp van 'n konsultant deur baie spanning in die gemeente gewerk is, daag 'n nuwe kollega op. In die tydperk van beroep was kerkbegrip en die rolverwachting van die leraar die kwessies wat spanning veroorsaak het. Die nuwe leraar was verantwoordelik vir leierskap in die gemeente. Die implikasie was dat insette van my kant af nie in ag geneem is nie en ek baie gefrustreerd geword het.

Vanaf begin 2005 woon ek verskillende kursusse by wat 'n belangstelling in geestelike begeleiding by my gevorm en gekweek het. Die vraag hoe jy lidmate en die gemeente in geloofsvorming begelei, lê my na aan die hart. Daar groei egter 'n al hoe groter wordende spanning in my oor die bediening. Die wete dat die kerk nie regtig meer relevant vir mense is nie, word vir my al hoe duideliker. 'n Verdere bron van spanning is dat dit volgens my eie belewenis in die gemeente meer gaan oor die versorging van die lidmate self, eerder as oor die verskil wat die gelowiges en die gemeente in die wêreld maak. Die wete dat ek nie opgelei is vir die tye waarin ons leef nie het die spanning vererger.

In my persoonlike stiltetyd wys die Here sedert 2006 my voortdurend daarop dat ek besig moet wees met die dinge waarmee Hy besig was op aarde. Dit het die spanning in my vererger in die sin dat ek geweet het wat die Here van my vra, maar gesukkel het om dit in die praktyk te begin doen, deels omdat die verwagting van lidmate ten opsigte van die rol van die leraar die versorging van lidmate was. Gedurende die Wes-en-Suid-Kaap se Sinodesitting van 2007 lees ek 'n pamflet waarin die die Magister-kursus in Teologie geadverteer word en dit het my dadelik getref. Dit het so in my hart gegroei dat ek ingeskryf het vir die kursus, iets wat ek nooit gedink het ek sal doen nie. Ek is oortuig dat die Here vir NG Kerk Murray, waar ek tans leraar is, roep om iets van sy Koninkryk hier in die Vallei en verder sigbaar te maak. Ek is oortuig dat die gemeente werklik 'n fenomenale verskil kan maak indien hulle hul Goddelike roeping kan ontdek en uitelef. Ek bid dat hierdie verhandeling eerstens vir my sal verander en daarmee saam my sal bemagtig, om deur die genade van die Here en in samewerking met die leierskap in die gemeente, die kultuur van die gemeente te verander.

Intussen het my vorige kollega uit die bediening bedank en was die gemeente vanaf Februarie 2009 tot Maart 2010 in 'n beroepings proses waarin 'n nuwe kollega beroep is. Dit was 'n moeilike proses aangesien die verskille in die gemeente rondom die rol van die leraar en verskil in kerk-begrip weereens tot groot spanning gelei het. Dit word in die probleemstelling verder verduidelik.

Midde-in die spanning vind ek dit moeilik om neutraal te staan. Omdat my verstaan van kerkwees radikaal beïnvloed is deur my verstaan van God drie-enig en sy besig wees in die wêreld, vind ek dit moeilik om my met 'n tradisionele kerk model van instandhouding te vereenselwig. Ek vind dit dus as navorser moeilik om die data wat ingesamel is op 'n neutrale wyse te hanteer.

2. PROBLEEMSTELLING

Die sentrale probleem kan soos volg gestel word: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van die leraars?

Die Nederduits-Gereformeerde Gemeente Murray, op De Doorns in die Wes-Kaap, is die afgelope paar jaar gewikkel in 'n meningsverskil oor die rolverwagting van 'n leraar. Soos reeds aangedui is die spanning rondom hierdie saak alreeds sedert 1999 in die gemeente aanwesig. Gedurende 2009 was die gemeente in 'n langdurige beroepingsproses vir 'n tweede leraar. Tydens hierdie beroepingsproses het die spanning weereens na die oppervlak getree. Daar was 'n amper onoplosbare verskil van opinie oor die rol wat die nuwe leraar moet vervul. Die een groep het 'n leraar gesoek wie se hoof-taak moet wees die versorging van lidmate op 'n tradisionele manier deur middel van huisbesoek. Vir hulle bestaan die kerk ter wille van sy lidmate en is die leraar se primêre taak die versorging van sy gemeentelide. Daar is egter ook 'n ander groep lidmate wat iets begin verstaan het van die kerk se roeping om by God se werksaamhede, wyer as die gemeente self, aan te sluit. Hulle begin verstaan dat God die gemeente roep om iets van sy koninkryk sigbaar te maak en dat die gemeente nie ter wille van homself bestaan nie. Hulle soek 'n leraar wat hulle hiervoor kan bemaagtig.

Die probleem is dat beide groepe lief is om te sê “die mense sê so” en so maak elke groep aanspraak op die rugsteun van ‘n onbekende aantal ondersteuners vir sy standpunt. Die navorsing het ten doel om vas te stel wat lidmate se standpunt is, asook hoe groot die verskillende groepe is. Die vermoede bestaan dat die konflikterende verwagtinge simptome is van verskille in kerkbegrip. Nog ‘n vraag is of en in watter mate, die vlak van geestelike groei (geloofsvolwassenheid) ‘n impak het op die kerkbegrip van lidmate.

Die afgelope paar jaar was daar ook ‘n invloed van jonger lidmate in die gemeente wat begin het om plaas oor te neem by die ouer geslag. Dit stel nuwe uitdagings aan die bedieningswyse in die gemeente. Die vermoede bestaan dat as gevolg van die invloed van die jongmense na die gemeente daar ‘n skuif aan die plaasvind is ten opsigte van lidmate se denke oor die kerk en die rol van die leraar.

Die opmerking van Hendriks (2004:123): “The role of the pastor influences the identity and culture of a congregation considerably” is waarskynlik korrek. Indien die kultuur van die gemeente aan die skuif is, sal dit die rolverwachting van die leraar beïnvloed.

Aangesien die gemeente sedert Januarie 2010 deel is van die Vennootskap van Gestuurde Gemeentes wil die ondersoek help om te bepaal in watter mate die gemeente reeds iets verstaan van haar roeping as gemeente om aan te sluit by die *missio Dei*.

3. DIE DOEL VAN DIE STUDIE

Die doel van die studie is om die kerkbegrip en rolverwachtinge van die lidmate van die gemeente te beskryf. Daar gaan bepaal word of daar ‘n skuif plaasgevind het in die kerkbegrip van die lidmate van NG Gemeente Murray (De Doorns) en hoe dit hulle rolverwachting van die leraars beïnvloed.

Ek is daarvan oortuig dat die gemeente nie meer kan fokus op die instandhouding van die gemeente nie, maar dat die gemeente moet aansluit by dit waarmee God besig is, naamlik die vestiging en sigbaarmaking van sy koninkryk in die Hexriviervallei en verder. Die navorsing sal die kerkraad help om te bepaal in watter mate die gemeente reeds iets van sy missionale identiteit verstaan en of dit vir die kerkraad nodig is om aanpassings te

maak om die gemeente se roeping, as gestuurdes van die Here, beter te ontdek, te verstaan en gehoorsaam uit te voer. Dit is belangrik vir die kerkraad om die missionale identiteit van die gemeente te verstaan, alvorens die rolverwagting van die leraars gefinaliseer kan word. Die doel van die studie is om die gemeente hiermee te help.

4. METODOLOGIE

“Soos die Vader My gestuur het, stuur Ek julle ook.” God het die kerk geroep om die evangelie van Jesus Christus aan die wêreld te verkondig. Die navorser sien sy roeping in die verlengstuk van hierdie opdrag. Die studie beweeg op die terrein van ’n spesifieke sub-dissipline, naamlik Praktiese Teologie. “Practical theology is a continuing hermeneutical concern discerning how the Word should be proclaimed in word and deed in the world” (Hendriks 2004:19).

Volgens Hall (2002:1) is die Christendom tans in een van die twee grootste transformasieperiodes sedert sy ontstaan. Sedert die tyd van Konstantyn het die kerk in ’n bepaalde verhouding met die staat gestaan. Die transformasie van 315n.C. het gelei tot die Christendom-paradigma wat vir 1600 jaar oorheers het in die Westerse wêreld.

Die Christendom staan nie meer in die gesagsposisie waarin dit vir bykans 1600 jaar gestaan het nie en het tot gevolg dat daar tans ’n metamorfiese proses plaasvind. Die kerk het intussen baie van sy gesag verloor. “.. the Western World is experiencing the disestablishment of the church. The church has lost its prophetic power and its true identity...” (Hendriks 2004:20). Die plaaslike gemeente, Murray, sal ’n manier moet vind om teologie te beoefen wat die gemeente help om los te kom van die ou ordes en paradigmas en sal moet besig raak met die beoefening van ’n kontekstuele teologie.

4.1. VOORVERONDERSTELLINGE

’n Keuse word gemaak vir Hendriks (2004:21) se verstaan van teologie, naamlik dat teologie een dissipline is en dat dit van nature missionêr is. “Theology’s epistemological core is a faith-based focus on the triune God who reveals Himself as a fountain of love (*missio Dei*) through Scriptures, and through the Holy Spirit’s ongoing, life giving, non-manipulatable work.”

Wanneer jy met die kerk besig is, moet jy verstaan dat daar ’n bonatuurlike element aan verbonde is. Sekere dinge kan nie met die menslike verstand verstaan of selfs met wetenskap bewys word nie. Om hierdie rede word daar in die studie gebruik gemaak van

'n korrelasioneel hermeneutiese werkswyse. Dit beteken dat daar na verskillende perspektiewe gekyk word wat dan met mekaar in verband gebring word en met mekaar in gesprek gaan. Hoe die werkswyse plaasvind word vervolgens verduidelik.

4.2. METODOLOGIE VAN PRAKTIESE TEOLOGIE

Die metodiek van Praktiese Teologie word verduidelik aan die hand van Hendriks se *Studying Congregations in Africa* (2004).

Dit word aan die hand van die onderstaande kruissimbool verduidelik.

Die voet van die kruis simboliseer die identiteit. Dit sê die drie-enige God is die bron van ons identiteit (driehoek). Hoofstuk 2 konsentreer hierop en omskryf dit. Dit handel oor die vraag: "Wie is God" ten einde te bepaal hoe die gemeente, as sy liggaam, sy identiteit moet verstaan.

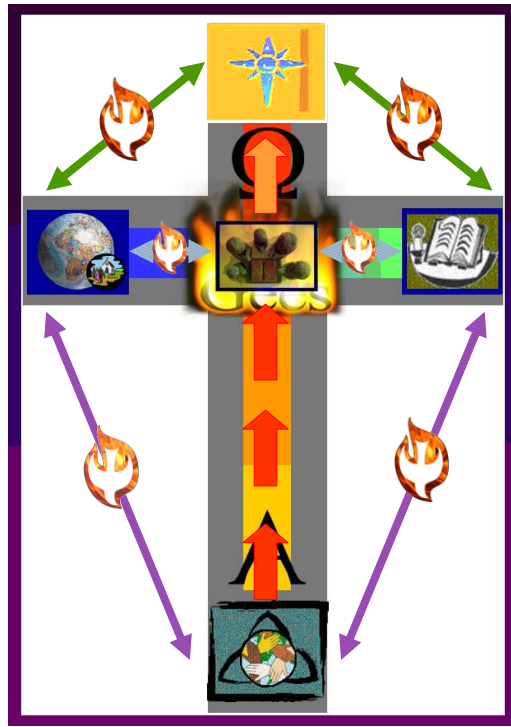
'n Deel van die voet van die kruissimbool verteenwoordig die kerk as verlengstuk van die werk van die drie-enige God. Die kerk se identiteit behoort beïnvloed te word deur sy verstaan van God-drie-enig. In Hoofstuk 5 word daar 'n analise gemaak van die missionale identiteit van die gemeente. Met die gebruik van etnografiese navorsing gegrond op die ongepubliseerde artikel van Marais en Taylor-Ellison, *Push through the pain : The Spirit transforming churches across the world*, word daar gekyk hoe die gemeente haar identiteit verstaan. Daar is ook 'n kwalitatiewe vraelys opgestel wat die verband tussen kerkbegrip en rolverwagtinge, asook kerkbegrip en geloofsgroei (geloofsvolwassenheid) vasstel.

Daar gaan 'n beskrywing van die gemeente gegee word wat die samestelling, ouderdomsgroepe en die oorwegende teologiese model van die gemeente uitspel. In die verband is daar saam met prof. Kobus Schoeman (Fakulteit Teologie, UV) gewerk en is die vraelyste van Kerkspieël as vertrekpunt geneem en aangepas. Bestaande vraelyste wat deur *Communitas* gebruik word, is ook gebruik en aangepas. Die statistiese verwerking van die vraelyste is hanteer deur dr Martin Kidd van die Departement Statistiek aan die Universiteit van Stellenbosch. Die doel van die vraelyste is nie vergelykende gegewens nie (met ander gemeentes en die kerk in sy geheel nie), maar is toegespits om die konflik in die gemeente aan te spreek. Dit probeer die kerkbegrip en rolverwagtinge in die gemeente verstaan en die verskillende groepe in die gemeente kwantifiseer. As dit duidelik is, sal die studie die wesentlike vrae vra waarmee die gemeente gekonfronteer word in terme van sy roeping en toekoms.

Die linkerkant van die kruissimbool verbeeld die huidige wêreld waarheen God sy Seun gestuur het (Johannes 3:16). Dis in hierdie wêreld waar ons geloofsgemeenskappe vind. In Hoofstuk 3 word die Makrokonteks waarbinne Murraygemeente haarself bevind deur middel van 'n literatuurstudie beskryf. Daarna word die mesokonteks aan die hand van 'n konteks analise beskryf. Dit is deur middel van gestruktureerde onderhoude bekom. Die mikrokonteks van die gemeente word ook beskryf. Hierdie deel van die navorsing is dus deskriptief van aard en plaas die feite op die tafel. Hoofstukke 3 en 5 hanteer dit.

Die regterkant van die kruissimbool herinner ons aan ons verlede en verwys na die Bybel en die geloofstradisie. In Hoofstuk 4 word die rol van die leraar vanuit die geloofstradisie neergelê. Die boonste deel van die kruissimbool verteenwoordig die toekoms, die Koninkryk van God, die eskatologiese werklikheid wat alreeds in en deur Christus teenwoordig is en waarop op ons hoop gevestig is. Hierdie hoop behoort die doel en strewe van die gemeente te bepaal.

In die middel van die kruissimbool vind ons die getroue gelowiges wat saam is om die wil van God te onderskei (Filippense 1:9), om sodoende gehoorsaam betrokke te wees in strategiese aksie (die beweging vanaf die alfa na die omega), in die proses om God se Koninkryk te laat realiseer (Hendriks 2004:23). Die pyle wat strek tussen die vier punte van die kruissimbool en die duif wys daarop dat die Heilige Gees voortdurend teenwoordig moet wees in die hermeneuties sensitiewe proses wat plaasvind in die onderskeidingsproses. Dit word in Hoofstuk 5 hanteer, en 'n bepaalde strategie word in Hoofstuk 6 voorgestel.

Die bondige samevatting van die proses lui:

1. The missional *praxis* of the triune **God**, Creator, Redeemer, Sanctifier, and
2. About God's body, an apostolic faith community (the **church**)
3. At a specific time and place within a globalised world (**a wider contextual situation**),
4. Where members of this community are involved in a vocationally based, critical and constructive interpretation of their present reality (**local analysis**),
5. Drawing upon an interpretation of the normative sources of **Scripture and tradition**,
6. Struggling to **discern God's will** for their present situation (a critical **correlational** hermeneutic),
7. To be a sign of God's kingdom on earth while moving forward with an eschatological faith-based reality in view (that will lead to a **vision** and a **mission** statement),
8. While obediently participating in transformative action at different levels: personal, ecclesial, societal, ecological and scientific (a doing, liberating, transformative theology that leads to a **strategy, implementation and an evaluation** of progress).

(Hendriks 2004:24)

5. UITEENSETTING VAN DIE WERKSWYSE

Hoofstuk 1 is die inleidende hoofstuk waarin die werkswyse van die navorsing uiteengesit word.

Hoofstuk 2 is 'n literatuurstudie oor die *missio Dei* en hoe die *missio Dei* die wese van die kerk en spesifiek die plaaslike gemeente behoort te beïnvloed. Hoe dit die kerkbegrip en rolverwagting van die plaaslike gemeente behoort te beïnvloed, is die vrae wat beantwoord gaan word.

Hoofstuk 3 handel oor die wêreld waarin die gemeente haarself tans bevind in terme van die makro-, meso- en mikrokonteks van Murray gemeente.

Hoofstuk 4 is noodsaaklik aangesien die plek van geloofsonderskeiding en die rol van die leraar in dié verband noodsaaklik is in terme van die navorsing.

Hoofstuk 5 handel oor die navorsing wat gedoen is deur middel van die kwantitatiewe vraelyste en die etnografiese navorsing. Die opstel en samestelling van die kwalitatiewe vraelyste wat in die gemeente gebruik is asook die interpretasie van die resultate gaan behandel word. Daarmee saam gaan die etnografiese navorsing beskryf en die resultate deurgegee word. Die verbande en interpretasie van die navorsing gaan bespreek word. Die uitslag van die navorsing ten opsigte van die probleemstelling sal dan gegee word.

In Hoofstuk 6 word gevolgtrekkings gemaak en word moontlike aanbevelings gemaak.

HOOFSTUK 2. DIE MISSIONÊRE IDENTITEIT VAN DIE KERK WORD BEGROND IN DIE TRINITARIESE GOD EN DIE MISSIO DEI

1. INLEIDING

Die vraag waarmee daar in die navorsing gewerk word, is: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van hulle leraars? Die doel van die studie is om die kerkbegrip en rolverwagtinge van die lidmate te beskryf, maar voordat dit gedoen kan word, moet daar eers gekyk word na wat die Woord en die tradisie te sê het oor wie God is. Dit is noodsaaklik om as gemeente na te dink oor wie God is, want 'n mens se denke oor wie God is, bepaal hoe 'n mens oor die kerk dink. Die manier waarop ons oor die kerk dink bepaal weer ons verstaan van die rol van die leraars van die gemeente.

In hierdie hoofstuk word daar aandag gegee aan wie God is. Dit is die voet, die regterkant en die bokant van die kruissimbool soos beskryf in Hoofstuk 1. In die beoefening van goeie teologie is die vertrekpunt altyd om weer te besin oor wie God is. Dit is noodsaaklik om te weet wie God is. Wanneer ons weet wie God is (nie dat ons God ooit ten volle sal kan verstaan of beskryf nie), help dit ons om te begin verstaan wat sy wil vir en met die kerk is en dan spesifiek ook wat sy wil vir 'n plaaslike gemeente is. 'n Mens kan nie sinvol oor die kerk praat sonder om na te dink oor wie God is en hoe God verstaan word nie. Vir die plaaslike gemeente, in hierdie geval NG Gemeente Murray (De Doorns), is dit belangrik om deeglik te besin oor wie God is, aangesien dit die verstaan van kerkwees (kerkbegrip) wesenlik beïnvloed.

Daar gaan spesifiek gekyk word na hoe God Homself aan die mens openbaar as 'n Trinitariese God, wat in sy wese missionaal in die wêreld betrokke is. Daar gaan vlugtig gekyk word na die aanloop tot hierdie nuwe denke en hoe die post-Christendom-era en die ontwikkeling in die teologie gelei het tot 'n nuwe verstaan van die missionale identiteit van die kerk.

Daarna gaan gekyk word wat die voorwaardes is vir 'n kerk om kerk te wees en watter implikasies die denke oor die Triniteit op die ampte van die kerk het. Die praktiese implikasies hiervan vir die kerk vandag word aan die einde van die hoofstuk behandel.

Vir die doel van hierdie Hoofstuk gaan bestaande bronne oor die interpretasie van die Bybel en die geloofstradisie (die regterkant van die kruissimbool) geraadpleeg word.

2. HOE OPENBAAR GOD HOMSELF?

Soos reeds gesê, is die verstaan van wie God is en hoe Hy Homself as God aan die mens geopenbaar het van wesenlike belang in die beoefening van goeie teologie. Vir Murraygemeente, die fokus van die navorsing, is dit belangrik om weer te besin oor wie God is en hoe Hy Homself aan ons in sy Woord openbaar. Dus, hoe openbaar God Homself aan ons? Die geloofstradisie en die Woord leer ons die volgende:

2.1. GOD OPENBAAR HOM AS TRINITEIT

God openbaar Homself as Vader, Seun en Gees. Die kerk het deur die eeue hierdie openbaring van God probeer saamvat met die term God-drie-enig, of dan die leer oor die Triniteit. Daar word met Volf (1998:198) en Peterson (2005:7-8) saamgestem dat enige poging om die Triniteit te verstaan alleen maar 'n poging is om iets van die misterie van wie God is in woorde te beskryf. Daar is nie 'n manier waarop die mens as skepsel ooit vir God die Skepper volkome sal kan verstaan en in duidelik verklaarbare terme kan beskryf nie.

My eie verstaan daarvan is dat daar nie in drie gode geglo word nie. Gelowiges (Christene) glo in een God, een wese wat gekies het om Homself te openbaar as drie Persone, by name God die Vader, God die Seun en God die Heilige Gees. Elkeen is waarlik volkome God. Elkeen uniek. En tog is hulle onlosmaaklik deel van mekaar. Die een kan nie sonder die ander bestaan nie.

Maar hoe lyk hierdie verhouding waarin God staan as Vader, Seun en Gees? Oor hoe presies hierdie verhouding lyk, is daar in die kerk verskillende opinies. Oor hoe 'n mens die drie persone van God binne die eenheid van wie God is, moet verstaan, is daar ook onduidelikheid. In die Weste word die eenheid van die goddelike essensie vooropgestel en in die Ooste word die drievoudigheid van die goddelike persone vooropgestel (Volf 1998:200). Volf stem saam met die siening van Moltmann dat die persone van die Triniteit die oorsprong is van beide hul verskille en hul eenheid. Dit voorveronderstel dat die goddelikheid van die een God nie die goddelikheid van die persone voorafgaan nie. God

se wese gaan dus hand aan hand met die gemeenskap waarin die Vader, Seun en Gees met mekaar staan (Volf 1998:202). God het dus gekies om Homself aan ons te openbaar as 'n God wat in gemeenskap met Homself as Vader, Seun en Gees staan, 'n gemeenskap wat die wese van die kerk ingrypend bepaal.

2.2. GOD OPENBAAR HOMSELF AS DRIE PERSONE WAT ELKEEN AKTIEF BETROKKE IS BY DIE ANDER EN WAAR HULLE IN VOLKOME GEMEENSAP MET MEKAAR LEEF

Die drie persone van God kan nooit van mekaar losgemaak word nie. Die een kan nie sonder die ander nie. Volf (1998:205) haal vir Moltmann aan wat sê dat daar geen persone sonder verhoudinge kan wees nie, maar daar kan ook nie verhoudinge sonder persone wees nie. Die persone van die Triniteit en hulle onderlinge verhoudinge komplimenteer mekaar. Die goddelike persone is vanweë hulle oorsprong subjekte wat verskillend van mekaar is, maar wat met mekaar in 'n wedersydse verhouding staan en wat sonder hierdie onderlinge verhouding nie kan bestaan nie. Elkeen manifesteer sy eie persoonlikheid en bekragtig die ander persone deur hulle onderlinge verhoudinge van gee en ontvang (Volf 1998:205). Ons kan dus sê dat in hierdie onderlinge verhoudinge waarin die Vader, die Seun en die Gees met mekaar staan, hulle mekaar komplementeer.

Dit is dus duidelik dat die persone van die Triniteit nie los van mekaar kan wees nie, ook nie los van mekaar kan funksioneer nie en dat hulle nooit in isolasie van mekaar kan wees nie. In hulle wedersydse gee en ontvang is die persone van die Triniteit nie net interafhanklik van mekaar nie, maar ook wedersydse inwonend in mekaar. Die Johannes-evangelie verwys hierna in Johannes 10: 38: “sodat julle kan insien en weet dat die Vader in My en Ek in die Vader is.” Dit wil dus voorkom asof die persone van die Triniteit in mekaar teenwoordig kan wees. Dit bepaal die karakter van die goddelike persone en hulle eenheid (Volf 1998:208).

Die Griekse woord vir dans, “perichoresis”, word algemeen gebruik om die onderlinge verhoudinge van die Triniteit te verduidelik. Peterson vergelyk dit met die voorbeeld van volkspele waar drie mense saam dans. Dit is 'n in-en uitbeweeg van mekaar binne 'n spesifieke ruimte sonder om jou eie identiteit te verloor. Vir die een wat van buite kyk, is dit soms onmoontlik om een persoon van die ander te onderskei. Tog weet elkeen van die persone presies wat van hom of haar verwag word en behou elkeen sy eie identiteit (Peterson 2005:45)

“Perichoresis” dui op die omgekeerde inwoning van die persone van die Triniteit. In elke goddelike persoon as ’n subjek, woon die ander persone ook in, maar op so ’n wyse dat hulle nie hulle eie persoon verloor nie. Daar is dus ’n oorvleueling van persoonlikhede sonder om hulle onderskeid as persone te verloor (Volf 1998:209).

2.3. GOD OPENBAAR HOMSELF AS ’N KATOLIEKE GOD

Hierdie inwoning van die Goddelike wesens veroorsaak wat Volf noem die katoliekheid van die Triniteit. Johannes 10:38 se verklaring “dat die Vader in My en Ek in die Vader is” bevestig Johannes 14:9 se versekering: “Wie My sien, sien die Vader.” Die Seun is net Seun in soverre die Vader en die Gees in Hom woon, daarsonder sal daar nie ’n Seun wees nie. Dieselfde geld vir elkeen van die ander persone in die Triniteit. Vanuit hierdie omgekeerde inwoning in mekaar word die karakter van die eenheid van die Triniteit duidelik (Volf 1998:209-210).

2.4. GOD OPENBAAR HOMSELF AS ’N PERSOONLIKE GOD

Die Triniteit help ons om te besef dat God nie een of ander mag is nie. Hy is geen abstrakte krag wat tot die mens se beskikking is wanneer ons Hom nodig het nie. Nee, Hy is ’n persoonlike God wat Homself as drie persone openbaar. Wanneer God Homself aan die mens openbaar as Vader, Seun en Gees, wil God dit duidelik maak dat Hy ’n persoonlike God is. “God is emphatically *personal*; God is only and exclusively God in *relationship*” (Peterson 2005:7). God openbaar Homself nie aan die hand van ’n klompie waarhede oor Homself nie, maar as ’n God wat alleen geken kan word wanneer mense met Hom in ’n persoonlike verhouding kan staan, ’n verhouding waarin God die mens eerste liefhet en die mens Hom daarom terug kan liefhê. God is nie iets abstraks en veraf nie, Hy is ’n Persoon, is persoonlik en kan alleen in ’n persoonlike verhouding met Hom leer ken word.

2.5. GOD OPENBAAR HOMSELF AS ’N GOD WAT GEKIES HET OM HOMSELF AS ’N VERHOUDINGSWESE TE OPENBAAR

God het gekies om Homself aan die mens te openbaar as ’n God wat in verhoudings bestaan. Hy openbaar Homself as God wat as Vader, Seun en Gees in verhouding met Homself leef en wat as sodanig met die mens in ’n verhouding wil staan. Daarom kan Hy op geen ander manier bestaan nie en daarom kan die mens Hom op geen ander manier werklik leer ken nie, as om met Hom in ’n persoonlike verhouding te leef nie. Een mens

kan nie namens 'n ander mens 'n verhouding met God begin of in stand hou nie. Dit is die verantwoordelikheid van elke individu om dit self te doen.

Die Trinitariese Persone en hulle onderlinge verhoudinge komplementeer mekaar. Hulle is inwonend aanwesig in mekaar. God kan dus nie as een Persoon buite die ander persone werk nie, maar werk saam as gemeenskap van die verskillende Persone wat in Mekaar teenwoordig is. Om dit te kan verstaan moet daar 'n onderskeid gemaak word tussen die konstituering van die persone van die Triniteit en hulle verhoudinge. Die Vader konstitueer die Seun en die Gees. Die Vader is die bron waaruit die Seun en Gees hulle Godheid ontvang, Hy is die grondslag van die Seun en Gees. Hoe hulle as drie Persone saam as God bestaan, word bepaal deur hul onderlinge verhoudinge.

Binne verlossing staan Hulle in 'n wedersydse verhouding met Mekaar en speel Hulle saam die rol in die verlossing van die mens. Die Vader stuur die Seun en die Gees, tog gee Hy ook alles vir die Seun en verheerlik Hy die Seun. Net so verheerlik die Seun die Vader en gee sy heerskappy terug aan die Vader. Daar is egter geen sprake van hiërargie in die Triniteit nie (Volf 1998:215-217).

2.6. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD VAN LIEFDE

Wat is die gom wat die eenheid van die Triniteit bepaal? Die eenheid in die Triniteit lê gegrondves in volmaakte liefde. Dit is immers die wese, die natuur van wie God is, deur wie die goddelike Persone in mekaar bestaan (Volf 1998:219). Vir God om 'n God van liefde te wees moet Hy uit meer as een bestaan. Sy liefde word juis sigbaar in hoe Hy as Vader, Seun en Gees in 'n liefdevolle verhouding staan, 'n verhouding waar die een nie deur die ander een bedreig word nie. Waar die een nie meer as die ander is nie. Waar hulle in volmaakte harmonie saam bestaan. En uit hierdie liefdesband as Vader, Seun en Gees vloei die grondslag van God se missie. "Want so lief het God die wêreld gehad dat Hy sy enigste Seun gestuur het...."

2.7. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD WAT STUUR – *MISSIO DEI*

God openbaar Homself as die God wat stuur. As die God wat dit ten doel het om die skepping wat deur sonde verwoes is te herstel en heel te maak, want sy wese is liefde. Dit is hoe God Homself reg deur die geskiedenis van die mensdom openbaar. Dis wat opgeteken staan in die Bybel as die primêre bron waarin God Homself openbaar. God is 'n God wat stuur. Sy "sending" na die wêreld begin waar Hy Abraham roep om hom te seën, sodat Abraham, en sy nageslag Israel, tot seën kan wees vir die nasies.

So openbaar God Homself as die God wat deur die eeue sy volk seën om tot seën te wees vir die nasies. En die hoogtepunt van God se sending vind plaas wanneer Hy sy Seun Jesus stuur om vir die sondes van die mense aan die kruishout te sterf en uit die dood op te staan. Hierdie sending van God gaan voort wanneer die Vader en die Seun die Gees stuur om die volgelinge van die Here te roep en te bekragtig om die goeie nuus van Jesus in die wêreld te gaan verkondig. Hierdie sending van God sal voortduur tot en met die vervulling van al sy beloftes met die wederkoms (Guder 1998: 4).

En wanneer die Seun hierdie missie aanvaar, is dit nie omdat Hy aan die Vader ondergeskik is nie. Nee, dis sy eie keuse. Filippense 2:6-7 “Hy wat in die gestalte van God was, het sy bestaan op Godgelyke wyse nie beskou as iets waaraan Hy Hom moes vasklem nie, maar Hy het Homself verneder”. Jesus se missie is dieselfde as God die Vader se missie. Dit is ’n missie om van die wêreld in sy geheel ’n beter plek te maak. Nie net sy kerk nie, nee, van die wêreld in sy totaliteit. Daarom, wanneer Jesus kom, verkondig Hy nie net dat die Koninkryk van God naby gekom het nie, maar spreek Hy ook die fisiese, emosionele, psigiese en geestelike nood van mense aan. Hy spreek die mens se nood in sy totaliteit aan. Wanneer Jesus mens word, is sy missie dieselfde as God se missie. Daarom, wanneer Hy sy dissipels leer, fokus Hy op die mense wat op die rand van die samelewing leef, die verwerptes, die onrein mense, die arm mense, die gevangenes en die siekes. Soos Hy in Lukas 10:19 sê: “Die Seun van die mens het immers gekom om te soek en te red wat verlore is.” En in Lukas 5: 31-32 lui die versekering: “Toe antwoord Jesus hulle: ‘Dié wat gesond is, het nie ’n dokter nodig nie, maar dié wat siek is. Ek het nie gekom om mense wat op die regte pad is, tot bekering te roep nie, maar sondaars.’”

Karl Barth was een van die eerste teoloë wat van sending begin praat het in terme van die leer van die Triniteit. Sending is nie iets wat die kerk moet doen nie, maar vind sy grondslag in die wese van wie God is. Dit is dus nie een van die dinge waarmee die kerk besig moet wees nie, maar beskryf wie God is en daarom moet dit die wese van die kerk omskryf (Hendriks 2004:24-25).

Bosch (2004:390) skryf dat die invloed van Barth in 1952 daartoe gelei het dat daar by die Willingen-Konferensie van die IMC die idee van die *missio Dei* die eerste keer duidelik na vore gekom het. Hy skryf:

Mission was understood as being derived from the very nature of God. It was thus put in the context of the doctrine of the Trinity, not of ecclesiology or soteriology. The classical doctrine on the *missio Dei* as God the Father sending the Son, and God the Father and Son sending the Spirit was expanded to include yet another “movement”: Father, Son, and Spirit sending the church into the world....In the new image mission is not primarily an activity of the church, but an attribute of God. God is a missionary God (cf. Aagaard 1973:11-15; Aagaard 1974:421). “It is not the church that has a mission of salvation to fulfill in the world; it is the mission of the Son and the Spirit through the Father that includes the church” (Moltmann 1977:13). There is church because there is mission, not vice versa (Aagaard 1974:423). To participate in mission is to participate in the movement of God’s love toward people, since God is a fountain of sending love.

(Bosch 2004:290).

Daarom beskryf Bosch (2004:391) die *missio Dei* “as God’s activity, which embraces both the church and the world, and in which the church may be privileged to participate.”

2.8. GOD OPENBAAR HOMSELF AS IEMAND WAT HOMSELF VOLKOME MET DIE MENS VEREENSELWIG –SY INKARNASIE

Die voorbeeld wat die Seun aan ons kom stel het, is dié van die prysgee van jouself, die weggee van jou regte in gehoorsaamheid aan die opdrag van God (Filippense 2). Deurdat Jesus Homself gegee het, wys God vir die wêreld die omvang van sy liefde vir dié wat nog nie met Hom in ’n verhouding staan nie. Die voorbeeld van Jesus is een van ’n slaaf, as die Een wat gekom het om te dien en nie om gedien te word nie (Johannes 13).

Dit word sigbaar in die feit dat Jesus mens word. God inkarneer Homself, word mens en kom vereenselwig Homself volkome, in elke opsig, met die mense. Ons sien dit wanneer Johannes Hom doop. Johannes se doop was ’n bekeringsdoop, ’n bekering van jou sondes. Wanneer Jesus Hom laat doop, vereenselwig Hy Homself volkome met die mens. Hy word gedoop soos die sondaars, saam met die sondaars, al het Hy nie sonde gedoen nie. En dit vind sy klimaks wanneer Hy as mens, as onskuldige sondelose mens,

die straf van al ons sondes op Hom geneem het. Sy inkarnasie as mens het groot betekenis vir die rol van die kerk op aarde.

Frost en Hirsch (2003:35) skryf: "This 'enfleshing' of God is so radical and total that it is the bedrock upon which rest all subsequent acts of God in this world." Vir Jesus om die mensdom van sonde te verlos was dit noodsaaklik dat Hy volledig mens moes word binne die tyd en omstandighede waarin Hy mens kom word het.

Dit het volgens Frost en Hirsch (2003:36-37) die volgende teologiese implikasies:

- Christus het Homself in elke opsig volledig vereenselwig met die omstandighede van die mense van sy tyd. Dit sluit in die tekortkominge, die beperkinge, die stryd en die twyfel wat eie was van die mense van sy tyd. Hy het Homself tot in die kleinste detail met die mens van sy tyd vereenselwig.
- Hy het persoonlik onder ons kom woon op 'n spesifieke tyd en plek. Hy het bekend gestaan as Jesus van Nasaret en selfs sy menswees is deur die samelewings van sy tyd gevorm.
- Hy het in die midde van die mense gewoon. Hy het een van hulle geword. Deur Hom ontmoet God elke mens persoonlik en is dit vir elke mens moontlik om in 'n persoonlike verhouding met God te staan.
- Christus het as mens aan ons kom openbaar wie God is en hoe God lyk. Dit het bepaalde gevolge vir missionale kerkwees. Alle teologie moet daarom Christologies verstaan word.

Maar Hy het nie net gesterf nie. Hy het ook opgestaan uit die dood en sit aan die regterhand van God van waar Hy heerskappy voer. Daarom is die boodskap van God se missie 'n boodskap van goeie nuus, 'n boodskap van hoop en oorwinning.

2.9. GOD OPENBAAR HOMSELF AS 'N GOD WAT ONS NOOI OM SAAM MET HOM TE WERK

Wanneer ons oor die Triniteit dink, hou die gedagtes oor Triniteit ons nederig en bewaar dit ons daarvan dat ons God probeer indruk in wie ons wil hê Hy moet wees. God is nie 'n verbruiksartikel nie, maar iemand groots en misterieus. Ons word al dieper getrek in 'n wêreld vêr groter as wat ons kan dink of verbeel. Die Triniteit nooi die mens om deel te kom neem in sy aktiwiteite. Ons is nooit toeskouers van 'n afstand af nie. Ons word

genooi om saam met Hom te kom werk. Ons word vennote in die werk van God drie-enig (Peterson 2005:46). Daarom sy opdrag in Johannes 20:21: “Soos die Vader My gestuur het, stuur Ek julle ook.” Óns missie is Sý missie.

Hierdie denke oor die maniere waarop God Homself aan die mens openbaar, het gelei tot ’n nuwe manier van dink oor die kerk. In die volgende afdeling gaan hierdie ontwikkelinge in die kerk vlugtig aandag kry.

3. ’N NUWE VERSTAAN VAN DIE MISSIONÊRE IDENTITEIT VAN DIE KERK GEGROND OP DIE *MISSIO DEI*

Die voorafgaande bespreking rondom die Triniteit het die afgelope jare gelei tot ’n nuwe manier van dink oor die kerk en wat die identiteit van die kerk behoort te wees. Vir eeue, sedert die huwelik tussen staat en kerk wat deur Konstantyn begin is, is daar op ’n verarmende wyse oor kerkwees gepraat. Met die Edik van Milaan onder Konstantyn het daar ’n einde gekom aan die missionaal apostoliese kerk en het die kerk beweeg van ’n gemarginaliseerde, subversiewe en vervolgte beweging, wat in huise bymekaar gekom het, na ’n godsdienst wat deur die staat ondersteun is. Konstantyn se optrede het dus ’n nuwe manier van kerkwees in werking gestel en so breek ’n nuwe era aan wat genoem word die Christendom-era. “In virtually an instant, Christianity moved from being a marginalized, subversive, and persecuted movement secretly gathering in houses and catacombs to being the favored religion in the empire. Everything changed” (Frost & Hirsch 2003:8).

Die kerk en staat het een geword en saam het dit die kultuur van die samelewing gevorm. ’n Nuwe vorm van identiteit is deur die verhouding tussen staat en kerk gevorm.

Niemand (2007:13) skryf hieroor:

Die algemene kultuur van die tyd en die Christelike lewenswyse het dieselfde geword. Jy kan nie meer die twee onderskei nie....Die magte in die samelewing en die kerk het ineengevleg geraak. Die funksies van die samelewing (kultuur) het die taak van die kerk geword: om ’n dokter te wees moes jy kerk toe gaan; om onderrig te ontvang moes jy kerk toe gaan, om na te dink oor die natuur moes jy kerk toe gaan. Musiek en wetenskap en

regspraak en wiskunde was alles op die kerk se agenda....Kerk en staat was een.

Almal in 'n gegewe samelewing, is op grond van hulle geboorte as Christene beskou. Dit was nie meer gegrond op 'n persoonlike keuse nie, maar op die land waarin jy gebore is. Die Christendom het van 'n dinamiese geestelike beweging beweeg na 'n godsdienstige instituut. Dit het die kerk dood gemaak. Die kerk het sy dinamika verloor. Die kerk het iets geword wat deur betaaldes aan die leke gedoen het (Frost & Hirsch 2003:8).

Guder (1998:79) haal Bosch aan uit 'n lesing wat laasgenoemde in 1991 in Holland aangebied het waarin hy beweer dat die kerke wat deur die reformatie gevorm is iets geword het wat die reformatie nooit bedoel het om te word nie. Dit raak veral die manier waarop ons van die kerk praat. Die kerk word nou gesien as "n plek waar sekere dinge gebeur."

Hierdie verstaan van kerkwees is egter aan die verander. Reeds die afgelope 250 jaar praat historici van die post-Christendom-era. Die Westerse samelewing word nie meer as Christelik gesien nie. Die kerk en staat is nie meer in 'n samewerkende verhouding met mekaar nie. Die Christendom is verby. Dit lyk ongelukkig asof die kerk in die Weste en veral die NGK hier in Suid-Afrika dit nog nie mooi besef nie. Die Christendom metanarratief (verstaan van kerkwees) oorheers nog volgens Frost & Hirsch (2003: 8-9) ons teologie en ons denke oor die kerk. Niemand (2007:13) sluit hierby aan wanneer hy praat van die einde van die Christenheid. Hy beskryf die begrip Christenheid as dat die algemene kultuur van die tyd en die Christelike kultuur, een en dieselfde was. Hy verduidelik dit as die einde van die Christendom, maar nie as die einde van die Christelike geloof nie, en ook nie as die einde van die kerk nie. Hy beskou dit as die einde van 'n spesifieke bedeling en 'n spesifieke wyse waarop die kerk in die samelewing gefunksioneer het. Die Christelike kultuur, waardes en manier van dinge doen is nie meer die bepalende, in, of vir, die breë samelewing nie.

Volgens Bosch (2004:493) het daar in die breë kerk 'n skuif in die teologie plaasgevind. Daar is beweeg van 'n teologie van Sending (Missiologie) na 'n Sendeling-teologie. Sedert die sestigste jare van die vorige eeu word dit algemeen aanvaar dat sending tot die wese van die kerk behoort. Vir die protestante was Willingen in 1952 en die New Delhi byeenkomste van die Wêreldraad van Kerke, en vir die Katolieke kerk die Vatikaan 2, die deurslaggewende gebeurtenisse. Die kerk word nie meer primêr gesien as staande

teenoor die wêreld nie, maar eerder as gestuur in die wêreld in en dat die kerk bestaan ter wille van die wêreld. Sending (Missiologie) is nie meer langer gesien as 'n aktiwiteit van die kerk nie, maar eerder as 'n uitdrukking van die wese van die kerk.

Hieroor skryf Bosch (2004:493):

One could no longer think of the church except as being both called out of the world and sent forth into the world. The world could no longer be divided into "missionizing" and "missionary" territories. The whole world was a mission field, which meant that Western theology, too, had to be practiced in an missionary situation.

Om kerk te wees, is om deel te wees van God se sending (missie). Soos reeds gesê, het Barth ons gehelp om te begin verstaan dat die *missio Dei* groot betekenis het van hoe ons oor kerk en veral die taak van die kerk dink. Sedertdien is daar 'n nuwe verstaan van kerkwees wat algemeen aanvaar begin word. En dit is dat die kerk nie 'n eie missie, 'n eie doel los van God se missie het nie. Die kerk is daar ter wille van God se missie. Sonder God se missie het die kerk geen rede vir bestaan nie. Kerk kan dus nie kerk wees los van die *missio Dei* nie. Keifert (2007:55) skryf dat as die lidmate van die plaaslike gemeente eers hulle fokus verskuif het van die plaaslike gemeente se missie na God se missie met die wêreld, sake dramaties verander in hulle verstaan van kerk-wees en wat hulle roeping as gelowiges is.

Sending (Missiologie) is egter ook baie meer as wat die kerk is. Omdat sending gegrond is in die Triniteit van God, is sending baie wyer en meer as wat die kerk is. Niemand (2007:147) som Bosch mooi op as hy skryf:

...sending is 'n beweging van God na die wêreld. Sending behoort nie aan die gemeente nie, dit is nie iets mooi en kosbaar wat gehoorsame mense doen nie, dit is ten diepste 'n eienskap van God self. Sending is primêr en geheel en al die werk van die drie-enige God, Skepper, Verlosser en Saligmaker, ter wille van die wêreld, waaraan die kerk bevoorreg is om deel te neem.

Omdat die kerk se roeping op die *missio Dei* gebou word, is dit die taak van die kerk om die evangelie wêreldwyd te bly verkondig. Die kerk sit dus bloot die sending van God voort. Daarom hét die kerk nie sendingwerk soos ons dit al die jare gesien het nie.

Sending kan nie meer net 'n onderdeel van die kerk wees wat deur 'n paar yweriges gedoen word nie. As ons die *missio Dei* reg verstaan, sal ons insien dat die kerk God se sending na die wêreld is.

Keifert (2007:22) skryf dat in die tyd van die apostoliese era die plaaslike gemeentes hulleself gesien het as voorposte van gestuurdheid binne God se groot missie; “as gemeenskappe wat deur God geroep, versamel, gefokus en gestuur is na die ongelowige wêreld.” Hulle het verstaan dat om gestuurd te wees beteken om kerk te wees in die doodgewone lewe tussen en saam met vriende, bure, kollegas, vreemdelinge. Hulle het verstaan dat dít die identiteit van die kerk was, dat dít is wat kerk-wees beteken. Daarin lê die identiteit van die kerk. Alleen daarin het die kerk enige reg op bestaan.

As ons dit reg verstaan, sal die denke in Murraygemeente oor wat die kerk is radikaal moet verander. Sal ons moet verstaan dat ons as gemeente nie hier is ter wille van onself nie. Ons doel lê nie in onself nie, nee, ons is hier omdat God ons betrek by sy sending na die wêreld. Ons moet ons taak sien as om dit wat Jesus kom doen het voort te sit. Dit het natuurlik geweldige implikasies vir waarmee ons as gemeente besig is.

Dit is belangrik vir die plaaslike gemeente, in dié geval Murray-gemeente, om te begin waarneem wat in die kerk wêreldwyd aan die gebeur is, sodat ons denke oor kerk-wees daardeur gevorm kan word. Gibbs en Coffey (2001:57) beklemtoon die belangrikheid hiervan vir die plaaslike kerk, sodat die plaaslike gemeente nie sekere dinge ten opsigte van wat van die kerk verwag word per ongeluk, of met opset, miskyk nie. Ons sal ons taak moet begin sien as beeldraers van God wat aansluit by God se werk in die wêreld en veral hier by ons in die Vallei. Hieroor skryf Hendriks (2004:70): “A missional congregation is called to be the light of the world and the salt of the earth (Mt 5:13-14); thus it should also influence its context.” Indien die plaaslike gemeente nie hieraan voldoen nie, verloor die gemeente na regte sy bestaansreg.

God is steeds in die wêreld werksaam. Hy werk nie net daar waar die kerk werksaam is nie. God is aan die werk in die wêreld en nooi ons (ook as gemeente) om by Hom te kom inskakel. Dit is soos Bosch (2004:391) sê: “..the real author of this humanized history is the Holy Spirit.” Dit stroop die mens van elke moontlike vorm van arrogansie. Selfs in die manier waarop die kerk sy sending voortsit behoort die kerk te waak teen hoogmoed. Die kerk kan nie maak asof dit met die antwoorde kom nie. Die kerk kan nie maak asof God nie reeds lank voor die kerk op 'n spesifieke plek begin werk het nie. Die uitdaging vir die

plaaslike gemeente is juis om die vermoë te ontwikkel om te kan raaksien waar God reeds aan die werk is en dan aan te sluit by die werk waarmee God reeds besig is. As dit gesê word, impliseer dit die aanvaarding dat God drie-enig by uitstek die God is wat Homself in die geskiedenis van die wêreld openbaar.

Hierdie proses waarin 'n gemeente probeer onderskei waar God reeds aan die werk is en wat God van die geloofsgemeenskap verwag, word genoem 'n proses van geloofsonderskeiding. Daar gaan later aandag gegee word aan hierdie proses.

Dit bring amper onwillekeurig die vraag na vore: wanneer is 'n kerk dan werklik kerk? Of, wat maak dat 'n kerk kerk is? In die volgende afdeling kyk ons na die vraag.

4. WANNEER IS DIE KERK WERKLIK KERK?

Die Triniteit help ons om te verstaan wanneer kerk werklik kerk is. Wat is dit wat nodig is vir die kerk om kerk te wees? Volf (1998:127-158) het 'n baie kernagtige dog betekenisvolle definisie wat hierdie vraag beantwoord:

Every congregation that assembles around the one Jesus Christ as Savior and Lord in order to profess faith in him publicly in pluriform fashion, including through baptism and the Lord's Supper, and which is open to all churches of God and to all human beings, is a church in the full sense of the word, since Christ promised to be present in it through his Spirit as the first fruits of the gathering of the whole people of God in the eschatological reign of God.

Hierdie is 'n geweldig gelaaide definisie wat gedagte vir gedagte uitgepak behoort te word. Dit gaan net kortliks gedoen word.

Die kerk moet plekgebonde wees. Die kerk is 'n sigbare bymekaarkom van sigbare mense op 'n spesifieke tyd en op 'n spesifieke plek. Kerk is ook kerk waar lidmate mekaar bedien en hulle missie na die wêreld uitvoer weg van die plek van samekoms. Kerk is dus in die eerste plek kerk as 'n plaaslike gemeente en nie as denominasie nie. Kerk is egter ook meer as die plaaslike gemeente. Die kerk wys eskatologies heen na die Bruid van Christus wat bestaan uit mense van elke stam, volk, taal en nasie. Die plaaslike kerk is dus kerk in die volle sin van die woord. Die kerk is nie die gebou nie, dit bestaan uit die mense wat een is omdat Christus in hulle woon.

Dit is nodig dat daar 'n gesamentlike belydenis moet wees. Kerk is dus daar waar gelowiges saam, in die openbaar bely dat elkeen persoonlik glo dit wat bely word. Dit is juis hierdie openbare belydenis van geloof in Christus, wat op verskillende maniere kan gebeur, wat kerk kerk maak.

Dit is belangrik dat kerke oop moet wees vir alle ander kerke wat Jesus Christus as Verlosser bely. Omdat Christus in alle gelowiges is, mag geen mens op grond van andersheid, by die samekoms van gelowiges geweier word nie. Daar moet 'n openheid teenoor alle ander Christene wees.

Die sakramente speel 'n baie belangrike rol. Die sakramente behoort tot die wese van die kerk. Deur die doop word jy 'n Christen en deur die Nagmaal leef jy as Christen. Sonder die doop en die Nagmaal is daar nie so iets soos kerk nie. Sakramente het net betekenis as die mens dit deur die geloof in Christus aanvaar. Geloof gaan dus die doop vooraf en Nagmaal is betekenisloos sonder geloof.

Alles moet heenwys na die eskatologie wanneer die kerk uit elke volk, stam, taal en nasie deel gaan wees van die bruid van Christus.

Frost en Hirsch (2003:77-78) voeg hierby die belangrikheid dat die kerk op die gemeenskap gefokus moet wees. Dis wanneer die Gemeenskap met Christus, die onderlinge verhoudinge van die medegelowiges met mekaar en die in-verhouding-staan-met-die-wêreld mekaar oorvleuel, wat maak dat 'n kerk, kerk is. Enige groep wat hieraan voldoen, kwalifiseer volgens hulle as 'n kerk. Om die konteks te verreken, is dus uiters belangrik. 'n Missionale geïnkarnearde kerk moet volgens hulle die taal, aanbidding, simbole, rituele en gemeenskapslewe van die samelewing waarin hy hom bevind op so 'n manier kontekstualiseer dat dit sensitief is vir die gemeenskap en dit moet 'n werklike impak op die spesifieke gemeenskap hê.

Of Murray gemeente hierin slaag, is 'n belangrike vraag wat gevra moet word.

Dit bring 'n mens by die volgende vraag: Watter invloed het die nuwe manier van dink oor die kerk op die wyse waarop daar na die ampte gekyk word? In die volgende afdeling word hieraan aandag gegee.

5. TRINITEIT EN AMPSBESKOUIING

Omdat die rol van die leraar in hierdie studie van wesenlike belang is, is dit nodig om aandag te gee aan die invloed van die Triniteit op die denke oor ampsbeskouing. Daar is vroeër verwys na die verhouding waarin God as drie Persone met mekaar in verhouding staan as “perichoresis”. Iets van die “perichoresis” van die Triniteit behoort in die kerk sigbaar te word. Omdat niemand in die Triniteit hiërargies leiding neem nie, kan dit ook nie op gemeentevlak gebeur nie. Die onderlinge verhoudinge tussen gelowiges moet mekaar komplementeer, soos in die Triniteit. Die een is van die ander afhanklik op ’n wederkerige manier. In die plaaslike gemeente kan geen gemeente deur een persoon regeer word nie, kan een of twee leraars nie verantwoordelikheid neem vir die versorging van een duisend vier honderd mense nie. Dis nie in lyn met die verstaan van die Triniteit nie. Die kerk behoort net soos in die Triniteit te bestaan uit ’n netwerk van onderlinge verhoudinge waarin almal ’n belangrike en unieke rol speel. Indien die strukture van die kerk voortdurend in lyn met die verhoudinge in die Triniteit gaan wees, behoort nie net die ampte in die kerk nie, maar ook die gewone lidmate van die hele gemeente daarvolgens bepaal te word. Daar kan dus nie ’n onderskeid wees tussen die ampte en lidmate nie. Alle lidmate, insluitend die leraar, is gelyk. Die rol van die leraar word immers in Efesiërs 4 duidelik uitgespel. Net soos die Triniteit bestaan as Vader, Seun en Gees, bestaan die kerk uit al die gelowiges wat elkeen sy eie spesifieke gawe ontvang het, en saam dien almal mekaar. Gemeentelêde staan met mekaar in ’n verhouding van gee en ontvang. Die eenheid word op Trinitariese beginsels bepaal deur ’n volmaakte liefde. Elke persoon as draer van die Gees neem deel aan die tot stand kom van die eenheid van die kerk (Volf 1998:191-220).

Frost en Hirsch (2003:147-148) maak die opmerking dat die gelowige by bekering ’n nuwe identiteit kry en dat dit dan belangrik is dat die gelowige volgens hierdie nuwe identiteit sal begin leef. Die indikatief sê wie ons is, die imperatief roep ons om te leef wie ons in die indikatief geword het. Dit behoort alles te verander: hoe ons werk, aanbid en waar ons God sien werk. Die gelowige word die medium waardeur God Homself aan die ongelowige openbaar.

Christene word geroep om in gemeenskap met Christus te leef en met woord en daad daarvan te getuig en dit te bely. By bekering ontvang elke gelowige van God se Gees die outoriteit en die vermoë vir die bediening. Om tot die bediening geroep te word is

eenmalig en permanent. Daarbinne kan die waar en hoe van tyd tot tyd verander. Alle gelowiges het 'n taak in die kerk en in die wêreld, dit is gewortel in die Christelike roeping. Watter spesifieke bediening (roeping) dit is, word bepaal deur die gawes wat die Gees op 'n spesifieke tyd vir iemand gee. Hiermee saam is elke gelowige 'n rentmeester van God se genade deur hulle woorde en daade, en het elkeen iets by te dra in die eredienste en so ook in die hele lewe van die kerk. Dit is dus nie net die ampsdraers wat 'n onmisbare rol in die lewe van die kerk het nie; elke lidmaat se rol speel saam tot die lewe, al dan nie, van die kerk. Die kerk word dus nie gekonstitueer deur die geordendes nie, maar deur al die lede wat mekaar dien met hulle gawes (Volf 1998:224-227).

Die amp van die gelowige moet weer in ere herstel word in die kerk. Frost en Hirsch (2003:165-181) wy 'n hele hoofstuk daaraan om die vyfvoudige bediening van die kerk te begrond waarin hulle dit baie duidelik stel dat een mens nie die kerk kan regeer of lei nie. Dit is baie belangrik vir die missionale Apostoliese kerk dat dit ten alle tye en op alle vlakke soos 'n liggaam funksioneer, en veral op die vlak van leierskap. Hulle beweer dat hoe meer die leierskap gedeel word, hoe groter ruimte is daar om diversiteit te kan akkommodeer en hoe groter sal die eenheid in die kerk wees.

Op die ou end is dit baie belangrik dat die verantwoordelikheid vir die gemeente die gemeenskaplike verantwoordelikheid van die hele gemeente is. Trek 'n mens dit deur na die praktyk van die plaaslike gemeente, behoort dit bepaalde praktiese implikasies te hê. In die volgende afdeling word gekyk na hierdie praktiese implikasies.

6. PRAKTIESE IMPLIKASIES VAN DIE MISSIO DEI OP DIE PLAASLIKE GEMEENTE

Maar hoe raak die *missio Dei* die wese van die kerk? Hoe raak dit die praktyk van kerkwees op grondvlak, daar in die plaaslike gemeente? Frost & Hirsch (2003:7) haal die *Gospel en Our Cultural Network* se uitspraak hieroor aan. Die missionale kerk verteenwoordig God in die ontmoeting tussen God en die menslike natuur. Dit is 'n sigbare manifestasie van hoe die goeie nuus van Jesus Christus teenwoordig is in die menslike bestaan en transformeer die menslike kultuur, sodat die getrouheid van God se intensies met die skepping meer gereflekteer word in die samelewing. Dit behoort 'n gemeenskap te wees wat op 'n sigbare manier en op 'n effektiewe manier deelneem aan God se aktiwiteit, wat werklik sout en lig in die wêreld word. 'n Missionale gemeente

“seeks to discern God’s specific missional vocation for the entire community and for all its members” (Frost & Hirsch 2003:7).

Frost & Hirsch (2003:7) se definisie van ’n plaaslike gemeente wat missionaal ingestel is, is dat so ’n gemeente altyd besig sal wees om na buite te kyk, altyd aan die verander sal wees en altyd getrou sal wees aan God se Woord. McLaren (2006:29) maak die opmerking dat die belangrikste taak vir die leierskap in die gemeente dus is om diskontinuiteit in ’n gemeente aan te help. Hy sê die belangrikste verandering waaraan gewerk moet word, is om lidmate oop te maak vir verandering.

Volgens Frost & Hirsch (2003:19-21) is daar drie foute wat die tradisionele kerk maak.

1. Die tradisionele kerk dink as hy alles reg doen en aanloklik laat lyk, sal mense kom. Hoe beter die musiek, die programme in ’n gemeente is, hoe beter daar gepreek word, hoe meer sal mense kerk toe kom. Daarteenoor sal ’n gemeente wat reeds missionaal dink, besef hulle het nie ’n plek van eer in die gemeenskap soos in die ou dae nie. Hulle sal daarop gefokus wees om in die gemeenskap in te beweeg om die gemeenskap as sout en lig te penetreer.
2. Die Christendom se idee van kerk was baie dualisties. Die kerk (en die geestelike lewe van die mens) en alledaagse lewe is van mekaar geskei. Die verhouding met God het geen rol gespeel in die alledaagse lewe nie. In die missionale kerk is die vier-en-twintig uur, sewe dae van die week, uitleef van jou geloof van wesentlike belang. Lidmate besef hulle verhouding met Christus impakteer hul menswees in totaliteit.
3. Die gesagstruktuur van die tradisionele kerk is hiërargies, ’n van-bo-na-onder-struktuur waarin alles wat bo besluit is, vas staan. In die missionale gemeentes word gesag gestruktureer rondom “grassroots agendas.”

Op watter maniere kan die plaaslike gemeente aan hierdie foute aandag gee? Frost en Hirsch (2003) in hulle boek met die titel “The Shaping of things to come” gee die volgende wenke:

6.1. DIE MISSIONALE KERK VOLG JESUS SE VOORBEELD VAN INKARNASIE

Die beginsel agter die geïnkarneerde benadering is gegrond in die voorbeeld van Jesus Christus wat volledig mens geword het, wat volledig deel van ons wêreld geword het, en

wat volkome deel van ons realiteit geword het. Hy het Homself in alle opsigte volkome met ons as mense vereenselwig, deur volkome soos ons te word. Dit het vier implikasies vir Christus gehad:

- a. Identifikasie: Hy het Homself volkome met die mensdom geïdentifiseer met al ons tekortkominge en gebreke eie aan ons menswees.
- b. Lokaliteit: Hy het onder ons kom woon, het soos ons geword, en is selfs deur ander mense en die omgewing waarbinne Hy gewoon het, gevorm.
- c. Direkte kontak: In Jesus se menswording kom God in direkte kontak met die mens, word Hy een van ons, sodat almal die geleentheid het om met Hom in 'n lewende verhouding te kan staan.
- d. Die menslike beeld van God: Van nou af word God alleen deur Christus verstaan. Hy word dus die verwysingspunt waardeur alle ware kennis, ware liefde en ware navolging van Hom plaas moet vind (Frost & Hirsch 2003:35-37).

Hierdie vier sake het weer 'n implikasie op die mens se denke oor die kerk, nl.

- a. "... the Incarnation provides us with the missional means by which the gospel can become a genuine part of a people group without damaging the innate cultural frameworks that provide that people group with a sense of meaning and history....Therefore, unless the church actively resists the demands of incarnational mission, it must always enter fully into the context in which it happens to find itself" (Frost & Hirsch 2003:37).
- b. Die kerk moet op alle moontlike maniere identifiseer met die kultuur wat betree word sonder om die waarheid van die evangelie in gedrang te bring.
"To identify incarnationally with a people will mean that we must try to enter into something of the cultural life of a "people"; to seek to understand their perspectives, their grievances and causes, in other words their *real* existence, in such a way as to genuinely reflect the act of identification that God made with us in Jesus"(Frost & Hirsch 2003:38).
- c. Die kerk moet op 'n deurlopende basis ten volle deel word van die gemeenskap. Die kerk moet dus gevestig word daar waar mense leef en werk.
- d. Die kerk nooi nie mense uit om na sy veilige ruimte te kom nie. Die kerk stuur mense uit soos God sy Seun in die wêreld ingestuur het.

- e. Die lidmate van die kerk moet so in die gemeenskap leef dat die mense buite die kerk vir Jesus binne in hulle kultuur en binne in hulle eie gemeenskap beleef (Frost & Hirsch 2003:37-41).

Missionale kerke verstaan dat Jesus sy veilige ruimte verlaat het, Homself volledig met ons geïdentifiseer het, tussen ons kom woon het en dat Hy die mees onwaarskynlike mense genader het. Sulke gemeentes spandeer meer tyd aan die bou van verhoudinge as aan die oprig van kerklike strukture en die opstel van godsdienstige programme. Daarom lyk almal in so 'n gemeente ook nie dieselfde nie.

Volgens Frost & Hirsch (2003:47-51) word missionale gemeentes nie gebou op strukture wat die gemeente sterk afbaken nie, maar op 'n baie sterk DNA en waardes wat mense op 'n natuurlike manier na hulle toe aantrek.

Dit is van groot belang dat 'n kerk dit moet regkry om te kontekstualiseer. Padilla (1985:93) gee die volgende betekenisvolle definisie van kontekstualisering: "To contextualize the gospel is to translate it so that the Lordship of Jesus Christ is not an abstract principle or a mere doctrine, but the determining factor of life in all its dimensions and the basic criterion in relation to which all the cultural values that form the very substance of human life are evaluated."

Indien die kerk dit nie regkry om soos Jesus so 'n verskil in die gemeenskap waarbinne die gemeente kerk is te maak nie, word die evangelie eintlik irrelevant.

6.2. DIE MISSIONALE KERK LEEF IN OOREENSTEMMING MET SY BELYDENIS

Christus is ons voorbeeld hierin. Christus was werklik betrokke in die wêreld. Hy het gemeng met die onwaarskynlike mense op onwaarskynlike plekke. Vir baie lank het die Christelike geloof 'n dualistiese beskouing gehad waarin gedink is dat jy slegs werklik geestelik kan wees as jy jou los maak van hierdie wêreld. Gelowiges het wêreldvreemd geword. Indien die kerk iets hieraan wil verander moet die kerk kyk na die voorbeeld van Christus. Jesus is die primêre model van wat die kerk se missie is en die Evangelies is die primêre dokument wat ons lees. Ons identiteit en missie in die lewe is onlosmaaklik aan Christus verbind. Hy het 'n wonderlike heiligheid gehad wat vir almal sigbaar was. Hy het nie ongelowiges afgeskrik met sy leefwyse nie, sy leefwyse het hulle eerder na Hom toe

aangetrek. God wil deur gelowiges se alledaagse lewe die wêreld verander; daarom betrek Hy sy kinders by hierdie transformasie-proses. God het gekies om Homself in die wêreld wat ons ken te openbaar; daarom is dit die kerk se roeping om aan die wêreld te verkondig en te demonstreer dat God werklik hier en nou betrokke is (Frost & Hirsch 2003:111-134).

In die tyd waarin ons leef, is dit vir die kerk van wesenlike belang dat gelowiges hulle geloof prakties, elke dag, in gewone dinge van die lewe sal uitleef. Die verkondiging van die Woord, en goeie werke, behoort hand aan hand te gaan, die twee staan nie teenoor mekaar nie. Vir die missionale kerk is dit belangrik dat die kerk weer die vermoë ontwikkel om God raak te sien in die sogenaamde gewone dinge en aksies in die wêreld. Geloof moet vanuit 'n passiewe houding (tipies NG Kerk) oorgaan na 'n aktiewe geloof wat dinge doen. Wanneer die gelowiges alles wat hulle doen, doen omdat hulle God daarin sien, en dien, en tot sy eer doen, dan word hierdie dade sakramenteel van aard. Die kerk moet mense help om God in die alledaagse dinge soos kuns, film, natuur, ensovoorts raak te kan sien. Hierdie praktiese dade sal dade word waardeur die gelowiges Jesus aan mense openbaar (Frost & Hirsch 2003:134-145).

Die kerk, of dan spesifiek die lidmate van die kerk, sal tot die besef moet kom van die dringendheid van elkeen se voorbeeld. Gelowiges is immers die medium waardeur die evangelie gekommunikeer word. Gelowiges kan nie verkondig wat hulle nie is nie en kan nie ander leer wat hulle nie self leef nie. Die belangrikheid van integriteit en die voorbeeld ten opsigte van die manier waarop geleef word, kan nie oor-beklemtoon word nie. Missionale gemeentes verstaan dat hulle God se vennote is in die werk waarmee Hy op aarde besig is.

Die maak van dissipels gaan van wesenlike belang wees vir die kerk. Wanneer Hirsch (2006:102-104) skryf oor die DNA van 'n missionale kerk, dan reken hy is die maak van dissipels waarskynlik die belangrikste element van die missionale DNA van 'n gemeente. Dis waarmee Jesus op aarde besig was. Hy haal C.S. Lewis aan wat die doel van die kerk verstaan het as om mense na Jesus toe te trek en hulle dan soos Jesus te maak. Die kerk slaag tans nie daarin nie, waarskynlik omdat die kerk, soos Hirsch tereg opmerk, die deelname aan die Christelike geloof so verlaag het, dat die mins moontlike vereiste aan iemand gestel word om deel van die geloofsgemeenskap te word.

Die gebrek aan die maak van dissipels het veroorsaak dat die kerk verval het in 'n verbruikers mentaliteit waarin die kerk (en veral die dominee) die voorsiener van geestelike goedere en dienste geword het. Die enigste manier om hierdie mentaliteit binne die kerk te beveg is dat die kerk doelbewus besig moet wees met die maak van dissipels. Tereg merk Bosch (2004:67) op “discipleship is determined by the relationship to Christ himself; not by mere conformity to impersonal command. The context of this is not in the classroom (where “teaching” normally takes place), or even in the church, but in the world.” Dissipelskap wat nie neerslag vind in die alledaagse wêreld van die lidmate nie kan nie dissipelskap genoem word nie. Ons moet immers al meer en meer “vernuwe word na die beeld van ons Skepper en tot die volle kennis van God” (Kolossense 3:10). Die oordrag hiervan kan alleen plaasvind wanneer een persoon dit by 'n ander persoon aanleer deur in gemeenskap met so 'n persoon te lewe.

Hirsch (2006:116) stel dit baie mooi wanneer hy skryf:

Because the apostles were essentially the custodians of the DNA of God's people, the embodiment of the gospel had to be observed as living integrity in their lives for the message to have any lasting effect. It is this consistency between message and the messenger that authenticated the apostolic message and cultivated receptivity in the hearers.

Dit het nog nooit verander nie en as ons in ag neem dat die kerk al hoe meer in die post-Christendom sy merk moet maak, sal die vorming van dissipels een van die kerntake van die kerk moet wees. Anders gestel, as die geloof nie in daad oorgaan wat daarby pas nie, sal die kerk nie oorleef nie.

6.3. MISSIONALE GEMEENTES HET 'N NUWE VERSTAAN VAN LEIERSKAP

Die skuif wat die afgelope jare in die Teologie plaasgevind het, het, soos reeds beskryf, gelei tot 'n nuwe begrip van leierskap. Ons het reeds gesien dat nadenke oor die Triniteit gelei het tot 'n nuwe verstaan van die ampte. Volgens Frost & Hirsch (2003:165-181) is die praktiese implikasie hiervan dat die kerk moet terugbeweeg na wat hulle noem die APEPT. Die vyfvoudige bediening van Apostel, Profeet, Evangelis, Herder en Leraar (Die akroniem verteenwoordig die Engelse Apostle, Prophet, Evangelist, Priest en Teacher). Nie een mens kan dit alles wees nie. Daarom glo hulle dat leierskap en die

verantwoordelikheid van leierskap gedeel moet word en dat almal moet deel in die besluitnemingsproses.

APEPT gee volgens hulle nie ampte aan lidmate nie, maar koppel eerder funksionele waarde daaraan. Iemand word dus nie tot 'n bepaalde amp geroep nie, maar eerder na 'n primêre funksie wat die persoon moet vervul. Hierdie funksies moet egter nie beperk word tot die leierskap in die gemeente nie, maar moet deur die hele gemeente uitgeoefen word. Dit word dus op twee terreine van toepassing gemaak, naamlik die leierskap-sisteem en die hele gemeentelike bediening.

Volgens hulle moet almal in 'n gemeente deel wees van een van die bedieninge van APEPT. Die Nuwe Testament is baie duidelik daarvoor dat daar geen onderskeid tussen leek en leiers is nie. Dit is daarom baie belangrik vir die Missionale kerk dat die kerk ten alle tye en op alle vlakke soos 'n liggaam funksioneer, en veral op die vlak van leierskap.

APEPT gee 'n diepgaande basis aan eenheid. Hoe dieper hierdie eenheid in Christus gegrond is, hoe groter gaan die diversiteit wees in terme van persoonlikhede, spiritualiteit, leierskapstyle en gawes sonder dat die eenheid van die gemeente in die gedrang kom. Dit maak eenheid, ten spyte van diversiteit, moontlik.

Wat is die rol van die leraar in alles? Einstein word deur Frost & Hirsch (2003:185) aangehaal waar hy die volgende stelling maak: "Imagination is more important than knowledge. Knowledge is limited. Imagination encircles the world." Volgens hulle is dit die rol van die leierskap van 'n gemeente om die vermoë te ontwikkel om mense nuut te leer droom. Dis dan ook die taak van die missionale leierskap om ruimtes te skep sodat mense self kan ontdek wat God se roeping vir hulle en die gemeente is. Lidmate moet gehelp word om weer hulle verbeelding te gebruik. Hulle definieer visioenêre leierskap soos volg: "the capacity to articulate a preferred future based on a common moral vision that allows people to dream again" (Frost & Hirsch 2003:188).

In die tye waarin die kerk tans staan, is dit van uiterste belang dat daar nuut oor die kerk gedink word. Bosch (2004:519) sluit hierby aan wanneer hy skryf: "The mission of the church needs constantly to be renewed and re-conceived." Omdat die tye waarin die kerk haarself bevind so radikaal aan die verander is, soos in Hoofstuk 3 blyk, kan die kerk nie onveranderd bly nie. Leierskap in 'n gemeente moet die gemeente begelei om met die

eskatologie in gedagte te droom van 'n alternatiewe wêreld waarin God se koninkryk vir almal sigbaar word.

In 'n tyd soos nou, veral in Suid-Afrika sedert onafhanklikheid, waarin die blanke Suid-Afrikaner na my mening “verandering-voos” is, gaan dit nie maklik wees nie. Dit gaan van die leierskap waagmoed vereis om nuut en buite die boks te droom oor 'n kerk wat 'n missionêre impak op sy omgewing het.

Volgens Frost & Hirsch (2003:192-198) is daar vyf dinge wat 'n leier moet doen om hiermee te help.

- a. Moedig heilige ontevredenheid met die huidige aan. Vra die regte vrae om mense ongemaklik met huidige situasie te maak.
- b. Leer om subversiewe vrae te vra.
- c. Word weer 'n beginner, iemand wat niks weet nie. Spel kan hiermee help. Luister na mense wat op die rand van die gemeente verkeer.
- d. Wees bereid om meer te waag.
- e. Skep 'n klimaat vir verandering deur ruimtes te skep waarin daar gewaag word. Ruimtes moet veilig wees om daarbinne foute te kan maak, sodat daaruit geleer kan word.

In sy latere boek *The forgotten Ways* (2006:100-106) beklemtoon Hirsch dat die leiers in die kerk besig moet wees met die maak van dissipels. Hy gaan verder deur dit duidelik te stel dat as die gehalte van die leierskap nie hoog is nie, dit direk daaraan toegeskryf kan word dat die kwaliteit van dissipelskap nie op standaard is nie. Volgens hom is dissipelskap altyd primêr en leierskap sekondêr. Vir die leierskap in die kerk om werklik Christelik te wees moet dit iets van Christus reflekteer. En Jesus was 'n maker van dissipels.

7. SAMEVATTING

Die vraag waarmee daar in die navorsing gewerk word, is: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG Gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van die leraars? Die doel van die studie is om die kerkbegrip en rolverwagtinge van die lidmate vas te stel. Maar voordat dit kan gebeur, moet die normatiewe basis waaraan die situasie gemeet word, uiteengesit word. Dit

verteenwoordig, metodologies gesproke, die onder, bo en regterkant van die kruissimbool. Die normatiewe basis is aan die hand van 'n literêre studie in hierdie hoofstuk gedoen. Die teologiese fondasie van die missionale teologie is gelê. Daar is vanuit die Woord en die geloofstradisie gewys hoe God se self-openbaring as 'n drie-enige God ons denke oor die kerk beïnvloed. Die kerk (die plaaslike gemeente) se doel en wese word bepaal deur die *missio Dei*. God se missie is die missie van die plaaslike gemeente. Buite die *missio Dei* om het die plaaslike gemeente geen bestaansreg nie. Dit is vir enige gemeente belangrik om hulle te vergewis van die implikasies van die *missio Dei* op hulle roeping. Indien Murray gemeente ernstig is om goeie teologie te beoefen sal hulle deeglik hiervan kennis moet neem. Hulle sal hulleself moet oopstel vir die waarheid van die Woord en die geloofstradisie. Die volgende implikasies kan vanuit die hoofstuk afgelei word:

- God het Homself aan die mensdom openbaar as 'n wese wat in gemeenskap met Homself lewe. Daarom is die gemeenskap van gelowiges vir die kerk ononderhandelbaar.
- In die navolging van God drie-enig se voorbeeld is die gelowiges (lidmate van die gemeente) op mekaar aangewese en kan die een nie sonder die ander een aan God se roeping voldoen nie. Ons is saam geroep om God hier op aarde te verteenwoordig. Elkeen is uniek en het 'n unieke bydrae te lewer vir die liggaam van Christus om gesond te wees. Daarom is dit belangrik dat elkeen gehelp moet word om te ontdek wat sy of haar unieke plek in die gemeente is. Na die ontdekking sal elkeen vir hulle roeping bemaagtig moet word.
- Die Triniteit maak dit duidelik dat onderlinge verhoudinge baie belangrik is en dat individuele gelowiges nie sonder mekaar kan funksioneer nie. Gelowiges het mekaar nodig en elkeen het 'n bydrae te lewe tot opbou van die liggaam van Christus (Rom 12, 1 Kor. 12 en Ef. 4). Dit is nie net op die leraars van toepassing nie; elke gelowige speel 'n belangrike rol in die geestelike gesondheid van 'n gemeente. Die verstaan en rol-uitklaring van die ampte word hierdeur geraak. Veral die herontdekking van die amp van die gelowige en hulle betrokkenheid en rol as deel van die APEPT, soos uitgespel in hierdie hoofstuk, sal aandag moet kry.
- Die plaaslike gemeente is 'n eenheid, maar kan homself nooit onafhanklik van ander gemeentes beskou nie. Daar is geen ruimte vir eksklusiwiteit binne die liggaam van Christus nie.

- God is 'n Persoon, is persoonlik en kan alleen in 'n persoonlike verhouding met Hom leer ken word. Daarom moet elke lidmaat bemagtig word om in 'n persoonlike verhouding met God drie-enig te leef. Dit is waarskynlik die belangrikste taak van die leraars om lidmate hiermee te help.
- God se voorbeeld van liefde moet op 'n sigbare en praktiese manier in en deur die plaaslike gemeente sigbaar word. Die onderlinge liefde wat die individuele lidmate van 'n gemeente vir mekaar demonstreer, sal bepaal of die wêreld gaan glo dat God 'n God van liefde is of nie. Die liefde moet op so 'n manier aan die plaaslike gemeenskap gedemonstreer word dat die gemeenskap God se liefde vir hulle deur die gemeente se liefde vir hulle kan beleef en ervaar.
- Omdat God in sy wese 'n God is wat stuur en wat van die wêreld 'n beter plek wil maak (metodologies aangedui deur die bo-punt van die kruissimbool), het die plaaslike gemeente geen bestaansreg buite God se missie om nie. 'n Gemeente se uitsluitlike bestaansdoel is om God se werk op aarde voort te sit. Daarom is die plaaslike gemeente nooit 'n doel op sigself nie. Soos reeds uit Bosch (2004:290) aangehaal is: "There is church because there is mission, not vice versa (Agaard 1974:423). To participate in mission is to participate in the movement of God's love towards people, since God is a fountain of sending love." Die plaaslike gemeente kan daarom nie anders as om aan te sluit by werk waarmee God reeds besig is nie. Die plaaslike gemeente moet leer om geloofsonderskeidend te leef sodat daar sinvol onderskei kan word waar God aan die werk is en waarvoor Hy die gemeente roep. Meer daarvan in Hoofstuk 4.
- Die inkarnasie van Jesus wys dat die plaaslike gemeente homself nie kan isoleer of distansieer van die omgewing nie, maar juis maniere moet vind om deel van die breë gemeenskap te word. Murray gemeente is in die Hexriviervallei geplaas om iets van God se nuwe Koninkryk hier sigbaar te maak. Die gemeente moet in navolging van Jesus se voorbeeld (Filippense 2) bereid wees om mag en eksklusiwiteit prys te gee, sodat maniere gevind kan word om die gemeenskap sinvol binne te dring. Die gemeenskap moet via die plaaslike gemeente beleef dat God werklik in hulle belangstel.
- Die gemeente moet die wonder herontdek dat ons deur God genooi is om saam met Hom te werk aan die sigbaar maak van sy koninkryk hier in die Vallei. As die gemeente die *missio Dei* reg verstaan, sal ingesien word dat die gemeente God se sending na die wêreld moet voortsit. Dan sal die gemeente altyd besig wees om na

buite te kyk om te sien waar daar 'n verskil gemaak kan word. Die gemeente sal altyd aan die verander wees, aangesien dit altyd relevant sal wil wees vir die tye waarin dit leef.

- Vir Murraygemeente om ware kerk te wees is die konteks waarbinne die gemeente geplaas is bepalend vir die bestaansdoel van die kerk. Die konteks is die mense na wie God ons stuur. Daarom moet daar 'n groter openheid wees vir mense wat anders as ons is en sal die gemeente hulself die vraag moet afvra: kan die samestelling van ons gemeente bly soos wat ons is, of moet iets van die bruid van Christus wat bestaan uit mense van elke volk, stam, taal en nasie, in die gemeente nou reeds sigbaar word?
- Die denke oor die Triniteit beïnvloed ook die manier waarop ons na die ampte in die kerk kyk. Elkeen kry by bekering 'n amp en daarmee saam 'n roeping. Ons het gesien dat die kerk nie deur die amp van die leraar gekonstitueer word nie, maar dat elke lidmaat 'n bydrae te make het. Vir die kerk om gesond te wees het elke lidmaat 'n aktiewe bydrae te lewer. In die lig van die navorsingsprobleem is hierdie 'n belangrike saak waarvan die gemeente kennis sal moet neem.
- In navolging van Jesus se voorbeeld sal die maak van dissipels 'n hoë prioriteit vir die gemeente wees. Dit is noodsaaklik sodat die gelowiges in die alledaagse lewe hulle geloof werklik kan uitleef.
- Die verstaan van bogenoemde sal weer 'n invloed hê op die manier waarop daar na die rol van die leraars en die gewone lidmate gekyk word. Binne die Triniteit is daar geen hiërargie nie en daarom hoort dit ook nie in die gesagstruktuur van die kerk nie. Leierskap behoort aan die hele gemeente wat saam moet leer onderskei wat God se wil vir hulle is.

Die Missionale identiteit van die gemeente, soos verstaan uit die Teologie oor die Triniteit, het dus groot implikasie vir ons verstaan van kerkwees en het ingrypende gevolge vir die plaaslike gemeente se selfverstaan. In die lig van die navorsingsprobleem sal die gemeente deeglik moet kyk na die teologie soos beskryf in hierdie hoofstuk. Die gemeente sal homself moet herevalueer in die lig van dié teologie, aangesien dit die gemeente sal help om op 'n meer Bybelse manier oor kerkwees en die rol van die leraars te besin.

Gesien in die lig van die enorme skuiwe wat tans in die samelewing plaasvind as gevolg van Post-modernisme, Globalisasie, die Inligtingsrevolusie en die einde van die

Christendom-era, is dit noodsaaklik dat die kerk (ook en veral die plaaslike gemeente) deeglik kennis moet neem van wat in die wêreld aan die gebeur is, veral wat die ontwikkeling van die teologie betref. In die volgende hoofstuk gaan daar gekyk word na die invloed van die veranderende wêreld op die mensdom. Goeie teologie kan immers nooit beoefen word los van die konteks waarbinne dit beoefen word nie. Dis juis in die korrelasie tussen die teologie en die wêreld waarbinne ons ons bevind, dat die gemeente God se roeping sal ontdek.

HOOFSTUK 3. DIE WÊRELD WAARBINNE DIE GEMEENTE HAARSELF BEVIND

1. INLEIDING

In die vorige hoofstuk is verduidelik dat die nadenke van wie God is ons denke oor die kerk en die verwagtinge aangaande die rol van die leraar beïnvloed. Dit was die voet, die regterkant en die bokant van die kruissimbool gewees. In hierdie hoofstuk beweeg ons na die linkerpool van die kruissimbool. Die vraag waarmee gewerk word, is of daar 'n skuif gekom het in die kerkbegrip van die lidmate van die NG Gemeente Murray (De Doorns) en in watter mate dit die rolverwagting wat die lidmate van die leraars het, beïnvloed? Die navorsing wil probeer vasstel of hierdie skuif plaasgevind het of nie.

Wanneer teologie beoefen word aan die hand van die kruissimbool soos beskryf in Hoofstuk 1, dan word daar vanuit die veronderstelling gewerk dat indien daar skuiwe in die wêreld of gemeenskap plaasvind, dit 'n invloed sal hê op die gemeente. Enige verandering in die wêreld of gemeenskap sal bepalend wees vir die gemeente se selfverstaan, kultuur en roeping.

Indien die gemeente ernstig is om deel te wees van die *missio Dei* sal dit vir die gemeente belangrik wees om weer 'n slag na sy konteks te kyk. Reeds in die vorige hoofstuk het dit duidelik geword dat goeie teologie nie los van 'n gemeente se konteks beoefen kan word nie. By die linkerkant van die kruissimbool word daar gekyk na die konteks waarbinne 'n gemeente funksioneer. Vir die doel van die navorsing is dit belangrik om te bepaal watter invloed die konteks waarin die NG gemeente Murray (De Doorns) haarself tans bevind op die gemeente het. 'n Mens kan nie as gemeente Teologie beoefen sonder om die tye en omstandighede waarin die gemeente haarself tans bevind in ag te neem nie. Geen gemeente bestaan los van sy omgewing nie, net so kan geen gemeente bestaan sonder dat haar omstandighede haar praktyke, waardes en gewoontes beïnvloed nie (Hendriks 2004:76). Sodra die konteks waarbinne die gemeente haarself bevind begin verander, het dit 'n direkte invloed op die identiteit en kultuur van die gemeente. Indien 'n gemeente nie hierdie verandering verdiskonteer nie, kan die implikasies wees dat die gemeente sy roeping verloor binne die tyd en konteks waarbinne die gemeente haarself bevind. Dit kan

beteken dat die kerk sy karakter as ware kerk kan verloor, soos gesien in die vorige hoofstuk waarin Volf se definisie van 'n ware kerk deurgegee is.

Om dié rede is dit belangrik om 'n analise te maak van die konteks waarbinne Murraygemeente haarself bevind. Die Makrovlak waarbinne die gemeente bestaan, gaan beskryf word. Die effek daarvan op die kerk gaan bespreek word. Daarna gaan gekyk word na die Mesokonteks van die Vallei en daarna gaan die gemeente self bespreek word.

2. DIE MAKROKONTEKS: DIE WÊRELD WAARBINNE ONS LEEF

Onder redaksie van Stephan Joubert verskyn daar in 2007 'n boek met die gepaste titel, *Die Perfekte Storm*. Daarin word verduidelik dat die kerk in Suid-Afrika haarself in 'n perfekte storm bevind, 'n Kategorie 5-storm. Niemand (2007:10) sluit daarby aan en skryf dat drie storms die mensdom, en daarom ook die kerk, op een slag getref het, nl.

1. Post-modernisme. Die naam wat gegee word aan die nuwe tydvak waarin die ganse wêreld nou leef. Kortliks beteken post-modernisme dat mense vandag glo dat daar nie klaar gepraat is oor alles nie. Daar kan nie finale antwoorde gegee word nie en daar is nie vaste waarhede nie. Alles word bevraagteken. Veral die instituut en enige iets wat daarmee verband hou, word bevraagteken. In die Post-modernisme word geglo dat waarheid in verhoudinge gevind word en daarom is die bou van verhoudinge van groot belang.
2. Post-Christelikheid. Al meer Westerse gemeenskappe bevind hulle in die nuwe tydvak, 'n era waarin die Konstantynse Christendom verby is en waar die Christelike godsdiens sy invloed verloor het. Dis reeds gedeeltelik behandel in die vorige hoofstuk.
3. Globalisering. Die hele wêreld het een gemeenskap geword. Dit kan meebring dat skynbaar onverwante gebeure mense uit die bloute kan tref en die hele gemeenskapslewe beïnvloed word, sonder dat mense 'n duit se verskil daaraan kan maak.

Joubert (2007:8) maak dit duidelik dat die impak van die tyd waarin ons leef niemand sal vryspring nie, ook nie die kerk nie. Hy skryf: “Kerke gaan wegwaai, mense gaan verdrink terwyl kerkleiers met hulle gewone sake voortgaan; irrelevansie gaan selfs nog langer

skadu's oor sterwende gemeentes gooi... Kerklike noodplanne wat in vorige krisis gebruik is, sal dié keer nie werk nie." Met ander woorde, die ou maniere waarop die kerk oorleef het, gaan die kerk nie binne die huidige omstandighede waarin die wêreld verkeer deur die drif trek nie.

Veral Suid-Afrika is erg geraak deur bogenoemde storm. Vir baie jare was Suid-Afrikaners en veral die blankes, afgesny en beskerm teen dit wat besig was om in die globale wêreld te gebeur. Die kerkleiers en die staat het alles beheer en namens almal besluit wat sal en wat nie sal wees nie. Die beskerming teen die wetenskaplike revolusie deur hierdie streng kerklike beheer en sensuur het skielik platgeval. Bogenoemde drie storms het gemaak dat die meeste Suid-Afrikaners deur 'n dodelike sarsie kultuurskokke getref is. Joubert (2007:9) gee die volgende definisie van 'n kultuurskok:

'n Kultuurskok tref jou wanneer jy nie meer behoorlik sin kan maak van nuwe ervarings, gebeure, instellings, gebruike, mense en opvattinge waaraan jy voortdurend blootgestel word nie. Wanneer die verstaansraamwerke waarmee jy grootgeword en wat gerieflike antwoorde op al die groot lewensvrae gebied het, skielik nie meer voldoende verklarings bied vir dít wat jy elke dag beleef nie.... Dan word die lewe onverstaanbaar, onseker, onstabiel.

Alles dui daarop dat ons tans in so 'n onstabiele en onseker tyd leef. Ons lewe in 'n samelewing wat radikaal anders is as wat dit selfs net 'n paar jaar gelede was. Die afgelope paar jaar het die wêreld klein geword. Thomas Friedman skryf daarvoor in sy boek: *The World Is Flat: A Brief History of the Twenty-first Century* (2005).

Friedman ondersoek die invloede wat die besigheidswêreld in 'n snelveranderende globale wêreld beïnvloed. Kompetisie word meedoënloos. Hy bevind dat dinge, as gevolg van die tegnologie wat so vinnig aan die ontwikkel is, so vinnig aan die verander is, dat regerings, besighede en individue wat nie vinnig gaan aanpas nie, nie meer kompetend sal bly nie. Sy boodskap is duidelik: wees voorbereid, want die fenomeen wat die verandering in tegnologie gebring het, wag vir niemand nie. Dinge gebeur vinniger in die wêreld as wat die meeste mense kan bybly. Die wêreld raak al hoe meer 'n virtuele wêreld waarin tyd en geografiese spasie saamgepers word. Die wêreldbevolking word 'n eenheid wat voortdurend met mekaar in verbinding is. Dit word moontlik gemaak deur

inligtingstegnologie soos die persoonlike rekenaar, optiese veselkabels en programmatuur. Skielik het almal toegang tot dieselfde inligting, bloot deur die druk van 'n knoppie. Almal is met almal in kontak via die internet. Enige iemand kan met enige iemand reg oor die wêreld in vennootskap staan. Daarom dan ook die tema van sy boek: "The world is flat." Die speelveld het vir almal gelyk geword. Dis nou natuurlik indien jy toegang het tot die moderne tegnologie. Iets wat die armes van die wêreld nie het nie. Die gevolg is dus dat die armes, armer gaan word en die rykes al hoe ryker.

Friedman praat van tien faktore wat daartoe gelei het dat die wêreld plat geword en geglobaliseer het. Hier is 'n kort opsomming daarvan soos gekry in WikiSummaries (2008):

1. **Collapse of Berlin Wall**--11/89: The event not only symbolized the end of the Cold war, it allowed people from the other side of the wall to join the economic mainstream. (11/09/1989)
2. **Netscape**: Netscape and the Web broadened the audience for the Internet from its roots as a communications medium used primarily by 'early adopters and geeks' to something that made the Internet accessible to everyone from five-year-olds to eighty-five-year olds. (8/9/1995)
3. **Workflow software**: The ability of machines to talk to other machines with no humans involved. Friedman believes these first three forces have become a "crude foundation of a whole new global platform for collaboration."
4. **Open sourcing**: Communities uploading and collaborating on online projects. Examples include open source software, blogs, and Wikipedia. Friedman considers the phenomenon "the most disruptive force of all."
5. **Outsourcing**: Friedman argues that outsourcing has allowed companies to split service and manufacturing activities into components, with each component performed in most efficient, cost-effective way.
6. **Offshoring**: Manufacturing's version of outsourcing.
7. **Supply chaining**: Friedman compares the modern retail supply chain to a river, and points to Wal-Mart as the best example of a company using technology to streamline item sales, distribution, and shipping.
8. **Insourcing**: Friedman uses UPS as a prime example for insourcing, in which the company's employees perform services--beyond shipping--for another

company. For example, UPS itself repairs Toshiba computers on behalf of Toshiba. The work is done at the UPS hub, by UPS employees.

9. **In-forming:** Google and other search engines are the prime example. "Never before in the history of the planet have so many people-on their own-had the ability to find so much information about so many things and about so many other people", writes Friedman.
10. **"The Steroids":** Personal digital devices like mobile phones, iPods, personal digital assistants, instant messaging, and voice over Internet Protocol (VoIP).

Bogenoemde is alles dinge wat ons samelewing drasties verander het. Selfs op die mees afgeleë plek op aarde het jy via die internet toegang tot inligting wat enige ander plek op die aarde beskikbaar is. Mense se kennis van wat moontlik is, is aan die verbreed. Niemand leef meer in 'n kokon nie. Hy waarsku dat hoe kleiner die wêreld word, hoe gevaarliker word die wêreld. Leonard Sweet waarsku in die *Perfekte Storm* (Joubert 2007:31) "Daarom is dit noodsaaklik dat die kerk, namate die wêreld platter word, hom op die voorpunt daarvan moet posisioneer." As die kerk dit nie gaan doen nie, gaan dit die einde van die kerk beteken.

Sweet skryf verder (Joubert 2007:28-29) dat vooruitgang nie altyd, soos wat die ouer mense dink, sleg is nie, maar dat daar wel gevalle is waar dinge te ver gaan. Hy noem dit Post-"vooruitgang" en noem drie dinge wat hy hieronder verstaan: "1. Die sogenaamde GRIN-revolusie (Genetika, Robotika, Informatika en NANO-tegnologie), wat ons post-mens gemaak het; 2. Globalisering, wat ons post-rond gemaak het en 3. Ons swak versorging van die aarde, wat ons post-koud gemaak het."

Castells (2004:1) skryf dat ons in 'n samelewing leef wat gekenmerk word deur die konflik tussen globalisasie en identiteit.

The information technology revolution, and the restructuring of capitalism, have induced a new form of society, the network society. It is characterized by the globalization of strategically decisive economic activities. By the networking form of organization. By the flexibility and instability of work, and the individualization of labor. By a culture of real virtuality constructed by a pervasive, interconnected, and diversified media system. And by the transformation of the material foundations of life, space and time, ...

Volgens hom het dit dieselfde omvang as wat die industriële kapitalisme en industrie, wat rondom die staat gebou is, in die twintigste eeu gehad het.

2.1. DIE VORMING VAN IDENTITEIT IN DIE HUIDIGE SAMELEWING

Hierdie veranderinge in die samelewing het 'n onlosmaaklike effek op die samelewing waarin ons leef en die invloed hiervan op die kerk kan nie geïgnoreer word nie. Castells (2004:5-70) wy 'n hele hoofstuk aan hoe hierdie veranderinge die vorming van identiteit en die soeke na betekenis in die wêreld beïnvloed het. Volgens hom is elke mens op soek na betekenis in die lewe. Dit wat vir jou identiteit gee en jou identiteit bepaal, help jou om betekenisvol te lewe. Geen mens het betekenis op sy eie nie.

Castells (2004:6) definieer identiteit soos volg:

By identity...I understand the proses of construction of meaning on the basis of a cultural attribute, or a related set of cultural attributes, that is given priority over other sources of meaning.

Daar is volgens hom 'n verskil tussen identiteit en die rol wat iemand vervul. 'n Mens se identiteit gee aan hom betekenis. In die netwerk-gemeenskap waarin die mensdom homself tans bevind, sê Castells (2004:7) word betekenis in die lewe gebou rondom 'n primêre identiteit wat homself oor tyd en ruimte onderhou. Alle identiteit word volgens hom gevorm. Die vraag is net hoe, deur wat, deur wie en waarvoor dit gevorm word.

Daar is volgens Castells (2004:8-12) oorwegend drie prosesse waardeur identiteit gevorm word, nl.

Gelegitimeerde identiteit: Dit is identiteit wat gevorm is, of bekend gestel is, deur die dominante institute binne die samelewing, byvoorbeeld die staat en die kerk. Hulle probeer hulle ideologie of beleid in stand hou en vorm so 'n burgerlike samelewing.

Weerstand-identiteit: Dit is tans die mees algemene manier waarop identiteit gevorm word en ontstaan wanneer daar weerstand ontwikkel uit 'n situasie wat onuithoudbaar geword het. Voorbeelde is etnies gebaseerde weerstand of godsdienstige fundamentalisme.

Projek-identiteit: Dit is wanneer identiteit gebou word rondom die transformasie van die hele samelewing, gekoppel aan 'n bepaalde saak of projek.

Suid-Afrika in die voor 1994-bedeling is 'n voorbeeld gelegitimeerde identiteit. Die staat het in samewerking met die Nederduits Gereformeerde Kerk besluit wat vir die burgers en die lidmate goed en aanvaarbaar sal wees. Hulle het saam besluit wat kultureel aanvaarbaar sal wees en wat nie. Hulle het saam besluit waaraan die samelewing blootgestel gaan word en waaraan nie. Binne die plaaslike NG Kerk is daar nog sterk tekens hiervan sigbaar. Maar soos wat die gemeente verjong, soos later uitgewys word, word die invloed van die Post-Modernisme al hoe duideliker. Die spanning tussen die twee uitkyke op die lewe is duidelik sigbaar gesien vanuit die probleem wat nagevors word.

Volgens Castells (2004:10) word die vorming van identiteit altyd deur die sosiale konteks waarin die mens homself bevind, bepaal. Daarom is dit vir ons so belangrik om die huidige konteks te analiseer om te bepaal hoe dit die lidmate in die NG Gemeente Murray se identiteit vorm. Omdat ons in snelveranderende tye leef is mense baie onseker. Daarom skryf Castells (2004:11):

The search for meaning takes place then in the reconstruction of defensive identities around communal principles....I propose the hypothesis that the constitution of subjects, at the heart of the proses of social change, takes a different route to the one we knew during modernity, and late modernity: namely, *subjects, if and when constructed, are not any longer on the basis of civil societies, which are in the proses of disintegration, but as prolongation of communal resistance.*

In die era waarin die mensdom hom tans bevind, is die primêre manier waarop identiteitsvorming plaasvind, volgens Castells, deur middel van weerstands-identiteit. Hy beskou godsdienstige fundamentalisme as een van die belangrikste bronne vir die vorming van weerstands-identiteit in die netwerk-samelewing. Volgens hom is fundamentalisme altyd reaktief. Hy definieer godsdienstige fundamentalisme soos volg: "... the construction of collective identity under the identification of individual behavior and society's institutions to the norms derived from God's law, interpreted by a definite authority that mediates between God and humanity" (Castells 2004:13).

Daarom is dit vir ander groepe moeilik om met fundamentele groepe in gesprek te tree, want hulle luister nie na iemand wat anders as hulle dink of praat nie. Die radikale Moslembeweging is volgens Castells (2004:23-29) sprekende voorbeelde hiervan, maar so ook die Christendom. Wedergeboorte binne die Christendom, is volgens hom 'n voorbeeld van fundamentalisme. "Through the personal experience of being born again, the whole personality is reconstructed, and becomes 'the starting place for constructing a sense not only of autonomy and identity, but also of social order and political purpose'"(Castells 2004:25).

Hy beskou dit primêr as 'n reaktiewe beweging, wat daarop gefokus is om sosiale en persoonlike identiteit te konstrueer, op die basis van beelde uit die verlede, wat dan geprojekteer word op 'n utopiese toekoms. Die twee sake waarteen die Christelike fundamentalisme tans in opstand kom, is volgens Castells (2004:28) globalisasie en die krisis waarin die patriargale stelsel tans verkeer, aangesien laasgenoemde, volgens hom, een van die boustene van Christelike fundamentalisme is.

Castells (2004:29) skryf:

The construction of Christian fundamentalist identity seems to be an attempt to reassert control over life, and over the country, in direct response to the uncontrollable processes of globalization that are increasingly sensed in the economy and in media.

Iets hiervan word tans binne die gemeente beleef. Dis my belewenis as navorser wat al die afgelope 17 jaar leraar in die gemeente is, dat veral die ouer lidmate in reaksie op al die veranderinge in die samelewing, vas probeer gryp aan die verlede, aan die manier van kerkwees soos dit dertig en vyftig jaar gelede gedoen is. Ek hoor nog gereeld stories van leraars wat in die dertiger tot tagtiger jare leraars was en hoe hulle dinge suksesvol gedoen het. Dit lyk vir my asof die teruggryp na die bekende van die verlede 'n poging is om in 'n snelveranderende wêreld weer beheer en betekenis te kry. Sommige lidmate is amper militant hieroor en is nie bang om ernstige dreigemente aan die huidige leraars te maak nie. Daar is dus duidelik tekens van weerstands-identiteit in die vorm van godsdienstige fundamentalisme sigbaar in die gemeente.

2.2. REAKSIES OP DIE VERANDERENDE WÊRELD

Binne die konteks van die gemeente is dit belangrik om te vra: hoe of op watter manier word daar op die globalisering van die wêreld gereageer?

Castells (2004:72) merk op:

Globalization and informationalization, enacted by networks of wealth, technology, and power, are transforming our world. They are enhancing our productive capacity, cultural creativity, and communication potential. At the same time they are disenfranchising societies.

Die gevolg is dat die meerderheid mense, behalwe vir 'n klein groepie kapitaal-sterk elite, in opstand kom teen die effek van globalisasie. So word nuwe identiteit in die samelewing gevorm deur groepe wat in weerstand kom teen hierdie effek van globalisasie. Castells noem dit die reaktiewe weerstand bewegings.

Voorbeelde hiervan volgens Castells (2004) is fundamentalistiese groepe soos byvoorbeeld Al-Qaeda en die Anti Globale Beweging. Beide gebruik die internet tot sy eie voordeel en om te mobiliseer teen Globalisasie. So word netwerke reg oor die wêreld gebou sonder dat daar noodwendig persoonlike kontak met mekaar gemaak hoef te word. Die bou van netwerke word dus 'n baie belangrike bron van identiteitsvorming in die hedendaagse wêreld, veral onder die arm en onderdrukte groepe in die samelewing. Onder die jeug in die Vallei is "Mxit" en "Face Book," veral vir die jongmense wat nie "in" is nie, maniere van identiteit vorm. 'n Voorbeeld hiervan is 'n 16-jarige meisie wat 'n kêrel het wat sy nog nooit fisies ontmoet het nie, maar deur middel van Mxit ontmoet het en nou 'n "verhouding" mee het.

Castells (2004:156) skryf tereg:

... what is analytically important is to underline that networking, and particularly Internet-based networking, is not just an instrument or organization and struggle, it is an new form of social interaction, mobilization, and decision-making. It is a new political culture: networking means no centre, thus no central authority. It means an instant relationship between local and global, so that the movement can think local and global, so that movement can think locally, rooted in its identity and interests, and act globally, where the source of power are.

Nog 'n effek van die veranderinge wat in die samelewing plaasgevind het, is dat die patriargale stelsel in groot dele van die wêreld aan sy einde gekom het. Dit het veral 'n invloed op waar en hoe outoriteit in vandag se samelewing gesien word. Castells (2004: 192) beskryf die patriargale stelsel soos volg:

Patriarchalism is the founding structure of all contemporary societies.....For this authority to be exercised, patriarchalism must permeate the entire organization of society, from production and consumption to politics, law, and culture.

Hy voer aan dat die situasie baie vinnig aan die verander is, aangesien daar transformasie besig is om plaas te vind wat die rol van die vrou in die werksplek betref. Die feministiese beweging (wat sedert die 1960's aan die ontwikkel is) het 'n groot invloed hierop.

Die invloed hiervan word baie diep in die samelewing gevoel. Veral die familie en dan die patriargale familie soos dit deur die jare geken was, is onder baie druk. Castells (2004:194-195) voer aan dat daar vier elemente is wat hiertoe bygedra het:

1. Die transformasie wat in die ekonomie en daarmee saam in die werksmag plaasgevind het. Dit loop vir hom hand aan hand met die geleenthede wat daar vir vroue oopgegaan het om opleiding te ontvang.
2. Die tegnologiese transformasie in die biologie, farmakologie en medisyne wat vir die vrou meer beheer oor die geboorte van kinders gegee het.
3. Die feministiese beweging het 'n groot invloed op die patriargale stelsel.
4. Die vinnige vervaging van idees as gevolg van die globale wêreld waarin ons leef en die moontlikheid om vinnig reg deur die wêreld te reis.

As gevolg hiervan het die "lesbian en gay"-gemeenskap al hoe sterker na vore getree. "For all, sexual liberation, without institutional limits, became the new frontier of self-expression." (Castells 2004:195)

Bogenoemde plaas die patriargale familie, waar die hele familie deur die gesag van 'n dominante manlike figuur bestuur word, onder geweldige druk. Dit is orals sigbaar in die meeste gemeenskappe reg deur die wêreld. Dit het volgens Castells (2004:196-197) onder andere die volgende gevolge:

- al hoe meer gesinne en huwelike breek op, wat aandui dat daar nie meer soveel staatgemaak word op langtermyn verbintenisse deur familieledes nie. Dit het tot

gevolg dat daar al hoe meer enkelouer huishoudings ontstaan. Dit bring 'n einde aan die patriargale outoriteit in die gesin.

- omdat dit al hoe moeiliker word om huwelike te laat werk, is mense geneig om later te trou, of om eerder saam te woon. 'n Verskynsel wat self in 'n andersins konserwatiewe gemeenskap soos die Vallei al hoe meer sigbaar word, selfs onder lidmate van Murraygemeente.
- Die klassieke model van 'n huisgesin word al hoe meer vertroebel deur 'n wye verskeidenheid modelle wat ontstaan.
- Dit lei weer tot 'n krisis in die sosiale patrone en daar is 'n afname in geboortes wat maak dat die bevolkingsaanwas aan die daal is.

Met ander woorde, daar het 'n einde gekom aan die familie soos hy deur die eeue gefunksioneer het. Feitlik reg deur die wêreld is die tipiese patriargale familie vandag eerder die uitsondering as die reël (Castells 2004:196-197).

Die skrikwekkende statistiek van die huwelike wat in die skeihof eindig, help natuurlik niks hiermee nie, maar wakker juis die afbreek van die patriargale stelsel aan. Al hoe meer kinders word ook buite die huwelik gebore, iets wat veral in die ontwikkelde lande aan die toeneem is. Hierdie dra natuurlik by tot die afbreek van die patriargale stelsel. Op grond hiervan verklaar Castells dat die familie soos ons dit ken, kan uitsterf indien die tendens voortduur (Castells 2004:198-215).

Al hoe meer vroue bevind hulle ook in die werksplek. Vir sekere beroepe is vroue net meer geskik en veral die feit dat sommige deelyds, of fleksietyd, wil en kan werk. Die gevolg daarvan is dat meer vroue begin werk en dat hulle bydrae tot die inkomste van gesinne al hoe belangriker geword. Dit het weer tot gevolg dat hulle al hoe meer bedingingsmag in die gesin begin kry het. Dit breek die patriargale stelsel, waar die man die broodwinner is, verder af. Die blootstelling wat vroue by die werk kry, maak dat al hulle meer vrae begin vra het oor hulle rol en plek in die patriargale stelsel (Castells 2004: 215-233).

“Patriarchalism requires compulsory heterosexuality..... If this assumption is challenged, the whole system crumbles....” (Castells 2004:261-262). Soos wat die “gay en lesbian”-bewegings wêreldwyd aan die beweeg gekom het, het dit die patriargale stelsel verder afgebreek. Daar is verskeie redes hiervoor, maar it bring Castells by die punt wat hy verklaar:

... gayness and lesbianism cannot be defined as sexual preferences. They are, fundamentally, identities... While biological predispositions do exist, most homosexual desire is mixed with other impulses and feelings, so that actual behavior, the boundaries of social interaction, and self-identity, are culturally, socially, and politically constructed.

(Castells 2004: 264)

Castells (2004:279) se gevolgtrekking is: “Lesbian and gay movements are not simply movements in defense of basic human rights to choose whom and how to live. They are also powerful expressions of sexual identity, and therefore of sexual liberation.” Die gevolg hiervan is dat die hele samelewing soos wat ons dit tans ken onder groot bedreiging is.

Wat is die gevolge hiervan? Daar vind al hoe meer diversiteit plaas in die maniere waarop mense as familie funksioneer en veral wat die magposisie in die familie aanbetref. Kinders word dus onder omstandighede binne families groot wat ’n dekade of twee gelede ondenkbaar was.

There is no prevailing type of family emerging; diversity is the rule. But some elements seem to be critical in the new arrangements: *networks of support, increasing female-centeredness, a succession of partners and patterns throughout the life-cycle*. Networks of support, often between members of families of divorced couples are a new, important form of sociability and burden-sharing, particularly when children have to be shared and supported between two parents after they both form new households.

(Castells 2004: 287)

Hy gaan verder en sê dat rolle en verantwoordelikhede nie meer deur tradisie bepaal word nie, maar iets is wat onderling onderhandel moet word.

Kinders lei die meeste onder die gevolge van die verval in die patriargale stelsel. Die enigste manier waarop dit herstel gaan word en mans weer voel hulle is nodig met die familie, is dat mans sal moet begin help in die grootmaak van kinders. Castells (2004:293) kom tot die volgende slotsom: “... the future possibility for reconstructing viable heterosexual families lies in the subversion of gender through the revolution of parenting...”

2.3. DIE GEVOLGE VAN GLOBALISASIE EN VAN DIE TEGNOLOGIESE ONTWIKKELING

Die gevolge van globalisasie en van die tegnologiese ontwikkeling, veral op die gebied van die rekenaar, is hoër produktiwiteit, kulturele kreatiwiteit en die potensiaal van kommunikasie. Dit dra egter ook by dat die gemeenskap al hoe meer disfunksioneel raak. Die dinge wat die samelewing in plek gehou het, verbreek al hoe meer en slegs 'n paar mense in die globale wêreld baat hierby. Die res verloor beheer oor hulle lewens, hulle omgewing, hulle werk, ensovoorts. Daarom is daar 'n al hoe groterwordende gevoel van onordelikheid in die wêreld. In reaksie hierop ontwikkel daar verskeie sosiale aksies wat in reaksie op globalisasie tot stand kom.

Dit lei daartoe dat die “nasie-staat” sy mag verloor het en die sosiale veiligheidsnet vir die gewone mense weggeval het. Ook die hoofstroomkerke het in die slag gebly en hulle mag verloor. Die patriargale stelsel het tot 'n val gekom. Dit wat gelegitimeerde identiteit gevorm het, het dus weggeval. Die gevolg is 'n samelewing wat aan die verval is en die wêreld wat bestaan uit markte, netwerke, individue, strategiese organisasies waarin elkeen vir homself en sy eie vooruitgang veg. Individualiteit en verbruikersmentaliteit vier daarom vandag hoogty. Selfs die kerk kan nie hiervan loskom nie.

Daar is egter ook 'n ander kant van die saak en dit is die ontstaan van kragtige weerstandsideentiteite. Hulle ontstaan uit reaksie teen die individualisme van die huidige tyd. Hulle bou hulle identiteit rondom tradisionele waardes soos God, nasie, familie, rondom etnisiteit en omgewing.

Thus, on the one hand, the dominant, global elites inhabiting the space of flows tend to consist of identity-less individuals (“citizens of the world”); while on the other hand, people resisting economic, cultural, and political disfranchisement tend to be attracted to communal identity.

(Castells 2004:421)

Volgens Castells (2004:425) lê mag nie meer by institute, organisasies en simboliese beheerders nie. Dit is versprei in die globale netwerke van rykdom, mag, informasie en simbole. “The new power lies in the codes of information and in the images of representation around which societies organize their institutions, and people build their lives, and decide their behavior. The sites of this power are in the people’s minds.”

Dus, wie ook al die stryd om die mense se gedagtes wen, sal heers en mag hê. Paulus se vermaning in Romeine 12 dat ons verander word deur die vernuwning van ons denke word dus hier deur Castells bevestig.

Wie kan dus vandag mag uitoefen? Castells (2004: 426) praat van twee groepe mense. Profete wat, soos hy dit stel: "They are symbolic personalities whose role is not that of charismatic leaders, or shrews strategists, but to give an face (or a mask) to a symbolic insurgency, so that they speak on behalf of the insurgents." So sal hulle mag kry in mense se gedagtes.

Die tweede groep is 'n

...networking, de-centered form of organization and intervention, characteristic of the new social movements, mirroring, and counteracting, the networking logic of domination in the informational society.... These networks do more than organizing activity and sharing information. They are the actual producers, and distributors, of cultural codes.

(Castells 2004: 427)

Die plaaslike gemeente kan 'n belangrike rol speel in die vestiging van 'n alternatiewe kultuur. Dis immers waartoe die kerk geroep word. Die Boodskap-vertaling van die Bybel (2006) deur Stephan Joubert en Jan van der Watt se weergawe van Johannes 15: 16 stel dit op 'n besondere manier: "Julle het My nie uitgekies nie. Dit was Ek wat julle uitgekies het. En Ek het julle met 'n doel uitgekies: julle moet 'n vrugbare lewe vir God gaan leef. Ja, julle moet 'n permanente verskil in hierdie wêreld gaan maak."

Hierdie veranderende tye het 'n groot effek op hoe mense dink en leef, wat hulle motiveer en energieer. Tekens van die veranderinge is sigbaar in die Gemeente en die Vallei. Om dit te ignoreer sal nie net dom wees nie, dit sal die einde van die kerk beteken. Veral aangesien die gemeente ouderdomsgewys aan die verjong is, soos later in die hoofstuk gesien sal word, maak dit soveel belangriker dat die gemeente oop sal wees en nuut sal leer dink.

3. DIE INVLOED VAN DIE VERANDERENDE WÊRELD OP DIE KERK

Dis dus duidelik dat ons lewe in 'n tyd waarin alles teen 'n drastiese tempo verander. Sweet beskryf dit in *Die Perfekte Storm* (Joubert 2007:30), dat die verandering wat in die twintigste eeu plaasgevind het, vandag in slegs 14 jaar beleef sal word, en vorentoe sal dit in slegs sewe jaar beleef word. Die tempo van verandering sal vorentoe eenvoudig net toeneem.

Bill Easum (2000) gebruik die beeld van 'n "wormhole" wat geneem word vanuit die sterrekunde. "A wormhole is thought to be a portal in space that offers rapid travel from one universe to another" (Easum 2000:46). Ons bevind ons volgens hom tans in 'n tydperk tussen twee tydperke. Ons bevind ons aan die einde van sowel modernisme as die Christendom-era, en iets wat niemand kan bepaal wat dit gaan wees nie, maar waarna sommige verwys as die Post-Modernisme. Easum (2000:47) noem dit 'n tyd van radikale diskontinuiteit.

The discontinuity is so rapid and so all-encompassing that many are beginning to concede that it will be impossible to preserve many of our existing institutions..... the pattern of behavior in the wormhole is so rapid and continuously in flux that we are experiencing revolutionary discontinuity.

Easum waarsku egter dat die "wormhole" nie tweerigtingverkeer toelaat nie. Dit is nie meer moontlik om terug te keer na hoe dinge in die verlede gedoen is nie en daarom sal dit nie meer moontlik wees om die 1950's weer te rekonstrueer nie.

Die kerk sal dus moet leer om aan te pas en veral om nuut te leer dink oor baie dinge. Die ou bekende manier van Kerkwees gaan ons nie deur hierdie tyd van transformasie dra nie. Frost en Hirsch (2003:7) haal vir Albert Einstein aan wanneer hulle skryf, "the kind of thinking that will solve the world's problems will be of a different order to the kind of thinking that created those problems in the first place." Hulle skryf dat, indien Einstein reg is oor hierdie stelling van hom, dan sal die kerk moet leer om nuut en buite die boks te dink. Hulle dink dis tyd om uit die boks van Christendomdenke te klim, sodat die probleme wat die Christendomdenke geskep het, opgelos kan word. Met ander woorde, die kerk kan nie vandag in die na-Christendom-era antwoorde soek deur met Christendomdenke oor die kerk na te dink nie. Dit wil dus voorkom asof die kerk, dit sluit leierskap en lidmate

in, doelbewus daaraan sal moet werk om die bestaande denke oor kerkwees af te leer. Dinge wat nie meer werk nie, sal of toe gemaak, of stopgesit moet word.

Volgens McLaren (2006:25) moet die kerk nie ingestel wees om op die minste moontlike manier te verander in 'n poging om te bly oorleef nie. Hy sê daar moet eerder in die kerk 'n openheid gekweek word vir verandering. Hy reken dat as die gemeente se houding teenoor verandering kan verander, al die ander dinge ook sal verander. Hy is waarskynlik reg hieroor. In Suid-Afrika het al die veranderinge sedert 1994, toe die eerste demokratiese verkiesing die rol en plek van die Afrikaner in Suid-Afrika ingrypend verander het, gemaak dat veral die Blanke Afrikaner, waarskynlik veranderings-voos gelaat is. Daarom word die kerk vir hulle die laaste vesting wat net nie ook moet verander nie. Dis al plek waar dinge kan bly soos wat dit voor 1994 was. Hieroor merk Niemand (2007:37) op dat dit 'n menslike reaksie op verandering is om laer te trek, maar dat dit lewensgevaarlik kan wees vir die kerk.

Binne 'n veranderende wêreld word die kerk, volgens McLaren (2007), geroep tot 'n lewe van radikaliteit. Dit is belangrik dat daar 'n herontdekking moet plaasvind van die essensie van Jesus se boodskap. Sy boodskap is nie daar om mens te help om van hierdie gebroke wêreld waarin ons leef te ontsnap nie. Daar kan nie net vir eendag in die hemel geleef word nie. Vir te lank het die kerk nagelaat om mense te help om op 'n sinvolle manier te leef. Mense moet gehelp word om op so 'n manier te leef dat God se wil hier op aarde kan geskied. Jesus se boodskap roep die kerk op om iets van God se wil nou reeds op aarde sigbaar te maak. Wanneer dit gebeur, sal gelowiges beter verstaan wat die oorsaak van die probleme op aarde is en sal hulle wil weet hoe hulle kan bydra om God se drome hier waar te maak. Die vraag: Hoe kan die kerk die koninkryk van God hier op aarde laat kom, behoort hoog op die kerk se agenda te wees (McLaren: 2007:4).

McLaren skryf: "I see that it's about changing the world, not just escaping it and retreating into our churches. If Jesus' message of the kingdom of God is true, then everything must change" (McLaren 2007:23).

McLaren help ons om die metanarratief van die wêreld te verstaan. Hy gebruik die metafoor van die selfmoordmasjien wat besig is om alles te vernietig. Die masjien bestaan volgens hom uit drie vernietigende sisteme:

- Die Voorspoedsisteem - waarin die mens nie tevrede is om net te oorleef nie, maar begeer om vooruit te gaan en in weelde te lewe. Dit lei tot verbruikers mentaliteit, wat selfs in die kerk sy kop uitsteek.
- Die Veiligheidsisteem - waar lande groot somme geld spandeer om hulle land veiliger te maak. So maak hulle seker hulle beskerm die rykdom wat hulle opgaar.
- Die Gelykheidsisteem (equity): Daar is 'n snelgroeiende gaping tussen die ultraryk mens en die wat in uiterste armoede leef.) - Hieroor merk hy tereg op: "the equity system seeks not only to fairly spread the expanse of the security system, but also to support the expansion of the prosperity system in equitable ways" (McLaren 2007: 56). Om dit te doen, moet daar wette wees wat afgedwing word; 'n belastingstelsel, die beskerming en oprigting van vrye pers en 'n regstelsel; ook NGO'S wat die armoede kan help verlig.

Volgens hom kan nie een van die drie sisteme sonder die ander een funksioneer nie. Hulle het mekaar nodig. Dis die oorheersende "framing" stories van die tyd waarin ons leef (McLaren 2007:54-58). Weens die voorspoedsisteem vergroot die gaping tussen ryk en arm, en omdat die spanning tussen die wat het en die wat nie het nie al hoe groter word, is dit nodig om jouself verder te beskerm teen die aanvalle van die wat nie het nie. Wat sake vererger is dat die godsdienste in die wêreld, insluitende die Christendom, nie daarin geslaag het om 'n werkbare alternatief daar te stel nie (McLaren 2007:5).

Daarteenoor het Jesus tydens sy menswording op aarde 'n radikale alternatief kom stel. 'n Ander metanarratief. Gelowiges moet hulle laat lei en vorm deur die goeie nuus dat God koning is. Ons kan in 'n verhouding met God en in Sy liefde leef, eerder as met Caesar en sy mag. McLaren (2007:94) stel 'n alternatiewe hipotese voor waarin hy pleit "that the Bible instead is the story of the partnership between God and humanity to save and transform all of human society and avert global self-destruction." Die evangelies maak dit duidelik dat Jesus 'n alternatiewe moontlikheid daar kom stel. McLaren (2007: 99) stel dit soos volg:

The time has come! Rethink everything! A radical new kind of empire is available – the empire of God has arrived! Believe this good news, and defect from all human imperial narratives, counter narratives, dual narratives, and withdrawal narratives. Open your minds and hearts like children to see things freshly in this new way, follow me. And my words, and enter this new way of living.

Hoe lyk hierdie alternatief wat Jesus vir ons kom stel het? Die goeie nuus wat Hy bring, is daarop gemik om die wat in magsgosisies is tot 'n val te bring, die reg van die arm mens te herstel en die godsdienstige samewerking met die regering te ontbloot vir wat dit is. Daarom gebruik Hy die kruis, wat deur die Romeine as simbool van mag gebruik is, as teken van die hoop wat Hy gebring het. Jesus vra van sy volgelinge om hulle eie agendas op te gee en Hom te vertrou. Sy voorbeeld was om inklusief te wees, ten spyte van verskille.

Sy oproep tot bekering sluit nie net jou siel in nie. Hy is ook besorg oor die hele menswees. Wanneer Hy praat van bekering, is dit 'n wegdraai van die bestaande “framing story” na 'n nuwe een. Die kerk moet tot 'n verstaan van Jesus kom waarin besef word dat daar nou reeds 'n verskil in die wêreld gemaak kan en moet word. (McLaren 2007:77-147)

Indien die kerk Jesus se voorbeeld wil volg, sal die kerk moet leer om soos Jesus subversief te werk te gaan. Die kerk moet leer om te vergewe, deur versoening na te jaag en genadig te wees. Die kerk moet gemeenskappe vorm wat vrede soek deur regverdigheid, vrygewigheid, wedersydse besorgdheid en 'n bereidheid om onder vervolging te lei, maar 'n weiering om dit aan ander te doen. (McLaren 2007:151-185)

Mense moet gehelp word om nie ingesluk te word in die kultuur van verbruikersdruk wat kenmerkend van die samelewing is nie. Die persone van welvaart, en die wat arm is, moet hande vat en saamwerk tot voordeel en tot opbou van die samelewing en die ekologie. McLaren (2007:222) sê: “... the bottom line of economic profit is exchanged for the top line of the common good.” Die kerk het 'n belangrike rol om te speel om hierdie alternatiewe kultuur onder sy lidmate te vestig.

Deel daarvan is om doelbewus weg te beweeg van individualisme. Vir te lank het die kerk 'n tipe individualistiese geloof verkondig, wat soos reeds gesê is, net besorg is oor die redding van die individu se siel. Die belangrikheid van 'n gemeenskaplike verantwoordelikheid moet gevestig word. Die kerk kan hiermee help deur 'n nuwe vorm van gemeenskap daar te stel. 'n Gemeenskap wat volgens McLaren (2006: 39) gevorm is deur die Bybelse visie van wat die werklikheid behoort te wees, nl. “the unifying, inclusive realities of the group, family, community, church, ecosystem, planet or universe – realities that enhance and enrich, not obliterate, the value of the individuals who constitute these larger realities.”

Dis die kerk se rol om nuwe outentieke gemeenskappe daar te stel wat nie ingestel is op die behoud van die kerk as instituut nie, maar waar godsdiens georganiseer word rondom 'n gemeenskaplike voorspoed en heil vir almal (McLaren 2007:265). 'n Kerk wat leef vir iets groters as haarself. Die belangrike vraag wat die kerk haarself moet vra, is of die kerk bereid is om nuut en vars na die wêreld te kyk en aanpassings te maak wat die kerk weer relevant sal maak in 'n era in die wêreld se geskiedenis waar alles nuut en aan die verander is? 'n Wêreld waarin voortdurende en snelle verandering aan die orde van die dag is, maar ook 'n wêreld waarin die kanse en geleenthede vir die kerk legio is. Die kerk moet dus die plek word waar mense hulle identiteit, as volgelinge van Jesus, rondom die *missio Dei* kan bou.

Die wêreld het ingrypend verander en daarom het die rol en funksie van die kerk verander. Hierdie veranderinge kan nie geïgnoreer word nie. Dit maak dat mense anders dink, anders leef en hulle identiteit op 'n nuwe manier vorm. Murraygemeente sal hiervan kennis moet neem. Die gemeente sal in die lig van hierdie veranderinge die teologie van hoofstuk 2 moet herbesoek.

4. MESO-KONTEKS: DIE HEXRIVIERVALLEI

In hierdie hoofstuk word daar na die linkerkant van die kruissimbool gekyk, naamlik die wêreld waarbinne die gemeente tans gemeente is. Die makro-konteks is in die vorige gedeelte bespreek. In hierdie afdeling word daar gekyk na die onmiddellike omgewing, of die meso-konteks. Dit is nog steeds deskriptief van aard en het ten doel om die Vallei en sy mense te verstaan.

Die gemeente is geleë binne-in die Hexriviervallei, tussen Worcester en Touwsrivier, langs die hoofroete vanaf Kaapstad na Pretoria (Die N1). Die Hexriviervallei is 'n vallei van sowat 30km by 4km en bestaan hoofsaaklik uit plase waarop daar met uitvoer tafeldruiwe geboer word. Die meeste plaaseienaars behoort aan die NG Kerk (wat die fokus van die studie is). Soos gesien in die statistiek in bylaag 3 bestaan 'n baie klein deel van die bevolking uit blankes, maar feitlik al die rykdom behoort aan hulle. Die groeiende verskil tussen ryk en arm, soos waarna onder andere McLaren, in *Everything must Change*(2007) verwys, kan hier in die Vallei baie duidelik gesien word.

Omdat dit hoofsaaklik 'n uitvoer-tafeldruiwe area is, is die werk op die plase baie arbeidsintensief. Daar is dus 'n groot toestroom van arbeiders na die Vallei. Hier is mense van Mosambiek, heelwat uit Zimbabwe, Lesotho en in die laaste paar jaar ook 'n toevloei van veral Xhosa's na die area. Hierdie toevloei het die afgelope paar jaar tot gevolg dat daar ernstige voorvalle van Xenofobie in die Vallei was. Die situasie het teen die einde van 2009 so erg geword dat die Zimbabwiese vlugteling op die dorp se sportterrein in 'n vlugtelingkamp gehuisves moes word. Ongeveer 250 Zimbabwiërs woon steeds in die kamp en die situasie lei tans nog tot groot spanning in die gemeenskap.

Tydens die beroepingsproses in 2004 het die plaaslike gemeente 'n volledige konteks-analise laat doen deur die Eenheid vir Godsdiens en Navorsing Ontwikkeling onder leiding van dr. Johannes Erasmus. Hierin word 'n baie deeglike uiteensetting van die samestellings van die gemeenskap gemaak (Bylaag 3). Prof. H J Hendriks het destyds hierop 'n verslag aan die gemeente geskryf waarin hy 'n teologiese interpretasie van die inligting lewer. Hierdie verslag kan gelees word in Bylaag 4.

Die demografiese situasie in die Vallei het sedert die sensus van 2001 drasties verander. Dit is moeilik om goeie statistiek te voorsien, aangesien die 2001 sensus se data beperk is tot slegs die inligting van die dorp self. Die res van die Vallei se inligting val onder die statistiek van die Breërivier Munisipaliteit. Hoeveel mense dus op die plase woon, is nie duidelik nie. Daar word oor die algemeen beweer dat daar tans om-en-by dertigduisend mense in die Hexrivier Vallei woon. Hiervan kan nie meer as drieduisend blank wees nie.

As deel van die beskrywing van die konteks in die Vallei het die navorser onderhoude gevoer met leiers in die gemeenskap om hulle belewenis van die gemeenskap te probeer agterkom. Alle onderhoude is in 'n bestek van een maand tussen 14/8/08 en 10/09/08 afgehandel. Die persone met wie onderhoude gevoer het, is almal mense wat, óf lankal diens doen in die gemeenskap, óf die gemeenskap baie goed ken. Elke onderhoud is gedoen aan die hand van dieselfde vrae soos gekry in *Studying Congregations in Africa* (Hendriks 2004:81). Onderhoude is gevoer met:

- Die Omgewings-Gesondheidspraktisyn van die Kaapse Wynland Munisipaliteit.
- 'n DA-raadslid van Breedevallei Munisipaliteit wat ook verbonde is aan die Hexvallei Tafeldruiwe Assosiasie (plaaslike boere vereniging).
- Die Hoof van Speurtak van die plaaslike Polisie kantoor.
- 'n "Community Development Worker" van die Breedevallei Munisipaliteit.

- 'n Skoolhoof van een van die plaaslike swart laerskole.
- Die Hoof van plaaslike kliniek op De Doorns.
- Die Koördineerder Bedieningsontwikkeling by Petra Kollege Wes-Kaap.
- 'n Kinderwerker wat met getraumatiseerde kinders in die gemeenskap werk deur hulle vir tye in haar plakkershut te versorg, totdat hulle teruggeplaas kan word by hulle ouers.

By almal is dieselfde vrae in dieselfde volgorde gevra. Daarna is almal se antwoord op 'n spesifieke vraag saamgevoeg. Die vrae en die antwoorde is soos volg:

How would you typify the various groups in the community?

Die Vallei word oor die algemeen opgedeel tussen baie ryk mense en baie arm mense. Daar is die wat hier grootgeword het en dan 'n al hoe groterwordende groep inkommers. Dis mense wat van buite die Vallei kom en het veral in die informele nedersettings gaan woon. Die afgelope paar jaar is daar 'n konstante invloed van mense van 'n wye verskeidenheid plekke. Hier woon blankes, kleurlinge, Xhosas, Shônas, Sotho's, mense van Malawi, Zimbabwiërs, Mosambiek, Indiërs, Chinese, Soedannese en Zoeloës. Daar is 'n onderskeid tussen die ouer mense vir wie hulle tradisies nog baie belangrik is en die jongeres, wat hulle nie meer aan hulle kultuur se tradisies steur nie. Elke kultuurgroep groepeer rondom hulle eie mense. Die xenofobie van die afgelope tyd het gemaak dat baie vlugteling van ander plekke Vallei toe gevlug het.

What are the greatest needs of the various groups and the community at large?

Verreweg die grootste nood is behuising en armoede in die sogenaamde af-seisoen (tussen April en September elke jaar wanneer daar nie werk in die wingerde is nie). Daarmee saam gaan misdaad en alkoholmisbruik. Misdaad, veral in die af-seisoen, is ook 'n probleem. Fetale alkoholsindroom is 'n probleem en weerstandige Tuberkulose is besig om uit te breek. Onder kinders is basiese behoefte aan kos, veral in die af-seisoen, 'n groot behoefte. Verder is die versorging van kinders en ou mense iets wat aandag sal moet kry. Daar is ook 'n baie sterk behoefte aan die basiese opvoeding van mense van alle ouderdomme.

What can each group contribute to the society at large?

Die werkgewer het 'n bydrae te maak aan die opheffing van sy werkers en die ontwikkeling van die lewensvaardighede van sy mense. Kerke kan 'n groter bydrae lewer en onder andere daaraan dink om bestaande kursusse te subsidieer en om self kursusse aan te bied om mense op te hef. Daar is sterk leiers onder die swart mense wat goeie leiding neem, veral wat die werk onder HIV-positiewe mense betref. 'n Groot probleem is dat die "inkommers" nie tans 'n bydrae lewer nie, maar 'n groot deel van die beskikbare bronne uitput. Dit geld veral die las wat die buitelanders op die gebied van gesondheidsorg veroorsaak. Daar kan meer gedoen word om die verskillende kulture aan mekaar bloot te stel, soos voorbeeld die hou van kultuurdae by skole. Die geestelike verval in die Vallei is groot en kerke moet 'n groter rol speel wat die geloofslewe betref. Aandag moet gegee word aan die vestiging van 'n beter waardestelsel. Die meer gegoede mense, en dit geld veral vir die wit mense, kan help om kinders wie se ouers afwesig is weens werk, te leer lees. Die kerke kan ook help met opleiding in basiese besigheidsbeginsels. Die meer gegoede mense kan ook help in die vestiging van kleuterskole in die informele nedersettings.

What causes conflict and tension in the community?

Behuising en rassespansing is die twee hooforsake van spanning. Die verskillende bevolkingsgroepe in die informele nedersettings leef in spanning teenoor mekaar. Veral die inkommers veroorsaak spanning wat werksgeleenthede betref. Hulle is bereid om langer te werk vir minder geld en dit veroorsaak groot spanning. Smokkelhuise en drankmisbruik veroorsaak spanning. Daar is ook spanning tussen die mense wat geld het en die wat nie geld het nie. Die raadslede veroorsaak spanning aangesien hulle nie hulle werk doen nie en hulle magsbasis misbruik.

Who has power in the community, who can make things happen or can stop things from happening?

Dit is baie duidelik dat die demokraties-verkose Raadslede tot die plaaslike owerheid die mense met politieke mag is. Hulle mislei mense met vals beloftes en kom dan nie hulle verantwoordelikheid na nie. Verder is die mense wat geld het in magsposisies. Selfs die wat nie op 'n eerlike manier 'n bestaan maak. Hulle help mense in tye van nood finansiële en op so 'n manier verkry hulle mag of houvas op daardie mense. In die gemeenskap is protokol baie belangrik. Kerkleiers het ook mag. Die boere en hulle bestuurders op die plase het mag oor hulle mense wat vir hulle werk.

Is power limited to a few influential people, or is there a balance of power among individuals or groups?

Dit is duidelik dat mag beperk is tot 'n paar mense. Dit is die Raadslede en mense wat geld het. Sommige voel dat skoolhoofde en kerkleiers ook mag het. Die mag is egter beperk tot enkeles wat ander uitbuit.

How do they view (describe) your congregation?

Sommige ken nie Murraygemeente nie. Die wat die gemeente wel ken, sê dis 'n normale NG Gemeente. Dit is 'n rassistiese gemeente wat nie oop is vir mense van ander volke en kulture nie. Die aanbidding is styf en te formeel. Daar is 'n tekort aan warmte in die gemeente en die gemeente is te veel met homself besig en te min gefokus op die gemeenskap. Die gemeente het sy gewone kwota dwars mense. Dis tog 'n plek waar mense in nood bymekaar staan. Lidmate, en soms self van die leiers in die gemeente, se gedrag buite die kerk reflekteer nie hulle Christenskap nie. Die gemeente word gesien as 'n bevoorregte gemeente waar mense die luuksheid het van twee leraars en goeie fasiliteite. Lidmate is gemaklik met wat hulle het en leef te veel na binne, dit terwyl hulle die geld het om 'n groot verskil te maak.

What would they like to tell your congregation?

Maak julle oë oop vir die nood buite die kerk. Leef volgens dit wat julle bely (Practice what you preach). Hanteer alle mense ongeag ras of klas dieselfde, met respek. Hou op om mense te klassifiseer. Raak betrokke by opheffingswerk en maak julle oë oop vir die nood om julle. Deel die oorvloed wat God jou gegee het met ander. Onthou die wêreld is groter as die kerk. Die kerk moet nie daar wees om mense se ideologie te beskerm nie. Kyk 'n bietjie wat om julle aangaan en raak betrokke. Kom help en raak betrokke. Leer die gemeenskap ken.

What do they expect of the church at large in that community?

Begin 'n leraarsforum en kyk hoe julle saam kan werk om 'n groter verskil te maak. Kom as kerke gereeld bymekaar en leer mekaar ken. Raak betrokke by die nood. Gee beter morele leiding. Raak betrokke by die jeug, onder andere is daar behoefte vir alternatiewe, veilige vryetydsbesteding vir die jeug. Gee meer leiding aan ouers oor ouerskap. Hef

mense op en gee opleiding. Hou op om as kerke met mekaar te stry en werk saam. Kyk na die nood en maak 'n verskil.

Vanuit bogenoemde onderhoude is dit duidelik dat die meso-konteks, net soos die makro-konteks, drasties aan die verander is. Daar is 'n duidelike wekroep vanuit die gemeenskap dat die gemeente 'n groter verskil in die Vallei sal maak. Die wekroep bevestig as't ware dit wat ons in die voorafgaande gedeelte by McLaren gesien het. Dit is ook niks anders as wat die Here is Sy Woord van ons vra nie. Die gemeente kan nie langer so op homself fokus dat die veranderinge wat daar in die makro-en meso-konteks plaasvind verder geïgnoreer kan word nie.

Wat die navorsingsvraag betref, is dit duidelik dat die wêreld en die gemeenskap waarbinne die gemeente kerk moet wees, verander het. Dit is hoogs onwaarskynlik dat dit geen invloed op die lidmate van Murraygemeente sal hê nie. En mense wat verander, dink waarskynlik nie meer dieselfde oor die kerk en die rol van die leraars nie.

In die volgende gedeelte gaan die gemeente self geskets word.

5. MIKRO-KONTEKS: DIE GEMEENTE SELF

5.1. DIE SAMESTELLING EN DENOMINASIE VAN DIE GEMEENTE

Murraygemeente is deel van die Nederduits-Gereformeerde Kerk in Suid-Afrika en bestaan tans uit 1101 belydende lidmate en 296 kinders. Van die belydende lidmate is 27 geskei, 75 is weduwees en 13 wewenaars. Die samestelling van die gemeente lyk soos volg:

Ouderdomsgroep	Hoeveelheid	Persentasie van gemeente wat deelgeneem het aan die invul van die vraelyste	% van Belydende lidmate
0-9	135		
10-18	140	11%	
19-29	228	17,6%	20,7%
30-39	241	18.6%	21.88%

40-49	221	17,2%	20%
50-59	175	16%	15,89%
60-69	136	10,5%	12,35%
70-79	92	7,1%	8,35%
80-89	46	3,5%	4,17%
90-99	13	1,3%	1,18%

Die gemeente het die afgelope paar jaar heelwat verjong. 'n Nuwe generasie is besig om na die plase terug te keer en beheer oor die plase oor te neem. Tussen die ouderdom 18 tot 40 is daar 517 lidmate, wat 46,9% van die gemeente verteenwoordig. Tel 'n mens die tussen 40 en 50 hierby, beteken dat sowat 69% van die gemeente tans onder die ouderdom van 50 jaar is. 'n Groot deel van die 228 lidmate tussen 19 en 29 jaar is nog ongetroud. Presies hoeveel van hulle nog nie getroud is nie, is nie seker nie. Die gemeente het ook 'n groot groep bejaardes. Die groot uiteenlopende ouderdomsgroepe stel groot uitdagings aan die gemeente, weens die verskillende bedieningsbehoeftes by die verskillende ouderdomsgroepe.

5.2. KERKGROOTTE

Die grootte van 'n gemeente het 'n impak op die manier waarop 'n gemeente bedien behoort te word. Bogenoemde getalle plaas die gemeente, wat kerkgrootte betref, tans tussen 'n programgedrewe gemeente en 'n korporatiewe gemeente (Hendriks 2004:41-43). Die gemeente bestaan in wese uit drie gemeentes. Murraygemeente wat die tradisionele wit gemeente is, bestaande uit 1397 lidmate (ouers en kinders ingesluit). Twee leraars bedien dié deel van die gemeente. En dan Omdraaistraat gemeente en Sandhills-gemeente wat saam bestaan uit sowat 350 lede. Laasgenoemde twee gemeentes is multikultureel en val onder die vaandel van die Nuwe Gemeente Ontwikkeling van die Ned. Geref. Kerk. Die fokus van die twee gemeentes is hoofsaaklik die kerklos-en kerkloos-mense en word deur een leraar en 'n pastorale hulp bedien. In teorie funksioneer die twee gemeentes as wyksgemeentes van Murraygemeente. In die praktyk is daar maar min lidmate wat ingekoop het en betrokke is by die bediening van die twee gemeentes. Dit bly 'n uitdaging om hierdie situasie te verander.

Die invloed van die grootte van die gemeente op die rolverwagting van 'n leraar moet deeglik in ag geneem word. Aangesien die rolverwagting van die leraars die kern van die navorsingsprobleem is, word 'n paar opmerkings hieroor gemaak:

'n Program-gedrewe gemeente se bedieningstyl is anders as 'n klein pastoraal grootte gemeente. Die gemeente se aktiwiteite word gebou rondom bedieninge en programme. Omdat die fokus van so 'n gemeente die aanbod van programme is, vra dit vir 'n hoër mate van opleiding en toerusting, sowel as 'n hoër vlak van motivering. Gewoonlik is daar meer as een leraar in die program-gedrewe gemeente en is dit belangrik dat hulle verstaan van kerkwees en wat van die leraar verwag word sal ooreenstem. Dit is van groot belang vir samewerking in die gemeente (Hendriks 2004:41-42). Die fokus van die leraars sal dus eerder op die toerusting van leiers val as die instandhouding en versorging van lidmate.

In 'n korporatiewe-grootte gemeente is die rol van die erediens van groot belang. Die sinvolle inrig van die eredienste, sodat lidmate die erediens as 'n ontmoeting met God kan beleef, is nodig sodat die gemeente bymekaargehou kan word (Hendriks 2004:42). In Murray is die rol van die eredienste van groot belang. Wat sake bemoeilik, is die groot mate van diversiteit in die gemeente wat betref ouderdom, spiritualiteit, sisteemdenke en wêreldbeskouing.

5.3. SOSIALE LIGGING

Die **Sosiale ligging** van die NG Kerk Murray is 'n groot plattelandse gemeente in die HexrivierVallei, wat deur drie leraars bedien word. Indien die gemeente die konteks waarbinne die Here hom geplaas het ernstig wil opneem, staan die gemeente voor groot uitdagings.

5.4. GEMEENTEBESTUUR

Die bestuur van die gemeente vind plaas deur middel van 'n verkleinde Kerkraad en bedieningsgroepe. Die kerkraad is in 2001 verklein vanaf 'n groot kerkraad van oor die 50 lede na minder as 20 lede. Elke kerkraadsouderling het 5-6 wyksouderlinge wat onder hom/haar diens doen in 'n wyk van nie meer as 12 besoekpunte nie. Van elke wyksouderling word verwag om drie maal per jaar deur sy wyk te beweeg en opreg in sy wykslede belang te stel. Hiervoor word hulle kwartaalliks toegerus.

Elke bediening in die gemeente word bestuur deur 'n groepie vrywilligers wat vir die leiding van 'n bediening verantwoordelikheid aanvaar. Die leraars verdeel die bedieninge tussen hulle sodat hulle die bedieninge geestelik en moreel kan ondersteun.

Die gemeente is sedert Januarie 2010 deel van die Vennootskap van Gestuurde gemeentes. Daar is 'n Taakspan wat die gemeente begelei op pad na Missionale Transformasie. Dit volg na jare se Vennootskap met Kingfisher Ministries wat gehelp het om die Missionale bewustheid in die gemeente aan te wakker. In die tyd is daar veral met die leierskap, bestaande uit die Wyksouderlinge en Kerkraadsouderlinge, gewerk.

Die Kinder-en Jeugbediening vind tans plaas in samewerking met Petra Kollege Wes-Kaap, wie se kampus op die dorp geleë is. Die kerkraad het reeds in beginsel goedgekeur dat die gemeentebediening 'n multigenerasionele aanslag moet ontwikkel.

Die onderlinge verhouding met VGK was deur die jare baie goed gewees, maar het sedert die beroeping van 'n nuwe leraar vir die VGK baie agteruitgegaan. Voor sy koms was daar baie meer samewerking en is daar selfs twee baie geseënde versoeningsnaweke tussen die gemeentes se leierskap gehou. Murraygemeente ondersteun die VGK tans met R84000 per jaar.

Die afgelope paar jaar het die gemeente baie betrokke geraak by Sendingwerk in Malawi, Mosambiek, Oekraïne en Rusland. Dit het egter op sekere lidmate 'n negatiewe uitwerking aangesien hulle van mening is dat die gemeente te veel na buite die Vallei betrokke is. Die instandhouding van die gemeente is vir die die wat so voel belangriker as die uitbreiding van die Koninkryk van God. 'n Geloofsbelofteoffer-stelsel bestaan reeds sedert 1997 en word onafhanklik van die gemeente se finansies bestuur. Die geld word vir werksaamhede buite die gemeente gebruik. Die kultuur in die gemeente is dat mense oor die algemeen maklik geld sal gee, maar moeilik persoonlik betrokke sal raak.

Die gemeente het ook 'n aktiewe en groeiende kleingroepbediening waarvan 28 kleingroepe tans in die gemeente funksioneer.

5.5. GEMEENTEBEGROTING

Die gemeente se begroting werk soos volg. Dit word in drie kategorië opgedeel, naamlik Kategorie 1,2 en 3. Kategorie 1-uitgawes word beskou as die gemeente se lopende uitgawes. Die uitgawes kan deur die betrokke bedieningsgroep aangegaan word en daar hoef slegs terugvoer aan die Finanskomitee oor die spandering gegee te word. Kategorie

2-uitgawes kan alleen met die toestemming van die Finanskomitee uitgegee word, indien daar geld beskikbaar is. Kategorie 3-uitgawes is die bedieninge waarby die gemeente graag betrokke wil raak, maar waarvoor daar nie geld beskikbaar is nie. Die kommissie moet self moeite doen om dit in te samel. Die kategorie 1-begroting vir die huidige boekjaar word vir kennisname as voorbeeld gegee. Hierin kan gesien word aan watter areas van die bediening in die gemeente watter fondse toebedeel word.

Begroting vir die Jaar geëindig 28 Feb 2011

Kategorie 1	Totaal	Persentasie
Jeugbediening	55000	1.7
Uitreike	741348	23.36
Eiendomme	284150	8.95
Diensverhoudinge en kantoor	1319864	42
Finansies	484280	15.26
Eredienste	60400	1.9
Vrouediens	24500	7.73
Leraars	56000	1.76
NGO	87600	2.76
Kampe	40000	1.26
Studiebeurse	20000	0.63
Totaal	3173142	

Die makro-en die meso-konteks van die gemeente het verander. Dit is ook duidelik dat die mikro-konteks van die gemeente oor drasties aan die verander is. Die groot invloed van jongmense stel nuwe eise en uitdagings veral gesien in die wyd uiteenlopende behoeftes van die verskillende ouderdomsgroepe. Hierdie invloed van jongmense sal 'n bepalende faktor wees rondom die kerkbegrip en rolverwagtinge binne die gemeente.

6. SAMEVATTING

Die vraag waarmee daar in die navorsing gewerk word, is: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van hulle leraars? Die doel van die studie is om die kerkbegrip en rolverwagtinge van die lidmate vas te stel. In Hoofstuk 2 is die normatiewe basis waarteen die situasie gemeet word, uiteengesit. Dit het metodologies gesproke, die onderste, boonste en regterkant van die kruissimbool verteenwoordig.

In hierdie Hoofstuk is daar gefokus op die konteks van die gemeente. In terme van die kruis-metodologie die linkerkant van die kruis. In die beoefening van goeie teologie moet die korrelasie tussen die Woord en die wêreld waarbinne die gemeente homself bevind altyd behou word. Soos daar in die inleiding geskryf is, het enige verandering wat daar binne die konteks van die gemeente plaasvind, 'n direkte invloed op die identiteit en kultuur van die gemeente. Indien 'n gemeente nie hierdie verandering verdiskonteer nie, kan die implikasies wees dat die gemeente sy roeping verloor binne die tyd en konteks waarbinne die gemeente haarself bevind. Dit beteken dat die kerk sy karakter as ware kerk kan verloor, soos gesien in die vorige Hoofstuk waarin Volf se definisie van 'n ware kerk deurgegee is.

In daardie Hoofstuk het dit duidelik geword dat die wêreld waarbinne die gemeente vandag kerk is, drasties aan die verander is. Daar is beskryf dat die moderne era aan 'n einde gekom het en dat ons ons tans in die post-moderne era bevind. Ou waarhede word nie sonder meer aanvaar nie. Veral nie onder die jonger generasies nie. Vir die post-moderne mens is waarhede relatief en is daar 'n amper natuurlike weersin in enige vorm van instituut. Daarmee saam het die Christendom-era tot 'n einde gekom en leef ons in 'n tyd wat beskryf word as die post-Christendom-era. Die samewerking tussen die staat en die kerk het weggeval en die invloed wat Christene op die staat gehad het, bestaan nie meer nie. As gevolg van die vinnige ontwikkeling van tegnologie en veral die internet, leef ons tans in 'n globale wêreld. 'n Plat en klein wêreld waar enige mens met iemand aan die anderkant van die aarde besigheid kan doen.

Die effek van hierdie drie groot skuiwe in die wêreld veroorsaak dat heelwat mense 'n kultuurskok beleef. Hulle beleef onsekerheid as gevolg van die baie veranderinge en probeer dit hanteer deur terug te gryp na die bekende van die verlede. Omdat die wêreld so klein of dan plat geword het, sal maatskappye en organisasies moet leer om vinnig aan te pas indien hulle wil oorleef. Dit geld ook vir die kerk. Indien die kerk wil oorleef, sal dit by moet bybly en vinnig kan aanpas.

Ons bevind ons tans in 'n netwerk-gemeenskap of-samelewing. Die inligtings-tegnologie het so vinnig ontwikkel dat mense netwerke moet vorm om te oorleef. Vir baie mense het daar 'n nuwe werklikheid ontwikkel, naamlik die virtuele werklikheid.

Dit is ook duidelik dat hierdie veranderinge 'n impak het op die manier waarop mense identiteit vorm. Daar is verduidelik dat die sosiale konteks 'n groot invloed het op die vorming van identiteit. In die verlede was identiteit hoofsaaklik gelegitimeerde identiteit gewees. Dit is identiteit wat óf deur die staat óf die kerk (of enige vorm van instituut) gevorm is. Dit was die tyd toe die staat en/of die kerk, namens mense besluit het wat hulle kan en nie kan doen nie. Veral die ouer mense wil nog terug-gryp na daardie tyd. Hulle wil vir die jongmense voorsê, soos hulle voorgesê is. Vir die jongmense werk dit nie, want hulle het 'n Post-moderne uitkyk op die lewe.

Die primêre manier waarop identiteit vandag gebou word, is volgens Castells, weerstand-identiteit. Dit ontstaan as gevolg van weerstand teen 'n bepaalde situasie. Iets daarvan word tans in die gemeente beleef. Sommige van die ouer lidmate neem 'n baie fundamentalistiese houding in. Dinge moet terug na die goeie ou dae, toe die kerk volgens hulle gewerk het. Volgens hulle moet die jongmense hulle neerlê by die manier van kerkwees soos die ouer mense gewoond is. As hulle nie daarby wil inval nie, moet hulle maar 'n eie kerk gaan soek. Gesien in die lig van wat in Hoofstuk 2 geskryf is oor die voet van die kruis, sal die wat so dink en redeneer, hulleself ernstig moet afvra of die Woord van God vir hulle belangrik is of nie. Tans is dit nogal moeilik om met hierdie mense te gesels. Hulle is nie werklik oop vir oortuiging nie. Dis asof 'n openheid vir oortuiging hulle identiteit bedreig.

Die gevolge van globalisasie en die tegnologiese ontwikkeling se impak op die nasiestaat en die hoofstroomkerke is dat beide hulle gesag in die samelewing verloor het. Die ouer mense sukkel om dit te verstaan. Hulle wil hê dat die kerk oor verskeie sake standpunt moet inneem, terwyl die jonger mense vir hulleself wil besluit wat reg en wat verkeerd is.

Die groot stryd vandag is dus oor die gedagtes van die mens. Wie die gedagtes kan beheer, sal mag hê. Indien iemand namens die mense wat in opstand is, kan praat, sal so iemand mag kry in mense se gedagtes. Die plaaslike gemeente kan 'n belangrike rol speel in die vestiging van 'n alternatiewe kultuur.

Die gevolge van hierdie veranderende wêreld is ingrypend. Ou antwoorde gaan nie meer werk nie. Die kerk sal moet leer om nuut te dink en aan te pas. Die kerk sal as't ware moet leer om sy manier van dink af te leer, sodat daar nuut gedink kan word oor kerkwees. Die leierskap moet 'n openheid vir verandering binne die kerk probeer kweek.

Daar moet 'n herontdekking plaasvind van hoe die kerk in die eerste driehonderd jaar gefunksioneer het. Indien die kerk ernstig is met die Woord van God, moet die kerk 'n radikale alternatief daarstel vir die heersende metanarratief in die wêreld. Die koninkryk van God moet as 'n werklikheid uitgeleef word binne die Vallei. Om hieraan te voldoen sal Murraygemeente bereid moet wees om in navolging van Jesus Christus sy mag en eksklusiwiteit prys te gee. Die gemeente sal moet herontdek dat dit vir God gaan om meer as die gemeente. Hy het Sy Seun gestuur sodat die wêreld 'n beter plek kan word. Die gemeente sal moet herontdek dat God 'n duidelike roeping vir die gemeente het om van die Hexriviervallei 'n beter plek vir alle mense te maak. Die kerk moet die plek word waar mense hulle identiteit, as volgelinge van Jesus Christus, rondom die *missio Dei* kan bou.

Die makro-konteks van die gemeente is beskryf. Die samestelling en uitdagings binne die Vallei is geskets en die gemeente self is geskets. Die vraag is of die gemeente die veranderende tye se invloed op die kultuur van die gemeente in ag neem? 'n Verdere vraag is of die gemeente die verskil in die gemeenskap maak wat dit as geroepenes van die Here behoort te maak? Of is die gemeente na binne gerig? Die navorser is van mening dat sommige in die gemeente hulleself blind hou vir die veranderinge wat besig is om in die samelewing plaas te vind. Alhoewel die boerdery, wat die kern van die gemeenskapslewe is, dramaties verander het die afgelope jare, word die effek daarvan op die kultuur van die gemeente geïgnoreer. Die invloed van 'n jonger generasie word ook nie verdiskonteer nie. Aangesien hulle hoofsaaklik sisteem vyf, ses en sewe mense is, maak hulle nie hulle stem so dik soos die wat in sisteem vier is nie. Die nie-sisteemvier lidmate verlaat eerder die gemeente stil-stil.

'n Verdere bron van kommer is die verandering van die samestelling van die gemeenskap waarvoor daar ook nog 'n blinde oog gegooi word. In die sowat 18 jaar wat die navorser in die Hexriviervallei woon het die inwonertal gegroei van om-en-by 20 000, na om-en-by 30 000 mense. Die meerderheid nuwe inwoners is swart en 'n groot deel uit buurlande soos Lesotho en Zimbabwe. Die geloofsonderskeiding wat nodig is om hierdie skuiwe te benut sal verder ontwikkel moet word indien die gemeente gehoorsaam wil bly aan God se roeping. Lidmate sal gehelp moet word om te ontdek dat Murraygemeente nie bestaan ter wille van Murray-lidmate nie, maar om in gehoorsaamheid aan God iets van sy Koninkryk in die Hexriviervallei sigbaar te maak.

In hoofstuk twee het ons ontdek wat God se wil vir die kerk is. In hierdie hoofstuk het ons die wêreld waarbinne ons leef ontdek. Wat maak 'n mens hiermee? Jy moet leer om te onderskei wat die wil van God is. In die volgende Hoofstuk gaan daar gekyk word hoe 'n gemeente geleer word om in die geloof te onderskei.

HOOFSTUK 4. GELOOFSONDERSKEIDING EN DIE ROL VAN DIE LERAAR IN 'N GEMEENTE WAT ERNS MAAK OM BETROKKE TE RAAK EN DEEL TE WORD VAN DIE MISSIO DEI

1. INLEIDING

“Give your entire attention to what God is doing right now,” is die manier waarop Matteus 6:34 in The Message vertaal word. Vir die kerk wat missionale kerk wil wees en wil aansluit by die *missio Dei*, som hierdie kort sinnetjie dit waarmee die gelowiges en die kerk dan besig moet wees, goed op.

Die probleem in die gemeente is dat daar vermoed word dat daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate gekom het en dit beïnvloed weer die rolverwagting wat die lidmate van die leraars het. In die poging om vas te stel of hierdie skuif plaasgevind het, is daar eers gekyk na wie God is en hoe die wêreld lyk waarin ons leef. Dis belangrik om hierna te kyk, want goeie teologie word beoefen deur te kyk wat in die Woord staan en kan nooit los van sy konteks beoefen word nie. Dit is in die vorige Hoofstukke gedoen.

In Hoofstuk 2 is daar gefokus op die voet van die kruissimbool. Daarin is beskryf wat die Woord van God en die geloofstradisie ons leer wie God is. Daar is verduidelik dat sending nie meer gesien word as 'n onderdeel van die teologie nie, maar dat dit tot die wese van die teologie behoort. God is in sy wese 'n God wat stuur. Hy wil van die wêreld in sy totaliteit 'n beter plek maak. 'n Missionale kerk sal by God se werksaamhede wil aansluit om van die wêreld 'n beter plek te maak en sodoende saam met God werk om Sy koninkryk te laat kom (Hendriks 2004:24). Die implikasies van hierdie nuwe verstaan van die Triniteit is ook uitgestip.

In Hoofstuk 3 is verduidelik hoe die wêreld vandag lyk. Daar is gewys hoe die ontwikkeling in die informasie-tegnologie en die globalisering van die wêreld, die manier waarop mense identiteit vorm, verander het. Die kerk sal op die voorpunt van hierdie ontwikkelinge moet bly om te oorleef. Indien die kerk die teologie van Hoofstuk 2 ernstig

wil opneem, sal die kerk maniere moet kry om die kultuur van die wêreld binne te dring en op 'n relevante manier kerk wees.

As ons weet wie God is en ons weet wat in die wêreld aan die gebeur is, is die volgende stap in die beoefening van teologie om te begin onderskei wat God se wil vir die kerk binne sy huidige konteks is. Vir die kerk om dit reg te kry is dit belangrik dat die kerk die vermoë sal aanleer om in die Gees te kan onderskei waarmee God besig is, of dan wat God se wil binne 'n gegewe tyd en omstandighede mag wees. Wanneer Sy wil onderskei is, moet die gemeente dit in gehoorsaamheid doen. Ons noem dit geloofsonderskeiding. In hierdie hoofstuk gaan daar uiteengesit word wat geloofsonderskeiding behels. Daar gaan verduidelik word watter rol die leraar ten opsigte hiervan speel. Die nuwe verstaan van die rol van die leraar het 'n bepaalde invloed op die werk van die leraar, asook op die manier waarop besluite geneem word en hoe die gemeente gestruktureer word.

Die prakties-teologiese metodologie wat gebruik word sê dat daar die hele tyd 'n hermeneuties-sensitiewe korrelasie tussen Woord en wêreld moet wees; dit beteken tussen die konteks en die identiteit. Hierdie korrelasie word geloofsonderskeiding genoem en as dit gebeur, loop dit uit in 'n bepaalde strategie, 'n manier van lewe waar lidmate se dink nie institutêr is nie (wat is die rol van die dominee), maar waar hulleself voor die Here staan en oop is vir sy leiding om in hulle konteks lig en sout te wees. Dit is die ideaal waarna gewerk word.

Geloofsonderskeiding is die aanleer van die gewoonte om altyd die vraag te vra: Wat vra God van ons binne die tyd, die plek en die situasie waarin ons ons bevind? Dit is die aanleer van die vermoë om deur God se oë na die werklikheid van die lewe te kyk en te weet, die lewe gaan nie oor my/ons nie, maar oor God. Dit word gedoen deur jou motiewe en gevoelens in lyn te bring met God s'n, deur gebruik te maak van geestelike dissiplines soos gebed, die formatiewe lees van die Bybel en die beoefening van geestelike begeleiding. Die volgende stap is dan om in gehoorsaamheid dit te doen waartoe jy oortuig voel God jou geroep het om te doen of by betrokke te raak. Die Woord van God speel 'n bepalende rol, aangesien alles daaraan getoets moet word. In die proses van geloofsonderskeiding word daar na God, na onself, na mekaar, na die randfigure in die samelewing, na die wêreld en na die geskiedenis geluister (Long 1990). Wanneer geloofsonderskeiding suksesvol deurgevoer is, sal daar soos in Handeling 15:22 gesê kan word: *“Die Heilige Gees en ons het besluit...”* Wanneer dit gesê kan word, is God

toegelaat om jou in die proses van geloofsonderskeiding te transformeer. Dan is jy in harmonie met God Drie-enig (Ackerman 2001:18, 79-82; Barry 2004:77; 79-82; Hendriks 2004:30; Marais:2007:34-36; Morris & Olsen 1997:23-24).

In hierdie Hoofstuk gaan daar gekyk word na sekere voorveronderstellinge wat dien as vertrekpunt vir geloofsonderskeiding om plaas te vind. In afdeling drie word daar gekyk na die implikasies van geloofsonderskeiding vir die leraar se persoonlike geloofsontwikkeling. Daar is deur die eeue sekere geestelike dissiplines wat geloofsonderskeiding by die leraar kan kweek, ontwikkel. In afdeling vier word hierdie geestelike dissiplines bespreek. Indien geloofsonderskeiding ernstig geneem word, het dit bepaalde implikasies vir die rol van die leraar. Aan die hand van die voorafgaande inligting gaan die rol van die leraar in afdeling vyf uitgeklaar word. Indien 'n gemeente erns wil maak met geloofsonderskeiding, het dit praktiese implikasies op die manier waarop besluite geneem word. Hierdie implikasies gaan in afdeling ses bespreek word.

2. VOORVERONDERSTELLINGS WAT DIEN AS VERTREKPUNT INDIEN GEESTELIKE ONDERSKEIDING BEOEFEN WIL WORD

Indien 'n gemeente ernstig is om geloofsonderskeidend te funksioneer, is daar 'n paar voorveronderstellinge waarvan hulle bewus moet wees. Sonder die verstaan van hierdie voorveronderstellinge kan geestelike onderskeiding nie plaasvind nie.

2.1. DAAR IS “IETS” GROTER AS ONS, 'N MISTERIE, WAT ONS GOD DRIE-ENIG NOEM

Peterson (2005:2-3,51-52) vat dit goed raak wanneer hy skryf dat elke mens op die een of ander manier weet die lewe gaan om meer as homself, dat daar 'n misterie groter as homself is. Dit word in eredienste ervaar (Ackerman 2001:24-25), maar verseker ook in die gewone dinge van die lewe. Die vertrekpunt as Christelike geloofsgemeenskap is dat hierdie misterie, God Drie-enig is, wat Homself deur Christus aan die mensdom openbaar het.

2.2. HIERDIE “MISTERIE” WAT ONS GOD NOEM, WIL GEKEN WORD

God het Homself deur die eeue heen aan die mensdom openbaar. Hy doen dit vandag nog en sal dit in die toekoms bly doen. Om in die geloof te kan onderskei moet ons met die verwagting leef dat ons elke keer iets nuuts van God kan leer (Marais 2007:54). Morris en Olsen (1997:42) sluit by die gedagte aan en voeg by dat die bewys daarvan die verbond is wat God met sy kinders sluit. En selfs wanneer sy volk sy verbond met hulle verwerp, begeer Hy steeds om in 'n verhouding met sy mense te staan.

In discernment, we are given the opportunity to know the divine will, to see God who is self-disclosing and who is forever committed to having a covenant relationship with God's people.

(Morris & Olsen 1997:42-43)

2.3. OM IN DIE GELOOF TE ONDERSKEI, KAN DIE TEOLOGIE EN DIE UITLEEF DAARVAN IN DIE ALLEDAAGSE LEWE, NIE VAN MEKAAR LOSGEMAAK WORD NIE

Wanneer teologie beoefen word, word die aandag aan God gegee. Die fokus is dan om God te leer ken soos wat Hy Homself openbaar deur die Woord en in Jesus Christus. Dit het egter geen waarde as dit nie deur gewone mense geleef word in die normale gang van die lewe nie. Aan die ander kant kan die teologie nie losgemaak word van die gewone van die lewe nie, want dan bestaan die gevaar dat die mens homself laat lei deur sy eie begeertes. Dan raak die mens verwyderd van wie God regtig is en van die maniere waarop Hy tussen mense werk (Peterson 2005:5-6).

Wanneer hierdie balans tussen kennis van wie God is en die uitleef daarvan in die gewone dinge van die lewe ernstig geneem word, is die mens oop om iets van God te ontdek in die sogenaamde nie-geestelike dinge van die alledaagse lewe. Dan is geloofsonderskeiding moontlik in elke faset van menswees.

2.4. DIE TRINITEIT VAN GOD GEE VIR ONS DIE RAAMWERK WAARBINNE GELOOFSONDERSKEIDING DEEL VAN DIE ALLEDAAGSE VAN DIE LEWE WORD

Alles omtrent menswees, ons aanbidding en leer, gesprekke, preke, ons speel en ons werk, speel af in die teenwoordigheid van die Triniteit. God is teenwoordig in die skepping

(die wêreld waarin ons leef), in die geskiedenis (alles wat met ons en rondom ons gebeur) en in gemeenskap (die manier waarop ons persoonlik deelneem in die daaglikse lewe in die geselskap van ander mense in ons omgewing). Triniteit is die kaart van die landskap waarbinne ons God leer ken, ontvang en gehoorsaam. Net deur fyn waarneming sal ons hierdie kaart kan volg (Peterson 2005:6-8). Wanneer die geloofsgemeenskap dit regkry, is daar harmonie tussen die kerk en die *missio Dei* van die Triniteit (Barry 2004:80).

2.5. GOD IS VANDAG NOG VOORTDUREND WERKSAAM IN DIE WÊRELD EN NOOI SY KERK (ELKE GELOWIGE) OM BY HOM AAN TE SLUIT

Die drie-enige God van die Bybel het nie sy skepping verlaat nie, maar is steeds getrou besig om as Vader, Seun en Gees in die konkrete werklikheid waarin ons daaglik leef herskeppend teenwoordig te wees. Ons moet dus verwag dat God teenwoordig is in alles wat met ons gebeur, binne en buite die kerk.

(Marais 2007:55)

Peterson (2005:13-20) sluit hierby aan en voeg by dat God nie onderskeid maak tussen mense nie. Elke gelowige het toegang tot God, word deur God genooi tot 'n lewe van groeiende intimiteit met die Hom en het die potensiaal om geloofsonderskeidend te leef.

Dieselfde Gees wat by die skepping betrokke was, is ook betrokke in die geboorte van Jesus, Sy lewe op aarde en die ontstaan en bekragtiging van die kerk tydens Pinkster. Dit maak dit vir Sy kinders moontlik om die Gees deel te maak van elke aspek van die lewe. So wil God die mens deel maak van alles waarmee Hy in die wêreld besig is. Vir die Missionale gemeente beteken dit, dat dit wat in die ere diens op 'n Sondag beleef word, deel moet word van die lewe gedurende die week. Orals moet sy kinders deelnemers word van God se werk (Peterson 2005:20-26; 52-84). Geloofsonderskeiding vind dus plaas wanneer die geloofsgemeenskap onder leiding van die Gees God se wil ontdek en in die praktyk daarby aansluit (Hendriks 2004:30). Dit is dus nie net die leraar wat die vermoë het om geloofsonderskeidend te leef nie, elke gelowige is daartoe geroep en deur die Gees daartoe in staat gestel.

2.6. DIE WÊRELD SE GESKIEDENIS EN DIE HERE SE GESKIEDENIS IS EEN EN DIESELFDE GESKIEDENIS

Jesus het in dieselfde omstandighede as die normale mens kom woon, al het dit Hom oneindige seer beteken. Dit word 'n verlossings storie wat binne 'n konteks van tyd en plek afspeel, en wys vir ons dat God sy verlossing in die geskiedenis uitwerk. Daar is geen onderskeid tussen sekulêre en godsdienstige geskiedenis nie. Die geskiedenis wys ons hoe God met die mens omgaan. Ons kan nie nader aan God beweeg deur ons van die geskiedenis te distansieer nie. God werk binne die gebroke werklikheid soos wat ons dit ken, met gebroke mense (Peterson 2005:137-144).

Verlossing vind juis binne die konteks van die geskiedenis plaas en bring elke mens en alles wat gebeur in verhouding met die werk van God in die geskiedenis. Die belangrikste rolspelers in God se verlossingswerk in die geskiedenis is die gewone, alledaagse mense, veral dié wat aan die einde van hulself gekom het. Hy wil dit vir ons duidelik maak dat verlossing nie die werk van 'n mens is nie, maar alleen God se werk is (Peterson 2005:147-152). Geloofsonderskeiding kan dus nie los van die geskiedenis, van die hier en nou, gedoen word nie (Hendriks 2004:31).

As ons dit aanvaar, beteken dit dat iemand wat geloofsonderskeidend lewe daarop ingestel sal wees om God ook buite die kerk raak te loop en waar te neem. Vir die missionale kerk sal die gebeure in die omgewing en in die samelewing belangrik wees.

2.7. GEESTELIKE ONDERSKEIDING WORD NIE DEUR TEGNIEKE BEMEESTER NIE, MAAR IS IETS WAT GEBEUR OP VERSKILLENDE EN KONKRETE MANIERE, ONDER LEIDING VAN DIE HEILIGE GEES

By geloofsonderskeiding voorveronderstel ons die teenwoordigheid van die Gees en aanvaar ons dat die Gees betrokke is. Sonder die werking van die Gees is geloofsonderskeiding nie moontlik nie. Vir onderskeiding om plaas te vind is 'n sensitiwiteit vir die teenwoordigheid, inisiatief en beweging van die Gees noodsaaklik. Die vestiging of aanleer van gewoontes (geestelike dissiplines) om geestelik te onderskei kan hiermee help. Dit moet deel van ons menswees word. Sekere maniere of tegnieke wat in die loop van die jare gebruik is, het hulself reeds bewys. Hierdie tegnieke help om die mens te vorm om meer geloofsonderskeidend te leef (Morris & Olsen 1997:43-46).

“The habit of discernment constitutes a way of being, by which we are steeped in spirituality as a way of life; and spirituality becomes as necessary as the air we breath” (Morris & Olsen 1997:47). Dis ondenkbaar om as gemeente, of as leraar, nie hiermee besig te wees nie en tog gebeur dit. Hierdie leiding of geloofsonderskeiding kan op verskillende maniere plaasvind (Marais:2007:55; Hendriks 2004:30).

2.8. DIE WAARHEID BEHOORT AAN DIE GEMEENSAP VAN GELOWIGES

Elkeen wat behoort aan die Liggaam van Christus is gedoop in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees. Die oomblik wanneer dit gebeur, word ons lewens herdefinieer in Trinitariese terme. Op daardie oomblik is ons soos die Triniteit verhoudingswesens en is dit nie meer moontlik om individualisties te leef nie. Ons deel in gemeenskap met God en met elke medegelowige. Drie dinge gebeur dan met ons:

- Ons kern-identiteit word dieselfde as God s'n, naamlik die van persoonlike wesens.
- Ons word volkome deelnemers in alles wat God doen en is.
- Ons ontdek dat God baie groter en meer is as wat ons ons kan indink en daarom word ons ingebed in 'n misterie (Peterson 2005:303).

Daarom kan geloofsonderskeiding nie deur die individu gedoen word nie. In die proses van geloofsonderskeiding word my insigte ons insigte. God lei ons nie op ons eie nie, maar binne die verband van die gemeenskap van gelowiges. Die waarheid behoort aan die liggaam van Christus, nie aan die individue nie. Geloofsonderskeiding kan en moet daarom nie in isolasie gedoen word nie.

(Marais 2007:55)

Geloofsonderskeiding kan alleen binne 'n Christelike geloofsgemeenskap plaasvind. Daarom is geestelike onderskeiding noodsaaklik binne die kerk. Indien dit nie gedoen word nie bestaan die gevaar dat besluite op grond van sekondêre motiewe geneem word (Morris & Olsen 1997:45-46). Ook Barry (2004) wy groot dele van sy boek juis oor die belangrikheid van die geloofsgemeenskap wat voortdurend daarna moet strewe om soos die Triniteit in volkome harmonie en in ware liefde teenoor mekaar te leef. Dit is dus 'n

belangrike voorvereiste vir geloofsonderskeiding en elke gelowige moet daarby betrek word.

2.9. GELOOFSONDERSKEIDING KAN ALLEEN PLAASVIND WANNEER DAAR 'N VOLKOME BEREIDHEID IS OM AAN GOD SE LEIDING ONDERWERP TE WORD EN DIT GEHOORSAAM TE DOEN

Die doelbewuste afgee van mag is 'n belangrike vertrekpunt voordat geloofsonderskeiding kan plaasvind. Daarmee saam gaan die bereidheid om van die eie voorveronderstelling neer te lê tot op die punt waar verklaar word: ons weet nie wat die antwoord is nie (Marais 2007:54). Die bereidheid om God se wil onvoorwaardelik te doen, voordat jy weet wat sy antwoord gaan wees, is nodig voordat geloofsonderskeiding kan plaasvind (Morris & Olsen 1997:47). Voordat dié punt bereik word, bly die gevaar dat besluite bloot geneem gaan word volgens die voor- en afkeure van die betrokkenes.

2.10. GELOOFSONDERSKEIDING VERONDERSTEL DAT DAAR NIKS BELANGRIKER IS AS OM GOD SE WIL TE WETE TE KOM NIE

Om God se wil te wete te kom behoort die hoogste motivering te wees. Dit moet belangriker wees as effektiwiteit, uitgawes, eenheid ten alle koste, die eie ek, politieke, ekonomiese en selfs kulturele motiewe. Dit is baie keer juis hierdie dinge wat keer dat gemeentes suksesvol is in die onderskeiding en doen van God se wil. Die vraag moet dus reeds voor die proses gevra word: wat is ons bereid om neer te lê of weg te gee, sodat ons God se wil kan agterkom? (Morris & Olsen 1997:44).

2.11. WARE GELOOFSONDERSKEIDING IS ALLEEN MOONTLIK AS DIE WOORD VAN GOD DIE MAATSTAF IS WAARAAN DIE LEIDING GETOETS WORD

Die Bybel staan sentraal in die proses van geloofsonderskeiding. Dit vra 'n nuwe manier van lees van die Bybel, waarin die Bybel nie benader word bloot ter wille van die bymekaarmaak van meer kennis nie, maar om toe te laat dat die Woord ons vorm. Alle geloofsonderskeiding behoort aan die Bybel getoets te word (Marais 2007:54, Hendriks 2004:31).

2.12. GEESTELIKE ONDERSKEIDING IS 'N VOORTGAANDE PROSES WAT NOOIT AFGEHANDEL IS NIE

Omdat God as Vader, Seun en Gees vandag nog werksaam is in die wêreld en môre nog daarmee sal besig wees, is dit logies dat geestelike onderskeiding nie 'n eenmalige proses is nie. Daarom moet die vraag voortdurend gevra word of dit waarmee ons besig is die wil van God is. Natuurlik sal geloofsonderskeiding nie in alle omstandighede nodig wees nie, maar die uitdaging aan die individu en die kerk bly daar om van geloofsonderskeiding 'n manier van lewe te maak (Morris & Olsen 1997:48-49). Dit moet deel word van die gemeente en die individu se manier van bestaan. Daarom moet elke gemeente binne die plek, tyd en konteks waarin sy haar bevind, voortdurend besig wees om geestelike onderskeiding te beoefen.

3. IMPLIKASIES VAN GELOOFSONDERSKEIDING VIR DIE LERAAR SE PERSOONLIKE GELOOFSONTWIKKELING

Van Dam (2003:13), Peterson (1989:27-32) en Ackerman (2001:13-27) is dit almal eens dat daar tans 'n krisis is in die uitklare van die rol van die leraar van 'n gemeente. Die verwagting van lidmate en dit waarvoor die leraars deur die Here geroep is, is in botsing met mekaar. In *Under the unpredictable plant* (1992), praat Peterson daarvan dat leraars roepingsprostitusie pleeg. Daarmee bedoel hy dat hulle hul roeping deur God om mense op hulle geestelike pad te begelei verloën het in ruil daarvoor om goeie gemeentebestuurders te word.

Ackerman (2001:65) en Van Dam (2003:13), albei betrokke as geestelike begeleiers vir leraars, vertel dat hulle agterkom dat die meeste leraars 'n probleem het om die regte dinge eerste te plaas in die bediening. Die rede hiervoor? Hulle is te besig. Gevolglik het die meeste van hulle nie meer 'n persoonlike stiltetyd nie. Hulle is gedurig besig met die Woord en gebed, maar met die oog op dit wat Sondag gepreek moet word. Hulle is so besig met heilige dinge en idees, dat hulle dink om van God te weet is dieselfde as om vir God te ken. Die gevolg is "prayer and personal spirituality have atrophied" (Ackerman 2001:65).

Indien die leraar nie geloofsonderskeidend leef nie is daar geen manier waarop dit in die gemeente neerslag sal vind nie. Dan sien die leraar homself as die gemeentebestuurder, as die een met al die kennis, en hanteer hy sy lidmate as amateurs wat nie die vermoë besit om geloofsonderskeidend te leef nie. Sodoende is hy nie besig met die maak van dissipels nie - iets waarvoor Jesus baie sterk gevoel het as deel van die taak van die kerk. Hieroor het iemand soos Alan Hirsch baie te skryf in sy boek: *The Forgotten Ways* (2006:101-125).

Hoe gaan dit reggestel word? Van Dam (2001:62-64) praat van die kweek van 'n geloofspraktyk. Die geestelike lewe van die leraar gaan alleen verdiep indien hy of sy sekere geestelike dissiplines gaan inoefen. Om in die geloof te verdiep is soos om 'n pad te volg, 'n pad wat vorm kry in die alledaagse lewe. Dit moet voortdurend gekweek word, sodat die effek daarvan 'n voortdurende verdieping op jou lewe het. Hierdie kweek van jou geloofslawe impliseer die herhalende oor en oor doen van sekere dinge, totdat dit deel van jou menswees word. Indien daar nie doelbewus tyd daarvoor gemaak word nie, sal dit nie gebeur nie.

Peterson (1989:22-23) moedig die leraar aan om grense te stel, sodat daar doelbewus tyd gemaak word vir gebed, die bestudering van die Woord en die luister na mense. En die manier om dit te doen is deur middel van sy dagboek waarin die leraar reg aan die begin reeds tyd uitsit vir hierdie drie belangrike dinge waarmee hy besig moet wees. Hy maak dit duidelik dat dit belangrik is dat die leraar nie te besig moet wees nie, sodat hy of sy genoeg tyd saam met Jesus deurbring, sodat die regte koers en rigting gevolg word. Hy vra tereg die vraag: wie anders as die leraar is in die posisie om dit voltyds te doen?

Die realiteit van die praktyk lyk volgens (Peterson 1989:18) meestal die teenoorgestelde, omdat die leraar besig wil lyk. Hoe besiger jou program is, hoe meer beïndruk jy die gemeentelede. Hierdie is 'n baie gevaarlike praktyk wat geloofsonderskeiding feitlik onmoontlik maak.

Waarmee moet die leraar dan besig wees? Peterson beantwoord die vraag tydens 'n onderhoud met hom soos volg: Die leraar moet sy mense leer ken en die vraag afvra: hoe kan hy op so 'n manier saam met hierdie mense wees dat hulle kan word wat die Here wil hê hulle moet wees? Hy moet nie inmeng met die werk van die Gees nie. Hy moet op die uitkyk wees waar die Here besig is om iets te doen wat hy nooit aan gedink het nie? Hy moet op die uitkyk wees vir die werking van die Gees in mense se lewens en hulle help

om dit raak te kan sien. Hierdie voortdurende op die uitkyk wees, is belangrik, want God is al lankal aan die werk, lank voordat jy iets daarvan te siene kry. Daarom moet hy vra: Waar sien ek die genade van God raak? (Peterson 1989:3-4)

Veral drie breë dissiplines behoort tot die hart van die werk of roeping van die leraar. Hulle is gebed, die bestudering van die Woord en geestelike begeleiding (spiritual direction). Daar word van die veronderstelling uitgegaan dat indien die leraar hierdie dissiplines deel van sy lewe maak, dit sy sensitiwiteit vir die teenwoordigheid en werking van God sal verbeter. Dit is nie formules of tegnieke nie. Dit moet 'n leefwyse word wat jou help om die ruimte te skep om in 'n verdiepte verhouding met God te leef. Dit is iets wat doelbewus gedoen moet word. Geen mens kan passief wees en dink God gaan groei in jou bewerkstellig nie. Groei vind plaas wanneer jy jouself neerlê en saam met God werk aan jou groei. Dit is tussenin taal. Dis nie iets wat jy doen of laat doen nie, maar 'n aktiewe meewerk daaraan. Vir dit om plaas te vind in jou lewe is verwondering oor wie God is en wat Hy doen belangrik (Peterson 1989:97-99).

Die volgende is moontlike geloofspraktyke of geestelike dissiplines wat kan help om die leraar se vermoë om geestelik te onderskei te help vorm:

3.1. DIE LERAAR AS MAN/VROU VAN GEBED

As die ontwikkeling van die eie geloofslawe vir die leraar belangrik is, is gebed die plek waar begin moet word. Gebed help om intimiteit met God in elke faset van die lewe te kweek. Dan word daar vanuit 'n intieme persoonlike verhouding met God geleef en is dit vir die leraar moontlik om ander in gebed te lei. Die leraar moet vanuit 'n eerstehandse ervaring praat en nie van wat by ander gelees of gehoor is nie. Die kweek van 'n lewe van gebed neem tyd, tyd wat doelbewus uitgesit moet word en gedissiplineerd nagekom moet word. Dit is nie iets wat so in die verbygaan aangeleer word nie. Dit impliseer dat jou program nie te besig moet wees nie. Wanneer jy bid, moet jy meer aandag aan God gee as aan dit wat mense vir jou sê en dit kan net gebeur as daar 'n doelbewuste onttrekking van die geraas van elke dag plaasvind (Peterson 1989:19-20). Gebed help die leraar om op 'n nuwe manier met en van God te praat: op 'n persoonlike manier wat getuig van 'n verhouding met God en nie net van kennis van God nie (Peterson 1989:93-94).

Gebed help 'n mens om 'n houding van aandagtig luister te kweek. Dit help om jou in te oefen om te groei in ontvanklikheid voor die "Onuitspreeklike" en help jou om meer aandagtig voor Hom te leef (van Dam 2001:71). Foster (1992:46) stel dit mooi as hy skryf:

Om te bid, is om te verander. Gebed is die hoofroete wat God gebruik om ons te verander...In opregte gebed, begin ons God se gedagtes dink: om die dinge te begeer wat Hy begeer, om die dinge lief te hê wat Hy liefhet, om die dinge te wil wat Hy wil. Gaandeweg word ons geleer om dinge vanuit sy perspektief te sien.

Daarom skryf Peterson (1989:104), "I enter into the action begun by another, my creating and saving Lord, and find myself participating in the results of the action. I neither do it, nor have it done to me; I will to participate in what is willed."

Daarom begin en eindig gebed by God self, nie by ons nie, ons reageer net deur te bid. Dit maak ons sensitief vir die teenwoordigheid en werk van die Heilige Gees en help ons om te reageer op sy leiding. Gebed leer jou om stil te wees voor die Here en dan te bid volgens dit wat Sy Gees jou van bewus maak (Foster 1992:49-52). Dit help jou om ingestel te wees op die dinge en mense wat God na aan die hart lê. Daarom is gebede nie die instrument waardeur jy iets kry of ontvang nie, maar help dit jou om te wees en te word dit waarvoor God jou bestem het om te wees. Gebede is die gereedskap waardeur God sy wil in ons liggaam en siel bewerk. Die gereedskap waardeur die mens saam met God werk in Sy werk met ons. Die bid van die Psalm is deur die eeue gebruik as leerskool van gebed (Peterson 1991:2-5; van Dam 2001:74).

Gebed gee ons die taal om met God te kan praat. Gebed is meer as net 'n ritueel. Dit is vervleg in die alledaagse van die lewe. Almal het vrye toegang in gebed, selfs die randfigure. Almal is voor God ewe belangrik. Gebed is so belangrik dat dit 'n saak van lewe en dood is en ons moet oppas om dit in iets oppervlakkig te verander. Dit kan nooit onpersoonlik wees nie. Dit gaan om 'n verhouding met die lewende God. (Peterson 2005: 272-276).

Hierdie verhouding met God moet ten alle koste deur die leraar in stand gehou word. Daarsonder is die bediening leeg en betekenisloos. Gebed moet 'n lewenshouding word waardeur die leraar voortdurend daarvan bewus is dat hy of sy in die teenwoordigheid van die Drie-enige God leef. Hieroor skryf van Dam (2001:75) tereg dat God nie begrens word deur die tyd wat jy doelbewus in gebed deurbring nie. God is juis ook buite die spesifieke tye van gebed in die alledaagse van die lewe te vinde. Dit is dan ook die vrug van 'n gedissiplineerde gebedslewe dat daar 'n sensitiwiteit ontwikkel om God in die alledaagse van die lewe raak te sien en te beleef. Wat in die bediening baie help, is om, voordat

iemand gesien word of daar by 'n vergadering ingestap word, doelbewus 'n tyd van stilte in te ruim waarin die leraar op God fokus en van Hom probeer bewus word. So stel hy homself oop, sodat God deur hom kan werk en hy ingestel op God se leiding kan wees. Sodoende raak die leraar ook meer oop en ontvanklik vir die ander wat teenwoordig gaan wees. So word gebed deel van 'n leefwyse waarin die leraar aandagtig voor God lewe (van Dam 2001:75).

Peterson (2001:226) kom tot die volgende slotsom:

... there can be no maturity in spiritual life, no obedience in following Jesus, no wholeness in the Christian life apart from an immersion and embrace of community...Community ...is the setting in which Christ is at play.

Daarom is gesamentlike gebed 'n belangrike deel van geloofsgroei. Gesamentlike gebedsgeleenthede word dan die primêre aktiwiteit waardeur die gemeenskap aktief deelneem aan die teenwoordigheid van Christus. Deur gebed word ons aktief bewus van God se teenwoordigheid by ons in en deur die Heilige Gees (Peterson 2001:272).

Gebed as terugblik is 'n besonder bruikbare dissipline wat deur die eeue gehelp het met die kweek van 'n bewustheid van God se teenwoordigheid in die alledaagse dinge van die lewe. Daar is verskillende vorme hiervan. Ackerman (2001:127) noem dit Stop, Look and Listen. Van Dam (2001:73-74) sluit aan by die tradisie van Ignatius van Loyola en praat daarvan as die weg om te groei in kontemplatiewe stilte. Ander noem dit "the Examination of Consciousness" na aanleiding van die praktyk van Ignatius van Loyola. Margaret Silf se boek *Landmarks* (1998), is 'n skitterende hulpmiddel waardeur daar aan die hand van Ignatius se metodiek gehelp word om God in die ervarings wat jy al beleef het te vind en Hom dan toe te laat om jou deur sy Gees via hierdie ervarings te transformeer. Hierdie manier van bid is baie waardevol aangesien dit 'n mens kan help om meer ingestel te word op die teenwoordigheid van God in die gewone dinge van die lewe. Soos Barry (2004:83) tereg skryf, dit jou help "to remain in tune with God's actions at every moment of his day." *In The Contemplative Pastor* (1989) bepleit Peterson die belangrikheid van 'n lewe van kontemplasie vir die leraar.

3.2. DIE LERAAR AS MAN/VROU VAN DIE WOORD

"VDM: Verbi Divini Minister. Een predikant is voor alles dienaar van het Woord van God" (Van Dam 2001:75). Hieroor kan daar tog geen onduidelikheid wees nie. En tog is daar

reeds vermeld dat baie leraars nie moeite daarmee maak om tyd in te ruim om die Woord van God te lees met die oog op dit wat God vir hom/haar persoonlik wil deel nie. Dan verval die Bybel in 'n objek of 'n bron van hermeneutiese navorsing (van Dam 2001:75). En as dit gebeur, verloor die leraar die vermoë om geestelik te onderskei.

Marais (2007:97) het 'n baie sinvolle tabel wat die verskillende maniere waarop die Bybel benader kan word, mooi saamvat:

Informatief	Formatief
Lees met die verstand om te begryp	Lees met die hart om te ontvang
Verstaan	Luister
Inligting (informasie)	Transformasie
Versamel kennis	Verhouding: om iemand te leer ken
Beheer	Broos
Doing	Being
Funksioneel- die Bybel is 'n hulpmiddel	Verhouding- die Bybel is die stem van God

Dis is belangrik dat leraars wat geskool is in die informatiewe lees van die Bybel hulself sal inoefen in die formatiewe lees van die Bybel. Dit impliseer egter die afgee van mag, iets waarvoor baie dalk bang mag wees. Dis 'n erkenning: Ek weet eintlik nie veel nie, en as ek die Woord van God neem om te lees, dan is ek oop dat God deur die teks met my sal spreek op maniere wat my dalk sal verbaas.

Indien die leraar erns maak met die Formatiewe lees van die Bybel en genoeg tyd daaraan spandeer, sal dit 'n inpak op sy prediking hê. Hy sal dan met gesag kan praat, omdat hy tyd spandeer het by die Een wat die Woord laat lewe. Dan word daar met outoriteit gepreek, omdat die een wat die Woord bring die Een persoonlik ken oor wie die Woord gaan (Peterson 2001:20).

Die regte manier van besig wees met die Woord van God in die lewe van die leraars is baie belangrik indien hy of sy wil leer om geestelik te onderskei. Die regte lees van die Bybel met die regte ingesteldheid het volgens Peterson (2006:44) die volgende gevolg:

When we submit our lives to what we read in Scripture, we find that we are not being led to see God in our stories but our stories in God's. God is the larger context and plot in which our stories find themselves.

Die formatiewe lees van die Bybel help dus vir die leraar om te onthou dat God altyd baie groter is as wat ons dink of droom. Dat God nie deur menslike denke vasgevat kan word nie. Dat Hy 'n misterie bly. Soos Peterson (2005:157) ons tereg herinner dat God Homself aan die volk Israel openbaar het as: "Ek is wat Ek is". Dan is daar 'n openheid en gereedheid om God te soek in die alledaagse van die lewe.

As sodanig openbaar God Homself as die God wat in verhoudinge met die mens wil lewe. Ons het dit gesien in hoofstuk een. Die leraar gaan nie vir God persoonlik leer ken as hy voortdurend besig is om die Bybel informatief te lees nie. Veral nie as dit voortdurend gedoen word met die oog op 'n boodskap vir Sondag se preek nie. Dat jy so baie van God kan leer is waar, maar om by God se missie aan te sluit het jy meer as kennis nodig. Jy het 'n persoonlike verhouding met Hom nodig. Jy het nodig om deur sy Woord gevorm te word. Peterson (2006:59) stel dit mooi in sy boek, *Eat this Book*:

"Eat this book" is my metaphor of choice for focusing attention on what is involved in reading our Holy Scriptures formatively, that is, in such a way that the Holy Spirit uses them to form Christ in us. We are not interested in knowing more but in becoming more.

Hierdie is 'n uiters belangrike vertrekpunt as dit kom by formatiewe lees van die Bybel. Dit is 'n ingesteldheid van ek kom na die Bybel toe om God te ontmoet en Hom toe te laat om deur sy Woord aan my te openbaar wat Hy wil, en om my te vorm soos Hy wil. Ek kom dus nie met versoeke en vrae nie, ek kom met 'n oop agenda en laat God toe om die agenda te bepaal. Om Hom te ontmoet soos Hy Homself wil openbaar (Peterson 2006: 67).

So 'n omgaan met die Woord hanteer die Woord as iets wat lewend is. Dit is immers die Woord van die lewende God wat vlees geword het. Dit is die luister na die lewende Jesus, dit impliseer die algehele onderwerping aan Hom en die bereidheid om in liefde te reageer en te doen wat gevra word. 'n Voorbeeld van so 'n manier van Bybel lees, is *lectio divina*.

Lectio divina is the deliberate and intentional practice of making the transition from a kind of reading that treats and handles, however reverently, Jesus

dead to a way of reading that frequents the company of friends who are listening to, accompanying, and following Jesus alive.

(Peterson 2006:85)

Dit is 'n manier van Bybel lees waardeur die leraar daarna smag om Jesus Christus, God die Vader en die Heilige Gees persoonlik beter te leer ken. Dan word dit 'n manier van lewe waarvolgens daar in navolging van die Woord geleef word, omdat die Woord lewend word. Dit is meer as 'n tegniek, dit word 'n manier van leef. 'n Leefwyse van luister na en die doen van dit wat die lewende God deur sy Woord vra. So word die Woord meer as net 'n klomp informasie, dit word die Bron wat die kind van God se lewe in navolging van Jesus vorm (Peterson 2006:90). Daar word van die veronderstelling uitgegaan dat die Bybel God se geïnspireerde Woord is, wat lewend is en iets te sê het vir elkeen wat dit lees. Dit gaan van die veronderstelling uit dat wanneer jy so met die Bybel omgaan God Homself aan ons bekend sal maak, met ons sal praat en ons lewens sal vorm (Jones 2005:51).

Hoe lectio divina hiermee? Jy kom na die Bybel met die houding dat jy 'n leek is. Jy lees die teks meditatief, diep nadenkend deur, dan gaan jy oor in gebed met die Een wat aan die Woord was. Daarna laat jy toe dat die Een dit in jou lewe inprent deur vir 'n tyd net in sy teenwoordigheid te wees. Jy laat toe dat die Woord jou transformeer terwyl jy daarmee besig is (Peterson 2006:91; van Dam 2001:76; Jones 2005:53) .

'n Laaste opmerking: Hierdie manier van Bybel lees staan nie teenoor goeie eksegeese of die meer wetenskaplike bestudering van die Woord nie. Dit gaan nie oor 'n keuse vir die een of die ander manier nie. Die twee maniere vul mekaar aan. Goeie eksegeese kan dien as 'n goeie aanvulling tot die formatiewe lees van die Bybel, maar sonder die formatiewe lees van die Woord sal geloofsonderskeiding nie aangeleer kan word nie.

3.3. DIE LERAAR AS GEESTELIKE BEGELEIER EN IN GEESTELIKE BEGELEIDING

Hierdie geestelike dissipline lê aan die hart van die kweek van die vermoë om met geloofsonderskeiding te leef. Deur die beoefening van geestelike begeleiding word die werklikheid van God se teenwoordigheid in die alledaagse van die lewe meer en meer sigbaar, selfs in die mees roetine werk wat gedoen word. Hieragter lê die vaste geloof dat die Gees van God lewendig is en aktief in die wêreld werksaam is (Jones 2005:110).

Drie voorveronderstellings speel hier 'n rol:

- (1) God is always doing something: an active grace is shaping this life into a mature salvation;
- (2) responding to God is not pure guesswork: the Christian community has acquired wisdom through the centuries that provides guidance;
- (3) each soul is unique: no wisdom can simply be applied without the particulars of this life, this situation.

(Peterson 1987: 150)

Geestelike begeleiding is 'n doelbewuste instel van jouself om met geestelike onderskeiding deur die lewe te gaan en mense (mekaar) te help om God raak te sien en op Hom ingestel te wees. Peterson sê tereg dat die meeste mense dink dit is waarmee leraars besig is. Om mense te leer om te bid, om lidmate te help om bewus te word van God se genade in gebeurtenisse en ervarings, om gedurig besig te wees om mense te wys op die teenwoordigheid van God in hulle lewens, ens. Die realiteit is egter dat leraars nie noodwendig doelbewus daarmee besig is nie.

Spiritual direction means taking seriously, with a disciplined attention and imagination, what others take casually...All those moments in life when awareness of God breaks through the crust of our routines...

(Peterson 1987: 151-152)

Dit beteken dat die leraar op 'n nuwe manier na die lewe moet kyk. Om gedissiplineerd op soek te wees na tekens van God se teenwoordigheid of genade. Maar dit beteken ook dat daar op 'n nuwe manier na sonde gekyk word. Dat die moeilike vrae oor die moontlike aanwesigheid van sonde gevra moet word. Dit impliseer die duidelike noem van dit wat verkeerd is. Daar is dus hierdie twee sake op die tafel in geestelike onderskeiding: waar werk die Gees en waar is sonde? (Peterson 1987:152)

Alan Jones skryf in die voorwoord van Margaret Guenther se boek, *Holy Listening* (1992:ix):

In some ways, the art of spiritual direction lies in our uncovering the obvious in our lives and in realizing that everyday events are the means by which God tries to reach us.

Geestelike begeleiding sal alleen sinvol en meer gereeld gedoen kan word as leraars minder besig gaan wees. Dit sal 'n doelbewuste keuse moet wees teen die status quo en teen dit wat tans die norm is van wat van leraars verwag word in die bediening.

What is required is that we bring the same disciplined prayer and discerning attentiveness into the commonplaces that we bring to the preparation of lectures and sermons, sharing crises of illness and death, celebrating births and marriages, launching campaigns and stirring up visions. It means putting the full spotlight of prayerful concern on the parts of life that get no other spotlight put on them.

(Peterson 1987:160)

Dit beteken dus 'n doelbewuste erns maak met die gewone dinge van die lewe, altyd soekend na God en na tekens van sy genade daarin. Dit wat in die binnekamer gebeur, word in die alledaagse van die lewe voortgesit. So help die leraar medegelowiges om God as 'n groterwordende werklikheid in hulle lewens te beleef en ervaar.

Wat uiters belangrik is vir die leraar wat as geestelike begeleier binne sy gemeente wil optree, hetsy formeel, of informeel in sy gewone besig wees in die gemeente, is dat hy iemand sal kry wat hom geestelik kan begelei. Hierdie is tans 'n baie groot leemte binne die Nederduits-Gereformeerde Kerk waarvan die skrywer deel is. Dit is soos Ackerman (2001:66) tereg skryf die geval dat terwyl die leraar verantwoordelik is vir die geestelike versorging van die gemeente, hulle gewoonlik niemand het met wie hulle hul geloofsverhaal en frustrasie kan deel nie.

Die kry van 'n persoonlike geestelike begeleier kan hiermee help. Die waarde van 'n geestelike begeleier word deur Peterson se persoonlike ervaring soos volg deurgegee:

1. Hy voel nie meer alleen verantwoordelik vir sy geestelike groei en dissipline nie. Dit het by hom 'n groter vryheid en selfs speelsheid in sy verhouding met God teweeggebring.
2. Hy kon meer oor die alledaagse dinge met sy begeleier praat en het meer bewus geword van God in die gewone alledaagse dinge in die lewe.
3. Hoewel die geskrewe materiaal hom baie gehelp het, was dit net anders om persoonlik met iemand te praat en kon hy meer direk bewus word van waar hy hom geestelike bevind (Peterson 1987:173-176).

Indien die leraar sy rol as geestelike begeleier ernstig opneem, sal hy aanhou bid dat die Here die regte persoon sal voorsien om vir hom of haar 'n geestelike begeleier te wees. Wanneer daar erns gemaak word met geestelike begeleiding help die leraar die gemeente om te glo dat daar 'n ander werklikheid is as die werklikheid van die lewe wat hulle kan sien en beleef elke dag. Die leraar se primêre roeping is immers die versorging en heelmaak van siele. Hy moet mense help groei in die voortdurende bewustheid dat God onlosmaaklik deel is van elke oomblik en elke aktiwiteit van die dag (Peterson 1989:56-60).

3.4. DIE ONDERHOUDING VAN DIE SABBAT

Die doelgerigte onderhouding van die Sabbat is 'n waardevolle manier om jou te help om te onthou die lewe gaan in die eerste instansie oor God en dat jy as leraar nie die een is wat alles moet laat werk nie, maar moet leer om in te val waar God reeds aan die werk is. Peterson (2005:110) skryf:

Sabbath is a deliberate act of interference, an interruption of our work each week, a decree of no-work so that we are able to notice, to attend, to listen, to assimilate this comprehensive and majestic work of God, to orient our work in the work of God.

Die onderhouding van die Sabbat herinner die leraar dat jou werk die voortsetting is van God se werk. Dit gaan oor God en hoe God ons vorm. Sonder die Sabbat kan die leraar nie fokus behou nie. Dan word sy werk die fokuspunt in sy lewe en verloor hy die vermoë om God raak te sien. Hy moet lank genoeg stil word, sodat hy doelbewus op God kan fokus en die vermoë ontwikkel om Hom raak te sien en om sy stem te hoor. Sodoende help die Sabbat die leraar om God raak te sien in die gewone detail van die lewe. Dan is die leraar se oë oop om in verwondering te wees vir dit wat hy van God raaksien in die gewone dinge van die lewe en in lidmate se lewens (Peterson 2005:110- 129).

Daar is meer geloofsdissiplines wat met groot vrug gebruik kan word. Elkeen maak 'n eie unieke bydrae tot die geloofsvorming van die leraar. Bogenoemde is egter my beskeie mening die dissiplines wat geloofsonderskeiding die beste gaan help vorm.

4. IN 'N MISSIONÊRE GEMEENTE WAT ERNS MAAK MET GELOOFSONDERSKEIDING SAL DIE ROL VAN DIE LERAAR NUUT UITGEKLAAR MOET WORD

Indien dit wat reeds geskryf is ernstig opneem word, het dit radikale implikasies vir die rol van die leraar. Veral gesien in die konteks van NG Gemeente Murray (De Doorns). Aangesien die rolverwagting van die leraar so 'n groot bron van spanning in die gemeente is, is dit belangrik om hier die implikasies van geloofsonderskeiding op die rol van die leraar duidelik uiteen te sit.

Indien die gemeente ernstig is om geloofsonderskeidend te funksioneer, moet daar wegbeweeg word van 'n hiërargiese leierskapstyl na 'n spanbenadering, waarin 'n span leiers saam besin oor die pad vorentoe. Dit wat oor die Triniteit geskryf is in hoofstuk 2 bevestig dit (Niemand 2007 en Joubert 2007).

Martoia kies in Die Perfekte Storm (Joubert 2007:102-106) die benaming sweefstokleiers. Dit is leiers wat bereid is om die bekende te los en in die veranderende tye waarin ons leef die onbekende te verwelkom. Dit is leiers wat bereid moet wees om die innerlike reis eers self te onderneem voordat hulle kan verwag dat ander hulle op dieselfde reis sal volg. Wat die kerk nodig het, is leiers wat in 'n opregte, diep persoonlike verhouding met God drie-enig leef. Dit is egter nie iets wat sommer vanself gebeur nie. Dit vra soos tereg genoem is tyd, rustigheid en afsondering. Dit vra van die leraar 'n vaste besluit dat die vorming van sy geloofslewe prioriteit in sy lewe en bediening sal wees. Jamieson (Joubert 2007:115-117) praat van ervare geloofsvaarders. Mense wat met gesag kan praat van hulle verhouding met God.

Peterson (1989:30) laat die keuse in die hand van die leraar of hy kapelaan van 'n kultuur wil wees waarin hy voldoen aan die verwagtinge van mense en of hy gaan kies om 'n leraar te wees wat die status quo subversief gaan aanspreek. Wanneer die keuse vir subversie is, is daar drie belangrike voorveronderstellinge daaraan verbonde:

- Die status quo is verkeerd.
- Daar is 'n werklike alternatief.
- Die normale strategie van oorname sal nie werk nie.

Dis egter nie 'n gewilde of maklike pad om te loop nie en die meeste leraars is nie bereid om die pad te loop nie. Indien daar tog besluit word om die pad te loop is die instrumente wat gebruik kan word die van gebed en die gebruik van gelykenisse (die vertel van stories). Dit is egter nie werk wat in die kollig plaasvind nie. Lidmate weet gewoonlik nie daarvan nie en daarom is dit nie 'n gewilde keuse by leraars nie (Peterson 1989:34-36).

In 'n missionêre konteks is daar egter nie 'n ander keuse nie, want God en sy besig-wees in die wêreld staan sentraal. Dit is die taak van die leraar om raak te sien en te hoor en te onderskei waar God aan die werk is, of waarheen Hy lei.

Die getroue daaglikse beoefening van geestelike dissiplines help die leraar om geestelik te onderskei en om op 'n meer subversiewe manier werkzaam te wees. Daarom behoort die beoefening van geestelike dissiplines eerste prioriteit in sy bediening te kry. Vanuit stilwees voor die Here ontwikkel die leraar die vermoë om God ook in die gewone alledaagse dinge van die lewe raak te sien. Wanneer die leraar hierin groei, sal hy die vermoë hê om ander gelowiges te help om God ook in hulle lewens raak te sien. Die leraar moet daarom daarteen werk en waak om die sogenaamde geestelike dinge los te maak van die alledaagse. Gesprekke met lidmate moet daarom nie net geestelik van aard wees nie, want dan kweek dit 'n gevoel by lidmate dat die geestelike dinge en die gewone dinge in die lewe nie iets met mekaar te doen het nie. Dit is juis belangrik dat die teenoorgestelde moet plaasvind. Lidmate moet gelei word om te besef kind van God wees, of kerk wees, gaan juis daarvoor dat ons verhouding met God neerslag moet vind in die alledaagse lewe. Die voorbeeld van Jesus en veral sy gebruik van gelykenisse help ons om dit beter te verstaan (Peterson 1989:32-33).

Van die belangrikste werk wat die leraar kan doen, is om mense te leer om te bid. Volgens Peterson (1989:65) is die leraar se taak:

... directing worship in the traffic, discovering the presence of the cross in the paradoxes and chaos between Sundays, calling attention to the "splendor in the ordinary," and, most of all, teaching a life of prayer to our friends and companions in the pilgrimage.

Dit is belangrik om lidmate te leer om na God op te let, om te leer om Hom waar te neem, om die innerlike lewe te help vorm, sodat mense ontvanklik kan word vir die waarheid en nie net besig is met die opneem van 'n klomp feite nie (Peterson 1989:89).

Om daarmee te help is daar volgens Peterson (1989:84) twee soorte van gebed:

Kataphatic prayer uses icons, symbols, ritual, incense; the creation is the way to the Creator. Apophatic prayer attempts emptiness; the creature distracts from the Creator, and so the mind is systematically emptied of idea, image, sensation until there is only the simplicity of being.

By eersgenoemde leer jy mense om oop oë te bid en God in die geskape dinge raak te sien. In die gewone alledaagse dinge. In die tweede leer jy mense om met toe oë te bid en net voor God te wees. *Centering prayer* is 'n voorbeeld hiervan en kan vir beide die leraar en die lidmaat help om fyner ingestel te raak op God se teenwoordigheid in die lewe.

Dit is dan ook waarom pastorale werk volgens Peterson (1989:112) gaan. Om te spesialiseer in die ordinêre, gewone dinge.

It is the nature of pastoral life to be attentive to, immersed in, and appreciative of the ordinary texture of people's lives... If pastoral work, is to represent the gospel and develop a life of faith in the actual circumstances of life, it must learn to be at home....in the everyday things in people's lives..

Die leraar moet mense help om hulle geloof in die gewone van die lewe uit te leef. Dit is van groot belang om nooit uit die oog te verloor dat God reeds aan die werk is nie. Ook in die gewone dinge van die lewe is God voortdurend werkzaam. As ons dit aanvaar, beteken dit dat die leraar nie alle gesprekke in die rigting van geestelike gesprekke hoef te forseer nie. Die leraar hoef nie iets te bewerk nie, aangesien God reeds aan die werk is en die leraar slegs daar hoef te wees indien God iets deur hom wil bewerk (Peterson 1989:114-116). Dit gaan dus oor die inskerp by lidmate dat God nie net binne die kerk werk nie, maar oral in die wêreld en dat gelowiges daarvoor op die uitkyk moet wees, sodat hulle kan aansluit by dit waarmee God reeds aan die werk is.

Daarmee saam is dit belangrik dat die leraar nie na mense sal kyk as sondaars nie, maar as mense in wie se lewe die genade van God reeds werkzaam is. Die leraar moet daarom op soek wees na die tekens van God se genade wat reeds in mense se lewens werkzaam is en hulle help om dit raak te sien. Hierdie ingesteldheid kan lei tot groter bedieningsvreugde by die leraar, asook 'n groter openheid teenoor alle mense.

Die leraar is dus verantwoordelik om op alle vlakke van gemeente gelowiges te help om iets van God se genade, teenwoordigheid en werking in hulle lewe raak te sien. As geestelike begeleier is dit sy verantwoordelikheid om individue daarmee te help, maar ook om vergaderings so in te rig dat dit wegbeweeg van die gebruikelike waar agendas alles oorheers, na 'n manier van bymekaarkom waar almal saam geloofsonderskeiding beoefen. Hierin sal gebed en die lees van die Woord 'n baie belangrike rol speel.

Die leraar moet verder, soos reeds aangedui, besig wees met die maak van dissipels (Hirsch 2006, Niemand 2007). Die fokus daarvan is om gelowiges te lei tot 'n diep persoonlike verhouding met God en die hulpmiddele is gebed, die formatiewe lees van die Woord en geestelike begeleiding. Die ruimte waarbinne dit moet plaasvind is die liefdevolle gemeenskap van gelowiges. Dit kan nie individueel plaasvind nie en moet nie deur vrees gedryf word nie (Barry 2004:59-60). Die doel daarvan moet wees om lidmate te bemagtig om 'n pad van geestelike groei te loop waarin ons mekaar help om meer en meer soos Jesus te word. Jesus het geloofsonderskeidend geleef. Hy was voortdurend op soek na die wil van sy Vader (Morris & Olsen 1997:26-27). Leraars moet lidmate help om te leer om in gemeenskap en in harmonie met God te leef. Ignatius se verduideliking van konsolasie en desolasie kan hier baie help (Barry 2004:80-82). Is ek in kontak met God, of nie? Word ek nader aan Hom getrek, of nie? As geestelike begeleier kan die leraar lidmate help om te leer onderskei wanneer God hulle nadertrek en wanneer daar iets in hulle lewe is wat hulle van God af wegtrek. Silf verduidelik dit mooi in *Landmarks*: "Ignatius compares consolation to the action of water falling softly onto a sponge, and desolation to action of water splashing onto stone" (1989:89).

Die leraar moet dit ook op gemeentevlak doen. Eredienste is 'n uitstekende plek om van hierdie oefeninge met gemeente te doen. Hierdie aanleer van geloofsonderskeiding moet op alle vlakke van gemeentewees toegepas word. By elke vergadering, wanneer kleingroepe bymekaar kom, waar toerusting plaasvind en wanneer jeuggroepe bymekaar kom. Die leraar moet die gemeente begelei op 'n pad waarop daar geleer word om voortdurend, vier-en-twintig uur per dag en sewe dae per week, te leef met geloofsonderskeiding. Sodoende kan die geloofsgemeenskap (gemeente) die gewoontes begin aanleer om te ontdek waarmee God besig is in die wêreld en dan in gehoorsaamheid by Hom aansluit.

Indien dit nie gebeur nie, sal die fokus van die gemeente wees op oorlewing en die behoud van alles wat vir hulle na aan die hart lê. Dan vind 'n verval in godsdienstigheid plaas waarvan God slegs 'n deeltjie uitmaak.

Die leraar moet ook daaraan werk om die nodige vaardighede aan te leer wat verhoudinge kan skep, versorg, uitbou en laat blom. Leierskap moet mense so kan beïnvloed dat hulle leer om dinge saam te doen, dinge wat geeneen alleen sou kon doen nie. Die leraar behoort ander so op te bou dat elkeen 'n beter mens word en saam as 'n span groei in insig en vaardighede (Niemand 2007:125). Dit geld veral wat die aanleer van en uitoefening van geloofsonderskeiding betref.

Hierdie beskrywing van die rol van die leraar is anders as wat tot nou toe van 'n leraar verwag is. Indien die gemeente ernstig is met die *missio Dei* en wil aansluit daarby waarmee God reeds besig is, sal die gemeente en die leierskap hierdie rolbeskrywing van die leraars ernstig opneem. Dit sal ook 'n invloed hê op die struktuur van die gemeente en manier waarop besluite geneem word. Daar word nou hieraan aandag gegee.

5. IN 'N MISSIONÊRE GEMEENTE WAT ERNS MAAK MET GELOOFSONDERSKEIDING SAL DIE STRUKTURE EN BESLUITNEMINGSPROSES ANDERS LYK

Dit is reeds by herhaling genoem dat 'n hiërargiese verstaan van leierskap nie vanuit die Triniteit regverdig kan word nie. Wat wel baie belangrik is, is dat verhoudinge vir die missionêre kerk belangrik behoort te wees. Veral gesien in die lig van die verhoudinge binne die Triniteit (Niemand 2007:124). Niemand skryf dat die kerklike lewe iets van die lewe van die Triniteit moet vertoon. Dit geld natuurlik oor die manier waarop die kerk gestruktureer word en die manier waarop besluite geneem word.

In die verlede is besluite baie hiërargies geneem. Die leraar en die kerkraad het baie mag gehad. Binne die missionêre gemeente wat nuut dink oor leierskap en gefokus is op geloofsonderskeiding kan die maniere van die verlede nie meer werk nie. Volgens Marais (2007:37-42) is daar in die verlede van die volgende style van besluitneming en leierskap gebruik gemaak:

Hiërargiese of eksklusiewe benadering. Die benadering ontken die waarheid dat die waarheid aangaande God en sy koninkryk aan die gemeenskap van gelowiges behoort en

nie aan die individu nie. Die gevaar bestaan ook dat stemme deur wie God met die kerk wil praat nie gehoor word nie. Ons dink hier veral aan randfigure, kinders, oumense en vroue. In hierdie benadering word daar eerder oor mense as met mense gepraat en dit kan nie gebeur in 'n proses van geloofsonderskeiding nie.

Demokratiese benadering. Verhale uit die Bybel leer ons dat die meerderheidstem nie noodwendig die regte stem is nie. Dink maar aan die verspieters se terugvoer aan Moses. Die belangrike vraag is waarin die gesag van die gemeente gesetel is? Die gemeente staan onder gesag van die Woord van God en “behoort aan God die Vader, wat deur sy Seun en Gees in hierdie wêreld sy koninkryk laat kom en die gemeente telkens nooi om hierdie roeping te herontdek” (Marais 2007:40).

Burokratiese of meganiese benadering. Groot klem word op reëls en regulasies geplaas. Die nakom van reëls en regulasies verseker egter nie dat jy deur God gelei word nie. “Geloofsinsigte word gebore wanneer ons toelaat dat die Woord ons deur die Gees se werk vorm” (Marais 2007:40). Wanneer jy ervaar dat God ons gelei het, was dit dikwels 'n onordelike pad gewees om daar te kom en vra dit dikwels dat 'n mens risiko's moet loop. Die gevaar van ordelike en formele prosesse is dikwels dat die pad van die minste pyn en risiko's gekies word en in die proses word kompromieë aangegaan.

Rasionele benadering. Die gevaar bestaan dat geloofsonderskeiding gesien kan word as rasonale debatvoering. Die Evangelie is egter nie altyd logies vir die menslike denke nie. Wanneer die Gees die gemeentelid tot oortuiging bring, kan die oortuigings ons aangeleerde logika oorskry en uitdaag. Paulus vra immers dat gelowiges se denke moet vernuwe.

Morris & Olsen (1997: 16-17) bevestig dat hierdie benaderinge nie in vandag se tyd gaan werk nie. Hulle beveel aan:

Attending meetings should involve doing worshipful work, which is both the character and method of discernment... Planned and spontaneous opportunities for worship, such as prayer, song, affirmations of faith, Bible study, story telling, silence and celebration are woven into the agenda. The meeting becomes a worshipful experience of the presence of the Holy Spirit when participants consciously offer their agenda to God.

Volgens Marais (2007:42-44) moet daar beweeg word na die **Konsensusbenadering**. Hierdie benadering gaan van die oortuiging uit dat geloofsonderskeiding die verantwoordelikheid van hele gemeente is. Daar is reeds aangedui dat alle gelowiges gestuurdes is en daarom moet gemeentelidmers bereid wees om hulle aan God en aan mekaar te onderwerp in hulle soeke na God se wil. As dit gebeur, word hulle deur die Gees gelei.

Die besluitnemingsproses binne die missionêre gemeente behoort dus 'n geloofsonderskeidende proses te wees. Dit vra dieper en meer onderskeidende nadenke waarin ons moet oppas om die openbare en die private lewe van mekaar te skei, of om 'n skeiding te bring tussen feite en waardes. Geloofsonderskeiding beteken nie dat daar minder gedink moet word nie, maar vra dat die koninkryk in gedagte gehou moet word, sodat daar 'n helder prent gekry kan word van dit wat nie gesien kan word nie. Dit vra die vermoë om buite jou eie verwysingsraamwerk te dink, om te vra wie God is en waarmee God besig is, want daar word veronderstel dat God aan die werk is in die wêreld en dat Hy wil hê dat gelowiges moet aansluit by sy werksaamhede. Daarom is dit nodig dat die gemeente buite sy grense op soek sal wees na God se wil. So word daar aangesluit by die *missio Dei* (Marais 2007:46-49).

Die gemeente moet voortdurend op soek wees na God se wil vir die gemeente binne die tyd en plek waarin die gemeente staan. Die ontdekking van God se roeping vir die gemeente is tyd-en konteksgebonde en is ook nooit staties nie. Geloofsonderskeiding is nie 'n metodiek nie. Tog is dit belangrik as gemeente om voortdurend te oefen om geloofsonderskeidend te leef. Binne die besluitnemingsproses van die gemeente kan die luistersiklus van Marais (2007) 'n nuttige hulpmiddel wees.

John Ackerman (2001) het ook bruikbare hulpmiddels om lidmate binne groepsverband te help oefen om met meer geloofsonderskeiding te leef. "Companions in Christ," 'n kursus wat deur *Upper Rooms Books* uitgegee word, is ook 'n wonderlike hulpmiddel vir kleingroepe om te leer om te leef met 'n dieper bewustheid van God se teenwoordigheid in jou lewe.

6. SAMEVATTING

In die inleiding van hierdie Hoofstuk is die definisie van geloofsonderskeiding gestel as die aanleer van die gewoonte om altyd die vraag te vra: Wat vra God van ons binne die tyd,

die plek en die situasie waarin ons ons bevind? Dit is die aanleer van die vermoë om deur God se oë na die werklikheid van die lewe te kyk en te weet, die lewe gaan nie oor my/ons nie, maar oor God. Dit word gedoen deur jou motiewe en gevoelens in lyn te bring met God s'n, deur gebruik te maak van geestelike dissiplines soos gebed, die formatiewe lees van die Bybel en die beoefening van geestelike begeleiding. Die volgende stap is dan om in gehoorsaamheid dit te doen waartoe jy oortuig voel God jou geroep het om te doen. Die Woord van God speel 'n bepalende rol, aangesien alles daaraan getoets moet word. In die proses van geloofsonderskeiding word daar na God, na onself, na mekaar, na die randfigure in die samelewing, na die wêreld en na die geskiedenis geluister (Long 1990). Wanneer geloofsonderskeiding suksesvol deurgevoer is, sal daar soos in Handeling 15:22 gesê kan word: “*Die Heilige Gees en ons het besluit...*” Wanneer dit gesê kan word, is God toegelaat om jou in die proses van geloofsonderskeiding te transformeer. Dan is jy in harmonie met God Drie-enig.

In bogenoemde paragraaf is die prakties-teologiese metodologie wat in Hoofstuk een uiteengesit is, die teologiese struktuur waarmee hier gewerk word, uiteengesit. Om dit in akademiese taalgebruik om te sit, kan mens sê: Geloofsonderskeiding staan in die hart van die kruissimbool (waarmee die metodiek verbeeld word). Dit luister na die konteks (Hoofstuk 3), en na die Woord (die ander drie pole van die kruis). Dit is 'n hermeneuties-sensitiewe luister. Dit bring dus die deskriptiewe beskrywing van die konteks in 'n luisterende wyse in verband met normatiewe teologiese identiteitsvrae soos: Wie is God? Wie is ons? Waarheen wil God met sy wêreld? Geloofsonderskeiding veronderstel dat God spreek en dat as die leraar leer om te luister – soos die hoofstuk probeer uiteensit – sal God vir hom help om die gemeente te laat luister en sal hulle hoor waar en hoe God hulle wil gebruik. Die “werk” wat hieruit voortvloei, word in akademiese taal 'n strategie genoem, 'n praxis metodologie as jy die hele proses akademies wil bewoord.

In afdeling twee is 'n paar belangrike voorveronderstellings neergelê waarsonder ware geloofsonderskeiding nie kan plaasvind nie. Die vertrekpunt van geloofsonderskeiding is dat daar 'n misterie groter as onself in die wêreld werksaam is wat baie graag wil hê dat ons Hom (Hulle) sal leer ken. Hierdie misterie is God-drie-enig wat Homself deur Christus aan ons openbaar het. Dit is duidelik gemaak dat dit wat ons glo en wat in die alledaagse van die lewe gebeur nie los van mekaar gesien kan word nie. Om in die geloof te onderskei moet gelowiges, en dus ook die gemeente, ernstig wees om dit wat hulle glo elke dag uit te leef. Dit is belangrik, want God-drie-enig is voortdurend werksaam in die

wêreld en nooit gelowiges om by Hom aan te sluit. Daarom is daar ook geen verskil tussen die geskiedenis van die wêreld en dit waarmee God besig is nie. Daar is gewys dat geloofsonderskeiding nie deur tegnieke bemeester word nie, maar dat dit 'n leefwyse in afhanklikheid en onder leiding van die Heilige Gees moet wees. Die Triniteit bepaal ons identiteit as gelowiges en maak dat ons met mekaar in gemeenskap lewe. Die implikasie daarvan is dat geloofsonderskeiding nie deur 'n individu gedoen kan word nie, maar deur die geloofsgemeenskap in sy geheel, maar voordat dit gebeur, moet daar 'n volkome bereidheid wees om aan God se leiding onderworpe en gehoorsaam te wees. Niks behoort belangriker te wees as om God se wil te wete te kom nie. Onder alle omstandighede behoort die Woord van God die finale maatstaf te wees. Laastens is daarop gewys dat geloofsonderskeiding nooit afgehandel is nie, maar 'n voortgaande proses is waaraan die gemeenskap van gelowiges deel moet neem.

Bogenoemde het ingrypende implikasies vir die leraar van 'n gemeente. Jy kan nie iemand (die gemeente) leer om in die geloof te onderskei as geloofsonderskeiding nie deel is van jou lewe nie. Daarom is dit vir die leraar belangrik om sekere geloofsdissiplines deel van sy of haar lewe te maak. Hierdie geloofsdissiplines sal die leraar help om 'n groter sensitiwiteit vir God se werking in sy of haar lewe en ook in die lewe van ander te ontwikkel. Die vier geloofsdissiplines (wat volgens die navorser onontbeerlik in die lewe van die leraar behoort te wees) is gebed, die formatiewe lees van die Bybel as Woord van God, geestelike begeleiding en die onderhouding van die Sabbat. Die gereelde beoefening van hierdie vier dissiplines sal die leraar help om vanuit 'n intieme verhouding met God-drie-enig te leef. Hy of sy sal daarom meer oplettend wees om God se werking in die alledaagse van die lewe raak te sien. Indien die leraar dus die gemeente wil leer om in die geloof te onderskei, is die beoefening van hierdie geloofsdissiplines noodsaaklik. Jy kan immers nie iemand anders leer om in die geloof te onderskei as dit nie deel is van jou manier van leef nie.

Indien die gemeente ernstig is om geloofsonderskeidend te leef sal die rolverwagting van die leraars ingrypend verander. Dan sal die gemeente van sy leraars verwag om erns te maak met hulle wandel met God. Daaruit moet hulle dan die lidmate help om in die geloof te groei, sodat hulle met geloofsonderskeiding vier-en-twintig uur van die dag, sewe dae van die week kan lewe. Lidmate moet gehelp word om God ook in die gewone van die lewe raak te sien. Die maak van dissipels sal daarom hoog op die agenda van die leraar wees. Dit geld die individu in die gemeente, maar ook die gemeente in die geheel. Die

gemeente moet ook bemagtig word om as gemeente op so 'n manier geloofsonderskeidend te leef dat die gemeente aansluit by die *missio Dei*.

'n Nuwe manier om besluite te neem moet gevestig word. Die basis waarop besluite in die toekoms geneem word, behoort die Konsensusbenadering te wees. Die enigste manier waarop daar by konsensus uitgekom gaan word, is as die gemeente geleer gaan word om deur middel van geloofsonderskeiding besluite te neem. Dis egter belangrik om te onthou dat geloofsonderskeiding nie 'n tegniek is nie, maar 'n manier van lewe waarin die individu en die gemeente as geheel voortdurend op soek is na God se wil binne die gegewe tyd en binne die omstandighede soos wat dit vandag is. Hierdie proses van geloofsonderskeiding sal tot en met die wederkoms nooit afgehandel wees nie.

Die teologiese fondasie is gelê in Hoofstuk 2, die wêreld waarbinne die teologie beoefen word, is in Hoofstuk 3 beskryf. In hierdie Hoofstuk is geloofsonderskeiding verduidelik. In die volgende Hoofstuk word die metodiek van navorsing en die resultate bespreek.

HOOFSTUK 5. DIE NAVORSING

1. INLEIDING

Soos in Hoofstuk 1 verduidelik is, is die sentrale probleem waarmee hierdie navorsing werk die volgende: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van hulle leraars?

Die oorsaak van die spanning binne die gemeente tydens 2009 se beroepings-proses was rondom die rolverwagting wat lidmate van die leraars het. In die navorsing word daar van die standpunt uitgegaan dat die rolverwagting bepaal word deur die kerkbegrip van die lidmate.

Die doel van die navorsing is om te bepaal of daar wel 'n skuif gekom het in die kerkbegrip van die lidmate en in watter mate dié rolverwagting van die leraars deur lidmate se kerkbegrip bepaal word. Ek wil die kerkraad help om te bepaal waar die gemeente tans staan ten opsigte van sy missionale verstaan van kerkwees.

In die beoefening van teologie soos beskryf in Hoofstuk 1 is dit belangrik om by die voet van die kruissimbool te begin. Dit is waar teologie begin, by wat die Woord van God en die geloofstradisie ons leer aangaande God-drie-enig. Dit het 'n bepaalde invloed op hoe daar oor die kerk en die rolverwagting van die leraar gedink word. Dit is breedvoerig in Hoofstuk 2 behandel.

Die tweede fase van geloofsonderskeiding is die fokus op die wêreld waarbinne ons leef. Goeie teologie en geloofsonderskeiding kan nooit los van die huidige konteks beoefen word nie. In Hoofstuk 3 is die invloed van die wêreld waarin ons leef beskryf. Daarna is die mesokonteks van die gemeente beskryf, asook die gemeente self.

Wanneer 'n mens weet wat sê die Woord aangaande God, met ander woorde, wanneer 'n mens weet wie is God en jy verstaan die wêreld waarbinne 'n mens leef, is die volgende stap om die waarheid soos ons dit in die Bybel en in die geloofstradisie kry, duidelik uiteen te sit. In Hoofstuk 4 is die belangrikheid asook die manier waarop geloofsonderskeiding gedoen word, verduidelik. Daar is verduidelik hoekom dit so belangrik is dat die leraars uit ondervinding moet kan praat en dat dit hulle hooftaak is om die gemeente te help om geloofsonderskeidend te leef. Daar is ook verduidelik dat indien geloofsonderskeiding vir

die gemeente belangrik is, dit die manier van besluitneming binne die gemeente verander. Die rol en fokus van die leraar is in hoofstuk 4 duidelik uiteengesit.

In hierdie Hoofstuk word die huidige situasie in die gemeente bepaal. Het die skuif wat geantisipeer is, wel plaasgevind, of nie? Waar staan Murraygemeente tans wat hulle verstaan van hulle missionale identiteit en rolverwagting wat die leraars betref?

Om die sentrale probleem na te vors is daar van twee metodes gebruik gemaak, naamlik 'n kwalitatiewe vraelys en etnografiese navorsing. Die verskillende navorsingsmetodes word in hierdie Hoofstuk beskryf. Die resultate word behandel en die afleidings wat daaruit gemaak word, word deurgegee.

2. NAVORSINGSMETODIEK

'n Kwalitatiewe vraelys is opgestel waardeur daar kwalitatiewe data ingesamel is. Die doel was om lidmate se kerkbegrip, die rolverwagtinge van die leraar, hulle betrokkenheid en geloofsgroei te bepaal.

Daar word ook gebruik gemaak van 'n Etnografiese-beskrywende gemengde-metodes navorsing. Die navorsing sal hoofsaaklik beskrywend-ondersoekend van aard wees om die gemeente en sy konteks te beskryf. Volgens LeCompte & Schensul (1999:1-2) is die vertrekpunt van etnografiese navorsing die voorveronderstelling dat menslike gedrag en die manier waarop mense betekenis aan hulle lewe toeskryf, hoogs veranderlik en plekgebonde. Volgens hulle is die vertrekpunt van etnografie om eers uit te vind wat mense doen en wat die redes is wat hulle aangee hoekom hulle dit doen, voordat daar bepaalde interpretasies van hulle aksies kan plaasvind. Die doel van en metodes van etnografiese navorsing is om te ontdek. Verder is dit belangrik om in etnografiese navorsing te onthou dat die navorser nie kan beheer wat tydens die navorsing gaan gebeur nie.

Die etnografiese navorsing is deel van kwalitatiewe navorsing waarin daar 'n in-diepte beskrywing van 'n groep mense of van 'n gemeenskap gedoen word (Babbie & Mouton 2001:279-280). Die navorsing is met behulp van gestruktureerde onderhoude aan die hand van 'n vraelys ingesamel. Vir die doel is ses veldwerkers vanuit die gemeente gebruik, wat beteken dat dit 'n deelnemende waarneming navorsingsmetode is. Die doel

van die vraelyste is om verbande te lê ten opsigte van die gemeente se identiteit. Hierdie etnografiese navorsing sal later in die hoofstuk meer breedvoerig verduidelik word.

Die data wat ingesamel is deur die vraelyste en die etnografiese navorsing sal getrianguleer word en dan beskryf word. Triangulasie is 'n tegniek waar navorsing se raakpunte gesoek word. Die data wat raakpunte het, is van baie waarde en voeg waarde toe tot die studie (Creswell 2009:14).

3. DIE SAMESTELLING VAN DIE KWALITATIEWE VRAELYS

Met die opstel van die vraelys is daar van hoofsaaklik twee bestaande vraelyste as bronne gebruik gemaak. Die eerste een is die vraelys wat deur prof Kobus Schoeman (Fakulteit Teologie, UV) opgestel is en deur Kerkspieël gebruik is. “Kerkspieël doen reeds sedert 1981 sosiologies-demografiese navorsing om 'n spieëlbeeld van gemeentes en predikante vir die NG Kerk te gee” (<http://www.gemeentes.co.za/webbladsye/kerkspieel.html> >[Afgelaai 13 Julie 2010]) en word amptelik elke vier jaar deur die NG Kerk gedoen. Die tweede bron wat as vertrekpunt gebruik en aangepas is, is 'n vraelys van Communitas, wat gebruik word tydens die fasilitering van prosesse in gemeentes. Uit hierdie bron is slegs die vrae wat handel oor die rol van die leraar gebruik. Daar is aanvanklik 'n seleksie uit al die vrae van Kerkspieël gemaak wat op die navorsing van toepassing gaan wees, soos rolverwagtinge, kerkbegrip, geloofsgroei, ensovoorts. Hierdie vrae is opgedeel in verskillende kategorieë.

- Verskillende vlakke van betrokkenheid binne en buite die gemeente. Die rede hiervoor is om te probeer bepaal of betrokkenheid 'n effek het op lidmate se geloofsgroei en hulle kerkbegrip.
- Vrae oor lidmate se belewenis van geloofsgroei al dan nie en wat hulle gehelp het om geestelik te groei en persoonlike stiltetyd. Die navorser is bewus daarvan dat hierdie 'n baie subjektiewe saak is, maar wou dit tog probeer meet.
- Vrae wat handel oor lidmate se kerkbegrip. Hier is van vier vrae gebruik gemaak. Die vier vrae is gebaseer op vier modelle van kerkwees soos aangetref is in die bekende boek van Dulles (1985) met die titel “Models of the Church”. Hier word nie

gevra wat hulle belewenis tans van die gemeente is nie, maar hoe hulle dink 'n gemeente behoort te wees.

- Vrae wat handel oor lidmate se idees waarop die gemeente in die toekoms moet fokus. Daarmee saam 'n vraag oor of daar 'n opgewondenheid oor die toekoms van die gemeente is, asook 'n vraag oor die gemeente se gereedheid vir verandering of transformasie.
- Die vraag word gevra waaraan die gemeente die meeste waarde heg.
- 'n Vraag na die belewenis van konflik in die gemeente.
- 'n Paar basiese vrae oor ouderdom en tydsduur in gemeente.
- By die laaste groepering van vrae word daar gekyk na die verwagting van lidmate aangaande die rol van die leraar. Hierdie groep vrae kom uit 'n standaard-vraelys wat deur Communitas gebruik word wanneer hulle prosesse in gemeentes fasiliteer.

'n Paar aanpassings is aan hierdie vrae gemaak, sodat dit beter kan inpas by hierdie spesifieke navorsing.

3.1.DULLES SE KERKMODELLE

Dulles (1976) se modelle van kerkwees, vrae 10-13 van die vraelys, gaan nou bespreek word. Hendriks (2004) maak die opmerking dat die metafoor of beeld wat die gemeente vanuit die Woord neem, bepalend is vir die identiteit, spiritualiteit, kultuur, die teologie wat beoefen word, die kerkbeskouing en bedieningswyse van 'n gemeente. Hy sê dat dit al hoe duideliker word dat daar in tye van verandering gekyk moet word na 'n nuwe metafoor wat dalk die gemeente kan help om sin te maak binne die nuwe tye. Dulles (1976:17) skryf dat wanneer die Bybel oor die kerk praat, dit amper uitsluitlik aan die hand van beelde of metafore gedoen word. Daarom is dit belangrik om te probeer vasstel hoe die gemeente haarself sien as gemeente, want dit kan gebeur dat van die metafore wat deur die gemeente gebruik word, misleidend kan word. Daarom moet die beelde voortdurend teologies besin word. Dulles (1976:21) gee daarom die volgende definisie van 'n model: "When an image is employed reflectively and critically to deepen one's theoretical understanding of a reality it becomes what is today called a 'model.'"

Dulles (1976:22-28) sê dat daar twee redes is waarom die teologie van modelle gebruik maak om die kerk te beskryf. Die een rede is om dit wat ons reeds weet te beskryf en die

ander rede is om nuwe moontlikhede te verken. Daar is egter 'n bonatuurlike dimensie hieraan verbonde wat nie sonder die werking van die Heilige Gees plaas kan vind nie. Hy skryf dat daar deur die eeue tye was waar dit moontlik was vir die kerk om 'n basiese ekklesiologie te skryf, omdat daar een oorheersende model was. Wanneer so 'n model getoon het dat dit suksesvol was om verskeie probleme op te los, dan word die bepaalde model 'n paradigma. Die geskiedenis van die Rooms-Katolieke Kerk tussen 1600 en 1940 toon egter aan dat daar in die tydperk verskeie groot paradigmaskuiwe plaasgevind het.

Verskeie skrywers (Easum, Frost, Gibbs, Guder, Hirsch, Joubert, Niemand, McLaren en vele ander) maak dit duidelik dat ons vandag bevind in 'n tyd waarin verandering baie vinnig en aanhoudend plaasvind. Dit is dus belangrik om te probeer agterkom watter kerkmodel die heersende in die gemeente is. Daarom die vier vrae oor die kerkmodel. Hendriks (2004:45) maak 'n belangrike opmerking wanneer hy skryf dat daar gewoonlik een primêre model aanwesig is, maar dat daar sterk kenmerke van ander modelle ook aanwesig sal wees. Hoe lyk die modelle wat in die vraelys getoets word?

3.1.1. DIE KERK AS INSTITUUT (Dulles 1976:31-42)

Hierdie beeld kom vanuit die politieke samelewing wat die kerk definieer in terme van sy sigbare hiërargiese strukture, asook die regte en mag van sy beamptes. Dit is 'n model wat hiërargies van bo na onder funksioneer. Die leiers verskaf lering aan die lidmate. 'n Mens word gered deur aan die gemeente se aktiwiteite deel te neem en lidmate moet gehoorsaam wees aan die amptelike dogma en die leierskap van die kerk. Hierdie model is gefokus op die bediening aan die lidmate van die gemeente. Dit lei daartoe dat lidmate ontmagtig word en gewoon word om bedien te word. Die doel van hierdie tipe model is om mense tot bekering te bring sodat hulle deel van die kerk kan word. Hierdie model kan glad nie enige vorm van transformasie hanteer nie en sal in die vinnig-veranderende samelewing waarin ons ons bevind, nie oorleef nie.

3.1.2. DIE VERKONDIGINGSMODEL (Dulles 1976:71-82)

Hierdie model het ontstaan as reaksie op die Roomse model soos gesien by die kerk as instituut. Volgens die model word 'n mens nie deur die instituut gered nie, maar wanneer daar geluister word na die suiwer verkondiging van God se Woord. Die primêre teologie in die model is die teologie van die kruis. Verlossing kan alleen plaasvind deur die genade van God en deur geloof in Jesus Christus as die gekruisigde. Die ekklesiologie van die

model is dat die plaaslike gemeente die instituut is, waar die wat glo, byeenkom om na die verkondiging van die Woord te luister. Die Woord van God en gehoorsaamheid daaraan, die gebruik van die sakramente en gehoorsaamheid aan die kerk se wette bepaal waar die ware kerk is. Die lidmate is nie meer passief soos in die institusionele model nie, maar neem deel deur aktief te luister en te getuig. Alles gaan oor die uitbreiding van die Koninkryk van God. In die model baat die wat die Woord hoor en hulle geloof in Christus plaas. Alhoewel groot klem op geloof en getuigenis geplaas word, word die gehoorsaam doen van die Woord nie sterk genoeg beklemtoon nie. Die doel van hierdie model is dat die kerk die plek moet wees waar die boodskap van Christus suiwer verkondig word.

3.1.3. DIE MISTIESE GEMEENSAP OF LIGGAAM VAN CHRISTUS MODEL (Dulles 1976:43-57)

Saam met die veranderinge wat in die samelewing plaasgevind het waarin daar 'n weerstand teen die instituut ontstaan het, het daar ook 'n soortgelyke ontwikkeling binne die kerk plaasgevind. Mense is meer op soek na gemeenskap en persoonlike verhoudinge, as om aan die kerk as instituut te behoort. Hierdie behoefte aan die gemeenskap met ander mense het in die kerk gelei tot die ontwikkeling van die Liggaam van Christus, model. In die model het gesag verander van 'n bo-na onder benadering, na 'n van onder-na-bo funksionering. Groot klem word op koinonia geplaas, beide tussen mens en God (en veral dan die Heilige Gees) en tussen mens en mens onderling. 'n Herontdekking het plaasgevind van die rol van die Heilige Gees in die kerk en groot klem word geplaas op die belewenis van die Heilige Gees, asook die gawes van die Gees.

Om deel van die kerk te wees moet jy 'n getuigenis hê van die werking van die Gees en sy gawes in jou lewe. Die mense wat baat by die model is die wat tot bekering gekom het, die Heilige Gees en sy gawes ontvang het, en deel is van die onderlinge liefde en gemeenskap binne die liggaam of gemeente. Die doel van die model is om mense te help om 'n persoonlike verhouding met Jesus Christus en die Heilige Gees te hê. Dit lei tot 'n gemeenskap van gelowiges waar die teenwoordigheid van God werklik beleef word en waar gelowiges in ware gemeenskap met mekaar leef.

3.1.4. DIE DIENSKNEG OF TRANSFORMASIE MODEL (Dulles 1976:83-96)

Dulles wys, soos by die vorige model, hoe die veranderinge wat in die wêreld plaasgevind het 'n invloed gehad het op die wyse waarop teologie beoefen word. Hierdie veranderinge in die wêreld, wat op politiese, ekonomiese, geslagsgelykheid en ekologiese gebiede plaasgevind het, het 'n behoefte aan transformasie tot gevolg gehad. Omdat die wêreld al hoe meer onafhanklik van die kerk begin funksioneer het, het die kerk en die beoefening van teologie, al hoe minder belangrik geword in die wêreld. Transformasie-teologie is 'n poging om in navolging van wat Christus, wat mens kom word het om te dien en gesond te maak, kerk vir die wêreld te wees. Die kerk kom nie meer met 'n beterweterige houding van al die antwoorde hê nie, maar is daar om mense by te staan in hulle seer en gebrokenheid. Dit beteken dat die kerk nie net met haarself besig moet wees nie, maar moet uitgaan en in die wêreld kerk moet wees as verteenwoordigers van Christus. In dié model werk die kerk van onder af na bo. Daar word erns gemaak met die probleme in die wêreld. Die Denominasie waaraan jy behoort is nie meer belangrik nie en in sommige gevalle is selfs geloof nie meer 'n voorvereiste nie. Die wat voordeel trek uit die model is nie meer die lidmate nie, maar die nood in die wêreld. Die behoud van die kerk as instituut is nie meer belangrik in die model nie, maar eerder om van die wêreld 'n beter plek te maak. Hierdie model help die kerk om los te kom van 'n beheptheid met haarself en gefokus te wees op die nood van mense. Die model kan die kerk dalk help om weer 'n positiewe beeld in 'n wêreld te kry waar die kerk nie meer positief beleef word nie.

Die inwerk van hierdie modelle in die vraelys is van groot belang. Dit toets is heersende kerkmodel in die gemeente. Vir die doel van die navorsing is dit van groot belang. Die uitslag van hierdie vraelys gaan help bepaal of die skuif in kerkbegrip plaasgevind het of nie. Dit gaan ook help om die "hulle sê so" te kwantifiseer.

4. VALIDASIE

Tydens die opstel van die vraelyste is daar oorleg gepleeg met van prof. Corrie Groenewaldt van die Departement Sosiologie, ds. Danie Mouton (Direkteur Begeleiding: Predikant in Sinodale Diens van die Oos-Kaap Sinode van die NG Kerk), prof. H J Hendriks van die Departement Praktiese Teologie aan die Universiteit van Stellenbosch, dr. Frederik Marais (Predikant in Sinodale Diens Gemeente begeleiding van die Wes-en Suid-Kaap Sinode van die NG Kerk), prof Kobus Schoeman (Fakulteit Teologie, UV) en prof. Martin Kidd van Departement Statistiek aan die Universiteit van Stellenbosch. Hulle insette het gehelp om die vraelys so Wetenskaplik moontlik te kry.

Veral die insette van Prof. Kidd het baie gehelp. Daar is herhaaldelik voorleggings aan hom gemaak waarna daar op sy aanbevelings aanpassings gemaak is oor die inhoud en vorm van die vraelyste. In die volgende afdeling word die formaat waarop die vraelyste saamgestel is, verduidelik.

5. DIE VORM VAN DIE VRAE

Die vraelys is opgestel aan die hand van 'n likert skaal model. 'n Likert skaal is volgens Wikipedia (http://en.wikipedia.org/wiki/Likert_scale [afgelaai 14 Julie 2010]) 'n psigometriele skaal wat gereeld gebruik word in vraelyste. In die beantwoording van likert-skaal vrae kry die respondent die geleentheid om aan te dui in watter mate hy of sy saamstem met die stelling wat gemaak is. Dit maak gebruik van 'n bipolar skaleringsmetode wat, of die positiewe, of negatiewe respons op die stelling meet. Die grootste deel van die vraelys is op die manier saamgestel, veral op aanbeveling van die Departement Statistiek aan die Universiteit van Stellenbosch.

6. TOESTEMMING VANAF DIE KERKRAAD VIR DIE VRAELYS EN DIE POPULASIE

Toestemming om die vraelyste in die gemeente te versprei is op 27 JANUARIE 2010 tydens 'n spesiale Kerkraadsvergadering verkry. Daar is besluit om die vraelyste aan elke volwasse lidmaat van die NG Gemeente Murray (De Doorns) te stuur. Daar is besluit om van die gemeente se wykstelsel gebruik te maak om die vraelys na die lidmate te versprei. Die vraelyste moes dan, of deur die Wyksouderling afgehaal word, of die lidmate kon dit by die kerk in die kollektebordjie gooi, of by die kerkkantoor inhandig. In retrospeksie weet ek nie of dit die beste manier was nie. Sommige wyke se wyksouderlinge het nie die vraelyste uitgedeel nie wat beteken dat nie almal 'n vraelys ontvang het nie. Dit maak dit dus ook moeilik om 'n presiese terugvoer persentasie te bepaal aangesien ek nie persies weet hoeveel lidmate vraelyste ontvang het en hoeveel nie. Daar is ook besluit om vir al die kinders bo 14 jaar ook geleentheid te gee om 'n vraelys in te vul. Dit het tydens 'n Sondag-skool geleentheid plaasgevind.

7. DIE LOOTSSTUDIE

Voordat die vraelyste deur die gemeente versprei is, is daar 'n lootsstudie gedoen deur tien mense, wat op 'n ewekansige wyse gekies is, om die vraelyste in te vul. Hulle het ook kommentaar gelewer op watter vrae vir hulle moeilik was om te verstaan. Na die terugvoer van die lootsstudie is die vraelyste, veral wat bewoording aanbetref, weer verander, voordat die finale produk verkry is.

8. VERWERKING VAN DIE VRAELYTE

Die Departement Statistiek aan die Universiteit van Stellenbosch het die statistiese verwerking van die vraelyste hanteer.

9. ANONIMITEIT

Daar is (veral ook met die insette wat verkry is vanuit die lootsstudie) al die moontlike gedoen om te verseker dat persone wat die vraelys vul anoniem bly. Daar is geen manier waarop die navorser op enige manier kan bepaal wie watter vraelyste ingevul het nie.

10. DATA VAN VRAELYTE

Die terugvoer van die vraelyste gaan nou weergegee word. Die volledig vraelys word as bylaag 1 aangeheg. Die opsomming van die terugvoer word volledig as bylaag 2 aangeheg. Daar is aan die hand van statistiese tegnieke sekere verbande tussen van die vrae getrek. Dit word ook as bylaag 3 aangeheg.

Hierdie vraelyste is uitgedeel op 31 Mei 2010 en moes teruggegee wees teen 21 Junie 2010.

10.1. OPSOMMING VAN VRAE SE ANTWOORDE

In hierdie afdeling word die vrae van die vraelys en die terugvoer kortliks deurgegee. Na die vraag volg die hoeveelheid wat geantwoord het en dan die persentasies van antwoorde.

1.Hoe gereeld woon u die eredienste in hierdie gemeente by? (Merk net een)

☐ O₁ Omtrent nooit of slegs by spesiale geleenthede – 21/9%

☐ O₂ Minder as een keer per maand – 13/ 6%

- ☐ ₃ Een keer per maand – 14/ 6%
- ☐ ₄ Twee of drie keer per maand – 79/34%
- ☐ ₅ Gewoonlik elke week – 104/45%

2. In watter mate neem u deel aan gemeente-aktiwiteite of is u betrokke by iets soos byvoorbeeld: Kategese/Sondagskool/Kinderkrans, 'n Kleingroep, Bedieningsgroep soos Uitreik, Jeug, Vrouediens, ens., sing in die Koor of deel van Sangbegeleiding, dien as Diaken/Wyksouderling/Kerkraadsouderling?

- ☐ ₁ Omtrent nooit of slegs by spesiale geleenthede – 87/38%
- ☐ ₂ Minder as een keer per maand – 18/ 8%
- ☐ ₃ Een keer per maand – 9/ 4%
- ☐ ₄ Twee of drie keer per maand – 39/ 17%
- ☐ ₅ Gewoonlik elke week 74/ 33%

3. In watter mate neem u deel aan aktiwiteite van die gemeente waar die gemeente uitreik na die wyer gemeenskap, soos byvoorbeeld uitreikaksies in gemeenskap, dienswerk in gemeenskap soos sopkombuis, klerebank, ens. Of betrokke in tye van nood in die breë gemeenskap of iets bygedra om nood te help verlig?

- ☐ ₁ Ek het nog nooit aan so iets deelgeneem nie en is glad nie positief oor so iets nie – 6/ 3%
- ☐ ₂ Ek neem nie deel nie, maar is nie negatief daaroor nie – 63/ 27%
- ☐ ₃ Ek het al by uitsondering deelgeneem – 67/ 29%
- ☐ ₄ Ek het al 'n paar keer deel geneem – 70/ 30%
- ☐ ₅ Ek probeer gereeld moontlik deelneem en beskou dit as belangrik om deel te neem – 25/ 11%

4.Hoeveel dra u finansieel by tot dié gemeente

- ☐ ₁ Ek gee 10% of meer van my netto inkomste gereeld – 44/ 19%
- ☐ ₂ Ek gee ongeveer 6% tot 9% van my netto inkomste gereeld – 30/ 13%
- ☐ ₃ Ek gee minder as 5% van my netto inkomste gereeld – 16/ 7%
- ☐ ₄ Ek bereken dit nie volgens 'n formule nie 128/ 56%
- ☐ ₅ Ek dra nie hier finansieel by nie 11/ 5%

5.Het u die afgelope 12 maande 'n verskil in iemand se lewe gemaak deur een van die volgende te doen wat niks met die gemeente te doen gehad het nie? Geld aan iemand buite my familie geleen. Vir iemand, buite my familie, gehelp wat baie siek was. Kos geskenk of voorberei vir iemand buite my familie. Geld vir 'n liefdadigheidsorganisasie (buite die gemeente) geskenk. Met mense saamgewerk om 'n probleem in die gemeenskap op te los.

- ☐ ₁ Glad nie – 19/ 8%
- ☐ ₂ Met die hoogste uitsondering – 23/ 10%
- ☐ ₃ Van tyd tot tyd wel – 106/ 46%
- ☐ ₄ Heelwat kere – 43/ 19%
- ☐ ₅ Op 'n deurlopende basis (Dis deel van my alledaagse lewe) – 39/ 17%

6.In vergelyking met 2 jaar gelede: Hoe lyk u deelname aan gemeentelike aktiwiteite?

- ☐ ₁ Neem meer deel – 51/ 22%
- ☐ ₂ Omtrent dieselfde – 118/ 50%
- ☐ ₃ Neem minder deel – 37/ 16%

☐₄ Neem glad nie meer deel nie – 23/ 10%

☐₅ Nie van toepassing nie (minder as 2 jaar hier) – 5/ 2%

7. Die meeste mense het 'n behoefte aan geloofsgroei. Het jy die afgelope jaar in jou geloof gegroei? Merk een.

☐₁ Geen groei – 10/ 4%

☐₂ Min groei – 97/ 43%

☐₃ Baie groei – 119/53%

8. Indien jy in die geloof gegroei het, watter van die volgende het jou gehelp om geestelik te groei? (Merk met 'n kruisie slegs die wat werklik bygedra het tot groei)

1. Eredienste en prediking – 49%

2. Besoek van dominee aan huis/stoor – 6%

3. Kleingroep byeenkomste – 33%

4. Eie stiltetyd – 57%

5. Kursus of seminar – 10%

6. Omgee van mede gelowige – 24%

7. Om iets aktief in gemeente te doen – 13%

8. Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone – 11%

9. Tydens 'n interkerklike byeenkoms – 6%

9. Hoe gereeld hou u persoonlike stiltetyd (bv. gebed, nadenke, Bybel lees)?

☐₁ Gewoonlik elke dag - 174/ 75%

- ☐ O₂ Paar keer per week – 36/ 16%
- ☐ O₃ So nou en dan wanneer ek tyd kry – 19/ 8%
- ☐ O₄ Amper nooit – 3/ 1%
- ☐ O₅ Nooit – 0%

Die volgende stellings word gemaak. Omkring die nommer in watter mate jy met die stelling saamstem of nie. Dit gaan nie oor jou belewenis van die gemeente tans nie, maar hoe jy dink 'n gemeente moet wees.

10. Die gemeente bestaan hoofsaaklik ter wille van sy lidmate se versorging

- ☐ O₁ Stem volkome saam – 65/ 29%
- ☐ O₂ Stem in 'n mate saam – 86/ 38%
- ☐ O₃ Is onseker of ek saamstem – 26/ 11%
- ☐ O₄ Stem nie regtig saam nie – 29/ 13%
- ☐ O₅ Stem glad nie saam nie – 21/9%

11. Die gemeente bestaan hoofsaaklik as 'n ruimte waar die Woord van God suiwer bedien word sodat lidmate reg kan glo

- ☐ O₁ Stem volkome saam – 113/ 49%
- ☐ O₂ Stem in 'n mate saam – 84/ 37%
- ☐ O₃ Is onseker of ek saamstem - 18/ 8%
- ☐ O₄ Stem nie regtig saam nie – 11/ 5%
- ☐ O₅ Stem glad nie saam nie – 4/ 2%

12. Die gemeente bestaan hoofsaaklik as die Liggaam van Christus waar elke lid 'n

bydrae het om te maak, sodat die kerk sout en lig vir die wêreld kan wees (Van die

wêreld 'n beter plek kan maak vir almal).

- ☐ ₁ Stem volkome saam – 174/ 75%
- ☐ ₂ Stem in 'n mate saam – 43/ 19%
- ☐ ₃ Is onseker of ek saamstem – 10/ 4%
- ☐ ₄ Stem nie regtig saam nie – 3/ 1%
- ☐ ₅ Stem glad nie saam nie – 1/ 0%

13. Die gemeente bestaan hoofsaak sodat daar van alle terreine van die samelewing 'n beter plek gemaak kan word, sodat iets van God se koninkryk in die gemeenskap sigbaar kan word.

- ☐ ₁ Stem volkome saam – 165/ 72%
- ☐ ₂ Stem in 'n mate saam – 49/ 21%
- ☐ ₃ Is onseker of ek saamstem – 12/ 5%
- ☐ ₄ Stem nie regtig saam nie – 2/ 1%
- ☐ ₅ Stem glad nie saam nie – 2/ 1%

14. In die toekoms behoort die gemeente terug te beweeg na hoe ons dinge in die verlede gedoen het.

- ☐ ₁ Stem volkome saam – 28/ 12%
- ☐ ₂ Stem in 'n mate saam – 56/ 24%
- ☐ ₃ Is onseker of ek saamstem – 36/ 16%
- ☐ ₄ Stem nie regtig saam nie – 57/25%
- ☐ ₅ Stem glad nie saam nie - 54/ 23%

15. In die toekoms moet die gemeente gelowig hou by die huidige rigting.

- ☐ ₁ Stem volkome saam – 37/ 16%
- ☐ ₂ Stem in 'n mate saam 88/ 39%
- ☐ ₃ Is onseker of ek saamstem 50/ 22%
- ☐ ₄ Stem nie regtig saam nie 34/ 15%
- ☐ ₅ Stem glad nie saam nie - 19/ 8%

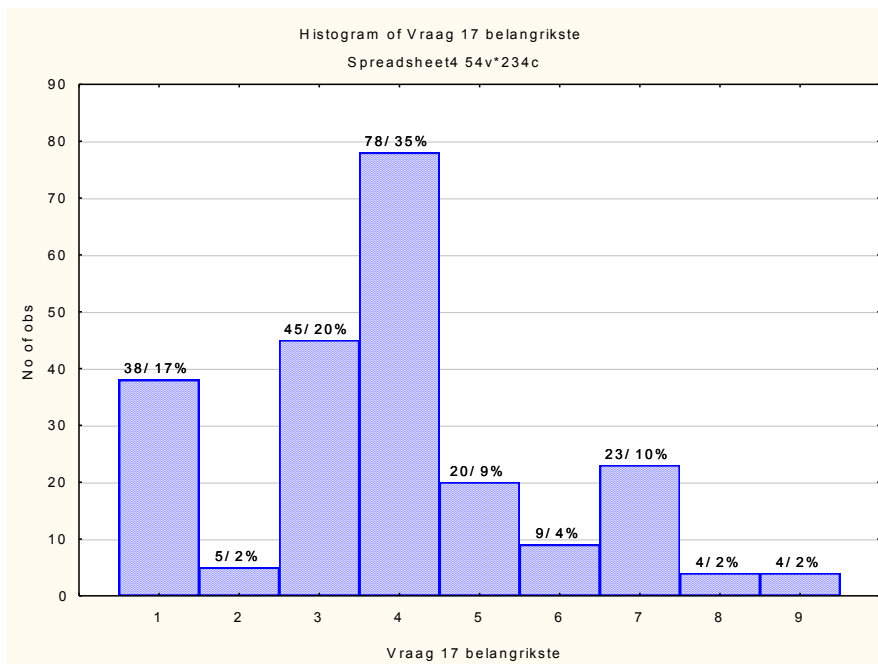
16. In die toekoms moet die gemeente by God hoor wat Hy van ons vra en dit dan gehoorsaam doen.

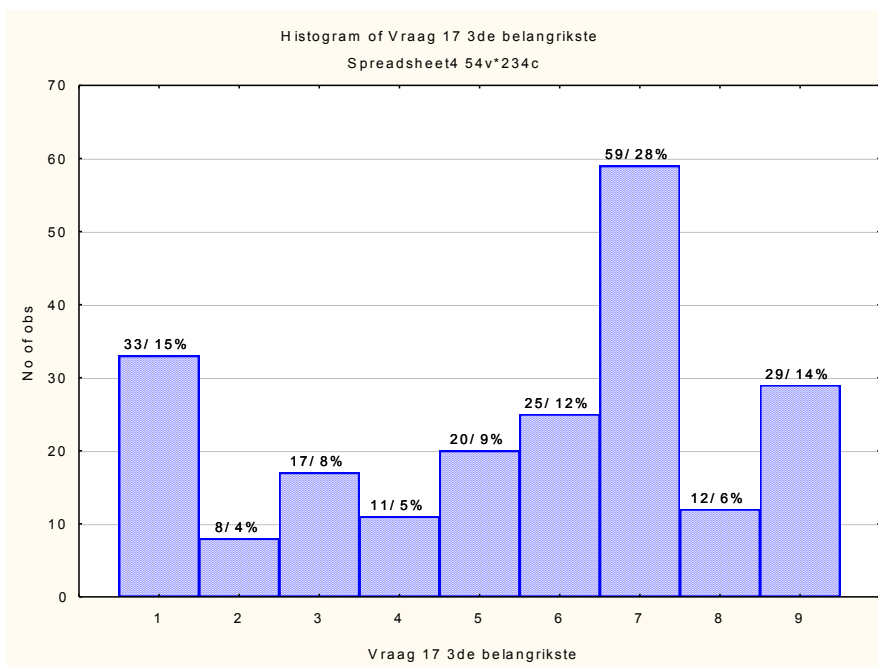
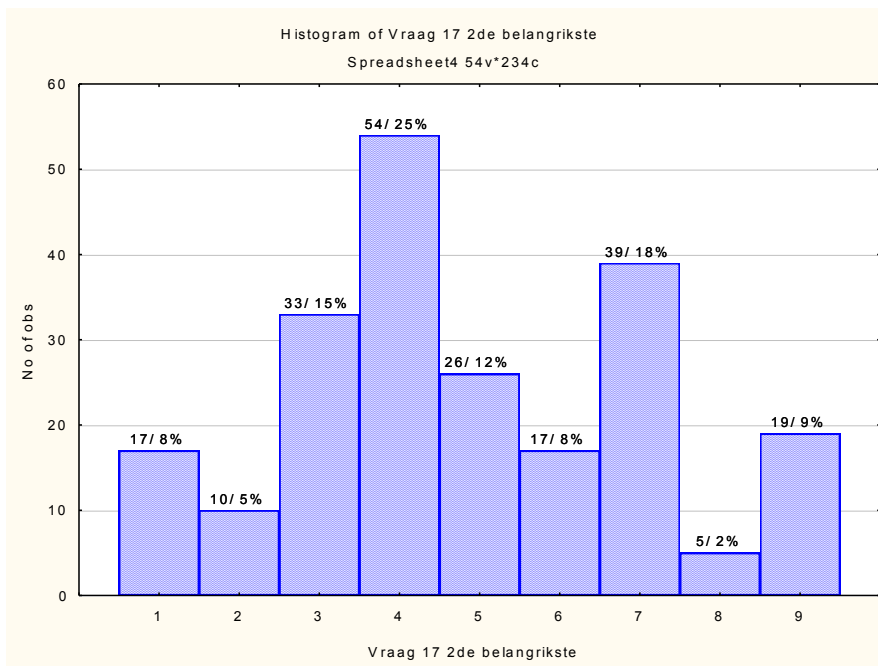
- ☐ ₁ Stem volkome saam – 190/ 83%
- ☐ ₂ Stem in 'n mate saam – 29/ 13%
- ☐ ₃ Is onseker of ek saamstem – 5/ 2%
- ☐ ₄ Stem nie regtig saam nie – 3/ 1%
- ☐ ₅ Stem glad nie saam nie – 2/ 1%

17. Aan watter van die volgende aspekte van Murraygemeente heg u tans die meeste waarde? **Nommer** slegs die drie belangrikstes in volgorde 1-3.

- 1. Betrokkenheid by die nood van die groter gemeenskap
- 2. Opleidingsgeleenthede en kampe
- 3. Aanbidding tydens eredienste en aanbiddingsgeleenthede
- 4. Prediking

5. Kleingroepe en omgeegroepe
6. Gebedsbediening
7. Praktiese omgee vir mekaar in tye van nood
8. Geleenthede saam met ander gemeentes te aanbid
9. Pastoraat in krisistye deur dominee

18. In die afgelope twee jaar, was daar enige konflik in dié gemeente? (Merk net 1 moontlikheid)

☐ ₁ Geen konflik waarvan ek bewus is nie – 44/ 19%

☐ ₂ Minder ernstige konflik – 60/ 26%

☐ ₃ Ernstige konflik – 33/ 15%

☐ ₄ Ernstige konflik, sodat van die leiers of lidmate die gemeente verlaat het – 32/ 14%

☐ Ek weet nie – 58/ 26%

19.Het die gemeente 'n duidelike visie?

☐ Ek is nie bewus van die visie nie 34/ 16%

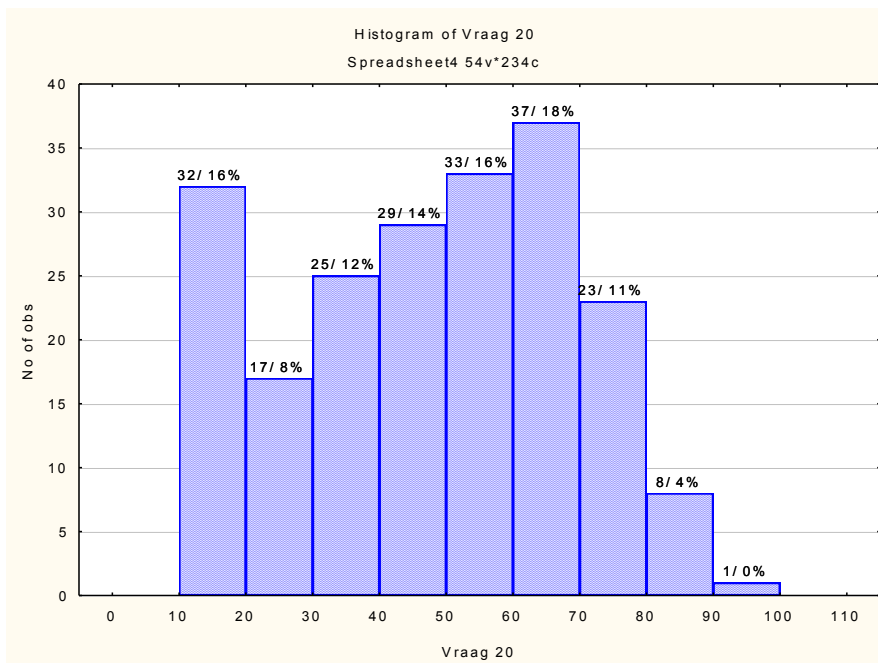
☐ Daar is sekere idees, maar nie 'n duidelike visie nie – 48/ 22%

☐ Ja, en ek is sterk verbind daaraan – 35/ 16%

☐ Ja , en ek is deels verbind daaraan – 74/ 34%

☐ Ja, maar ek is nie verbind daaraan nie – 28/ 13%

20. Hoe oud is u?

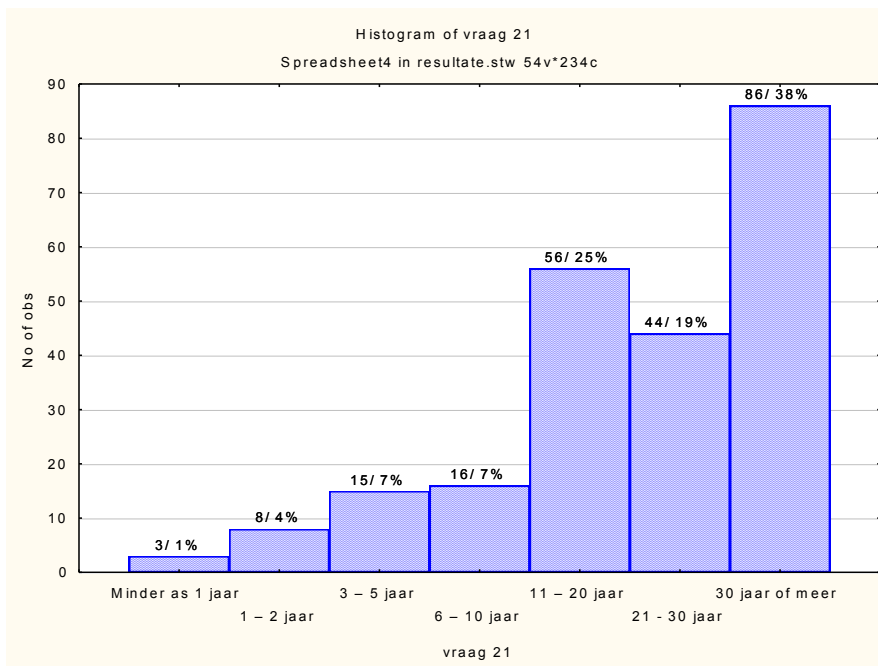
21.Hoe lank woon u al in die gemeente?

☐ Minder as 'n jaar   ☐ 6 – 10 jaar

☐ 1 – 2 jaar   ☐ 11 – 20 jaar

☐ 3 – 5 jaar   ☐ 21 - 30jaar

☐ 30jaar of meer

22. Is u: ☐ ₁ vroulik - 121/54%

☐ ₂ manlik - 103/46%

23. Wat is u beroepstatus? Merk een.

☐ ₁ Werk voltyds, deeltjds of self in diens - 105/46%

☐ ₂ Werkloos - 4/ 2%

☐ ₃ Voltydse tuisteskepper - 28/ 12%

☐ ₄ Afgetree - 65/ 25%

☐ ₅ Student 5/ 2%

☐ ₆ Ander 29/ 13%

24. Wat is u huwelikstatus. Merk een.

☐ ₁ Nooit getroud - 45/ 20%

☐ ₂ Eerste huwelik - 139/ 61%

- ☐ ₃ Geskei – 8/ 3%
- ☐ ₄ Weduwee, wewenaar – 22/ 10%
- ☐ ₅ Weer getroud na dood van eggenoot – 5/ 2%
- ☐ ₆ Weer getroud na egskeiding 8/ 3%
- ☐ ₇ Lewe in 'n permanente verhouding 2/ 1%

25. Wat is die hoogste opvoedkundige kwalifikasie waaroor u beskik? Merk een.

- ☐ ₁ Geen formele opleiding 2/1%
- ☐ ₂ Gedeeltelike skool opleiding – 38/ 17%
- ☐ ₃ Hoërskool voltooi – 65/ 29%
- ☐ ₄ Naskoolse kwalifikasie 3 jaar of minder voltooi – 98/ 43%
- ☐ ₅ Naskoolse kwalifikasie meer as 3 jaar voltooi – 25/ 11%

26. Vul 'n gesinslid van u ook die vraelys in?

- ☐ ₁ Ja, - 168/ 75%
- ☐ ₂ Nee – 55/ 25%

27. Stem u saam of nie: “Ek voel opgewonde oor dié gemeente se toekoms.”?

- ☐ ₁ Stem beslis saam – 61/ 27%
- ☐ ₂ Stem saam – 93/ 41%
- ☐ ₃ Neutraal of onseker – 52/ 23%
- ☐ ₄ Stem nie saam nie – 19/ 8%
- ☐ ₅ Stem beslis nie saam nie – 4/ 2%

28. Stem u saam of nie: Die gemeente is altyd gereed om iets nuuts te probeer?

☐₁ Stem beslis saam – 30/ 13%

☐₂ Stem saam – 104/ 45%

☐₃ Neutraal of onseker – 51/ 22%

☐₄ Stem nie saam nie – 34/ 15%

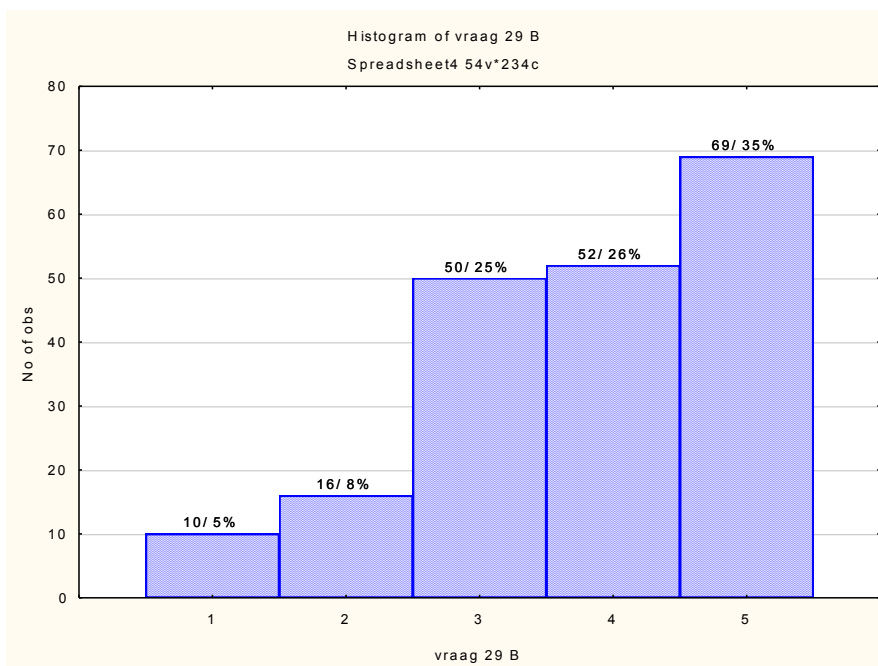
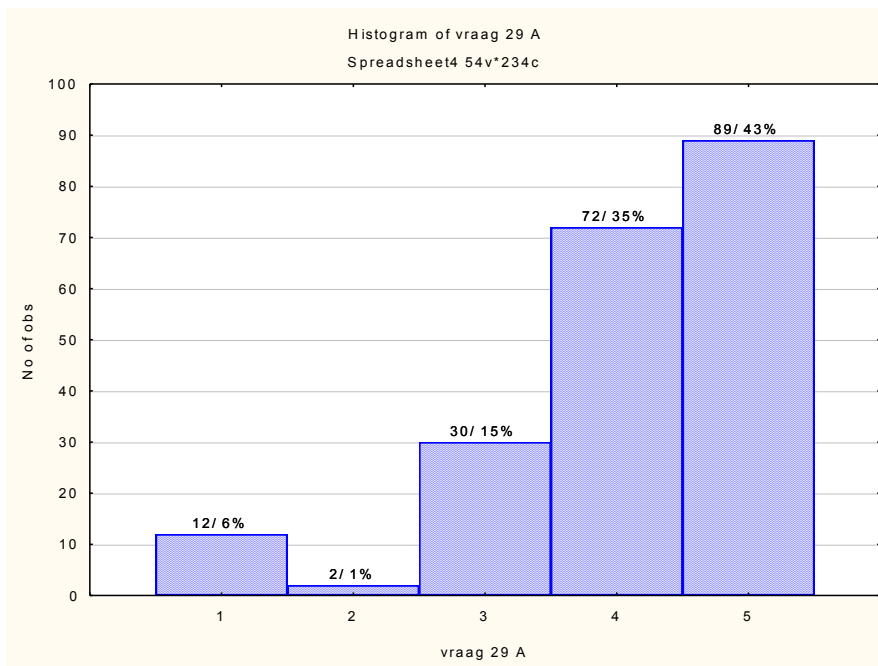
☐₅ Stem beslis nie saam nie – 10/ 4%

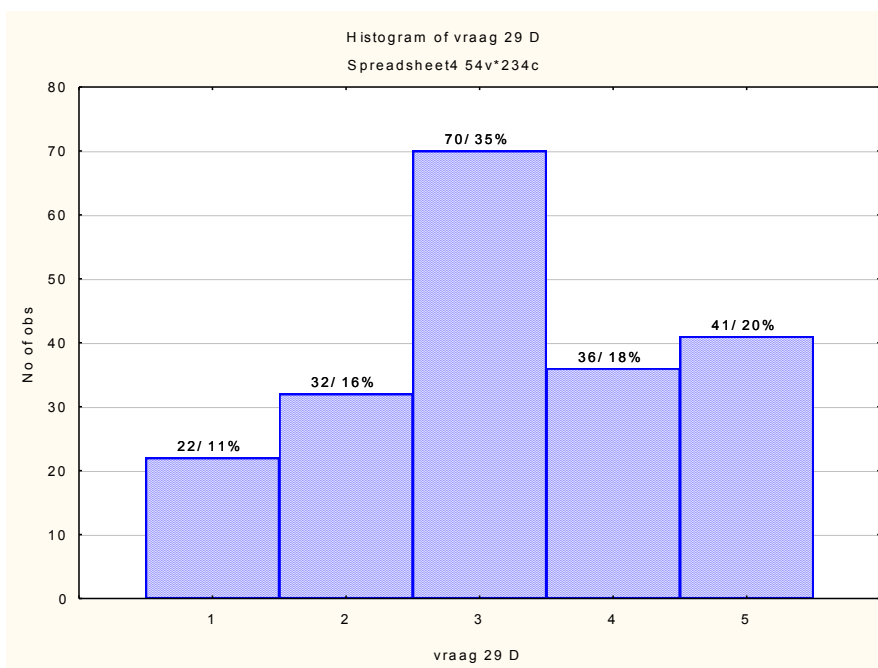
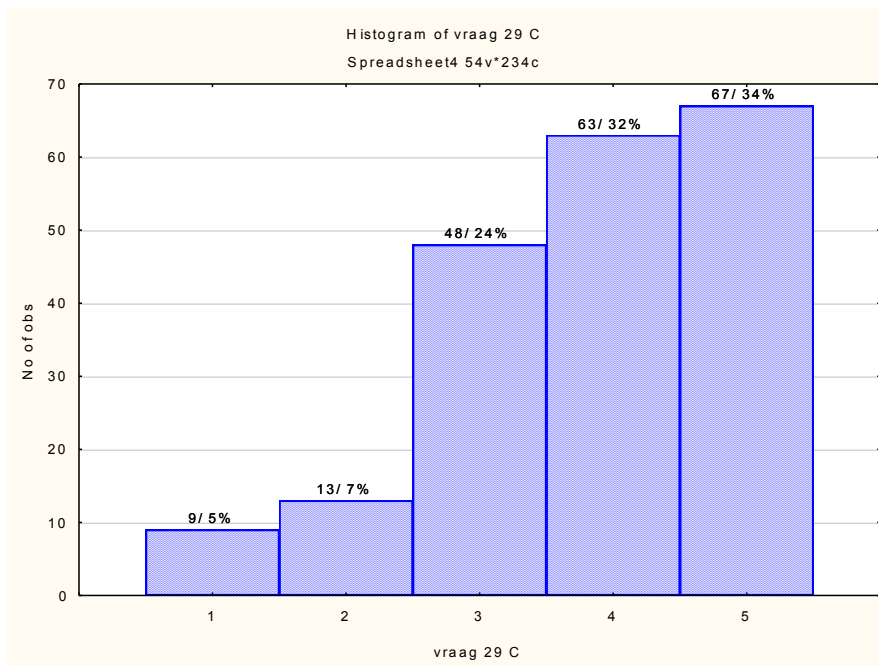
29. Beskryf jou voorkeur ten opsigte van die rol van die dominee aan die hand van

die volgende skaal. Merk by elk van die vier items met 'n **kruisie** op die gyskaal

die rigting waarin jy sy rol verkies.

	1	2	3	4	5	
	←					→
Daar moet 'n meer formele verhouding tussen dominee en lidmate in ons gemeente wees.						Daar moet 'n meer oop verhouding tussen dominee en lidmate in ons gemeente wees.
						A
Ons gemeente se dominee moet meer ingestel wees op die behoud van die gemeente se tradisie .						Ons gemeente se dominee moet meer ingestel wees op 'n visie vir die gemeente se toekoms.
						B
Ons gemeente se dominee moet meer konsentreer op die ordelike verloop van die gemeente se bediening.						Ons gemeente se dominee moet meer vaardig wees met die ontwikkeling van die gemeente se bediening.
						C
Die bedieningstake in ons gemeente moet hoofsaaklik deur die dominee onderneem word.						Lidmate moet hoofsaaklik verantwoordelikheid neem vir bedieningstake in die gemeente.
						D

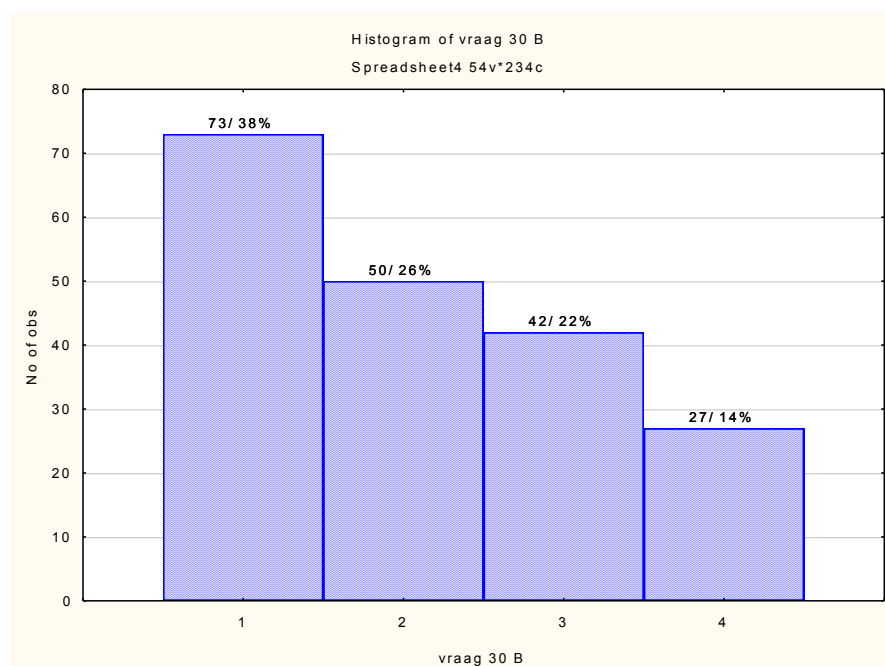
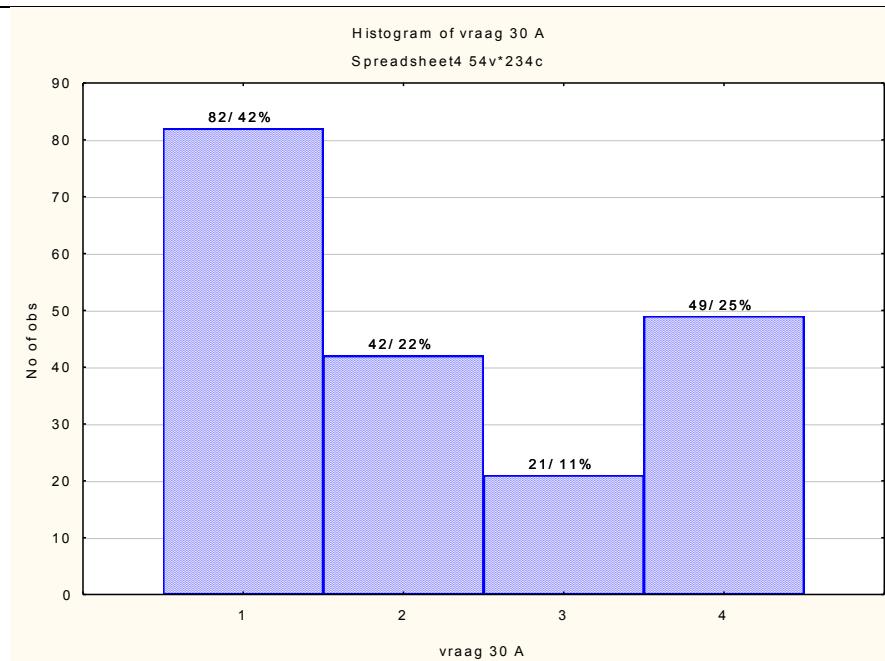

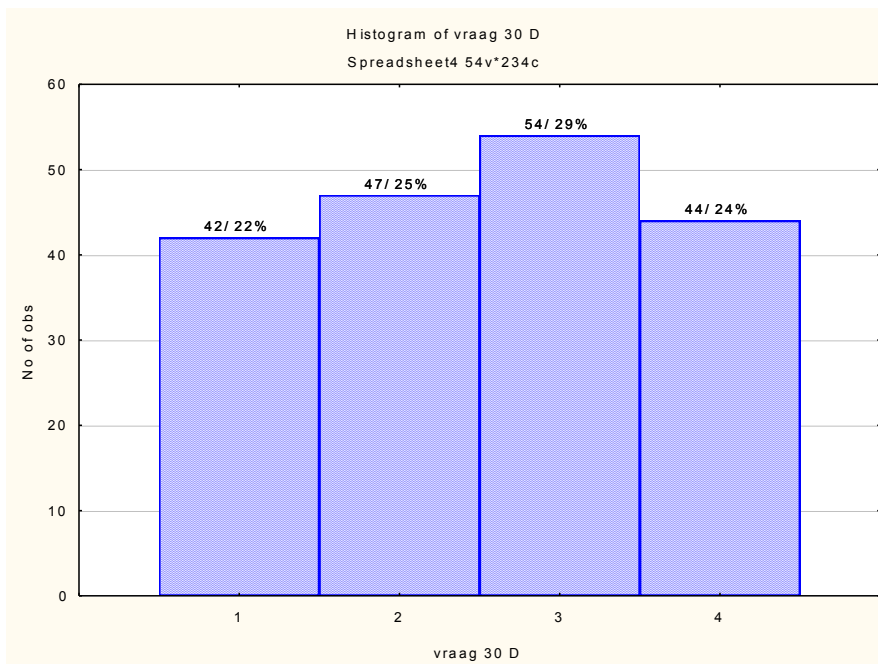
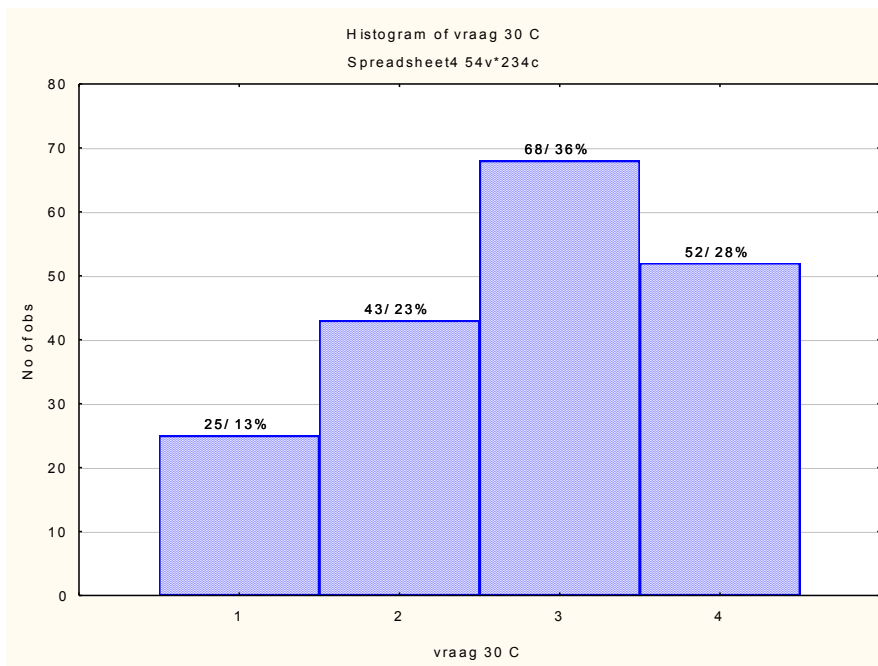

30. Ek verkies om in 'n gemeente te wees waarin die dominee...

(Merk in volgorde van voorkeur 1 tot 4, waar 1 meeste en 4 minste belangrik)

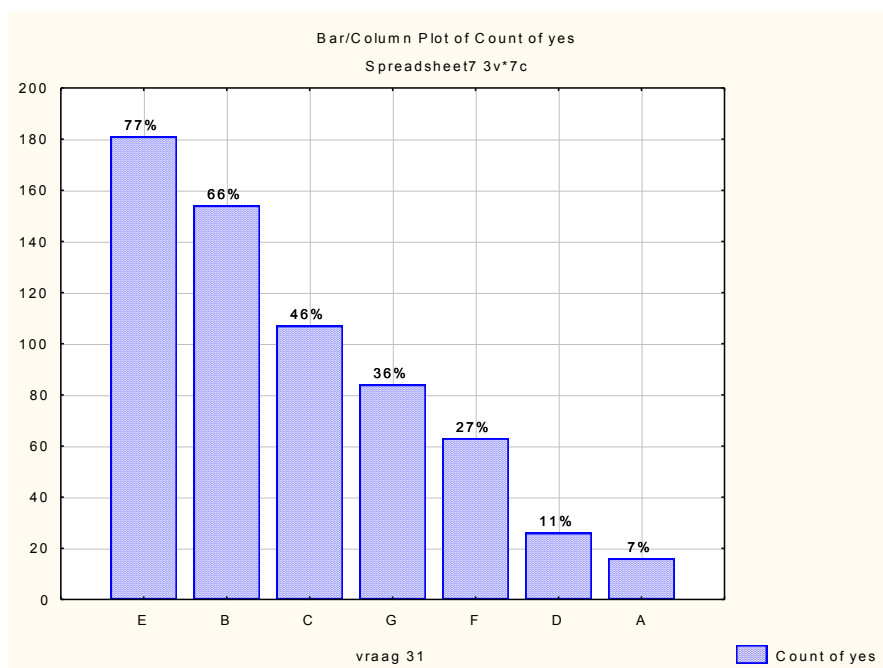
'n FAMILIEVRIEND is wat die gemeente liefhet, wat elke gemeentelid persoonlik ken en oral gemaklik met almal kan omgaan.	A
'n PASTOR is wat gelowiges help om die Bybel te verstaan, hulle effektief in hulle persoonlike omstandighede kan bystaan en vir hulle in gebed intree.	B
'n TOERUSTER is wat kundig is met die ontwikkeling van die gemeente se bedieninge en die toerusting van die gemeente se lidmate.	C
'n LEIER is wat die vaandel dra van die gemeente se ideale en almal inspireer om dit entoesiasies uit te leef.	D

31. Na jou mening, watter van die volgende **DRIE (3)** behoort die **belangrikste PRIORITEITE** van 'n **dominee** te wees?

Administrasie (bv. beplanning, kerkraads- en kommissievergaderings)		A
Berading (bv. persoonlike gesprekke met lidmate wat vrae en probleme het, en met voornemende huwelikspare)		B
Huisbesoek		C
Organisering van aksies, projekte en funksies i.v.m. die jeug, sending, ens.		D
Prediking (voorbereiding en lewering)		E
Toerusting en opleiding van bv. kategete, kerkraadslede en kleingroepleiers		F
Voorbidding		G

10.2 SAMESTELLINGS VAN TERUG VOERDERS

Daar is net oor die 500 besoekpunte in die gemeente. Hoeveel hiervan enkel persone is, is onseker. Meer as 100 het volgens gemeentestatistiek hulle eggenoot aan die dood afgestaan, of is geskei. In die ouderdomsgroep 19-29 is daar 228 lidmate waarvan die oorgrote meerderheid ongetroud is. 25% van die respondente het nie familie wat ook 'n vraelys ingevul het nie. Twee en dertig kinders het die vraelys ingevul. 'n Totaal van 234

vraelyste het teruggekom. Uit bogenoemde gegewens is dit duidelik dat dit nie moontlik is om 'n presiese persentasie van terugvoer te bereken nie. Dit is 33% terugvoer indien almal in die gemeente 'n vraelys ontvang het. Dit het egter nie gebeur nie, so daar kan dus aanvaar word dat dit 'n meer as 33% terugvoer verteenwoordig. Die persentasie deelnemers per ouderdomsgroep word hieronder weergegee.

Ouderdomsgroep	Hoeveelheid	Persentasie van gemeente wat deelgeneem het aan die invul van die vraelyste	% van Belydende lidmate
0-9	135		
10-18	140	11%	
19-29	228	17,6%	20,7%
30-39	241	18.6%	21.88%
40-49	221	17,2%	20%
50-59	175	16%	15,89%
60-69	136	10,5%	12,35%
70-79	92	7,1%	8,35%
80-89	46	3,5%	4,17%
90-99	13	1,3%	1,18%

46,9% van die belydende lidmate van Murraygemeente is tussen die ouderdom 18 tot 40 jaar. Uit die terugvoer van die vraelyste blyk dit dat hierdie groep nie baie sterk verteenwoordig word in die terugvoer nie. Slegs 36.2% van die respondente kom uit die groep uit. Dit is tipies van die post-moderne wêreld waarin ons leef dat die mense in daardie ouderdomsgroep nie somer aan so iets sal deelneem nie. Dit is ook duidelik dat Murraygemeente nie 'n groot deurvloei van lidmate het nie. Slegs 12% woon minder as 5 jaar in die gemeente. Die meerderheid van die respondente val tussen die ouderdom van 40 en 80 jaar en woon reeds langer as 10 jaar in die gemeente. Die verspreiding tussen mans en vroue wat deelgeneem het aan die navorsing is amper dieselfde, naamlik 54% vroue en 46% mans.

10.3. EREDIENSTE EN GEMEENTELIKE BETROKKENHEID

Die meerderheid respondente, 79%, neem gereeld deel aan die eredienste van die gemeente. Hieruit kan moontlik afgelei word dat dit hoofsaaklik die meer betrokke lidmate

is wat deelgeneem het aan die navorsing. Heelwat kinders word veral in die hoërskooljare weggestuur na skole in veral Paarl. Dit het volgens die navorser 'n invloed op die bywoning van eredienste, maar die spesifieke omvang daarvan is nog nie bepaal nie. Ouers ry maklik oor naweke agter hulle kinders se sportaktiwiteite aan, want hulle is finansieel in 'n posisie om maklik oor te bly in 'n hotel of naweek-woonstel. Daarom keer hulle nie op 'n Sondag terug na die gemeente nie. Van die ouers van wie dit waar is, het al teenoor die navorser getuig dat hulle nie negatief teenoor die gemeente is nie, maar weens die kinders se betrokkenheid, min naweke tuis is.

Wanneer daar gekyk word na die impak wat die bywoon van eredienste op verskillende vlakke het, is die volgende korrelasies duidelik:

- Hoe meer eredienste bygewoon word, hoe beduidend groter is die betrokkenheid in die gemeente. Dit word bevestig uit die resultate van vraag 2 en vraag 6.
- Hoe meer eredienste bygewoon word, hoe groter is die betrokkenheid by aktiwiteite van die gemeente na buite die gemeente.
- Hoe meer eredienste bygewoon word, hoe hoër is die bydrae tot die gemeente se finansies.
- Daar is 'n duidelike verband tussen die bywoon van eredienste en die geestelike groei wat mense beleef. Eredienste slaag daarin om lidmate te help om geestelike groei te beleef.
- Die bywoon van eredienste hou direk verband daarmee dat mense meer persoonlike stiltetyd hou.
- Lidmate wat deel is van 'n selgroep se erediensbywoning is hoër, alhoewel dit nie beduidend hoër is nie.
- Hoe minder lidmate eredienste bywoon, hoe meer is hulle geneig om te wil hê dat die gemeente moet aanhou om dinge te doen soos in die verlede. Die teenoorgestelde is ook waar. Eredienste dra by tot 'n verandering in die kerkbegrip van lidmate.
- Daar is 'n duidelike korrelasie tussen die bywoon van eredienste en 'n opgewondenheid in die gemeente oor die toekoms van die gemeente.

Die bywoon van eredienste is die tweede meeste aangedui as rede vir die geestelike groei wat lidmate beleef het. Prediking is die aspek van die gemeente waaraan die meeste

waarde geheg word in die gemeente en is volgens die respondente die belangrikste prioriteit waaraan die leraar aandag moet gee.

Vraag 2. 'n Groot persentasie respondente is nie regtig betrokke by die bediening van die gemeente nie. 46% neem minder as een keer per maand, of slegs by spesiale geleenthede, deel aan aktiwiteite van die gemeente, behalwe die bywoon van die erediens. Aan die ander kant is 33% weekliks betrokke by aktiwiteite van die gemeente, met 'n verdere 17% wat op 'n maandelikse basis betrokke is. Dit gee 'n totaal van 50% gereelde betrokkenheid by gemeente-aktiwiteite. Die wat wel betrokke is, en wat dit aangedui het by vrae 2,3 en 5, het 'n beduidende hoër aanduiding dat hulle die afgelope jaar geestelik gegroei het. Dis positief om te sien dat geestelike groei deur betrokkenheid aangehelp is. Daar is dus bewyse dat daar 'n skuif in kerkbegrip plaasvind. Die helfte van die respondente verstaan nie net nie, maar is ook reeds aktief besig om kerk in en vir die wêreld te wees.

Vraag 3. Slegs 'n baie klein persentasie (3%) van die respondente is negatief teenoor die gemeente se betrokkenheid buite die gemeente self. Die hoeveelheid wat dit as belangrik beskou en gereeld daaraan deelneem, is ook nie so baie nie (11%). Tog is daar 'n openheid en dalk selfs 'n gereedheid by 'n groot groep respondente teenoor die gemeente se betrokkenheid na buite. Dit herbevestig die stelling in die voorafgaande paragraaf dat 'n deel van die gemeente 'n nuwe verstaan van die wese van die kerk ontwikkel. Hulle besef dat die kerk nie net op haarself gefokus kan wees nie. Hier het dus 'n skuif in kerkbegrip begin plaasvind. 70% van die respondente het op een of ander manier al deelgeneem aan sulke aktiwiteite. Soos later gesien gaan word, is die aanspreek van nood iets wat hoog op die agenda van die respondente is. Die vraag ontstaan of meer betrokke sal raak as hulle persoonlik gevra word? Of is dit 'n geval dat lidmate makliker geld sal gee, sodat die werk gedoen kan word, eerder om self die ongerief van persoonlike betrokkenheid te beleef? Dit was deur die afgelope 17 jaar die bewuswording van die navorser gewees dat dit wel so is.

Vraag 4. Wat dankofferbydrae betref is dit interessant dat slegs 5% aandui dat hulle nie finansiële bydra tot die gemeente nie. Die gemeente se eie statistiek dui aan dat slegs omtrent 30% van die lidmate finansiële bydra tot die gemeente. Is dit hoofsaaklik die 30% wat deelgeneem het aan die navorsing? Die meerderheid het nie 'n formule waarvolgens

hulle bydra nie, so dit kan dalk wees dat heelwat van die respondente hulle Sondagkollekte sien as hulle bydrae.

Vraag 5. Spontane hulp, onafhanklik van die kerk, is vir 17% deel van hulle alledaagse lewe. Vir 'n verdere 19% gebeur dit dikwels en vir 46% van tyd tot tyd. Met ander woorde 82% van die respondente is redelik deurlopend besig om 'n verskil in iemand se lewe te maak buiten die gemeente se projekte. Dis waarskynlik die mense wie se geloof vir hulle so 'n werklikheid geword het dat dit in hulle alledaagse lewe neerslag vind. Veral gesien in die feit dat daar 'n duidelike korrelasie is tussen die respondente wat betrokke is by nood en hulle belewenis van geestelike groei. Dit wil lyk asof 8% van die respondente waarskynlik nie 'n deurleefde geloof het nie of dat hulle geloofslewe net op hulle self gerig is. Hierdie inligting bevestig die skuif in kerkbegrip wat reeds in die gemeente plaasgevind het.

Vraag 6. 22% van die respondente se deelname aan die gemeente se aktiwiteite het toegeneem. Aan die ander kant het 16% minder deelgeneem. 10% neem glad nie meer deel nie. Dit gee 26% wie se deelname afgeneem het, of opgehou het. Wat sal die redes hiervoor wees? Ouderdom speel volgens die vraelyste 'n groot rol hierin. Gesien in die persentasie ouer mense wat deelgeneem het aan die navorsing, kan dit in 'n groot mate hieraan toegeskryf word. Van die respondente neem 72% meer of dieselfde deel aan die aktiwiteite van die gemeente. By hulle is daar dus geen verskil in deelname aan gemeente-aktiwiteite nie.

Dit is statisties duidelik dat die respondente wat deelneem aan aktiwiteite van die gemeente wat na buite die gemeente gerig is, meer geneig is om, onafhanklik van die gemeente, spontaan te help waar daar nood is. Hoe meer lidmate betrokke gemaak kan word, of blootgestel kan word aan geleenthede waar grense oorgesteek kan word, hoe groter gaan die impak van die gemeente in die gemeenskap wees. Gemeente-bedieninge na buite die gemeente het dus 'n impak op respondente se spontane betrokkenheid na buite.

Opsommend sien ons van die 234 respondente woon 79% redelik gereeld eredienste by. Waarskynlik is dit die rede hoekom hulle deelgeneem het aan die navorsing. Die helfte hiervan is ook betrokke by bedieninge van die gemeente self, soos gesien in die grafiek van vraag 2. Daaruit kan ons aflei dat 'n groot groep wat deelgeneem het, deel is van die groepe wat ons noem die "family member" en die "inside stranger". 70% van die

respondente het al deelgeneem aan aktiwiteite van die gemeente wat gefokus is op die breër gemeenskap, soos gesien in die grafiek van vraag 3. 27% van die res van die respondente neem nie deel nie, maar is nie negatief oor die gemeente se uitreik na die breë gemeenskap nie. Uit vraag 5 se antwoorde wys dit dat 82% van die respondente, wisselend tussen “van tyd tot tyd”, tot “op ’n deurlopende basis,” onafhanklik van die gemeente se aktiwiteite, ’n verskil maak in mense lewens wat nie deel is van die gemeente nie. Hieruit kan afgelei word dat ’n groot deel van die respondente iets begin verstaan van hulle roeping as gelowiges en van die *missio Dei*. Die prediking van die afgelope paar jaar het ’n bydrae hiertoe gelewer. Veral in die lig daarvan dat prediking by vraag 17 aangedui is as die belangrikste aspek van die gemeente waaraan waarde geheg word.

10.4. GEESTELIKE GROEI EN DIE REDES

In hierdie onderafdeling is die volgende vrae se gegewens gebruik: Vraag 7, 8 en 9. Hierdie gegewens is in verband gebring met gegewens van vrae 2,3,5,17, die vrae oor kerkbegrip 10-13 en vraag 31 oor die rolverwagting van die leraars.

Vraag 7. Meer as die helfte van die respondente, nl. 53%, dui aan dat hulle die afgelope jaar, volgens hulle eie belewenis daarvan, baie in hulle geloof gegroei het. 43% dui aan dat hulle nie gestagneer het nie, maar ook nie baie geestelike groei ervaar het nie. Volgens hulle het hulle min geestelik gegroei. Slegs 4% het geen groei beleef nie. Kyk ’n mens na vraag 2, 3 en 5 se antwoorde is daar ’n beduidende verband tussen groei en betrokkenheid binne en buite die gemeente. Die respondente wat betrokke is by gemeente-aktiwiteite, is meer geneig om spontaan op ander maniere, onafhanklik van die gemeente, ’n verskil in mense se lewens te maak en is ook die mense wat meer geneig is om geestelik te groei. Kyk ’n mens na vraag 17, wat gehandel het oor die aspekte van die gemeente waaraan mense waarde heg, is die praktiese omgee vir mekaar in tye van nood die tweede belangrikste aspek (as jy die tellings van 1 tot 3 bymekaar tel), en die gemeente-betrokkenheid by die nood van die groter gemeenskap, die vierde belangrikste. Dit wil dus voorkom asof daar ’n balans is tussen die opbou van die gemeente en die uitbou van die gemeente.

Die verwerking van die statistiek wys dat lidmate wat die afgelope jaar geestelike groei beleef het, meer betrokke is by die gemeente se aktiwiteite, beide na binne en na buite die gemeente, en hulle is ook geneig om meer betrokke te wees by nood wat nie deur die

gemeente aangespreek word nie. Lidmate wat deelneem aan aktiwiteite van die gemeente waar die gemeente na wyer as die gemeente uitreik, sal ook 'n groter verskil maak in iemand se lewe wat niks met die gemeente te doen het nie. Dit wil dus voorkom asof die lesse geleer en die gemaksones wat geskui is, as gevolg van deelname aan gemeente-aktiwiteite, mense help om in die alledaagse lewe 'n groter verskil te maak in die lewens van ander mense.

Ons het gesien dat die meeste respondente beleef het dat hulle die afgelope jaar geestelike gegroei het. Die meeste groei vind plaas deur hulle persoonlike stiltetye (57%), daarna help die eredienste en prediking (49%) en dan die bywoon van kleingroep-byeenkomste (33%). Wat ietwat kommerwekkend is, is dat dit wil voorkom asof die persoonlike groei nie plaasvind wanneer iets in die gemeente gedoen word of tydens 'n uitreiksituasie nie. Of is dit eerder 'n geval dat min respondente al fisies op 'n uitreik was? Dit wil lyk asof die geloofslowe vir 'n groot groep nog baie op die self gerig is. Interkerklike byeenkomste help ook nie baie nie. Dit bevestig die voorafgaande vraag. Is dit simptome van 'n private geloof? Slegs daar tot my eie voordeel? Of gee die vraelyste se antwoorde genoeg aanduiding dat dit nie die geval is nie?

Dis egter baie duidelik, wanneer 'n mens na die rol van die leraar kyk, dat persoonlike besoeke van die leraar vir slegs 6% van die respondente gehelp het om geestelik te groei. Daar is 'n kontradiksie tussen die verwagting wat daar van die leraar is om huisbesoek te doen (derde belangrikste prioriteit vir die leraar volgens vraag 31) en die rol wat die besoek van die leraar speel in die geestelike groei van lidmate. Lidmate wil graag besoek word, maar die besoeke lewer nie veel van 'n bydrae tot die geestelike groei van lidmate nie. Die vraag ontstaan dan: hoekom is die besoek van die leraars dan so belangrik vir lidmate?

Kleingroepe help lidmate om meer betrokke te wees by gemeente-aktiwiteite wat na buite die gemeente gefokus is. Lidmate betrokke by kleingroepe maak egter nie 'n groter verskil in ander se lewens buite die gemeente-aktiwiteite om nie. Kleingroepe help nie die lidmate om geestelik te groei nie en veroorsaak nie dat mense meer spontaan by mense in nood onafhanklik van die gemeente betrokke raak nie. Die gevaar bestaan dat kleingroepe te veel na binne gerig is en dat die maak van dissipels nie tot sy reg kom binne die kleingroep-bediening nie.

75% van die respondente hou daagliks stiltetyd. Dis verblydend dat dit 'n groot invloed het op die geloofsgroei van lidmate. Stiltetyd word die hoogste aangedui as die rede vir geestelike groei (57%). Dis alleen wanneer 'n mens tyd in die teenwoordigheid van die Lewende God spandeer wat iets van sy beeld in 'n mens se lewe sigbaar word. Dit bevestig wat in die vorige hoofstuk geskryf is oor die rol en fokus van die leraar. Dit is iets wat verder uitgebou kan word om lidmate meer betrokke te kry, binne sowel as buite die gemeente.

Dit is interessant dat geestelike groei geen verband hou met respondente se kerkbegrip nie. Of anders gestel, kerkbegrip verander nie noodwendig omdat iemand geestelike groei ervaar het nie. Omdat kerkbegrip 'n bepaalde teologie verteenwoordig, beteken dit dalk dat persoonlike stiltetyd vir baie lidmate iets privaat is, wat in jou binnekamer hoort en nie 'n effek op jou alledaagse lewe het nie.

10.5. KERKBEGRIP IN DIE GEMEENTE

Vier vrae het gehandel oor kerkbegrip (vraag 10-13), nie soos dit tans in die gemeente beleef word nie, maar hoe mense dink 'n gemeente behoort te wees. Tel 'n mens die “stem volkome saam” en die “stem saam” bymekaar, en jy tel die “stem nie saam nie” en “stem glad nie saam nie” ook bymekaar, en stel hulle dan teenoor mekaar, vind jy die volgende:

- Die meerderheid (94%) (waarvan 75% Stem volkome saam was) van die respondente voel die gemeente moet hoofsaaklik as die Liggaam van Christus (Vraag 12) funksioneer. Elke lid behoort 'n bydrae te lewer, sodat die kerk sout en lig vir die wêreld kan wees (Van die wêreld 'n beter plek kan maak vir almal). Slegs 4 van die respondente stem nie hiermee saam nie.
- 93% (waarvan 72% Stem volkome saam) voel die gemeente behoort hoofsaaklik te bestaan sodat daar van alle terreine van die samelewing 'n beter plek gemaak kan word (Vraag 13), sodat iets van God se koninkryk in die gemeenskap sigbaar kan word. Slegs 4 respondente stem nie hiermee saam nie.
- 86% (waarvan 49% Stem volkome saam) van die respondente voel dat die gemeente bestaan as 'n ruimte waar die Woord van God suiwer bedien word sodat lidmate reg kan glo (Vraag 11). 15 Respondente stem nie hiermee saam nie.
- 75% (waarvan 29% Stem volkome saam) van die respondente voel die gemeente bestaan ter wille van sy lidmate se versorging (Vraag 10). 50 Respondente oftewel 22% stem egter nie hiermee saam nie.

Die primêre model in die gemeente is die Liggaam van Christus-model waar elkeen 'n bydrae het om te maak, sodat die kerk sout vir die aarde en lig vir die wêreld kan wees. Dit wil voorkom asof die gemeente 'n goeie verstaan het dat die kerk nie net daar is vir haarself nie, maar dat die kerk daar is om van alle terreine van die samelewing 'n beter plek te maak, sodat iets van God se koninkryk in die gemeenskap sigbaar kan word. Daar is slegs een persentasiepunt verskil tussen die liggaam van Christus en die transformasiemodel. Die resultate is in skille kontras met wat die navorser verwag het. Veral as in ag neem word dat die respondente, in teenstelling met die samestelling van die gemeente, persentasie gewys meer die ouer lidmate is wat deelgeneem het aan die navorsing. Hier het 'n duidelike skuif in denke oor die wese van die kerk plaasgevind. Die belangrike vraag is wat gaan die Kerkraad hiermee maak? Dit het ook 'n bepalende effek op die rol van die leraar in die gemeente.

Die effek van ouderdom op die vier vrae is soos volg: Hoe hoër die ouderdom by vraag 10 (Die gemeente bestaan hoofsaaklik ter wille van sy lidmate se versorging), hoe laer was die respons. Dit wil dus lyk asof die ouer mense meer geneig is om oor die kerk te dink in terme van die versorging van sy lidmate. Dieselfde geld by vraag 11 (Die gemeente bestaan hoofsaaklik as 'n ruimte waar die Woord van God suiwer bedien word sodat lidmate reg kan glo). By vraag 12 (Die gemeente bestaan hoofsaaklik as die Liggaam van Christus waar elke lid 'n bydrae het om te maak, sodat die kerk sout en lig vir die wêreld kan wees [Van die wêreld 'n beter plek kan maak vir almal]) en 13 (Die gemeente bestaan hoofsaaklik sodat daar van alle terreine van die samelewing 'n beter plek gemaak kan word, sodat iets van God se koninkryk in die gemeenskap sigbaar kan word) is dit ook so, maar in 'n heelwat mindere mate. Die meerderheid jonger mense sien die kerk as liggaam van Christus en dat dit bestaan sodat daar van die wêreld 'n beter plek gemaak moet word.

Nog 'n belangrike vraag (vraag 17) wat hierby aansluit is die vraag waaraan heg die gemeente die meeste waarde? Dit is duidelik dat die erediens in Murraygemeente baie belangrik is. Indien 'n mens al drie die belangrikste antwoorde bymekaartel, staan die erediens uit as dit waaraan lidmate die meeste waarde heg. Aanbidding tydens eredienste en ander aanbiddingsgeleenthede is die derde belangrikste, indien al drie bymekaargetel word. Dit is die een wat die tweede meeste gemerk is as nommer een op die keuses van belangrikheid. Dit bevestig die hoë waarde wat daar in die gemeente geheg word aan

eredienste en aanbiddingsgeleenthede. Dit bring weer die vraag na vore oor wat dit sê aangaande die kultuur van die gemeente? Is dit 'n aanduiding dat die Christendom paradigma nog baie sterk aanwesig is in die gemeente? Dat kerkwees en kind van God wees gesien word as 'n godsdienstige ritueel wat beoefen moet word om "God" tevrede te hou, sodat Hy kan voortgaan om ons te seën? Kan dit gesien word dat die beoefening van godsdien iets is wat aan ons gedoen word en nie iets wat ons doen nie? Of moet dit eerder gevier word en verder uitgebou word?

Die navorsing toon 'n teenstrydigheid ten opsigte van kerkbegrip en die praktiese uitleef daarvan. Daar is 'n nuwe verstaan van kerkwees, maar dis 'n verstaan wat nog nie in die praktyk van die alledaagse lewe neerslag gevind het nie.

Die interessante is die praktiese omgee vir mekaar in tye van nood. As eerste keuse kom dit vierde, as tweede keuse tweede en as derde keuse is dit tweede op die lys. Tel 'n mens die drie bymekaar, is dit die tweede belangrikste saak waaraan lidmate waarde heg. Dis die ervaring van die navorser dat mense in tye van nood in die gemeente mekaar op 'n wonderlike manier bystaan. 'n Belangrike vraag is dan, hoekom kan die onderlinge sorg en omgee, nie ook wanneer dit goed gaan, voortgesit word nie? Daar is duidelik groot potensiaal om as geloofsgemeenskap 'n goeie versorgingsstelsel tot stand te bring. Die missionale potensiaal van die gemeente lê myns insiens sluimerend en daar sal maniere gevind moet word om dit te ontsluit. 'n Vraag wat hieruit ontstaan, is of dit kan wees dat wanneer dit goed gaan, lidmate in individualisme verval, en sodra daar nood is, mense hulle eie broosheid ervaar en besef ons het mekaar nodig?

Die betrokkenheid van die gemeente by nood in die groter gemeenskap is vierde indien al drie bymekaargetel word en derde wanneer dit by nommer een is. Hier is dus 'n gereedheid en dalk selfs 'n behoefte om in gehoorsaamheid aan die Woord 'n verskil in die Vallei te maak. Dit moet dringend aandag kry. Die bemagtiging van lidmate en die blootstelling aan die bestaande nood behoort hoog op die agenda van die gemeente te wees. Laastens is daar 'n duidelike verband tussen lidmate se spontane betrokkenheid by nood buite die gemeente en hulle kerkbegrip. Die wat spontaan betrokke is by nood sien die bestaan van die gemeente om van die samelewing 'n beter plek te maak.

10.6. DIE ROL VAN DIE LERAAR

Hier word veral gefokus op vrae 29-31. Indien die respondente 'n keuse het, sal hulle verkies dat daar 'n meer oop verhouding (78%) tussen hulle en die leraar moet wees,

eerder as 'n meer formele (7%) verhouding. Dit korrespondeer met die liggaamsmodel. Vir die meerderheid (61%) is die rol van die leraar nie die behoud van tradisies nie, maar eerder om ingestel te wees op visie vir die toekoms van die gemeente. Dit word verder bevestig by vraag 14-16 waar 48% van die respondente voel daar moet nie terugbeweeg word na die verlede nie (36% voel daar moet terug-beweeg word en 16% is onseker) en 96% by vraag 16 voel dat die gemeente by die Here moet hoor wat Hy van ons vra en dit dan gehoorsaam doen. Dit sal dus van wesenlike belang wees dat die leraars die individuele lidmate, sowel as die gemeente in sy geheel, moet help om met geloofsonderskeiding te leef. 67% van die respondente verwag dat die leraar meer vaardig moet wees in die ontwikkeling van die gemeente se bediening, eerder as om te konsentreer op die meer ordelike verloop van die gemeente se bediening. Wat egter interessant is, is die antwoorde van vraag 29D. Slegs 38% van die respondente voel dat lidmate verantwoordelikheid moet neem vir die bedieningstake in die gemeente. 26% voel dit is hoofsaaklik die werk van die leraar en 35% kan nie regtig 'n besluit hieroor neem nie.

Wat moet 'n mens hieruit aflei? Dat lidmate iets begin verstaan van waartoe die Here hulle en die kerk roep, maar nie noodwendig kans sien om buite hulle gemaksones te beweeg nie? Of word hulle nie genoeg bemaagtig om dit te doen nie? Of is dit eenvoudig tans nie deel van die kultuur van die gemeente dat lidmate betrokke is en eienaarskap van die gemeente neem nie? Die kultuur is eerder dat iemand betaal word om die werk namens ons te doen. Dis immers wat op die plase gebeur. Tog is heelwat respondente reeds betrokke, soos gesien by 10.2.

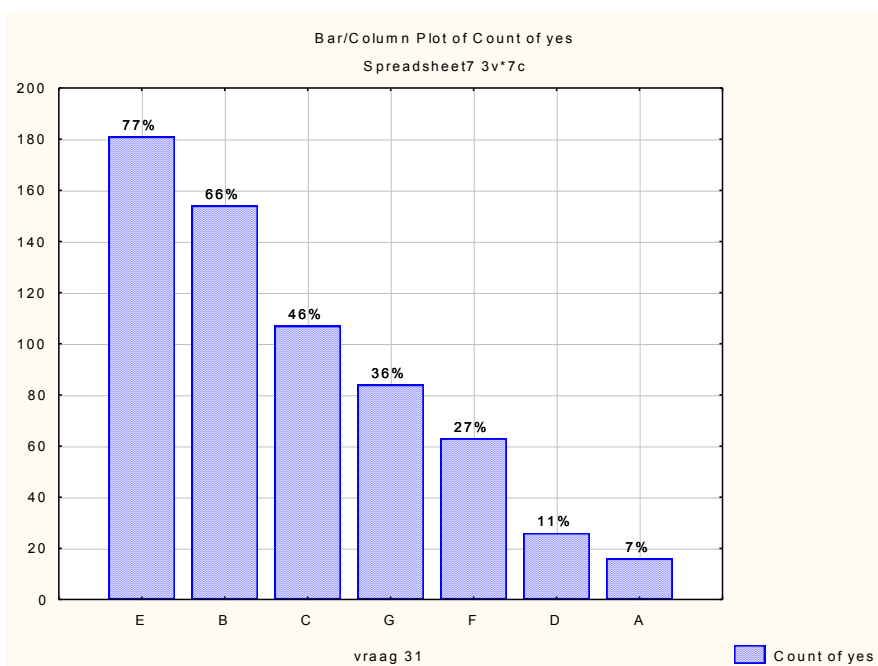
Kyk 'n mens na die antwoorde van vraag 17 oor waaraan daar die meeste waarde in die gemeente geheg word, is die waarde aan pastoraat deur die leraar in tye van nood slegs die sesde hoogste op die lys, of dan die derde mins belangrike. Wanneer alleen mense se eerste keuse in ag geneem word, is dit gesamentlik laaste op die lys van waardes. Voeg daarby die antwoorde van vraag 8, waar die besoek van 'n leraar by die huis of die stoor se bydrae tot geestelike groei gesamentlik laaste is (6%), wil dit lyk asof daar moontlik 'n vasklou aan die rol van die leraar is wat uit 'n bedeling kom wat nie meer bestaan nie. Daar is 'n nuwe verstaan van wat die kerk moet wees, soos reeds aangedui, maar lidmate is nog vasgevang in die kultuur dat dit die rol van die leraar is om hieraan uiting te gee. Die uitklare van die leraar se rol sal dringend aandag moet kry. Die terugvoer vanuit die navorsing wil suggereer dat die leraar se rol nie meer kan wees wat dit 'n paar jaar gelede

was nie. Die bemagtiging van lidmate of die maak van dissipels behoort 'n belangrike rol vir die leraars te wees. Daarmee saam die vestiging van geloofsonderskeidende gewoontes soos wandel in die Woord en wandel in die wêreld. Die geestelike groei, persoonlike ervaring en voorbeeld van die leraar in die verband gaan van wesenlike belang wees. "You cannot preach what you do not practice," geld hier baie sterk. Mense soek outentieke geloof in hulle leiers.

Persoonlike kontak met die leraar is vir die respondente van groot belang. Hulle wil die leraar as vriend hê, wat almal ken en oral gemaklik kan wees. Amper net so belangrik is die pastorale vaardighede van die leraar. Die leraar moet derdens die vaandel van die gemeente dra en almal inspireer om die gemeente se ideale na te jaag. Laastens op die agenda is die ontwikkeling van die gemeente se bedieninge en die toerusting van die lidmate. Dit bring weer die vraag na vore of daar nie 'n verskil is tussen die kerkbegrip van die gemeente, wat al redelik missionaal blyk te wees en die rolverwagting van die leraar en die lidmate nie. Uit hierdie en die voorafgaande vraag lyk dit asof die lidmate hulleself nog baie sterk sien as die fokus van die bediening van die gemeente en is hier dalk self sprake van 'n institusionele kerkmodel. Dit word verder bevestig deur die antwoorde van vraag 31.

Vraag 31 Na jou mening, watter van die volgende DRIE (3) behoort die belangrikste PRIORITEITE van 'n dominee te wees?

E - Prediking

B - Berading

C - Huisbesoek

G - Voorbidding

F - Toerusting en opleiding

D - Organisasie

A - Administrasie

Die belangrikste taak van die leraar volgens die vraag is prediking. Dit word verder bevestig deur die antwoorde van vraag 17 waar die prediking gesien is as die aspek van die gemeente waaraan die meeste waarde geheg word. Dit kan positief gesien word, maar die vraag ontstaan onwillekeurig of dit nie 'n bewys is dat die Verkondigingsmodel nog nie heeltemal gesterf het nie. Met berading en huisbesoek, onderskeidelik tweede en derde op die prioriteitslys van die leraar, word iets van die na binne-gerigtheid van die gemeente bevestig. Voorbidding en daarna toerusting kom eers na bogenoemdes ter sprake. Dit wil dus voorkom asof daar spanning bestaan tussen die kerkmodel van voorkeur in die gemeente en die rolverwagting van die leraar. Vergelyk die terugvoer oor kerkmodel van voorkeur. Die gemeente is besig om iets te begin verstaan van missionale kerk wees. Dit wil egter lyk asof dit nog net kopkennis is en daar nog nie 'n hartsverandering ondergaan is nie. Uit die resultate van vraag 17, oor die aspekte van die gemeente waaraan waarde geheg word, is dit ook duidelik dat die rol van die leraar in krisistye nie baie hoog is nie. Dit bring weer die vraag na vore of daar nie botsende idees oor die rol van die leraar is nie. Daar is 'n groot behoefte aan huisbesoek en tog word daar in die praktyk nie baie waarde aan geheg nie. Dit dra ook nie by tot lidmate se geestelike groei nie.

By die rolverwagting van die leraar is die volgende gekoppel aan ouderdom. By vraag 29D blyk dit dat meer van die bejaarde lidmate verwag dat die leraar verantwoordelik is vir die bedieninge van die gemeente as by die jonger lidmate. Daar is 'n beduidende verskil tussen bejaarde en jonger lidmate se verwagtinge rondom huisbesoek. Die jonger groep het 'n beduidende laer verwagting rondom huisbesoek as die ouer mense.

Die teenoorgestelde is waar van organisering van aksies en projekte. Vir 'n klein groep jongmense is dit 'n belangrike aspek van die leraar se rol. Vir 'n groot groep ouer mense is dit nie belangrik nie.

Die verwagtinge rondom prediking is by sowel die jong as die ouer mense die belangrikste aspek van die werk van die leraar.

Ouer mense het nie 'n baie hoë behoefte aan toerusting van die leraar se kant af nie, terwyl die jonger lidmate se behoefte daaraan groter is. Die jonger lidmate dink al anders oor kerk-wees as die ouer lidmate. Jonger lidmate wil nie net ontvangers van die evangelie wees nie, maar wil deel in die opwinding om 'n verskil in die wêreld te maak. Hierdie verskil in behoefte sal by die uitklaar van die rol van die leraar in ag geneem moet word.

Jonger lidmate het 'n groter behoefte daaraan dat die leraar genoeg tyd in voorbidding spandeer as wat die geval is by die ouer lidmate. Hierdie bevestig weereens 'n ander verstaan van kerk-wees by die jonger lidmate. Hulle aanvaar nie sommer dat jy 'n verhouding met God het omdat jy 'n dominee is nie. Hulle soek in hulle geestelike leier presies dit, iemand wat geestelik navolgenswaardig is.

Daar is dus 'n duidelike verskil tussen die verwagtinge wat die ouer lidmate van die leraar het en die wat die jonger lidmate het. Die vraag is hoe gaan daar op 'n sinvolle manier aan die verskillende verwagtinge aandag gegee word?

10.7. TOEKOMSVERWAGTING IN DIE GEMEENTE

In die afdeling word daar na vrae 14-16, 19 en dan 27-28 gekyk.

Dit wil lyk asof die gemeente besef dat daar 'n nuwe rigting ingeslaan sal moet word. Hulle besef 'n terugdraai na hoe ons dinge in die verlede gedoen het nie die oplossing sal wees nie. Die meerderheid (vraag 16: 96%) besef dat daar met groot erns by God gehoor sal moet word hoe die toekoms van die gemeente moet lyk. Die vestiging van geloofsonderskeidende gewoontes in die gemeente sal dit verder bevestig en 'n openheid kweek om werklik na God te luister. Die navorsing bevestig dus dat die rol van die leraar soos beskryf in Hoofstuk 4 in die kol is.

Die data wys dat ouer persone meer geneig is om te voel dat daar terug beweeg moet word na hoe dinge in die gemeente in die verlede gedoen is. Hulle is ook meer tevrede as

die jonger mense dat dinge bly soos dit tans is. Daarteenoor wil die jonger respondente glad nie terug beweeg na hoe dinge in die verlede gedoen is nie en is hulle minder tevrede hoe dinge tans gedoen word. Beide die ouer sowel as die jonger respondente voel egter sterk daaroor dat daar by die Here gehoor moet word wat Hy van die gemeente vra en dit dan gehoorsaam te doen. Die vestiging van geloofsonderskeidende gewoontes is dus van kritiese belang.

Die meerderheid van die respondente (68%) voel positief oor die toekoms van die gemeente. Slegs 10% is nie opgewonde oor die toekoms van die gemeente nie en 23% is onseker oor die antwoord. 58% van die respondente beleef die gemeente as altyd gereed om iets nuuts te probeer. 19% voel nie so nie en 22% is neutraal hieroor. Die ouer respondente voel oor die algemeen meer dat die gemeente altyd gereed is vir verandering as wat die jongmense so voel. Miskien voel die ouer respondente dat daar al baie verandering plaasgevind het, terwyl die jonger lidmate weer van hulle kant af voel dinge verander te stadig. Die etnografiese navorsing bevestig die twee groepe binne die gemeente. Daar word na die groepe verwys as 'n vernuwende groep en dan 'n tradisionele of selfs konserwatiewe of outydse groep.

Hoe meer lidmate betrokke is by die gemeente se aktiwiteite, hoe meer opgewonde is hulle oor die toekoms van die gemeente. Hoe meer mense geestelik groei, hoe meer opgewonde is hulle oor die toekoms van die gemeente.

Kerkbegrip bepaal ook die mate waarin lidmate opgewonde is oor die toekoms van die gemeente. Lidmate wat die kerk sien as die liggaam van Christus en die transformasiemodel is beduidend meer opgewonde oor die toekoms van die gemeente as die wat 'n ander kerkmodel aanhang. Dit is dan ook die meerderheid. 'n Belangrike vraag is hoe gaan die groep wat nog 'n meer tradisionele kerkbegrip het, gehelp word om die skuif te maak wat kerkbegrip betref?

Die interessante is dat ouderdom geen beduidende effek op lidmate se opgewondenheid of gebrek daaraan oor die toekoms van die gemeente het nie.

50% van die respondente reken die gemeente het 'n duidelike visie waaraan hulle deels of sterk verbind is. 13% is bewus van die visie, maar is nie daartoe verbind nie. 16% is nie bewus van die visie nie. 'n Verdere 22% weet daar is idees oor 'n visie, maar het nie duidelikheid daaroor nie. Die gemeente is tans betrokke by die Vennootskap vir

Gestuurde Gemeentes en behoort in die volgende jaar of twee die gemeente se visie te gaan herbesoek en vra of dit nog relevant en aktueel is.

10.8. LIDMATE SE BELEWENIS VAN SPANNING IN DIE GEMEENTE

Dit is duidelik dat daar 'n wyd uiteenlopende belewenis rondom spanning binne die gemeente is. 19 % het nie enige spanning in die gemeente beleef nie terwyl 26% “ek weet nie” geantwoord het. 26% het in die afgelope twee jaar minder ernstige konflik beleef en 29% ernstige konflik. 14% voel die konflik was van so 'n aard dat lidmate die gemeente verlaat het. Hierdie statistiek bevestig die konflik binne die gemeente soos reeds binne die probleemstelling beskryf is. Die ironie is dat daar slegs een gesin is waarvan die navorser bewus is wat die gemeente verlaat het en hulle het reeds teruggekeer na die gemeente. Dit wil voorkom asof daar lidmate is wat die omvang van die spanning onnodig aanblaas en vergroot.

10.9. DIE OOP VRAE AAN DIE EINDE

Daar was nie veel terugvoer by hierdie vrae gewees nie. Die bietjie wat daar wel was, het geen nuwe inligting ingebring wat nie deur die vraelyste en die Etnografiese navorsing ingebring is nie. Die vraelyste wat teruggekom het is by my beskikbaar indien iemand na die antwoorde op die twee vrae wil kyk.

11. DIE ETNOGRAFIESE NAVORSING

11.1. METODOLOGIE

Wat is Etnografiese navorsing? Etnografiese navorsing val onder interpretasie navorsing:

The aim of interpretive research is to understand the phenomenon being researched. In service of that understanding aim, the point of ethnography is to achieve what the word literally means, to put a culture into writing (either print, pictures or electronic media)

(Marais & Taylor-Ellison 2007).

Of soos Atkinson & Hammersley (2007:3) skryf dat by etnografiese studies:

... the analysis of data involves interpretation of the meanings, functions, and consequences of human actions and institutional practices, and how these are implicated in local, and perhaps also wider, contexts. What are

produced, for the most part, are verbal descriptions, explanations, and theories...

Die navorser het van etnografiese navorsing gebruik gemaak wat gegrond is op die ongepubliseerde artikel van Marais en Taylor-Ellison (2007): *Push through the pain : The Spirit transforming churches across the world*. Daar word vermoed dat daar 'n skuif in die kerkbegrip van die gemeente plaasgevind het. Die vraelys in die vorige afdeling het 'n bepaalde invalshoek gehad. Met die etnografiese navorsing word die kultuur van die gemeente nagevors. Daar word gepoog om vas te stel wat tans in die harte van lidmate leef. Daar word gesoek na nuwe beskrywinge, beelde en metafore, wat iets vertel van dit waarmee God tans besig is in beide die plaaslike gemeente en die gemeenskap waarbinne God hulle as gemeente geroep het om te dien. Dit gaan dus oor die storie van die gemeente en hoe God besig is in die gemeente, en in die breë gemeenskap waarbinne die gemeente haarself bevind.

Hierdie navorsing is gedoen voordat die navorsingsvraag finaal geformuleer is. Die navorsing is ook voor die kwalitatiewe vraelyste gedoen. Elke gemeente wat deel is van die Vennootskap van Gestuurde Gemeente, doen hierdie navorsing. Die rede waarom dit gebruik word, is omdat dit deur triangulasie waardevolle inligting verskaf op die navorsingsvraag.

Die werkswyse was as volg:

- 6 lidmate is genader om te help met die ondersoek.
- Elkeen moes self 4 mense identifiseer met wie hulle 'n onderhoud moes voer. Die keuse van mense moes volgens die volgende maatstawwe wees:
  - Een persoon wat baie betrokke is in die gemeente en êrens op die leierskap in die gemeente dien. Ook genoem “family member”.
  - Twee persone wat betrokke is in die gemeente en eredienste bywoon, maar nie in die leierskap van die gemeente diens doen nie. Ook genoem “inside strangers.”
  - Een persoon wat 'n buitestander in die gemeente is, op die gemeenteboeke, maar nie betrokke nie en selde of ooit eredienste bywoon. Ook genoem “outside stranger.”
- Hierdie helpers moes die vrae stel aan die persoon wat genader word sonder om in te meng, reg te help, of te reageer op die antwoorde wat gegee word.

Die antwoorde moes so akkuraat as moontlik op skrif gestel word en na elke antwoord weer aan die persoon met wie die onderhoud gevoer is, herhaal word, om sodoende te bevestig dat dit 'n akkurate opsomming van die persoon se antwoord was.

- Agt standaardvrae is in dieselfde volgorde gevra. Om die antwoorde neer te skryf moes twee A4 bladsye in vier blokke gedeel word vir 'n totaal van agt blokke per persoon. Hulle word dan genommer op dieselfde manier sodat almal se antwoordstelle dieselfde volgorde het.
- Op die antwoordstel word die volgende inligting aangedui: manlik of vroulik, die eerste syfer van die betrokke persoon se ouderdom en dan of die persoon deel is van die binnekring, betrokke is of onbetrokke in die gemeente.
- Alle antwoordlyste is daarna deur een persoon oorgetik. 'n Vraag word gestel en dan word elke respondent se antwoord ingetik. As almal se antwoorde by 'n betrokke vraag getik is, word die proses met die volgende vraag herhaal, totdat alle vrae so getik is.
- Aan die einde word 'n opsomming gegee van elke respondent. Sy geslag, ouderdom, betrokkenheid in die gemeente en hoe lank hy/sy reeds lidmaat van die gemeente is.
- Die volgende vrae is aan elkeen gestel in die volgorde soos aangedui hieronder:

1. *Beskryf Murraygemeente aan 'n nuwe persoon*
2. *Hoe leer gemeentelede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus te wees?*
3. *Vertel iets wat illustreer hoe jy ervaar dat God teenwoordig is en hoe hy werk in hierdie gemeente.*
4. *Beskryf 'n ervaring van betekenisvolle aanbidding van God wat jy in die gemeente gehad het.*
5. *Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik by die kerk betrokke was en hoe dit hanteer is.*
6. *Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente en wat gee jou hoop.*
7. *Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die gemeente plaasgevind het.*

8. Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

- Nadat hierdie inligting deur lidmate ingesamel en die verslag getik is, is dit na 'n onafhanklike leesspan gestuur wat opgelei is om 'n waarderende verslag aan die gemeente te skryf. Hierdie verslag is toe aan die persone voorgehou wat die onderhoude in die gemeente gevoer het en hulle het bevestig dat dit 'n akkurate weergawe is van hulle ervarings van die onderhoude wat gevoer is. Die rede vir die gebruik van 'n onafhanklike leesspan is om 'n objektiewe onafhanklike persoon toe te laat om in die kultuur van die gemeente in te lees. Aangesien die navorser deel is van die gemeente sou hy dit nie objektief kon doen nie.
- Al die onderhoude is gevoer tussen 2 Februarie en 15 Maart 2010.

11.2. DIE TERUGVOER EN BESPREKING VAN DIE 24 ONDERHOUDE

Die volledige terugvoer word as bylaag 4 aangeheg. Die volgende werkswyse is gevolg. Die opsomming van die 24 onderhoude se antwoord op 'n bepaalde vraag word gegee. Daarna volg die leesspan se kommentaar op die vraag en dan my persoonlike interpretasie van die gegewens.

Vraag 1: Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

Opsomming

Dit is duidelik dat die gemeente in groepe verdeel kan word. Daar is 'n groep wat die gemeente positief beleef. Hulle beleef die gemeente as hartlik, ondersteunend en groeiend. Volgens hulle is dit 'n gemeente waar 'n groot klomp mense 'n begeerte het om geestelik te groei en baie dit so beleef. 'n Uitstaande kenmerk is dat wanneer daar 'n krisis is mense bymekaar staan en mekaar ondersteun. Dis 'n gemeente met baie potensiaal.

Daar is dan die ander groep, wat die gemeente nie so positief beleef nie. Veral die jonger mense beleef die gemeente as konserwatief en tradisioneel, en dit frustreer hulle. Die lering is tradisioneel en daar is 'n behoefte aan die werking van die Heilige Gees.

Die gemeente bestaan uit mense met verskillende behoeftes, maar omdat daar sulke sterk leiers is, lei dit tot konflik en spanning. Dis duidelik dat dit baie moeilik is om almal tevrede te stel in die gemeente. Daar is te veel idees en opinies.

Materialisme en klasseverskille is duidelik teenwoordig in die gemeente. Snobisme maak dat mense maklik geld sal gee, maar moeilik persoonlik betrokke sal raak.

Leesverslag se kommentaar op vraag 1

Dit blyk 'n baie uiteenlopende gemeente te wees. Daar is enersyds 'n groep "tradisioneles/konserwatiewes" en selfs "ons gemeente is baie outyds" asook "baie snobisties," en dan 'n groter groep "wat oop is vir verandering". Die mense maak ook melding van "materialisme wat baie prominent is" asook die "duidelike klasverskil, en dit is baie opvallend". Dit is bepaald 'n uiters diverse gemeente. Die predikant lewer sy beste en laat 'n nuwe persoon gou tuis voel in die gemeente. Dit is 'n "goeie gemeente, goeie predikant, gemeente is wat daarvan gemaak word". Die predikant "preek ook lekker dat almal verstaan". Die gemeentelede word ook beskryf as "pragtige mense in gemeente ,en jonger mense baie entoesiasies." Sommige gemeentelede beskryf die gemeente as "versorgend/meelewend (veral in nood) is baie goed". Ander sê: "Die gemeente en kerk is hartlik en ondersteunend", "'n Goeie gemeente wat jou te alle tye sal bystaan en ondersteun". Die gemeente word ook beskryf as "bestaande uit 'n wye ouderdomsgroep wat dit baie moeilik maak om almal tevrede te stel" en "Die gemeente is uiteenlopende denkers, tog is dit 'n boeregemeenskap". Daar is ook baie sterk leiers met sterk opinies. Die gemeente word ook deur van die lidmate beskryf as 'n "baie lekker gemeente", "'n gemeente wat omgee en uitreik".

Dit blyk egter ook dat die aanvaarding van nuwe persone in die gemeente nie 'n vanselfsprekendheid is nie. Daar is tog iets van 'n tradisionalisme merkbaar. 'n Paar persone sê dat "aanvaarding sal baie van homself afhang", "die gemeente is outyds – denke ook oud". Een persoon sê ook : "Ons gemeente is baie gou om ander te veroordeel... die gemeente vat lank voor hulle iemand wat nuut is laat welkom voel". 'n Ander persoon sê weer: "'n Gemeente met 'n hand wat gee, maar 'n hart wat toe is."

Dit is tog ook opvallend dat daar persone in die gemeente is wat meehelp om die nuwe persone tuis te laat voel. Die gestuurdheid van die gemeente is duidelik sigbaar in hulle optrede teenoor mekaar, asook teenoor nuwe persone in die algemeen. As leesspan is dit vir ons duidelik dat daar alreeds 'n goeie kerngroep en heelwat ander persone is wat 'n verskil, "'n duik in die emmer" maak.

- Die leesspan wonder tog hoe kan julle as 'n gestuurde gemeente juis uitreik na die sg. “afgedwaaldes en minderhede wat moeilik inval by die hoofstroom.”
- Ons wonder ook hoe julle die diverse gemeente en gemeenskap gaan benut om saam God se Storie vir die Vallei te ontdek?
- Ons is saam met julle opgewonde oor al die positiewe dinge wat alreeds in die gemeente waarneembaar is en oor watter verskil dit maak.

Persoonlike kommentaar

Murraygemeente is 'n baie uiteenlopende en diverse gemeente. Aan die een kant is daar 'n groep lidmate wat baie tradisioneel en selfs konserwatief is. Aan die ander kant wys die leesverslag dat daar 'n groter groep is wat oop is vir verandering. Daar is ook 'n duidelike aanwesigheid van klasse in die gemeente. Die “rykes,” wat hoofsaaklik bestaan uit die grondeienaars, en dan die wat nie oorfloed het nie. Die verskille in klasse word as opmerklik beskryf en materialisme is aan die orde van die dag. Die groot uiteenlopendheid wat betref ouderdom maak die diversiteit nog meer ingewikkeld en maak dit nog moeiliker om almal in die gemeente tevrede te stel. Omdat die gemeente bestaan uit 'n groot groep sterk leiers, grondeienaars en bestuurders van plase, met uiteenlopende denke en opinies, is daar dikwels botsings wat die toekoms van die gemeente aanbetref. Omdat die grondeienaars gewoon is om in beheer te wees en opdragte te gee is daar nie altyd 'n openheid om na iemand wat anders dink te luister nie.

Bogenoemde is in terme van Armour en Browning (2000:65-74) eie aan 'n sisteem vier gemeente. Sisteem vier ontstaan wanneer 'n gemeenskap lank genoeg voorspoed beleef het. Mens in sisteem vier pas moeilik aan, is baie bewus van die verskil in klas, soek 'n spesialis wat die Bybel vir jou kan uitleg, en reg en verkeerd moet baie duidelik uiteengesit word. Sisteem vier is die oorsprong van die geïnstitusionele kerk. Dit verklaar die oorsprong van die belydenisskrifte en die vasklou daaraan. Dit is 'n sisteem waarbinne mense baie moeilik dit wat hulle glo en waaraan hulle gewoon is, sal herbesoek. Veral die ouer lidmate se identiteit is in 'n groot mate gevorm deur hulle lidmaatskap en behoort aan die kerk. Vir hulle word hulle identiteit in 'n groot mate bepaal deur die manier waarop ons kerk is (kerk gedoen word). Dit verklaar die geweldige spanning tydens 2009 se beroepings-proses. Vir 'n deel van die gemeente wat bestaan uit sisteem vier-denke is enige vorm van verandering binne die gemeente ontstellend. Die wese van hulle identiteit word met sulke veranderinge aangetas. Sisteem vier-denke is ook sigbaar in die

organisasie van die gemeente. Dit is sterk hiërargies. Leiers word gekies op grond van hulle lojaliteit teenoor die instituut, in dié geval die gemeente. Die groot klem op die waarde van eredienste is ook tipies van sisteem vier-denke. Wat die rol van die leraar aanbetref is sisteem vier-denke ook sigbaar. Die tradisionele rol van die leraar as die een wat ons bedien en besoek, is deel van die wese van hulle kerkbegrip en deur daaraan te torring, torring jy aan 'n deel van hulle identiteit.

Tekens van sisteem twee en drie is ook aanwesig in die gemeente. Dit word duidelik gesien in die ondersteuning en saamstaan in tye van nood. Dis ook duidelik in die afwesigheid van 'n hartlikheid en ontvanklikheid vir nuwe intrekkers of besoekers in die gemeente. Die gebrek aan openheid vir mense van ander ras en kultuur bevestig die aanwesigheid van sisteem twee-denke. Dit is ook sigbaar in die nou verweefdheid van die mense met die natuur, danksy die boerdery (Armour en Browning 2000:50-51). Tydens die beroepingsproses was tekens van sisteem drie ook aanwesig. Leiers in die gemeente en gemeenskap het sterk standpunt ingeneem teen enige vorm van verandering.

Aan die ander kant is daar duidelike tekens van sisteme vyf en sewe in die gemeente aanwesig. Die skuiwe word teweeggebring deur die realiteite van die skuiwe wat daar in die makro-en mesokonteks van die gemeente plaasgevind het. Die groterwordende hoeveelheid jongmense (tans 46% onder 40 jaar) se leëwêreld en verstaan van dinge is ook definitief nie meer tipies Christendom denke nie. Vir hierdie ouderdomsgroep is sisteem vyf en hoër op die oorwegende sisteme waarbinne hulle funksioneer.

Die verskille in die gemeente is duidelik sigbaar. Vir 'n deel van die gemeente is dit 'n lekker en aangename gemeente om deel van te wees. Onderlinge versorging en meelewing, veral in tye van nood en krisis, is kenmerkend van die gemeente. Vir die groep is dit 'n gemeente wat omgee en na mekaar uitreik. Dit is 'n gemeente waar daar 'n "groep lidmate" is wat moeite doen om nuwe persone vinnig welkom te laat voel in die gemeente. Dit word deur die vraelys bevestig. Die omgee vir mekaar in tye van nood is die tweede belangrikste aspek van die gemeente waaraan daar waarde geheg word.

Die diversiteit in die gemeente word bevestig wanneer 'n groep in die gemeente die teenoorgestelde beleef as die groep waarvan hierbo geskryf is. Aanvaarding van nuwe mense en 'n hartlikheid teenoor hulle is volgens die groep nie kenmerkend van die gemeente nie. Vir hulle is dit nie 'n lekker gemeente nie en word mense maklik

veroordeel. Vanweë die welvaart wat die gemeente met die jare beleef het, is dit eie aan die gemeente dat mense maklik geld sal gee, maar nie maklik self betrokke sal raak nie.

Daar is reeds tekens van gestuurdheid in die gemeente sigbaar in die onderlinge optrede van lidmate en in die optrede teenoor nuwe lidmate. 'n Sterk kerngroep bestaan reeds wat werklik hard werk om 'n verskil in die gemeente en in die gemeenskap te maak. Die gemeenskap-analise aan die hand van die onderhoude soos in hoofstuk drie weergegee en die vraelyste bevestig dat die gemeente bekend is om betrokke te raak wanneer daar nood in die breër gemeenskap is. Hierdie aspek van die gemeente is die vierde belangrikste aspek van die gemeente waaraan daar waarde geheg word. Hierdie kan gesien word as 'n missionale moment en moet doelbewus gevier en uitgebrei word.

Die navorsing bevestig ook die diversiteit binne die gemeente wat kerkbegrip aanbetref. Beide die vraelyste sowel as die Etnografiese navorsing bevestig dit. Die navorsing toon dat daar 'n groter skuif reeds plaasgevind het as wat die navorser verwag het. Lidmate verstaan al meer dat die gemeente as Liggaam van Christus moet funksioneer, 'n Liggaam wat 'n verskil in die gemeenskap behoort te maak. Die Liggaam van Christus en die transformasiemodel loop byna hand aan hand as die manier van voorkeur waarvolgens lidmate dink die gemeente behoort te funksioneer.

Die institusionele en Verkondigings-modelle is egter nog aanwesig in die gemeente. Die skuif na die Liggaam van Christus en die transformasie-modelle het egter reeds plaasgevind. Die grootste deel van die respondente weet dit is die modelle wat die gemeente moet nastreef. Dit bevestig dus die eerste vraag in die probleemstelling. **Daar het definitief 'n skuif plaasgevind in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns).**

Dit blyk dat dit wat lidmate dink, of weet die regte model is, en dit wat die praktyk en wat die rolverwagting van die leraar wys, amper die teenoorgestelde is. Lidmate beskou die leraars nog steeds as die persone wat betaal word om 'n bepaalde diens aan hulle te lewer. Dit word gesien in die antwoorde wat wys dat toerusting en die bemagtiging van lidmate nie as 'n baie hoë prioriteit gesien word nie. Daar is skynbaar ook nie 'n groot behoefte daaraan nie, behalwe onder die jonger lidmate, wat 'n al groterwordende persentasie van die gemeente is. Miskien is die gebrek aan die behoefte om opgelei te word toe te skryf aan die samestelling van die gemeente. 'n Gemeenskap wat deur die jare bekend was, en is, as 'n welvarende gemeenskap met boere wat "baas op sy eie

plaas is". Wat gewoon is om te sê wat moet gebeur en eintlik nêrens voorgesê word nie. Dit is tipies van sisteem drie en vier.

Dit blyk dat daar besig is om 'n stuk energie in die gemeente aan die los kom is. 'n Groot groep lidmate getuig van groei in hulle geestelike lewe die afgelope jaar. God word al meer as lewendig en betrokke in mense se alledaagse lewens beleef. Daar is heelwat betrokkenheid by die aktiwiteite van die gemeente na binne en na buite. Daar is 'n duidelike kerngroep lidmate in die gemeente wat aktief betrokke is en gereed is vir veranderinge. Hierdie groep vra eintlik vir veranderinge. Lidmate begin iets verstaan van die gestuurdheid en missionale roeping van die gemeente en is gereed om dit verder te neem. Hierdie groep is opgewonde oor die toekoms van die gemeente en dit is belangrik dat die leraars op hierdie groep sal fokus. Die leraars moet hulle bemagtig om geloofsonderskeidend te leef en om hulle roeping uit te leef.

Alhoewel almal nie deel van die groep is nie, blyk dit dat die meerderheid begin besef dat die gemeente nie onveranderd kan bly nie. Alhoewel daar 'n kleiner groep is wat nie wil hê dat dinge moet verander nie, besef die meerderheid dat daar nie terugbeweeg kan word na die manier waarop dinge in die verlede gedoen is nie. Dinge kan ook nie regtig bly soos wat dit tans is nie. Feitlik almal wat deelgeneem het, het iets daarvan begin verstaan dat die antwoord oor die toekoms van die gemeente in God se hande is. Daar is 'n besef dat daar duidelik by God gehoor moet word wat sy plan en doel vir die gemeente is. Daar is dus groot 'n behoefte om geleer te word om in die geloof te onderskei wat God se wil vir die gemeente is. Die gereedheid hiervoor kan inderdaad gesien word as 'n missionale moment en 'n gereedheid in die gemeente om by die *missio Dei* aan te sluit.

Die gemeente is duidelik gereed om by God te hoor wat sy plan vir die gemeente vorentoe is. Dit gaan 'n bepalende invloed hê op die rolverwagtinge binne die gemeente, veral wat die rol van die leraars betref. Hier is nog 'n sterk tradisionele verwagting van die leraar aanwesig. Veral die ouer lidmate het die behoefte aan 'n familielvriend en pastor. Soos reeds gesê is die toerusting en bemagtiging van lidmate nie hoog op die verwagting van die leraar nie. Daar is nog 'n traagheid van lidmate om verantwoordelikheid vir bedieninge te aanvaar. Daar is 'n sterk kern wat reeds hulle rol so sien, maar 'n groot groep beskou die leraar nog as die betaalde amptenaar wat die werk moet doen. Dit is deel van die kultuur van die Vallei om iemand aan te stel om iets te doen, eerder as om dit self te doen.

Die navorsing wys egter dat die waarde wat geheg word aan die leraar se besoeke aan die huis of in die stoor, asook die pastoraat in krisistye, nie baie hoog is nie. Die besoeke van die leraar help ook nie veel met die geestelike groei van lidmate nie. Bring 'n mens die resultate oor die kerkbegrip hierby, dan wil dit voorkom asof die behoeftes aan huisbesoek nie die grootste behoefte is nie. Dat daar wel nog 'n baie sterk behoefte daaraan is, is waar. Dit is egter strydig met die oorwegende kerkbegrip van die lidmate.

Die gesindheid en betrokkenheid by bedieninge na buite die gemeente, hetsy deur die bestaande bedieninge van die gemeente, of op 'n spontane wyse, bevestig ook dat die rol van die leraars moet verander. Die betrokkenheid van lidmate na buite dra by tot lidmate se geloofsgroei en help hulle om God as 'n realiteit in hulle lewens raak te sien. Dit help lidmate ook om geleenthede wat oor hulle pad kom, raak te sien en so spontaan 'n verskil in ander se lewens te maak. Indien die leraars die missionale momente verder wil neem, sal hulle moet fokus op die uitbou hiervan. In plaas van die instandhouding van die gemeente sal hulle moet fokus op die vestiging en ontwikkeling van geloofsonderskeiding en die maak van dissipels van die wat gereed en wagtend daarop is.

Eredienste speel 'n baie sentrale rol in die gemeente. Lidmate heg baie waarde daaraan. Sommige beleef dit as 'n ontmoeting met God. 'n Groot groep beleef geestelike groei as gevolg van die bywoning daarvan en is meer betrokke, sowel binne as buite die gemeente. Ds. Mouton se kommentaar in die verband is dat dit gesien kan word as 'n missionale moment. Die leraars moet hierdie missionale moment verder uitbou.

Dit lyk dus asof die navorsing die rol van die leraar soos beskryf in hoofstuk vier bevestig. Die gemeente se verstaan van kerkwees bevestig dit. Die feit dat die sisteem vyf en hoër stelselmatig groter gaan word, bevestig dit. Die feit dat die jonger mense 'n groter behoefte aan toerusting het, bevestig dit. Die feit dat die resondente (93%) weet dat daar by die Here gehoor moet word wat sy wil vir die toekoms van die gemeente is, bevestig dit.

God is aan die werk in die gemeente. Daar het 'n stuk energie losgekom in die gemeente wat verder uitgebou behoort te word. Die gemeente moet gehelp word om die diversiteit in die gemeente te vier as 'n gegewe van God af, eerder as om dit as 'n hindernis te beskou. Die vertel van die Godstories, van God se werking in mense, die gemeente en in die gemeenskap, sal 'n sentrale plek in die gemeente moet kry. Dit gaan help dat die verskillende "groepe" in die gemeente se agterdog teenoor mekaar minder word, aangesien hulle bewus gaan word van God se hand in die "ander" se lewens.

Vraag 2: Wat beteken dit prakties vir jou en ander lidmate om 'n volgeling (dissipel) van Jesus Christus te wees en hoe word julle in die gemeente daarmee gehelp?

Opsomming

Dit is duidelik dat daar 'n baie goeie verstaan van dissipelskap onder die mense is. Die belangrikheid van 'n persoonlike verhouding met God wat deur gebed en die lees van die Woord gevoed word, kom sterk deur. Lidmate verstaan dat daar by God gehoor en dan in gehoorsaamheid gedoen moet word. Hulle verstaan ook dat dit belangrik is dat jy jou geloof in die alledaagse moet uitelef, onder andere deur uit te reik na ander en die gemeenskap. Hulle sien dissipelskap as deel van 'n gelowige se roeping. Gelowiges moet die koninkryk van God uitelef na ander deur Jesus vir ander uit te leef.

Daar is volgens die meerderheid genoeg geleenthede in die gemeente in die vorm van eredienste, Bybelstudiegroepe, kleingroepe, kategetiese en uitreike wat help met die vorming van dissipels. Daar is egter sommige lidmate wat voel die gemeente bied nie genoeg geleenthede nie.

Die leesspan se kommentaar op vraag 2

Die eredienste, Bybelstudiegeleenthede, omgegroepe en kursusse speel in Murray-gemeente 'n sentrale rol om die gemeentelide te help om as dissipels van Jesus te lewe. Dit geskied deur betrokke te wees by aktiwiteite soos die uitreike in die gemeente en Amos, asook "om na ander lande te gaan en sodoende Jesus se koninkryk te gaan uitelef, bv. Malawi en Oekraïne".

Hulle beskryf dit so mooi as hulle sê: "(dat ons) ons Christenskap kan uitelef met woord en daad"; "Met meer persoonlike kontak kan ons uitreik na mekaar en Christus uitelef." Ons hoor ook duidelike Godstaal in julle terugvoer. Julle begin al meer sensitief raak vir waar God alreeds aan die werk is en waarmee Hy besig is. Een persoon stel dit so treffend as hy sê: "God se wil in alles te soek. Ervaar iets nuuts by die predikant, dat dinge aangespreek word, dat Woord mense konfronteer. Predikant verkondig die Woord op so 'n manier dat God se wil duidelik is."

Ons as leesspan raak saam met julle opgewonde oor die getuigenisse van gemeentelide oor die praktiese uitelef van hulle dissipelskap in die daaglikse lewe. Dit is 'n bepaalde leefwyse binne die Koninkryk van God. Lidmate is voorbeelde hiervan vir mekaar.

- As leesspan bespeur ons tog 'n ietsie van 'n na “binne”- gerigtheid. Slegs 'n paar lidmate verwys na die moontlike betrokkenheid by die uitreikaksies in die gemeenskap. Ons wonder hoe dit julle gestuurdheid na “buite” raak in julle toerusting as dissipels en in julle alledaagse handel en wandel daarbuite?
- Hoe sou julle as gestuurd, buite die gemeente, in julle konteks en omgewing 'n verskil kon maak ten opsigte van die klasseverskille asook die diversiteit in en buite die gemeente?
- Wat is die moontlikheid dat die gemeente al meer sal besef dat die Drie-enige God alreeds aan die werk is in die Vallei en sy omgewing en dat julle maar net by Sy werk daarbuite kan aansluit? Ons wonder of daar nie meer van dié Godstaal in die eredienste, Bybelstudie-geleenthede, wyksbyeenkomste en die omgeegroepe oorgedra kan word nie!

Persoonlike kommentaar

Eredienste speel 'n baie sentrale rol in die gemeente om lidmate te leer wat dit beteken om 'n volgeling van Jesus te wees. Dit kan positief gesien word, maar kan ook daarop dui dat dissipelskap nie hoog op die agenda in die gemeente is nie. Dit is die navorser se ervaring die afgelope 17 jaar dat daar 'n traagheid onder lidmate is om verder toegerus of opgelei te word. Dit word bevestig deur die navorsing van die vraelyste. Lidmate het nie 'n groot behoefte daaraan om opgelei en toegerus te word nie. Hulle neem ook nie graag eienaarskap van bedieninge nie. Tog wys die leesverslag dat eredienste, Bybelstudie-geleenthede, omgeegroepe en kursusse vir lidmate help om soos dissipels van Jesus te lewe. Alhoewel dit nog maar 'n klein groep mense is wat op een of ander manier betrokke is by kleingroepe, help kleingroepe die wat daarby betrokke is om beter dissipels te word. Die vraelyste se navorsing bevestig dit.

Daar is 'n al groterwordende sensitiwiteit vir dit wat God reeds aan die doen is in die gemeente en in die gemeenskap. Meer lidmate begin verstaan dat Christenskap beteken dat jy jou geloof moet uitleef deur woord en daad. Daar is ook 'n groterwordende sensitiwiteit vir dit waarmee God reeds in die gemeente aan die werk is. Uit die vraelyste is dit duidelik dat die meerderheid lidmate weet dat die pad vorentoe een is wat van die Here afgevra moet word. Daar is by die gemeente 'n openheid om as gemeente na buite betrokke te wees. Dit ten spyte daarvan dat die etnografiese navorsing wys dat 'n groot deel van die gemeente nog sterk na binne gerig is. Min melding word gemaak van die

gemeente se gestuurdheid na buite die gemeente. Tog wys die vraelyste dat 'n groot deel van die gemeente reeds missionale momente toon. 83% van die respondente is reeds op 'n spontane manier betrokke by hulp aan ander losstaande van gemeenteprojekte. Dis voorwaar 'n missionale moment wat gevier moet word.

Die navorsing bevestig dus dat die gemeente dit reeds deels regkry om elemente van dissipelskap te vestig in die gemeente. Indien die gemeente ernstig is met sy missionale gerigtheid, sal die leraars meer aandag aan hierdie faset van die gemeente moet gee. Die rol van die leraars sal moet aanpas by die Liggaams-en transformasiemodelle.

Vraag 3: Vertel iets wat illustreer hoe jy bewus is van God en ervaar dat Hy teenwoordig is in hierdie gemeente en hoe Hy hier werk.

Opsomming

God se teenwoordigheid word veral beleef deur gebede wat verhoor word en deur die omgee en hulp van ander gelowiges. In die aksies en uitreike van die gemeente, ook die manier waarop Hy ten opsigte daarvan voorsien, word God beleef. Ander beleef God in die entoesiasme waarmee sommige lidmate by gemeente-aksies en uitreike betrokke is. In selgroepe, eredienste, wyksbyeenkomste en selfs van die vergaderinge word God se teenwoordigheid beleef. Vir twee mense was die besoek en belangstelling van die dominee 'n belewenis van God se teenwoordigheid. Vir ander was God teenwoordig in die ondersteuning van hulle vriende. Heelwat beleef God in gewone dinge soos hulle kinders, die natuur en in die oorfloed van seëninge in die Vallei.

Die leesspan se kommentaar op vraag 3

Dit staan vir ons as leesspan uit dat die gemeente en individue baie bewus is van God se teenwoordigheid en Hom gelooflik intiem ervaar. Dit maak ons vreeslik opgewonde! 'n Persoon sê onder andere: "Ek het ook kontak gemaak met mense in die gemeente wat 'n hart het vir God se werk en Sy koninkryk. As ek sien watse harde werk van die gemeentelede insit vir eenheid in die Vallei, kan mens nie anders as om te sê God is aan die werk in die Vallei nie." Dit is so eerlik en opreg uit die hart van 'n persoon wat iets begin verstaan van God se skep en herskep in ons stukkende wêreld.

Die leraar kyk verder as die gemeente en help julle om te onderskei waar die Drie-enige God alreeds aan die werk is. Voorbeelde soos: "Daar word dankie gesê vir die oes. God werk deur die natuur, want ons het 'n pragtige vallei waar die oes groot is." "Ons twee

kinders is so perfek en volmaak – dus ervaar ek Jesus se goedheid,” en iemand anders sê: “As mens kyk na die skoonheid van die Vallei, die druiwe-oes, mense se finansiële toestand, huise, karre, ens. kan mens sien dat die Here hier teenwoordig is. Ongeag hoe ons optree, Hy bly getrou.”

Dit is sulke opregte getuienisse, uit die hart van gewone mense wat in en met ’n verwagting leef. God is daadwerklik betrokke en “beleefbaar” in hulle lewe.

- Ons kan ook vra: “Waar sien julle God aan die werk in die gemeenskap?” In die alledaagse dinge wat gemeentede doen (soos bemoedig, help, gee, gebed, iets doen) sien jy God werk. Verhoorde gebede maak jou bewus van God en die ondersteuning deur gemeenskap tydens teëspoed.
- Ons wonder hoe julle die gelooflike belewings en getuienisse nog verder kan laat “praat” oor God se hart vir die gemeente en julle gemeenskap. Die stories van hoop en hoe God alreeds aan die werk is, maak soveel positiewe energie los wat die Heilige Gees kan gebruik in die koms van die Koninkryk in die hele gemeenskap: rykes, werkers en die duisende plakkers en vreemdelinge.

Persoonlike kommentaar

Dit is duidelik dat daar lidmate is wat beleef dat God baie betrokke is by hulle lewens en in die werksaamhede van die gemeente. Dit word op verskillende maniere bevestig, onder andere in God se sorg en seënninge, in die natuur en in die belewenis van eie kinders. Dit word ook beleef in die verskil wat sekere lidmate reeds maak. Dit kan verder uitgebou word deur stories te deel oor die hand van God in mense se lewens. Die opgewonde en positiewe oorvertel van die stories en getuienisse dat God ’n werklikheid vir mense is, kan ander en die gemeente as geheel help om God se hand ook in die breë gemeenskap raak te sien, sodat daar by Sy werk in die gemeenskap aangesluit kan word. Die leraars kan die gemeente help om met groter geloofsonderskeiding te leef. Dit sal lidmate help om God in die gewone van die lewe raak te sien. So sal God ’n nog groter werklikheid vir almal word.

Vraag 4: Op watter manier(e) word julle gemeentede gelei en gehelp om God die Vader, Seun en Heilige Gees te aanbid?

Opsomming

Eredienste is die primêre plek waar die gemeente gelei en gehelp word om God te aanbid. Dit vind ook plaas by selgroepe, Bybelstudiegroepe, wyksbyeenkomste, kursusse, mannegebedsgroepe en kinderkrans. Gebed en gebedsbyeenkomste help ook. Enkeles doen moeite om dit ook in hulle stiltetyd in te oefen. Veral die aanddienste waar daar meer gesing word, word beleef as 'n wonderlike aanbiddings-geleentheid. Een het opgemerk dat daar 'n behoefte aan meer aanbiddings-geleenthede is.

Die leesspan se kommentaar op vraag 4

Die eredienste, Bybelstudie-geleenthede, Sondagskool, wyksbyeenkomste, kursusse en die omgegroepe is baie sentraal in die meeste van julle beskrywings. Ons as leesspan is ook diep getref deur julle spontane antwoorde. Daar is dus meer as genoeg geleentheid om julle gebedslewe en geestelike lewe te verdiep. Uit julle eie geledere is daar oorgenoeg getuigenis dat julle Hom beleef.

- Ons as span wonder egter of julle genoeg geleenthede skep by al die geleenthede/byeenkomste om julle behoefte aan betekenisvolle aanbidding nog verder te verryk en toe te pas. Dit blyk uit 'n paar lidmate se reaksie dat daar tog moontlike leemtes bestaan. Party sê ook dat hulle nog nooit so 'n ervaring gehad het nie. Een persoon sê: “Ons kry leiding uit die prediking en kerklike byeenkomste”, en ook “oor die prediking oor die Drie-eenheid” asook “tydens my stiltetyd ervaar ek daagliks dat God groot is.”
- As span wil ons suggereer dat julle miskien 'n erediens-werkgroep aanstel om na die sake te kyk en meer direkte leiding te verskaf om die behoefte aan te spreek. Om die lidmate te begelei in geloofsonderskeiding en met Wandel in die Woord, sou ook kon help. Die beleving van die Drie-enige God sal moontlik so onderstreep en versterk word. Die gemeente en julle gemeenskap sal ook direk daardeur geraak word want 'n gestuurde passie sal deur die Gees bekragtig word om sodoende 'n verskil te maak. Die proses van geestelike onderskeiding sal kan meewerk om meer duidelik te onderskei en te verstaan na wie Hy julle wil stuur binne julle onmiddellike omgewings-konteks.

Persoonlike kommentaar

Oor die algemeen blyk dit dat daar heelwat geleenthede is om lidmate te help om God te aanbid. Daar is 'n wye verskeidenheid geleenthede, wat wissel van eredienste, kursusse en kleingroepbyeenkomste. Dis duidelik dat daar oorgenoeg getuigenisse is dat God deur lidmate beleef word as 'n realiteit en 'n lewende teenwoordigheid. Veral die eredienste speel 'n belangrike rol en daar kan gekyk word hoe daar aan die hand van 'n eredienskommissie meer mense betrokke gekry kan word, sodat lidmate se belewenis van aanbidding verder verdiep en uitgebrei word. Die vestiging van geloofsvormende gewoontes soos wandel in die Woord en wandel in die wêreld kan hiermee help. Dit sal moontlik kan meehelp dat dié wat aangedui het dat hulle nog nie 'n belewenis van God gehad het nie, gehelp kan word om God se teenwoordige hand in hulle lewe raak te sien.

Vraag 5: Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik in die gemeente betrokke was, en van die manier waarop dit hanteer is.

Opsomming

Nege van die respondente het nog geen belewenis van konflik gehad nie. In die meeste gevalle waar daar bewus was van konflik is die konflik op 'n positiewe manier hanteer. Konflik word dus nie gelos nie, maar waar moontlik is dit opgelos. Sommige beleef konflik omdat die dominee of ouderlinge nog nie by hulle besoek afgelê het nie. Konflik is by tye op 'n positiewe manier vanaf die kansel aangespreek. Die privaatskool het tot groot konflik gelei. Daar is 'n wyd-uiteenlopende ervaring of gebrek aan ervaring van konflik binne die gemeente.

Die leesspan se kommentaar op vraag 5

Dit is vir ons as leesspan insiggewend dat nege van die vier-en-twintig respondente nie weet van konfliksituasies nie of nog nooit konflik in die gemeente ervaar het of daardeur geraak is nie. Dit kan aan die een kant as baie positief beleef word en moontlik dui op goeie en stewige verhoudinge en verbintenisse binne die gemeente. Of, dit kan wel 'n duidelike aanduiding wees dat daar nie ruimte daarvoor geskep word nie. Konflik en probleme word dus ontken en/of mense is bang daarvoor. Ons as span wonder of daar nie moontlik onder die oppervlak tog probleme en konflik teenwoordig is nie! Ons wonder ook hoe julle sulke konflik en probleme sal hanteer as dit wel voorkom of opduik?

Aan die positiewe kant is daar wel vyf lidmate wat getuig dat daar tog situasies was waar alles sinvol uitgesorteer was. Probleme en konflik word meesal op 'n Christelike manier in goeie gesindheid benader en opgelos.

Een persoon sê egter: “Kritiek op die predikante is nie reg gefasiliteer nie, leiers en predikante is nie beskerm teen seerkry nie.” Iemand anders sê ook: “Daar is 'n ongelooflike negatiewe gesindheid onder die mense in die gemeenskap.” Huisbesoek is ook 'n saak wat deur twee persone geopper is. Iets wat taamlik negatief oorkom is die opmerking van een van die respondente wat sê: “'n Jongman wou in 'n kerkraadsvergadering sy opinie en idees gegee het, toe word hy stilgemaak en afgekraak. Met ander woorde ons jongmense voel ons het nie 'n sê nie en bly nou maar eerder onbetrokke.” Ons hoop dat die leiers kennis dra van die spesifieke saak en dat dit sinvol hanteer gaan word. Die predikant “wat uit sy pad gegaan het om 'n situasie te ontloot” en die feit dat 'n ander situasie “taktvol vanaf die kansel, maar tog ernstig aangespreek” is, is waardevol.

- Dit is miskien nodig om net weer te onderstreep dat 'n gestuurde gemeente wat gedurig gesamentlik gaan onderskei waar die Here ons wil gebruik en waarheen Hy ons stuur, noodwendig konflikterende menings gaan teëkom. Julle sal dus met verskillende en kreatiewe oplossings vir die nuwe uitdagings na vore moet kom om voortdurend 'n verskil in julle konteks en in die Koninkryk te maak.

Persoonlike kommentaar

Die ontstaan van die navorsing was juis as gevolg van die spanning en konflik binne die gemeente oor die rol van die leraar tydens die beroepingsproses. Dis interessant dat die belewenis van konflik skynbaar nie so wyd beleef is as wat gedink is nie. Dit bevestig die vermoede dat die “hulle sê”, waarmee verskillende opinies gegrond word, nie so omvangryk is as wat beweer word nie.

Die leesspan wonder of dit dalk is omdat konflik in die gemeente nie hanteer word nie. Tog is daar 'n aanduiding dat konflik in die gemeente wel hanteer word en sinvol uitgesorteer word. Konflik word meestal op 'n Christelike manier en in goeie gesindheid uitgesorteer. Dis duidelik dat die leraars en ander leiers nie genoegsaam beskerm word teen kritiek wat seermaak nie.

Dit wil voorkom asof die konflik wat daar wel was deur 'n klein groepie aangeblaas is met die gevolg dat daar 'n negatiewe gesindheid onder die gemeente posgevat het. Twee respondente, het huisbesoek wat nie gedoen word nie, uitgesonder as die oorsaak van die konflik in die gemeenskap. Twee uit 24 onderhoude kan waarskynlik nie die ware storie vertel nie. Die navorser is bewus van die opmerking oor die voorval tydens 'n kerkraadsvergadering en kan alleen verwys na die moeite wat tydens die leesverslag se navorsing en die vraelyste gedoen is om die stem van die jongmense te hoor. Die gesonde bestuur van konflik tydens die reis as gestuurde gemeente sal hoë prioriteit in die gemeente moet geniet.

Vraag 6: Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente, en wat gee jou hoop?

Opsomming

Wat duidelik uitkom uit die antwoorde is dat daar groot kommer is oor die toekoms van die gemeente aangesien die bywoning van eredienste al hoe minder word. Veral die gebrek aan jongmense en kinders in die eredienste maak mense bekommerd. Mense is bang dat van die ander gemeentes in die Vallei wat meer warmte en hartlikheid het, lidmate na hulle toe gaan trek. Daar is kommer oor 'n klein groepie wat baie invloed het, maar nie noodwendig die wil van God soek nie. Sommige beleef die eredienste as te lank en altyd dieselfde. Vir een voel die kerk dood. Die manier waarop die finansies bestuur word en veral die feit dat daar so baie na buite die gemeente gedoen word, maak mense bekommerd. Hulle voel daar moet meer op die gemeente self gefokus word. Die gebrek aan huisbesoek is 'n bron van kommer. Die feit dat die leraar so gekritiseer word, is vir ander 'n bron van kommer. Die feit dat werkgewers nie met werknemers meng nie is vir een kommerwekkend. Vir een persoon is dit kommerwekkend dat die gemeente hoor wat die Here sê, maar nie luister nie.

Wat mense opgewonde maak, is 'n groep mense in die gemeente wat ernstig is om die Here se leiding te soek. Daar is by 'n groot groep 'n honger na meer van God. Daar is 'n paar lidmate wat hande vat met die leraar en 'n verhouding met Jesus het. Die uitreike van die gemeente is vir ander 'n bron van hoop. Die jongmense wat Bybelstudiegroepe begin het en die jongmense op die kerkraad gee hoop. Hier is duidelik 'n groep lidmate wat aan die brand is vir die Here. Dit gee hoop. Die wete dat dit God se gemeente is wat deur Christus in stand gehou word, gee vir heelwat hoop.

Die leesspan se kommentaar op vraag 6

Dit is opvallend dat heelwat mense bevestig dat 'n paar sake hulle oor die algemeen angstig of negatief maak. Die eerste is die “vernuwing in die gemeente,” “huisbesoek wat nie meer gedoen word nie,” sê twee persone, asook die hoeveelheid lidmate wat onbetrokke is. Daar is ook 'n groot bekommernis oor die min jongmense en die feit dat die jongmense wat die toekoms van die kerk is, so onbetrokke is.

Dit is vir ons as leesspan egter merkwaardig dat die meeste lidmate God steeds beleef as “betrokke”, “God is lief vir die Vallei en is nog steeds hier betrokke.” Ander stel hulle hoop net op God: “Maar dit bly God se kerk en God bly in beheer en dit gee my hoop” asook “Christus sal Sy kerk bou. Ons gemeente is deel van God se plan.” Die feit dat hulle hoopvol is omdat hulle weet Jesus is getrou, wys ook dat hulle God beleef. Dit wys dat die Here besig is om in die gemeente te werk. Dit maak ons as leesspan ook baie opgewonde om te hoor dat daar mense in die gemeente is wat regtig positief werk en glo om sodoende 'n verskil te maak. Dit is mense wat al meer begin onderskei waar die Here alreeds in die gemeente en in julle gemeenskap aan die werk is. Dit word ook beklemtoon deur die “goeie, positiewe vernuwing”.

- Die leesspan wonder hoe julle al meer as God se medewerkers 'n verskil binne julle eie konteks en gemeenskap kan maak. Hoe kan julle saam met die mense buite die kerk en selfs randfigure soos die talle werkers, plakkers en vreemdelinge, nuwe bakens van hoop begin oprig?
- Hier kom 'n hele klomp energie los. Wat sou moontlik die beste manier wees om die energie in belang van die Koninkryk te ontgin en aan te wend? Hoe sou julle as gemeente die randfigure as 'n gestuurde gemeente hanteer?

Persoonlike kommentaar

Dit is duidelik dat die dinge wat lidmate angstig maak oor die toekoms van die gemeente bestaan as gevolg van die geweldige diversiteit binne die gemeente. Redes vir die angstigheid is die “vernuwing in die gemeente”, huisbesoek wat nie gedoen word nie” (weer soos by vorige vraag net 2 respondente), onbetrokkenheid van lidmate en dan veral die bekommernis oor die groot klomp jongmense wat die gemeente tans nie sinvol bereik nie. Laasgenoemde is 'n bron van kommer aangesien die Kerkraad tydens die

beroepingsproses nie gedink het dat die bediening aan die jongmense belangrik genoeg is om dit in die profiel van die nuwe leraar in te reken nie. Dit terwyl 46% van die lidmate onder die ouderdom van 40 is. Die kerkraad sal regtig vernuwend en buite die boks moet besin na hoe die probleem aangespreek kan word.

Die positiewe is dat die meerderheid lidmate 'n belewenis het dat God betrokke is en dat Hy vir hulle 'n werklikheid in die gemeenskap is. Daar is 'n verstaan dat dit God se kerk is en dat Hy in beheer is. Daar is 'n groep betrokke mense wat al meer begin onderskei dat God werkzaam is in die gemeente en gemeenskap. Die positiewe energie behoort uitgebou te word om nog meer energie en opgewondenheid in die gemeente te skep.

Die navorsing van die vraelyste wys dat 68% van die respondente opgewonde is oor die toekoms van die gemeente. Die vraelyste is 'n paar maande na die etnografiese onderhoude uitgestuur. Intussen is 'n nuwe leraar beroep. Miskien is dit dan ook die rede hoekom daar meer hoop is vir die toekoms van die gemeente. In die vraelyste se terugvoer was slegs 10% van die respondente negatief oor die toekoms van die gemeente.

Vraag 7: Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat die afgelope 3 – 5 jaar in die gemeente plaasgevind het.

Opsomming

11 van die respondente voel positief oor die verandering die afgelope tyd. Van die dinge waaroor hulle positief is, is die veranderinge binne die eredienste en die gemeentesang. Die minder formele eredienste word positief beleef. Lidmate word meer aangemoedig om deel te neem aan gemeente-aktiwiteite. So ook die betrokkenheid buite die gemeente. Drie van die respondente voel dat daar nie werklike veranderinge die afgelope paar jaar was nie. 'n Hele paar is nog nie lank genoeg in gemeente om op die vraag kommentaar te lewer nie. Die vorige leraar word deur sommige gemis en vir een is dit tyd dat die huidige leraar die gemeente verlaat.

Die leesspan se kommentaar op vraag 7

Dit is wonderlik om te hoor dat die meeste lidmate die verandering en vernuwing redelik positief beleef. Die gevoel word bevestig deur mense wat sê: “Tegnologie help om die diens meer aanskoulik te maak,” en “inter-aktiewe preek” bring ook veranderinge mee. 'n

Persoon sê ook “verandering is goed...jy raak uit jou ‘comfort zone’ maar agterna en as jy aangepas het, in die nuwe situasie, ervaar ’n mens dit as groei.”

- As leesspan wonder ons of julle leiers in die gemeente nie meer tyd en aandag kan skenk aan die klomp positiewe energie wat alreeds in die gemeente losgekomp het nie. Dit kan onder andere gebeur deur meer kapasiteit in die leiers in te bou. Die “laatkommers” en moeilikheidmakers kan soveel tyd en energie begin steel dat die gemeente en leiers spoed en koers begin verloor. Julle kan moontlik weer gaan vra en onderskei wat julle gestuurde roeping is en wat julle as gemeente van God ontvang het. As dit in die onderskeidingsproses weer bevestig word, kan julle meer doelgerig voortbeweeg as ’n gestuurde gemeente op reis saam met God. Dit is ons opregte gebed dat julle op julle reis iets meer van die groter prentjie van God Drie-enig se plan vir die gemeente, julle gemeenskap en die Vallei sal verstaan.

Persoonlike kommentaar

Die meeste lidmate beleef die veranderinge in die gemeente redelik positief. Daar is selfs ’n getuigenis dat lidmate, wat buite hulle gemaklike geneem word, groei beleef het en aangepas het. Daarom beveel die leesspan aan dat die gemeente daarop moet fokus om hierdie positiewe energie uit te bou, eerder as om tyd en energie te spandeer aan die laatkommers en die moeilikheidmakers. Te veel tyd en energie aan hulle kan die fokus van die gemeente steel. Hierdie opmerking van die leesspan dui daarop dat daar tans te veel aandag spandeer word aan die laatkommers en moeilikheidmakers. Die vraelyste bevestig dat daar in die afgelope paar jaar ’n definitiewe verandering van kerkbegrip plaasgevind het. Dit blyk egter dat die nuwe kerkbegrip nog nie gelei het tot ’n nuwe verstaan van die rol van die leraar nie. Die huidige verwagtinge aangaande die rol van die leraar inhibeer tans die verdere ontwikkeling van die missionale karakter van die gemeente. Die kerkraad behoort die rol van die leraar soos beskryf in hoofstuk 4 ernstig op te neem indien hulle in gehoorsaamheid aan God wil aansluit by die *missio Dei*.

Vraag 8: Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

Opsomming

Die privaatskool wat oopgemaak het veroorsaak groot spanning in die gemeenskap en gemeente. Daar is 'n toevloei van werkers, ook vanuit die buiteland en dit veroorsaak xenofobie en wakker rass spanning aan. Ekonomies en finansieel gaan dinge al hoe moeiliker. Daar is 'n toename in misdaad en geweld wat veroorsaak dat mense bang en onseker voel. Die toekoms lyk ook nie vir hulle positief nie. Daar is 'n groterwordende gaping tussen die werknemer en die werkgewer. Een van die jonger mense voel dat die kerk die tegnologiese veranderinge beter moet benut.

Daar is 'n opgewondenheid by sommige oor die geestelike groei en tot inkeer kom van mense. Dit is veral onder die bruin gemeenskap sigbaar. Daar is 'n smagting onder die jonger mense en kinders na 'n lewende verhouding met God. Enkeles voel positief oor die geleenthede wat daar nou is en oor die betrokkenheid by die gemeenskap.

Die leesspan se kommentaar by vraag 8

Die meeste mense is aan die een kant ongelooflik negatief en pessimisties. Hulle kla oor “die privaatskool”, “die misbruik van die staatstoelae” en Zimbabwiërs, asook die vloed van 2008. Die misdaad, werkloosheid, geweld asook die swak ekonomiese en finansiële situasie maak die mense bekommerd. Die swakker dienste aan die gemeenskap is ook 'n groot probleem. Dit is nie 'n lekker, gebalanseerde gemeenskap nie.

Wat 'n uitdaging!

Talle sê aan die ander kant dat die groei in die area voordele inhou, want dit bring lewe en verskeidenheid en skep nuwe geleenthede.

Ons as leesspan neem aan dat daar ook in die afgelope 3-5 jaar heelwat demografiese veranderinge in die gemeenskap plaasgevind het. Die Zimbabwiërs en trekwerkers asook ander randfigure speel 'n groot rol in die kultuur van die gemeente en gemeenskap. Daar word ook amper niks of slegs sydelings verwys na die “ander inwoners” en “die geweldige uitbreiding van die swart bevolking” in die omgewing.

- Daar is tog talle ander mense, kleure, kulture, tale en gelowe wat ook as medewerkers kan funksioneer in die samelewing. Dit kan as 'n bedreiging of as 'n massiewe uitdaging gesien word. As 'n gestuurde gemeente behoort die gemeente en die gemeenskap mos aan God-drie enig. Ons glo ook met ons hele hart dat Hy alreeds aan die werk is in die gemeente en julle omgewing. Almal het heling en

genade nodig. God, as die Sturende God, wil julle miskien juis in tye soos dié bemagtig en die nodige kapasiteit laat bou, om hier en nou 'n verskil in julle mooi Vallei te maak vir sy Koninkryk.

Persoonlike kommentaar

Die meeste mense (17 respondente) is ongelooflik negatief en pessimisties. Hulle kla oor “die privaatskool”, “die misbruik van die staatstoelae” en Zimbabwiërs, asook die vloed van 2008. Die misdaad, werkloosheid, geweld asook die swak ekonomiese en finansiële situasie maak die mense bekommerd. Die swakker dienste aan die gemeenskap is ook 'n groot probleem. Dit is nie 'n lekker, gebalanseerde gemeenskap nie.

Aan die ander kant is 5 respondente positief dat die groei in die area voordele inhou, want dit bring lewe en verskeidenheid en skep nuwe geleenthede.

Dit wil voorkom asof die gemeente gehelp moet word om dit wat spanning skep eerder te sien as geleenthede wat God oor hulle pad bring om iets van sy liefde en Koninkryk sigbaar te maak.

Profiel van respondente

Die leesspan se kommentaar oor die profiel van die respondente word bygevoeg vir kennisname.

Ons het opgemerk dat julle besondere moeite gedoen het om julle lidmate te raadpleeg. Die geestelike groei en omgeekultuur van die gemeente het 'n missionale effek wat al meer in die lidmate se lewens sigbaar word. Selfs van die “outsiders” beleef dit positief. Die jeug/jonger geslag se stemme word ook goed verreken. Dit is baie verblydend dat daar ook na die jonger garde geluister word. Dit is ook insiggewend dat die meeste respondente vir langer as 10 jaar in die gemeente is. Dit skep 'n stuk stabiliteit en opregte eerlikheid in die gemeente. Die balans tussen die geslagte, veertien vroue en tien mans, is ook goed. Die ouderdomsverspreiding is baie eweredig, naamlik 50% is tussen 10-30 jaar, en die ander 50% tussen 40-60 jaar. Dankie dat julle moeite gedoen het en vier-en-twintig onderhoude se antwoorde so netjies en goed weergegee het vir ons. Die inligting is volledig en akkuraat genoeg om ons te help om julle gemeente se kultuur te bepaal.

12. KOMMENTAAR VAN BUITE

Twee persone is genader om vanuit 'n objektiewe hoek na die navorsing te kyk. Aan beide is sowel die verwerking van die kwalitatiewe vraelys as die leesverslag wat terug ontvang is oor die Etnografiese navorsing gegee. Hulle kommentaar word volgende deurgegee.

12.1. Ds. Danie Mouton, Direkteur Gemeentebegeleiding van die Oos-Kaap Sinode

Sy kommentaar was as volg gewees:

“Ek sien hoë eienaarskap vir die gemeente raak by 'n beduidende groep. Dit kom uit verskeie plekke in die leesverslag na vore, asook uit die groot terugvoer wat jy op die vraelys gekry het. Lidmate neem verantwoordelikheid, finansieel, deur die bywoning van eredienste, en betrokkenheid by die program.

Dit is 'n sterk, stabiele groep, wat gekonfronteer word deur demografiese skuiwe wat hulle nog nie lekker kleinkry nie.

Daar is voorbeelde van ontluikende gestuurdheid – hulp na buite. Dit lyk of die gemeente nog nie verwelkomend is nie, en dat die kultuur nog nie wesenlik skuif om die buitelanders en nuwe inkomers te integreer nie. Tradisionele sienings van klas en stand speel 'n sterk rol.

In terme van Armour en Browning se sisteem teorie is hierdie 'n sisteem 4 gemeente. Daar is derhalwe 'n hoë premie op die Woordverkondiging (die waarheid). As boerderygemeenskap sal hulle ook sterk Sisteem 2 en 3 kante vertoon (2=om in harmonie met God, van wie se sorg hulle afhanklik is, te leef), en 3 (die oorlewing van die sterkste).

Die mense is besitters. Dit gaan oor klas en stand. Grondbesitters, die nasate van slawe-eienaars (?) en werkgewers vir semi-geskooldes. Die vlugteling is as gemarginaliseerdes ook van 'n ander stand. Die oorsteek van grense en die verwelkoming van die vreemdeling gaan nie natuurlik vir baie kom nie.

Voorts lyk dit ook moeilik om net 'n nuwe NG lidmaat regtig in te nooi.

Daar is hoë vlakke van sosiale stabiliteit in die gemeente. Die meeste mense is lank lidmate, hulle is getroud (baie eerste huwelike), en ekonomies aktief. Hier is min marginalisasie en ontwrigting, wat beteken hulle gaan moeilik verander. Daar is nie 'n sosiale katalisator aanwesig nie.

Dit lyk of God gesien word as die Een wat die bestaande orde in stand hou – Hy voorsien die oes en so meer. God bevestig dus die lidmate se bestaan en lewensmiddele. Dit is Sisteem 2/3.

Terug by die ontluikende gestuurdheid. Daar is 'n sterk passie om goed te doen en barmhartig te lewe in die gemeente aanwesig. My indruk is dat hierdie diens oor grense nog nie die kultuur van die gemeente skuif nie, iets waaraan leiers kan aandag gee. Die vraag is hoe... later meer hieroor. Ewenwel, die diens aan ander geskied waarskynlik uit oorfloed, en dus vanuit 'n posisie van mag. Die vraag is of dit nuwe gemeenskap oor grense skep.

Uit die empiriese vraelys blyk ook oor en oor dat toerusting laer op die prioriteitsleer is – familievriend, instandhouding van bestaande gemeenskap en so meer is hoog op die lys.

Daar is hoë eerbied vir die Woord en die verkondiging daarvan. Waarskynlik 'n missionale moment, en mooi dat jy volgens iemand 'n nuwe klank in jou prediking het.

My persepsie is dat God as aktief-wersaam afwesig is in die bewussyn van lidmate. Aanbidding word geskets as iets wat ons doen en in terme van 'n innerlike belewenis. Hier is 'n hoë selfbewussyn, en relatief lae Gods-bewussyn – dink ek.”

12.2. Ds. Piet Steyn van die Kingfisher Mobilisering Sentrum

Sy kommentaar was as volg gewees:

1. Dit lyk of die gereelde bywoon van ‘eredienste” en gemeentelike betrokkenheid hand aan hand gaan. lewers doen julle iets reg, want elders beleef mense nie noodwendig die erediens as iets wat hulle geestelike groei bevorder nie – intendeel.

2. 'n Alternatief moet gevind word vir mense wat naweke nie in die Vallei is nie. Indien “eredienste” die vernaamste faktor is in die bevordering van betrokkenheid is, wat van 'n alternatiewe geleentheid op 'n ander tyd wat die behoefte ondervang – of is dit eintlik maar net 'n verskoning.
3. Die groot persentasie mense wat nie betrokke is nie (die 80% wat jy noem) is 'n rooi lig. Óf hulle wil 'n pad met die Here stap, maar vind nie die bedienings meganismes van die gemeente help hulle nie, óf hulle ken nie regtig die Here nie en is deel van die gemeente as deel van hulle kulturele en Burgerlike verpligting wat dit van hulle deur die samelewing gevra word. Sou hulle op ander maniere as eredienste bereik kon word? Hieroor sou mens moes dink. Ek dink die gemeente is baie kleiner as wat die syfers sê, maar ek dink ook daar is mense wat dalk op ander maniere bereik kan word.
4. Die persentasie gemeentelike wat betrokke is by die gemeentelike bediening is heel goed – maar net as die res aangemoedig word om buite die gemeente organisasie self op hulle eie hulle roeping en bediening uit te leef. Inderwaarheid behoort dit al hoe meer te gebeur. Die Facebook generasie, waarvan self ouer mense deel is, wil self doen en nie noodwendig die gemeente se strukture gebruik nie. Gebruik die eredienste om dit te bevorder en ouens daarvoor uit te daag. Daar is dalk meer mense as wat jy dink wat eintlik klaar in hulle eie persoonlike bediening is. (Hierdie is die belangrikste paragraaf in die hele relaas)
5. Dit lyk my die gemeentelike leef óf 'n leuen op finansiële gebied óf hulle verstaan nie hoe mens moet gee nie. Dalk moet daar maar weer deeglike toerusting oor koninkryksfinansies gegee word.
6. Kleingroepe behoort doelbewus missionêr gerig te word. Dit gee energie as jy eers as groepie saam uitgereik het. Kan ek julle daarmee help? Of het julle iets wat julle missionêr rig?
7. Gelowiges behoort intensioneel ge-dissipel te word om uiteindelik ander te dissipel. Die keuse van die liggaamsmodel vra dit, terwyl die geestelike vormings meganismes in die gemeente nog nie daarby uitgekome het nie. Jy sê tereg “Die bemagtiging van lidmate of die maak van dissipels behoort 'n belangrike rol vir die

leraars te wees. Daarmee saam die vestiging van geloofsonderskeidende gewoontes soos wandel in die Woord en wandel in die wêreld.”

8. Ek sien daar is diverse verwagting wat die leraar betref. Dien bogenoemde en jy sal ten minste die Here tevrede stel.
9. Dit is duidelik dat daar eintlik twee groepe in die gemeente is: die wat versorg wil word en die wat aktief wil bedien, die wat 'n meer tradisionele kultuur-rol vir die kerk soek en die wat die kerk as aktivistiese katalisator vir die koninkryk sien. Ek dink nie jy gaan baie van A na B skuif nie. Kyk wat jy vir A kan bied al is dit tot die dag dat jy hulle begrawe, maar fokus persoonlik op B.
10. Wat 9.7. betref moet jy onthou dat mense maklik met die hart 'n gemeente verlaat maar baie moeilik dit formeel doen omdat dit brûe na die gemeenskap brand. Die NG kerk op die platteland is in 'n sterk mate die mees sigbare manier om deel te wees van die blanke Afrikaanse gemeenskap dat dit baie moeilik vir mense is om die NG kerk formeel te verlaat. Hulle word deur die res van die gemeenskap gesien asof hulle hulle rug op die gemeenskap en nie net die gemeente nie gedraai het.

13. SAMEVATTING

In hierdie Hoofstuk is die navorsingsmetodiek verduidelik. Daar is gebruik gemaak van 'n kwalitatiewe vraelys wat in die gemeente versprei is. Die manier waarop die vraelyste saamgestel is, is verduidelik. Omdat die vasstel van die kerkbegrip binne die gemeente so belangrik is, is Dulles se modelle van kerkwees verduidelik. Die vorm wat die vraelys aangeneem het, is verduidelik. Die toestemming van die kerkraad is verkry vir die kwalitatiewe vraelys se uitstuur na elke lidmaat in die gemeente. 'n Lootsstudie is gedoen en die vraelyste is verwerk deur die Departement van Statistiek aan die Universiteit van Stellenbosch. Die data van hierdie vraelyste is weergegee en die verbande tussen sekere van die vrae is getrek. Daarna is die terugvoer van die vraelyste bespreek.

Etnografiese navorsing wat in die gemeente gedoen is as deel van die gemeente se betrokkenheid by die Suid-Afrikaanse Vennootskap van Gestuurde Gemeente (SAVG) is ook gebruik. Die metodologie van die navorsing is verduidelik. Die terugvoer van die 24 vraelyste is opgesom. Daarna is die leesverslag wat ontvang is van 'n onafhanklike leesspan (deel van die SAVG) weergegee. My eie interpretasie van die 24 vrae, die

inligting van die kwalitatiewe vraelyste en insette van die twee onafhanklike persone is daarna deur middel van triangulasie weergegee.

Aangesien die probleemstelling van die navorsing handel oor die kerkbegrip van die lidmate en hoe dit die lidmate se rolverwagting van die leraar beïnvloed, gaan ek hier net op die twee aspekte konsentreer.

Wat kerkmodel betref, was ek aangenaam verras om te ontdek dat daar 'n groter skuif in kerkbegrip gekom het as wat ek verwag het. Die liggaamsmodel het die transformasie model net-net gewen as die model wat die lidmate weet die kerk moet volg. Daar het dus 'n definitiewe skuif in kerkbegrip onder die lidmate plaasgevind. Dit word bevestig deur die groot mate van spontane betrokkenheid by nood wat nie met die gemeente verband hou nie. Daar is ook 'n oorwegend positiewe houding onder lidmate oor die gemeente se betrokkenheid na buite.

Wanneer dit oor die kerkmodel gesê word, is daar een saak wat kommerwekkend is en dit is dat lidmate nog nie tot die besef gekom het dat hulle die bedieninge in die gemeente moet behartig nie. Die rol en verantwoordelikheid van die gewone lidmaat word nog nie so lekker verstaan nie. Dit word bevestig deur die lae behoefte aan opleiding en toerusting.

Maar ten spyte hiervan is ek oortuig uit die navorsing dat lidmate iets begin verstaan van die kerk se roeping om by die *missio Dei* aan te sluit. Daar is dus 'n duidelike missionale ontwaking in die kerkbegrip van lidmate. Die kerkraad moet hiervan kennis neem en dit in berekening bring wanneer daar oor bedieningsmodelle gedink word. Die groter bemagtiging van lidmate, die ontwikkeling van geloofsvormende gewoontes en die ontwikkeling van aktiewe dissipels sal aandag moet kry. Hierdie is veral belangrik omdat dit die behoefte van die jonger lidmate is en soos gesien, is 46% van die gemeente tussen 18-40 jaar. Vir die toekoms van die gemeente sal hierdie saak aangespreek moet word.

Wat die rol van die leraars betref het die skuif in kerkbegrip nog nie deurgevloei na die rolverwagting van die leraars nie. Alhoewel daar dus 'n skuif in kerkbegrip is, dink mense nog in terme van die kerk as instituut en as verkondigingsmodel oor die rol wat die leraars moet speel. Dit is problematies, aangesien dit gaan verhoed dat die gemeente verder geneem gaan word op sy missionale pad. Indien die gemeente verder wil ontwikkel as Liggaam van Christus en as transformasie-model, die modelle van voorkeur in die gemeente, sal daar nuut en vas gedink moet word oor die rol wat die leraars in die

gemeente moet speel. Dit wat in hoofstuk vier hieroor geskryf is, sal ernstig geneem moet word in die uitklaar van die rol van die leraars.

Die navorsing was dus na my mening suksesvol om die probleem in die probleemstelling suksesvol na te vors. In die volgende Hoofstuk word die navorsing soos bespreek in Hoofstuk 1 saamgevat en word 'n paar aanbevelings aan die kerkraad gemaak.

HOOFSTUK 6. SAMEVATTING EN AANBEVELINGS

In hoofstuk 1 is die navorsingsvraag gestel: Het daar 'n skuif in die kerkbegrip van lidmate in die NG gemeente Murray (De Doorns) gekom en hoe beïnvloed dit hulle rolverwagting van hulle leraars? Die vraag het ontstaan na aanleiding van die spanning in die gemeente tydens verskeie proses waardeur die gemeente die afgelope paar jaar gegaan het en dan veral die 2009 beroepingsproses.

Die doel van die studie was om die kerkbegrip en rolverwagting van die lidmate van die gemeente te beskryf. Dit sal die kerkraad in staat stel om te bepaal in watter mate die gemeente reeds sy missionale identiteit verstaan. Om hierdie doel te bereik is daar in die studie gebruik gemaak van praktiese teologie aan die hand van die kruismetodiek soos beskryf in hoofstuk een.

In Hoofstuk 2 is die voet van die kruis verduidelik deur die teologiese fondasie vir die missionale teologie te verduidelik. Daar is vanuit die Woord en die geloofstradisie gewys hoe God Homself aan ons openbaar as 'n drie-enige God en hoe dit ons denke oor die kerk beïnvloed. Die kerk (die plaaslike gemeente) se doel en wese word bepaal deur die *missio Dei*. God se missie is die missie van die plaaslike gemeente. Buite die *missio Dei* om het die plaaslike gemeente geen bestaansreg nie. Dit is vir enige gemeente belangrik om hulle te vergewis van die implikasies van die *missio Dei* op hulle roeping.

Die inkarnasie van Jesus wys dat Murraygemeente nie los van, of blind vir die omgewing, kerk kan wees nie. Die gemeente is hier geplaas om 'n permanente verskil in die Vallei (wêreld) te maak deur iets van God se Koninkryk sigbaar te maak. Die fokus van die gemeente behoort na buite, na die gemeenskap te wees, voortdurend op die uitkyk na waar daar 'n verskil gemaak kan word. Die konteks van die gemeente sal vir die gemeente van groot belang wees, want dit is waarheen God die gemeente stuur.

Daar is verduidelik hoe die Triniteit die manier van dink oor die ampte beïnvloed. Omdat daar in die Triniteit geen hiërargie is nie, het daar die afgelope tyd 'n herontdekking van die belangrikheid van die amp van die gelowiges plaasgevind. Elke gelowige se bydrae tot die gawes in die gemeente in onontbeerlik, veral soos beskryf is oor die APEPT. Omdat God 'n persoon is en alleen persoonlik geken kan word, is die belangrikste werk van die leraar om die lidmate te bemagtig om in 'n persoonlike verhouding met God te leef.

Kerk is immers daar waar gelowiges byeen is. Dit bestaan uit gelowiges en daarom is elkeen se bydrae onontbeerlik. In navolging van die voorbeeld van Jesus moet die fokus van die gemeente wees om van sy lidmate dissipels te maak wat in die geloof kan onderskei, sodat hulle by God se werksaamhede in die gemeenskap kan aansluit, sodat God se Koninkryk kan kom.

In Hoofstuk 3 is daar gekyk na die korrelasie tussen wat die Woord sê en hoe die wêreld waarbinne die gemeente homself bevind, lyk. In die hoofstuk is verduidelik hoe drie groot skuiwe in die wêreld, naamlik die Post Modernisme, die einde van die Christendom era en Globalisasie 'n effek het op die identiteit van die moderne mens. Dit het weer 'n invloed op die kultuur van die gemeenskap en dus die gemeente ook. Daar is verduidelik dat mense as gevolg van die groot skuiwe baie onseker voel en die manier waarop sommige dit hanteer, is om terug te gryp na die ou bekende.

Die drie skuiwe in die samelewing het tot gevolg dat identiteit op 'n ander manier as die gelegitimeerde identiteit van die verlede gevorm word. Die primêre vorm van identiteitsvorming vandag is weerstand-identiteit. Iets daarvan word in die gemeente beleef deur die ouer mense wat 'n amper fundamentalistiese houding inneem teen enige vorm van verandering. Die teenpool is die jongmense wat 'n amper natuurlike weerstand teen enige vorm van instituut het.

Murraygemeente kan hier 'n belangrike rol speel deur die vestiging van 'n alternatiewe kultuur. Die kerk sal moet leer om vinnig aan te pas en die leierskap sal 'n openheid vir verandering in die gemeente moet kweek, want een ding is verseker en dit is, dinge gaan verander en niemand kan voorspel hoe môre gaan lyk nie. Die kerk moet 'n ruimte word waar mense hulle identiteit, as volgelingen van Jesus Christus, rondom die *missio Dei* bou.

Wat die plaaslike gemeenskap betref, is gewys dat daar 'n groot invloei van anderskleuriges in die Vallei is. Selfs mense van die buurlande. Die gemeente sal erns moet maak om God se roeping in dié verband te ontdek.

In die konteks van die gemeente sal die invloei van jonger mense in die gemeente groter aandag moet kry. Hierdie is 'n generasie wat nie hulle stem hard en duidelik sal laat hoor wanneer hulle nie tuis voel nie. As dinge nie vir hulle aanstaan nie, sal hulle stil-stil wegraak en as ons ons oë uitvee is hulle vir altyd verlore vir die gemeente.

Die volgende stap in die beoefening van teologie was om te onderskei wat God se wil is vir die kerk binne sy huidige konteks. Daar is in Hoofstuk 4 verduidelik dat die kerk die vermoë sal moet aanleer om in die Gees te kan onderskei waarmee God besig is, of dan wat God se wil binne 'n gegewe tyd en omstandighede mag wees. Wanneer Sy wil onderskei is, moet die gemeente dit in gehoorsaamheid doen. Ons noem dit geloofsonderskeiding. In Hoofstuk 4 is daar uiteengesit wat geloofsonderskeiding behels en verduidelik watter rol die leraar ten opsigte daarvan speel. Die nuwe verstaan van die rol van die leraar het 'n bepaalde invloed op die werk van die leraar asook op die manier waarop besluite geneem word en hoe die gemeente gestruktureer word. Die leraar moet persoonlik groot erns maak met die ontwikkeling van sy eie geloofslewe. Die vestiging van geestelike dissiplines soos gebed, die formatiewe lees van die Bybel, geestelike begeleiding en die onderhouding van die Sabbat kan die leer hiermee help. Die leraar moet vanuit ondervinding kan praat, sodat hy of sy die lidmate op 'n pad van dissipelskap kan lei. Die maak van dissipels en die ontwikkeling en vestiging van geloofsonderskeidende gewoontes behoort die hooftaak van die leraars te wees. Wanneer 'n gemeente erns maak om geloofsonderskeidend te leef sal besluitneming op grond van geloofsonderskeiding geneem word en sal konsensus die maatstaf word waarop besluite geneem word. Geloofsonderskeiding is nooit afgehandel nie. Die gemeente moet dit duidelik hoor en daarom volhard om sensitief te wees vir die leiding van die Heilige Gees.

In Hoofstuk 5 is daar 'n meer gefokusde ondersoek ingestel na die mikro-omgewing. Dit was belangrik om agter te kom wat is die lidmate se kerkbegrip en hoe dink hulle oor die rol van die leraars. Dit is in terme van die kruissimbool die linkerkant van die kruis. Daar is deur middel van die kwalitatiewe vraelyste en die Etnografiese vraelyste probeer bepaal waar staan die gemeente tans ten opsigte van sy missionale roeping. Daar is veral probeer vasstel of daar 'n skuif gekom het ten opsigte van die lidmate se kerkbegrip en hulle verwagting van die rol van die leraars. Uit die navorsing het dit duidelik geword dat die kerkbegrip van die lidmate wel geskuif het. Alhoewel daar nog duidelike en sterk tekens van die institusionele en die verkondigingsmodel aanwesig is, verstaan die grootste deel van die respondente dat die kerk Liggaam van Christus moet wees en kort op die hakke van die model volg die transformasiemodel. Dit word bevestig deur die positiewe houding van lidmate teenoor die werk van die gemeente na buite en die groot hoeveelheid spontane aanspreek van nood deur lidmate.

Die skuif ten opsigte van die kerkmodel is dus deur die navorsing bevestig, maar nie die skuif in die rolverwagting van die leraar nie. Die navorsing toon duidelik dat hier nog nie veel van 'n skuif gekom het nie. Dit is problematies vir die toekoms van die gemeente. Indien die lidmate nie gaan begin verstaan dat die skuif in kerkbegrip tot 'n skuif in die rolverwagting van die leraars gaan lei nie, sal die skuif in kerkbegrip nie deurgevoer kan word nie. Met ander woorde, die gemeente gaan nie gehoorsaam wees aan die roeping wat God vir die gemeente het nie. Indien die gemeente sy missionale roeping wil uitleef en dis duidelik dat hulle iets daarvan begin verstaan, sal die rol van die leraars moet verander sodat hulle die gemeente kan leer om geloofsonderskeidend te leef. Dit het ook 'n invloed op die besluitnemingsprosesse in die gemeente.

Hier is duidelik twee groepe mense in die gemeente. Daar is ook ten minste drie verskillende sisteme in die gemeente aanwesig, nl. sisteem 4-6 en waarskynlik selfs meer. Die kerkraad sal deeglik hiervan kennis moet neem. Daar is waarskynlik die ouer mense wat traag is vir enige vorm van verandering (die meeste beleef tog die gemeente as oop vir verandering). By hierdie groep is daar 'n amper fundamentalistiese houding te bespeur. Die kerkraad sal hierdie groep op 'n sensitiewe manier moet begelei. Volgens die gemeentestatistiek is hierdie groep besig in kleiner te word of letterlik uit te sterf.

Die ander groep is die groep wat gereed is om God se roeping op hulle lewe uit te leef. Hulle wil leer om in die geloof te onderskei. Hulle wil bemaagtig word om hulle Goddelike roeping uit te leef. Hulle dink nuut en anders oor die lewe en wil nie die kerk as instituut beleef nie, maar as 'n groeiende organisme. Hierdie groep is die groeiende groep. Deels omdat meer en meer jongmense in die Vallei inkom. Dit is die sisteem 5 tot selfs 8 mense, vir die die wêreld plat geword het en die moontlikhede eindeloos. Dis hierdie groep wat begelei moet word om geloofsonderskeidend te leef sodat hulle kan aansluit by die *missio Dei*. Indien die gemeente hierop gaan fokus, sal die Heilige Gees die gemeente se fokus al hoe meer op Sy werksaamhede laat fokus.

Bogenoemde twee groepe leef in spanning met mekaar. Die spanning gaan nie weggaan nie, maar sal op 'n positiewe manier bestuur met word. Die leraars sal maniere moet vind om beide groepe te bedien. Die primêre fokus van die leraars sal egter die vorming en ontwikkeling van lidmate se geloofsonderskeidende vermoëns moet wees. As die maak van dissipels nie die primêre werk van die leraars gaan wees nie, gaan die gemeente nie

die vermoë hê om aan te sluit by die *missio Dei* nie. En as dit gebeur, verloor die gemeente sy reg op bestaan.

BIBLIOGRAFIE

Ackerman, J 2001. *Listening to God: Spiritual formation in congregations.* Bethesda, MD: Alban Institute.

Armour, MC & Browning, D 2000. *System Sensitive Leadership: Empowering diversity without polarizing the Church.* USA: College Press Publishing Company.

Atkinson, P & Hammersley, M 2007. *Ethnography: Principles in practice 3rd edition.* Taylor & Francis e-Library.

Babbie, E & Mouton, J 2001. *The practice of social research.* Oxford: University Press.

Barry, WA 2004. *Spiritual direction and the Encounter with God: a Theological inquiry. Revised Edition.* New Jersey: Paulist Press.

Bosch, DJ 2004 (19th). *Transforming Missions: Paradigm Shifts in Theology of Missions.* New York: Orbis

Castells, M 2004. *The Power of Identity: The information age: Economy, Society and Culture Volume 2.* Cornwall: MPG Books Ltd.

Creswell, J W 2009. *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches.* California: SAGE Publications, Inc.

Dulles, A S J 1985. *Models of the Church: A critical assessment of the Church in all its aspects.* Dublin: Gill and Macmillan Ltd.

Easum, B 2000. *Leadership on the other side: No Rule, Just Clues.* Nashville: Abingdon Press.

Foster, R 1992. *'n Tyd vir Toewyding: Praktiese stappe om jou Christelike lewe te verryk.* Kaapstad: Struik Christelike Boeke Bpk.

Frost, M & Hirsch, A 2003. *The Shaping of Things to Come: Innovations and Mission for*

the 21 ste-Century Church. Massachusetts: Hendrickson Publishers, Inc.

Friedman, T.L. 2005. *The World is Flat: The Globalized world in the twenty-first century.*
New York: Farrar, Straus and Giroux.

Gibbs, E & Coffey, I 2000. *Church Next: Quantum changes in Christian ministry.*
Leicester: Inter-Varsity Press.

Guder, DL 1998. *Missional Church: A Vision for the Sending of the Church in North American.* Michigan: Eerdmans Publishing Co.

Guenther, M 1992. *Holy Listening: The art of Spiritual Direction.* Massachusetts: Cowley Publications.

Hall, DJ [1997] 2002. *The end of the Christendom and the future of Christianity.* Oregon: Wipf and Stock Publishers.

Hendriks, HJ 2004. *Studying Congregations in Africa.* Wellington: Lux Verbi.BM.

Hirsch, A 2006. *The forgotten ways: Reactivating the missionaal church.* Grand Rapids: Brazos Press.

Jones, T 2005. *The Sacred Way: Spiritual Practices for everyday life.* Grand Rapids: Zondervan.

Joubert, SJ 2007. *Die perfekte storm: Hoe die gelowiges vandag die wêreld van môre kan oorleef.* Vereeniging: Christelike Uitgewersmaatskappy.

Joubert, SJ & van der Watt, J 2006. *Die Boodskap: Die Bybel in Hedendaagse Afrikaans.*

Vereeniging: Christelike Uitgewersmaatskappy.

Keifert, P 2007. *Ons is nou hier: 'n Nuwe era van gestuur-wees.* Wellington: Bybel Media.

- LeCompte, MD & Schensul, JJ 1999.** *Designing and conducting Ethnographic Research: Ethnographer's Toolkit.* Lanham: AltaMira Press
- Long, A 1990.** *Listening.* Londen: Darton, Longman and Todd Ltd.
- Marais, F 2007.** *God praat - leef luisterryk vir vergaderings.* Wellington: Bybelkor.
- Marais, F & Taylor Ellison, P 2007.** Push through the pain : The Spirit transforming churches across the world. Unpublished Article
- McLaren, BD 2006.** *Church on the other side: Exploring the radical future of the local congregation.* Michigan: Zondervan.
- McLaren, BD 2007.** *Everything Must Change: Jesus, Global Crisis, and a Revolution of Hope.* Tennessee: Thomas Nelson, Inc.
- Morris, DE & Olson, CM 1997.** *Discerning God's will together: A spiritual Practice for the Church.* Tennessee: Upper Room Books.
- Niemand, N 2007.** *Nuwe Drome vir Nuwe Werklikhede: Geloofsgemeenskappe in Pas met 'n Postmoderne Wêreld.* Wellington: Lux Verbi.BM.
- Padilla, C R 1985.** *Mission Between the Times: Essays on the Kingdom.* Michigan: Eerdmans Publishing Co.
- Peterson, EH 1987.** *Working the Angles: The Shape of Pastoral Integrity.* Michigan: Eerdmans Publishing Co.
- Peterson, EH 1989.** *The Contemplative Pastor: Returning to the art of Spiritual Direction.* Michigan: Eerdmans Publishing Co.
- Peterson, EH 1991.** *Answering God: The Psalms as Tool for Prayer.* New York: First HarperCollins Publishers.
- Peterson, EH 1994.** *Under the Unpredictable Plant: An Exploration in Vocational*

Holiness. Michigan: Eerdmans Publishing Co.

Peterson, EH 2005. *Christ Plays in Ten Thousand Places: a conversation in Spiritual Theology*. Michigan: Eerdmans Publishing Co.

Peterson, EH 2006. *Eat this Book: a conversation in the art of spiritual reading*. Michigan:
Eerdmans Publishing Co.

Silf, M 1998. *Landmarks: as Ignatian Journey*. Londen: Darton, Longman and Todd Ltd.

Van Dam, G 2004. *Dichter bij het onuitsprekelijke: Over geestelijke begeleiding voor en door pastores*. Baarn: Ten Have.

Volf, M 1998. *After Our Likeness: The Church as the Image of the Trinity*. Michigan:
Eerdmans Publishing Co.

Web bronne:

(<http://www.gemeentes.co.za/webbladsye/kerkspieel.html> >[Afgelaai 13 Julie 2010])

(http://www.wikisummaries.org/The_World_Is_Flat >[Afgelaai 7 November 2008])

BYLAE

BYLAAG 1. GEMEENTE VRAELYS

Liewe lidmaat

Dit is van tyd tot tyd goed om oor sekere sake en menings in 'n Gemeente duidelikheid te kry. As deel van my Meestersgraad oor Murray Gemeente kan ons die navorsing doen met die hulp van die Fakulteit Teologie en die Sentrum vir Statistiek op Stellenbosch. Dis 'n goeie geleentheid!

Sake wat baie bespreek word in die Gemeente is, soos u uit die vrae kan aflei, die onderwerp van die vraelys. Die Kerkraad sal die verwerkte data gebruik vir beplanning en die Gemeente inlig oor die uitslag van hierdie opname. Elke lidmaat bo die ouderdom van 14 jaar gaan kans kry om 'n vraelys in te vul. Dis belangrik dat elke lidmaat deelneem aan die navorsing. Wees verseker dat die vraelyste 100% anoniem is. Antwoord so feitelik as moontlik – met ander woorde, gee u eerlike mening van sake soos u dit sien en soos dit is.

Dis 'n kort vraelys en u behoort dit gou te kan invul. Die wyksouderling sal dit weer by jou kom kry of plaas dit asb enige Sondag in die kollektebordjie.

Baie dankie vir u samewerking.

Vraelys vir M.Th. 2010

Dankie dat u aan die opname deelneem

U antwoord bly heeltemal anoniem

Vul een sirkel per vraag in, tensy anders versoek

Kleur die sirkels so in ☒ en nie so ☐ nie

1.Hoe gereeld woon u die eredienste in hierdie gemeente by? (Merk net een)

☐₁ Omtrent nooit of slegs by spesiale geleenthede

☐₂ Minder as een keer per maand

☐₃ Een keer per maand

☐₄ Twee of drie keer per maand

☐₅ Gewoonlik elke week

2. In watter mate neem u deel aan gemeente aktiwiteite of is u betrokke by iets soos byvoorbeeld: Kategese/Sondagskool/Kinderkrans, 'n Kleingroep, Bedieningsgroep soos Uitreik, Jeug, Vrouediens, ens., sing in die Koor of deel van Sangbegeleiding, dien as Diaken/Wyksouderling/Kerkraadouerling?

☐₁ Omtrent nooit of slegs by spesiale geleenthede

☐₂ Minder as een keer per maand

☐₃ Een keer per maand

☐₄ Twee of drie keer per maand

☐₅ Gewoonlik elke week

3. In watter mate neem u deel aan aktiwiteite van die gemeente waar die gemeente uitreik na die wyer gemeenskap, soos byvoorbeeld uitreikaksies in gemeenskap, dienswerk in gemeenskap soos sopkombuis, klerebank ens. Of betrokke in tye van nood in die breë gemeenskap of iets bygedra om nood te help verlig?

☐₁ Ek het nog nooit aan so iets deelgeneem nie en is glad nie positief oor so iets nie

☐₂ Ek neem nie deel nie, maar is nie negatief daaroor nie

☐₃ Ek het al by uitsondering deelgeneem

☐₄ Ek het al 'n paar keer deel geneem

☐₅ Ek probeer gereeld moontlik deelneem en beskou dit as belangrik om deel te neem.

4. Hoeveel dra u finansiële by tot dié gemeente

☐₁ Ek gee 10% of meer van my netto inkomste gereeld

☐₂ Ek gee ongeveer 6% tot 9% van my netto inkomste gereeld

☐₃ Ek gee minder as 5% van my netto inkomste gereeld

☐₄ Ek bereken dit nie volgens 'n formule nie.

☐ Ek dra nie hier finansieel by nie

5. Het u die afgelope 12 maande 'n verskil in iemand se lewe gemaak deur een van die volgende te doen wat niks met die gemeente te doen gehad het nie? Geld aan iemand buite my familie geleen. Vir iemand, buite my familie, gehelp wat baie siek was. Kos geskenk of voorberei vir iemand buite my familie. Geld vir 'n liefdadigheidsorganisasie (buite die gemeente) geskenk. Met mense saam gewerk om 'n probleem in die gemeenskap op te los.

☐ Glad nie

☐ Met die hoogste uitsondering

☐ Van tyd tot tyd wel

☐ Heelwat kere

☐ Op 'n deurlopende basis (Dis deel van my alledaagse lewe)

6. In vergelyking met 2 jaar gelede: Hoe lyk u deelname aan gemeentelike

aktiwiteite?

☐ Neem meer deel

☐ Omtrent dieselfde

☐ Neem minder deel

☐ Neem glad nie meer deel nie

☐ Nie van toepassing nie (minder as 2 jaar hier)

7. Die meeste mense het 'n behoefte aan geloofsgroei. Het jy die afgelope jaar in jou geloof gegroei? Merk een.

☐ Geen groei

☐ Min groei

☐ Baie groei

8. Indien jy in die geloof gegroei het, watter van die volgende het jou gehelp om geestelik te groei? (Merk met 'n kruisie slegs die wat werklik bygedra het tot groei)

1. Eredienste en prediking		A
2. Besoek van dominee aan huis/stoor		B
3. Kleingroep byeenkomste		C
4. Eie stiltetyd		D
5. Kursus of seminaar		E
6. Omgee van mede gelowige		F
7. Om iets aktief in gemeente te doen		G
8. Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone		H
9. Tydens 'n interkerklike byeenkoms		I

9. Hoe gereeld hou u persoonlike stiltetyd (bv. gebed, nadenke, Bybel lees)?

- ☐₁ Gewoonlik elke dag
- ☐₂ Paar keer per week
- ☐₃ So nou en dan wanneer ek tyd kry
- ☐₄ Amper nooit
- ☐₅ Nooit

Die volgende stellings word gemaak. Omkring die nommer in watter mate jy met die stelling saamstem of nie. Dit gaan nie oor jou belewenis van die gemeente tans nie, maar hoe jy dink 'n gemeente moet wees.

10. Die gemeente bestaan hoofsaaklik ter wille van sy lidmate se versorging

- ☐₁ Stem volkome saam
- ☐₂ Stem in 'n mate saam
- ☐₃ Is onseker of ek saamstem
- ☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

11. Die gemeente bestaan hoofsaaklik as 'n ruimte waar die Woord van God suiwer
bedien word sodat lidmate reg kan glo

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

12. Die gemeente bestaan hoofsaaklik as die Liggaam van Christus waar elke lid 'n

bydrae het om te maak, sodat die kerk sout en lig vir die wêreld kan wees (Van die wêreld 'n beter plek
kan maak vir almal).

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

13. Die gemeente bestaan hoofsaak sodat daar van alle terreine van die

samelewing 'n beter plek gemaak kan word, sodat iets van God se koninkryk in
die gemeenskap sigbaar kan word.

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

14. In die toekoms behoort die gemeente terug te beweeg na hoe ons dinge in die verlede gedoen het.

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

15. In die toekoms moet die gemeente gelowig hou by die huidige rigting.

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

16. In die toekoms moet die gemeente by God hoor wat Hy van ons vra en dit dan gehoorsaam doen.

☐₁ Stem volkome saam

☐₂ Stem in 'n mate saam

☐₃ Is onseker of ek saamstem

☐₄ Stem nie regtig saam nie

☐₅ Stem glad nie saam nie

17. Aan watter van die volgende aspekte van Murraygemeente heg u tans die

meeste waarde? Nommer slegs die drie belangrikstes in volgorde 1-3.

1. Betrokkenheid by die nood van die groter gemeenskap		A
2. Opleidings geleentehede en kampe		B
3. Aanbidding tydens eredienste en aanbiddings geleentehede		C
4. Prediking		D
5. Kleingroepe en omgegroepe		E
6. Gebedsbediening		F
7. Praktiese omgee vir mekaar in tye van nood		G
8. Geleentehede saam met ander gemeentes te aanbid		H
9. Pastoraat in krisistye deur dominee		I

18. In die afgelope twee jaar, was daar enige konflik in dié gemeente? (Merk net 1 moontlikheid)

- ☐₁ Geen konflik waarvan ek bewus is nie
- ☐₂ Minder ernstige konflik
- ☐₃ Ernstige konflik
- ☐₄ Ernstige konflik, sodat van die leiers of lidmate die gemeente verlaat het
- ☐₅ Ek weet nie

19. Het die gemeente 'n duidelike visie?

- ☐₁ Ek is nie bewus van die visie nie
- ☐₂ Daar is sekere idees, maar nie 'n duidelike visie nie
- ☐₃ Ja, en ek is sterk verbind daaraan
- ☐₄ Ja, en ek is deels verbind daaraan
- ☐₅ Ja, maar ek is nie verbind daaraan nie

20. Hoe oud is u? _____

21. Hoe lank woon u al in die gemeente?

- ☐₁ Minder as 'n jaar   ☐₄ 6 – 10 jaar
☐₂ 1 – 2 jaar   ☐₅ 11 – 20 jaar
☐₃ 3 – 5 jaar   ☐₆ 21 - 30jaar
☐₇ 30jaar of meer

22. Is u: ☐₁ vroulik   ☐₂ manlik

23. Wat is u beroepstatus? Merk een.

- ☐₁ Werk voltyds, deelyds of self in diens
☐₂ Werkloos
☐₃ Voltydse tuisteskepper
☐₄ Afgetree
☐₅ Student
☐₆ Ander

24. Wat is u huwelikstatus. Merk een.

- ☐₁ Nooit getroud
☐₂ Eerste huwelik
☐₃ Geskei
☐₄ Weduwee, wewenaar
☐₅ Weer getroud na dood van eggenoot
☐₆ Weer getroud na egskeiding
☐₇ Lewe in 'n permanente verhouding

25. Wat is die hoogste opvoedkundige kwalifikasie waaroor u beskik? Merk een.

- ☐ ₁ Geen formele opleiding
- ☐ ₂ Gedeeltelike skool opleiding
- ☐ ₃ Hoërskool voltooi
- ☐ ₄ Naskoolse kwalifikasie 3 jaar of minder voltooi
- ☐ ₅ Naskoolse kwalifikasie meer as 3 jaar voltooi

26. Vul 'n gesinslid van u ook die vraelys in?

- ☐ ₁ Ja
- ☐ ₂ Nee

27. Stem u saam of nie: "Ek voel opgewonde oor dié gemeente se toekoms."?

- ☐ ₁ Stem beslis saam
- ☐ ₂ Stem saam
- ☐ ₃ Neutraal of onseker
- ☐ ₄ Stem nie saam nie
- ☐ ₅ Stem beslis nie saam nie

28. Stem u saam of nie: Die gemeente is altyd gereed om iets nuuts te probeer?

- ☐ ₁ Stem beslis saam
- ☐ ₂ Stem saam
- ☐ ₃ Neutraal of onseker
- ☐ ₄ Stem nie saam nie
- ☐ ₅ Stem beslis nie saam nie

29. Beskryf jou voorkeur ten opsigte van die rol van die dominee aan die hand van

die volgende skaal. Merk by elk van die vier items met 'n kruisie op die glyskaal die rigting waarin jy sy rol verkies.

	1	2	3	4	5	
	←					→
Daar moet 'n meer formele verhouding tussen dominee en lidmate in ons gemeente wees.						Daar moet 'n meer oop verhouding tussen dominee en lidmate in ons gemeente wees.
Ons gemeente se dominee moet meer ingestel wees op die behoud van die gemeente se tradisie.						Ons gemeente se dominee moet meer ingestel wees op 'n visie vir die gemeente se toekoms.
Ons gemeente se dominee moet meer konsentreer op die ordelike verloop van die gemeente se bediening.						Ons gemeente se dominee moet meer vaardig wees met die ontwikkeling van die gemeente se bediening.
Die bedieningstake in ons gemeente moet hoofsaaklik deur die dominee onderneem word.						Lidmate moet hoofsaaklik verantwoordelikheid neem vir bedieningstake in die gemeente.

30. Ek verkies om in 'n gemeente te wees waarin die dominee...

(Merk in volgorde van voorkeur 1 tot 4, waar 1 meeste en 4 minste belangrik)

'n FAMILIEVRIEND is wat die gemeente liefhet, wat elke gemeentelid persoonlik ken en oral gemaklik met almal kan omgaan.		A
'n PASTOR is wat gelowiges help om die Bybel te verstaan, hulle effektief in hulle persoonlike omstandighede kan bystaan en vir hulle in gebed intree.		B
'n TOERUSTER is wat kundig is met die ontwikkeling van die gemeente se bedieninge en die toerusting van die gemeente se lidmate.		C
'n LEIER is wat die vaandel dra van die gemeente se ideale en almal inspireer om dit entoesiasies uit te leef.		D

31. Na jou mening, watter van die volgende DRIE (3) behoort die belangrikste PRIORITEITE van 'n dominee te wees?

Administrasie (bv. beplanning, kerkraads- en kommissievergaderings)		A
Berading (bv. persoonlike gesprekke met lidmate wat vrae en probleme het, en met voornemende huwelikspare)		B
Huisbesoek		C
Organisering van aksies, projekte en funksies i.v.m. die jeug, sending, ens.		D
Prediking (voorbereiding en lewering)		E
Toerusting en opleiding van bv. kategete, kerkraadslede en kleingroepleiers		F
Voorbidding		G

Opsioneel:

A: Enige kommentaar van u kant oor u rolverwagting van die gemeente se dominee? _____

B: Wat dink jy is God se doel vir ons gemeente hier en nou?

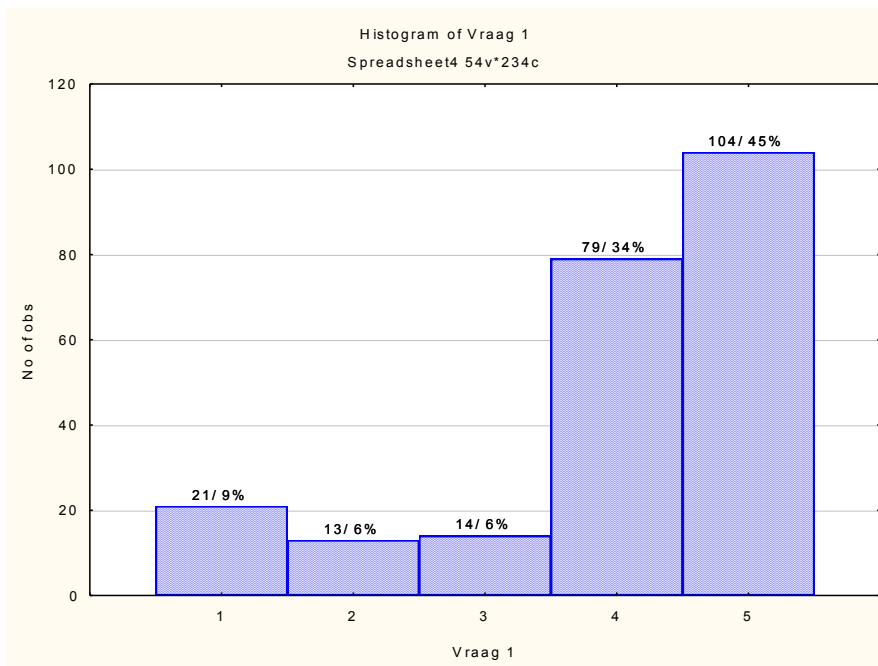

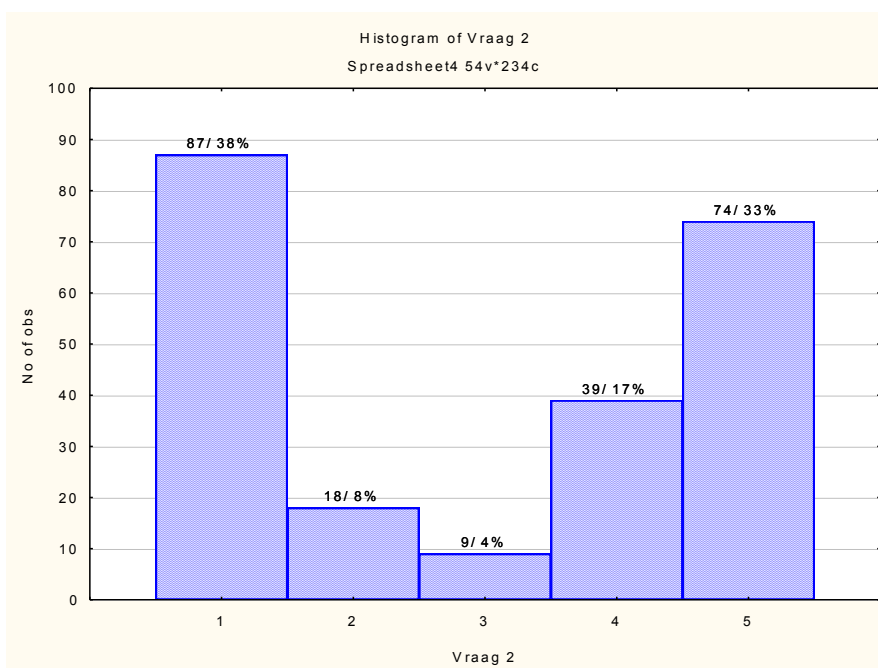
BYLAAG 2. GEMEENTE VRAELYS: TERUGVOER

2D Histograms (Spreadsheet4)

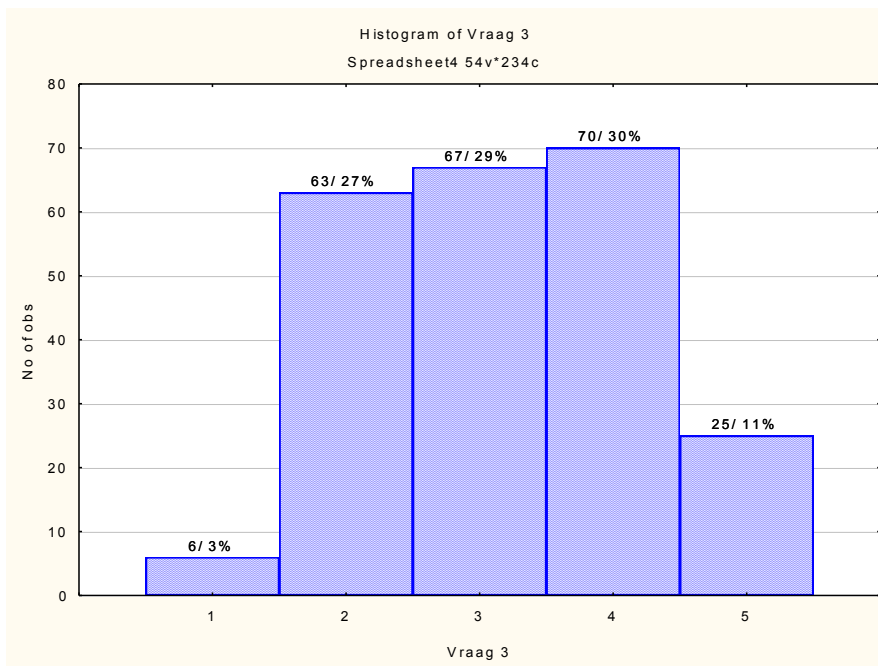
Vraag 1(2)

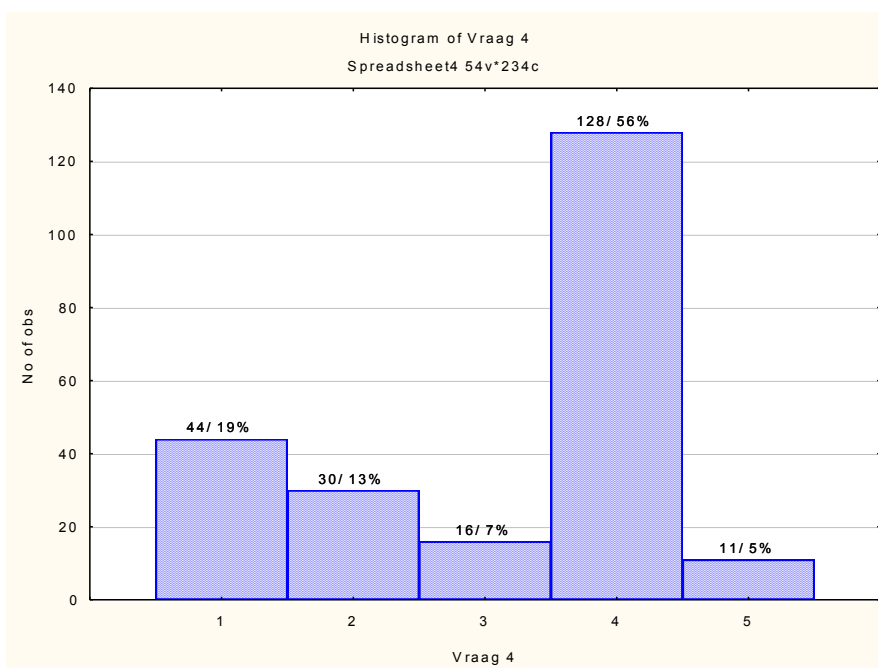
Vraag 2(3)

Vraag 3(4)

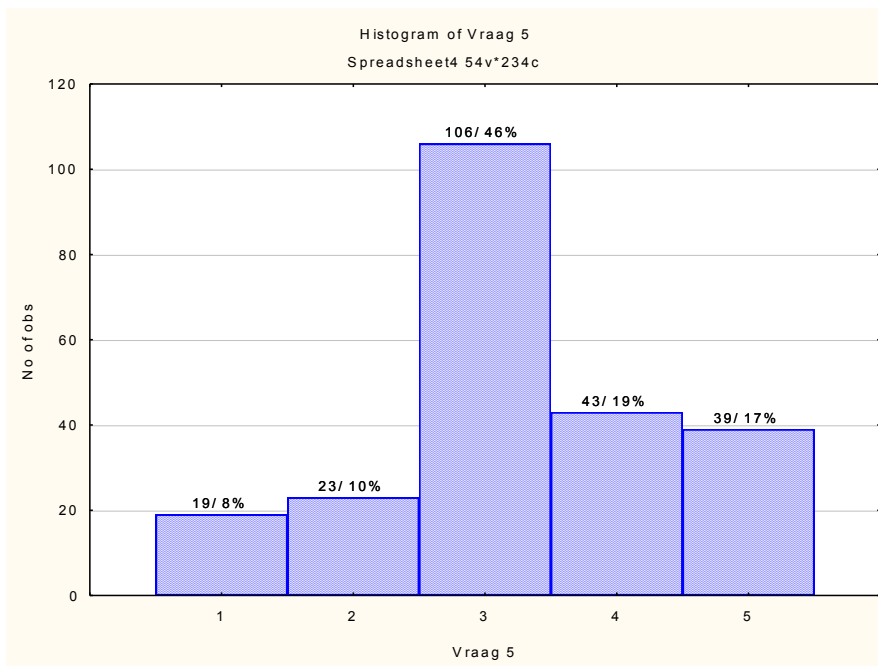

Vraag 4(5)

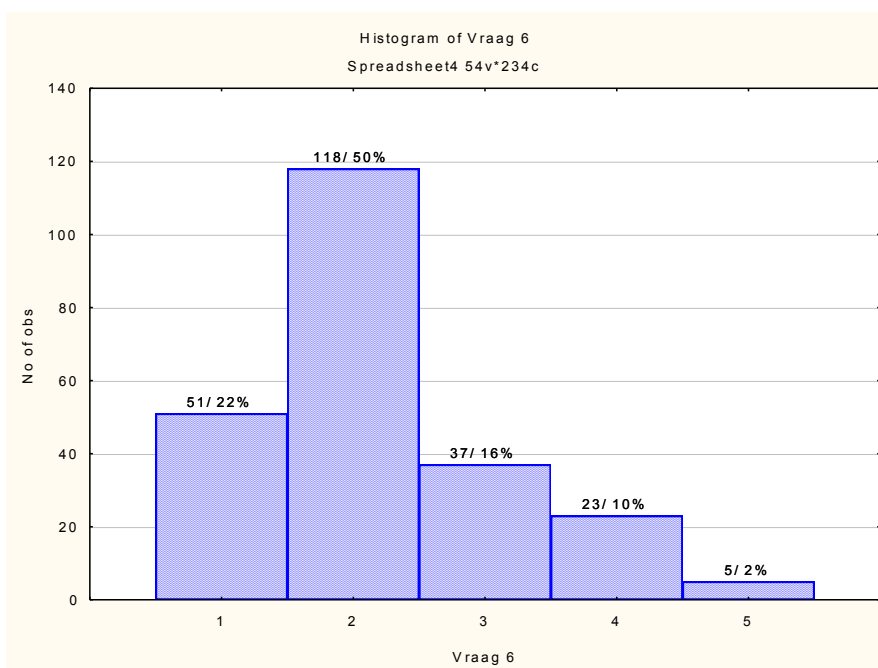

Vraag 5(6)

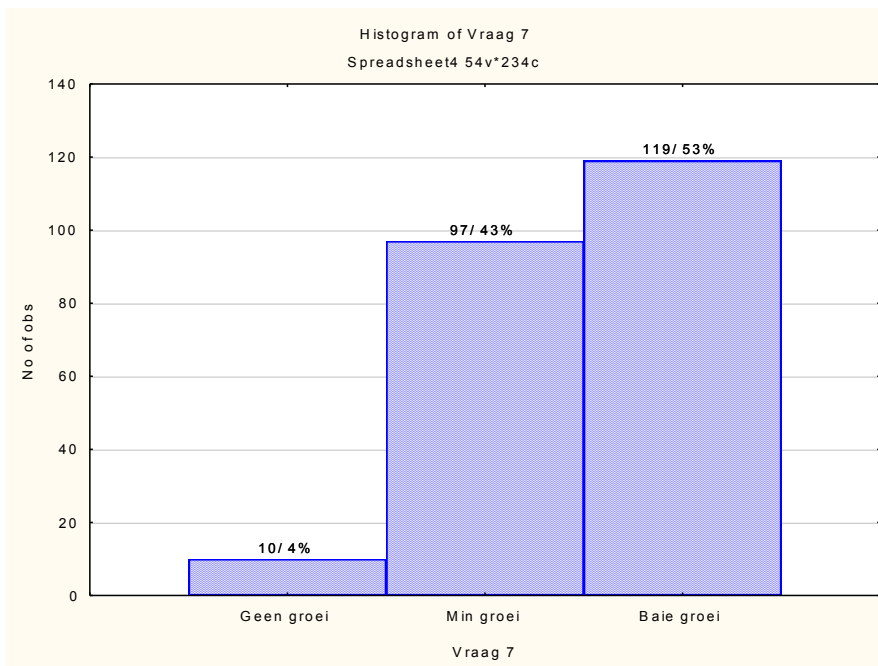

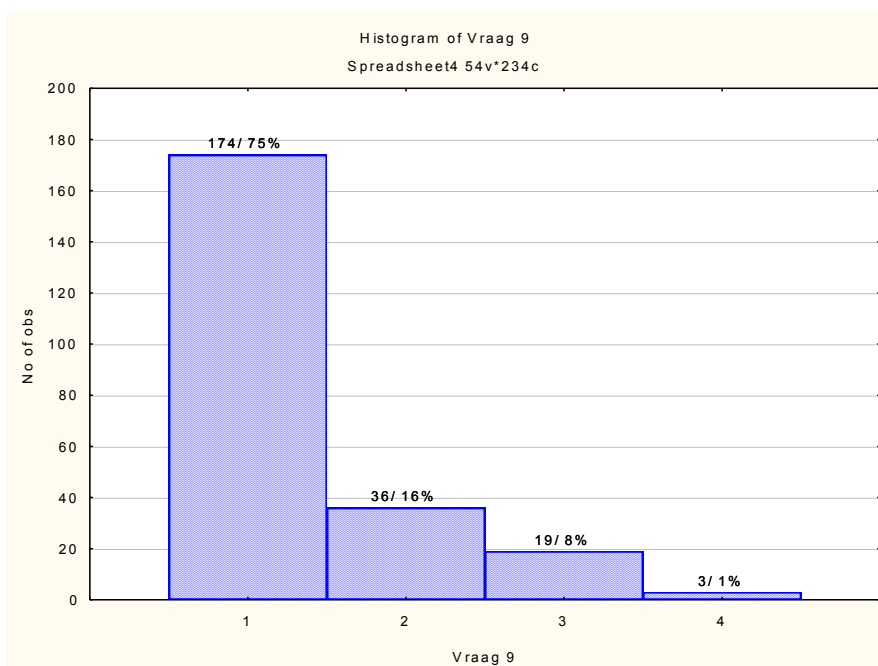
Vraag 6(7)

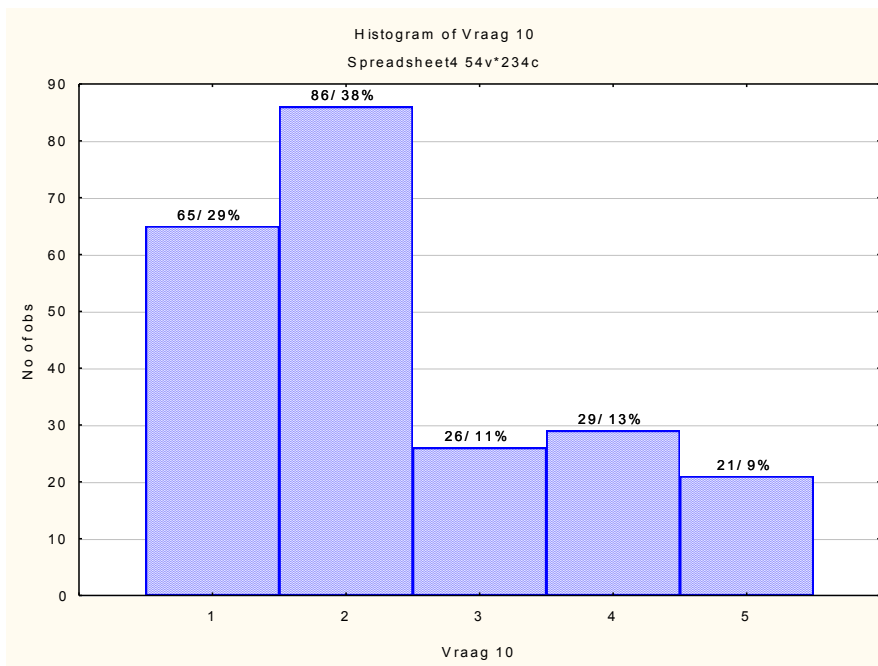
Vraag 7(8)

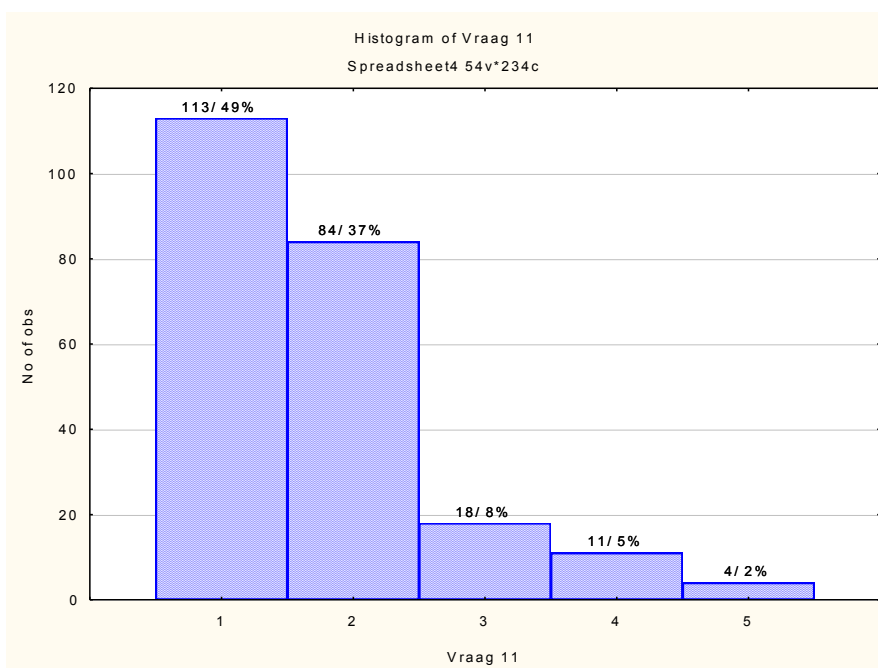
Vraag 9(18)

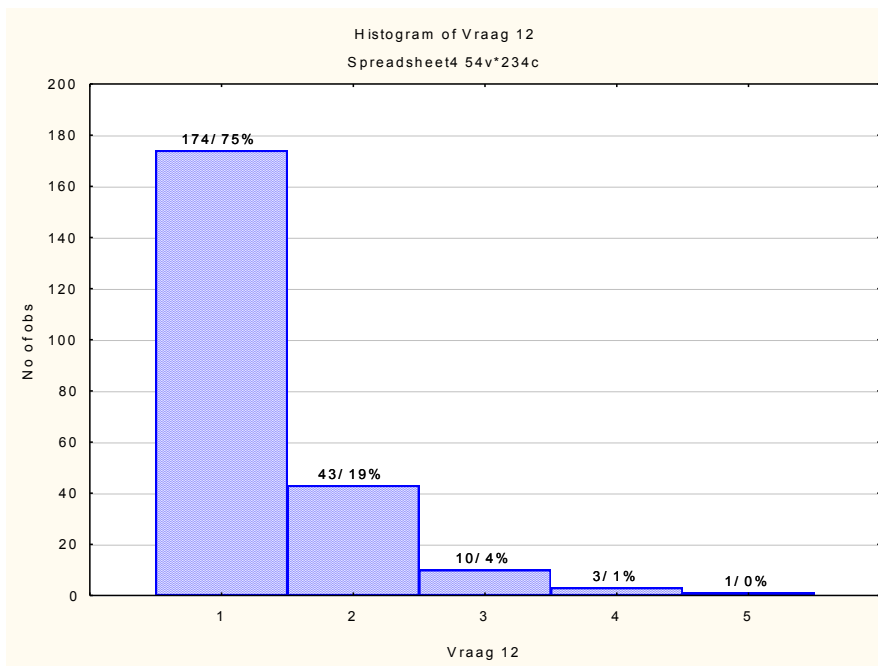
Vraag 10(19)

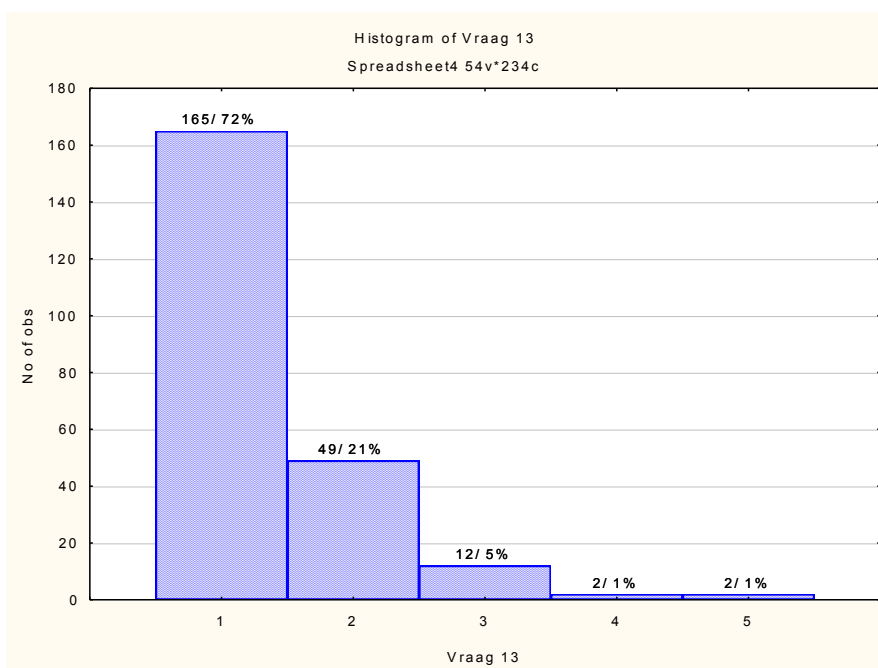
Vraag 11(20)

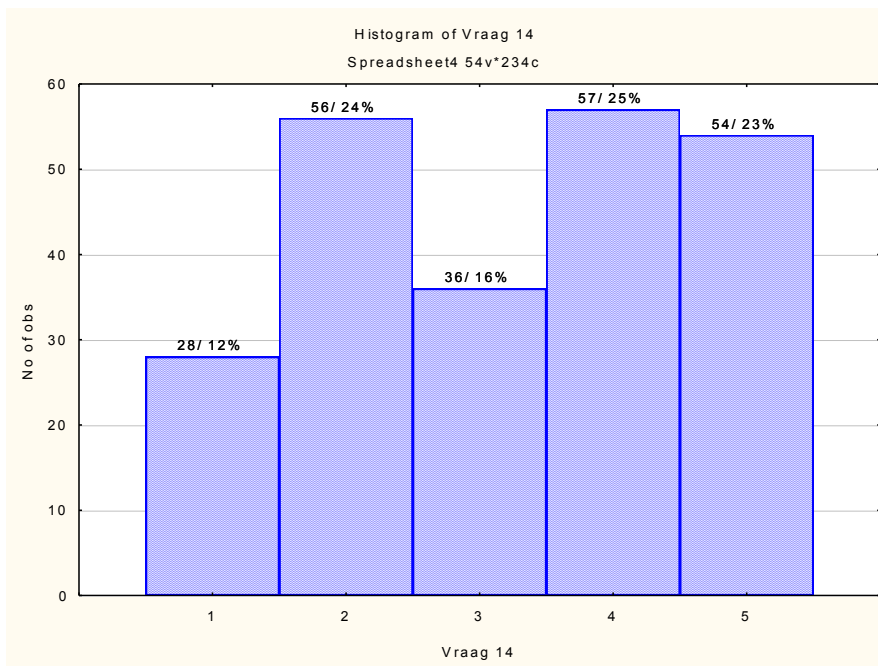
Vraag 12(21)

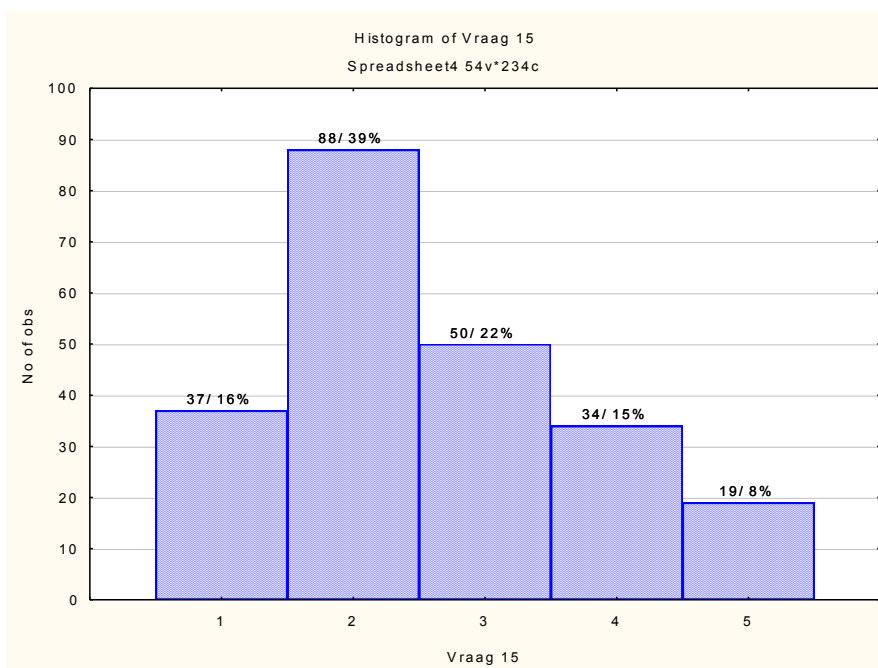
Vraag 13(22)

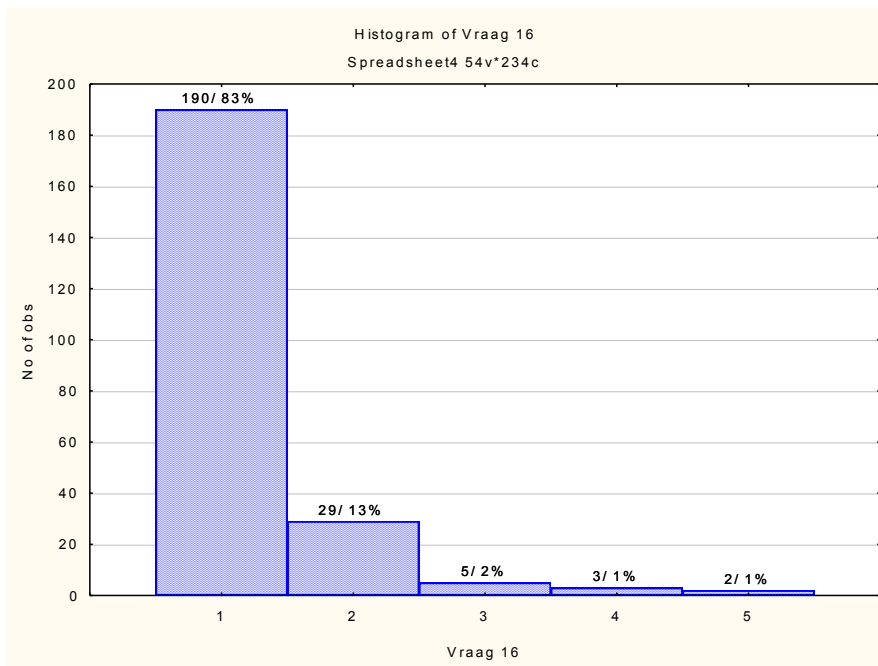
Vraag 14(23)

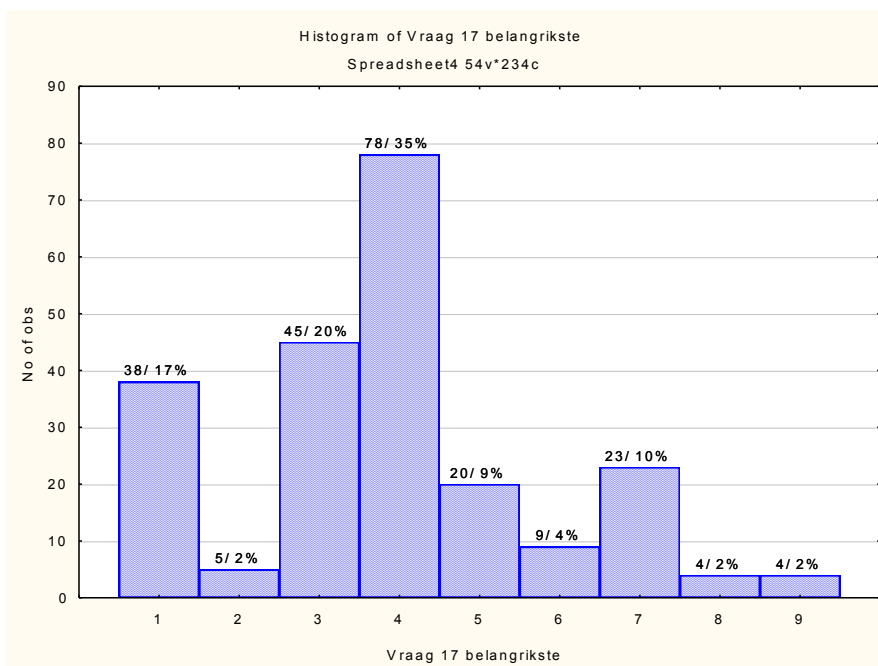
Vraag 15(24)

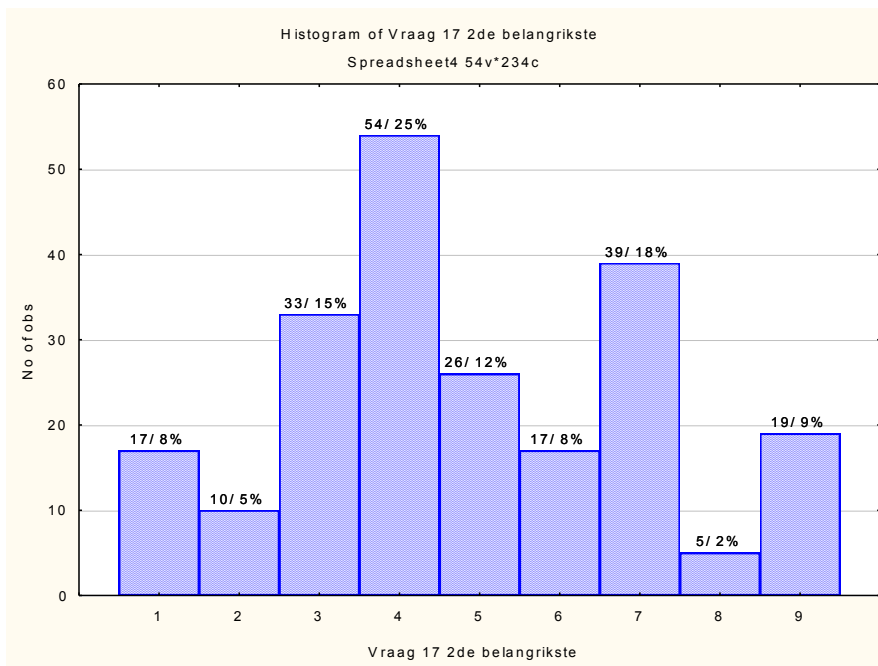
Vraag 16(25)

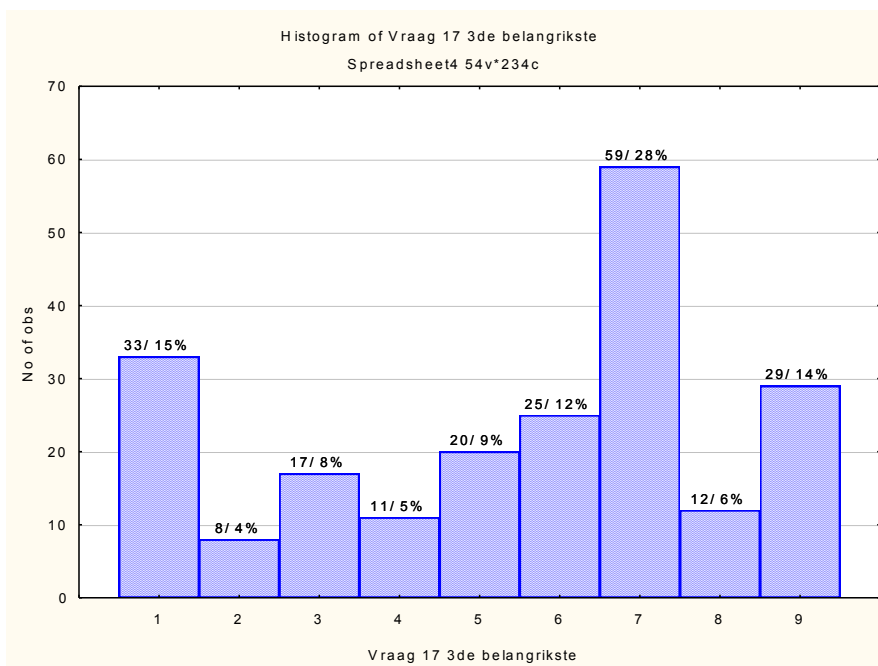
Vraag 17 belangrijkste(26)

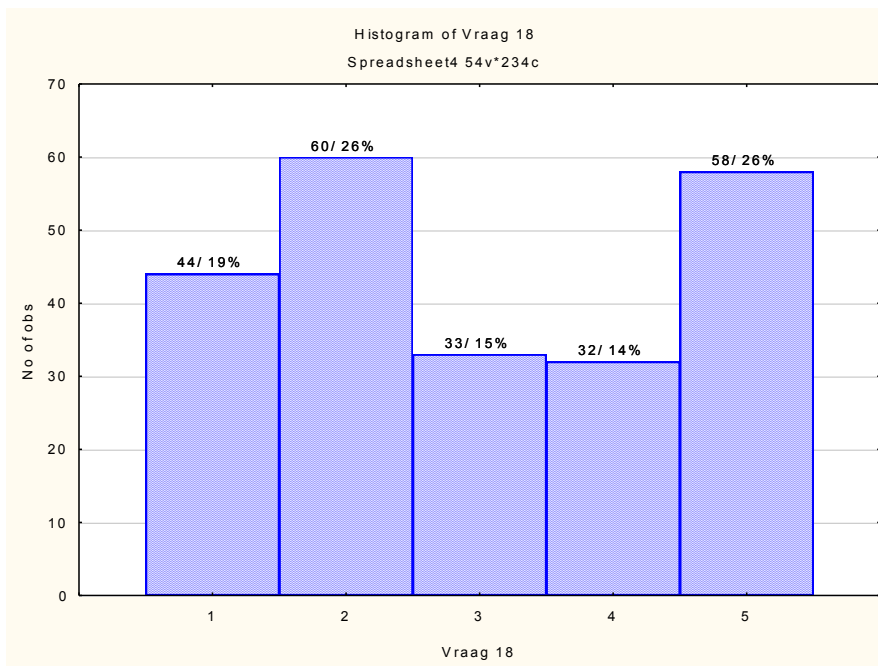
Vraag 17 2de belangrijkste(27)

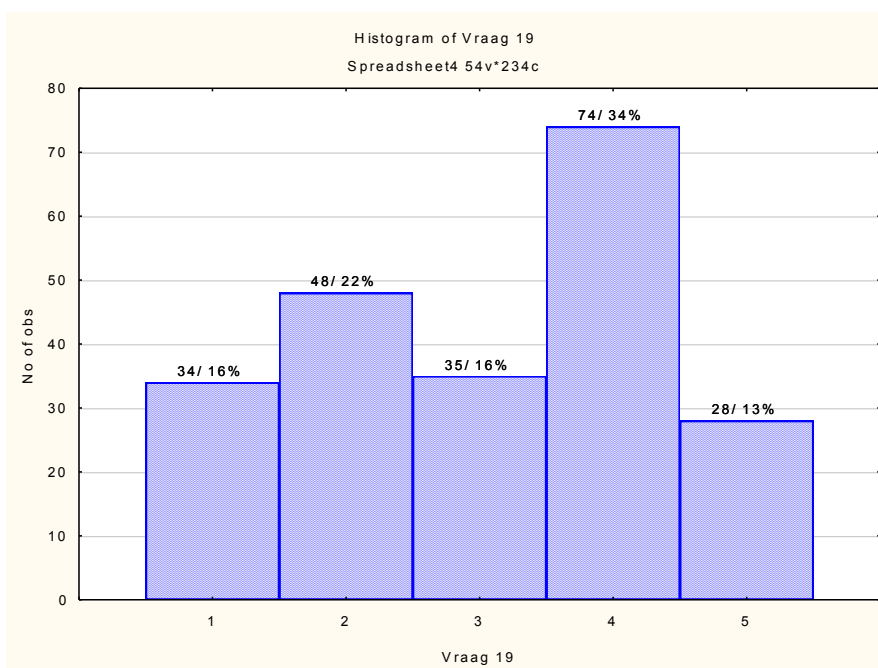
Vraag 17 3de belangrijkste(28)

Vraag 18(29)

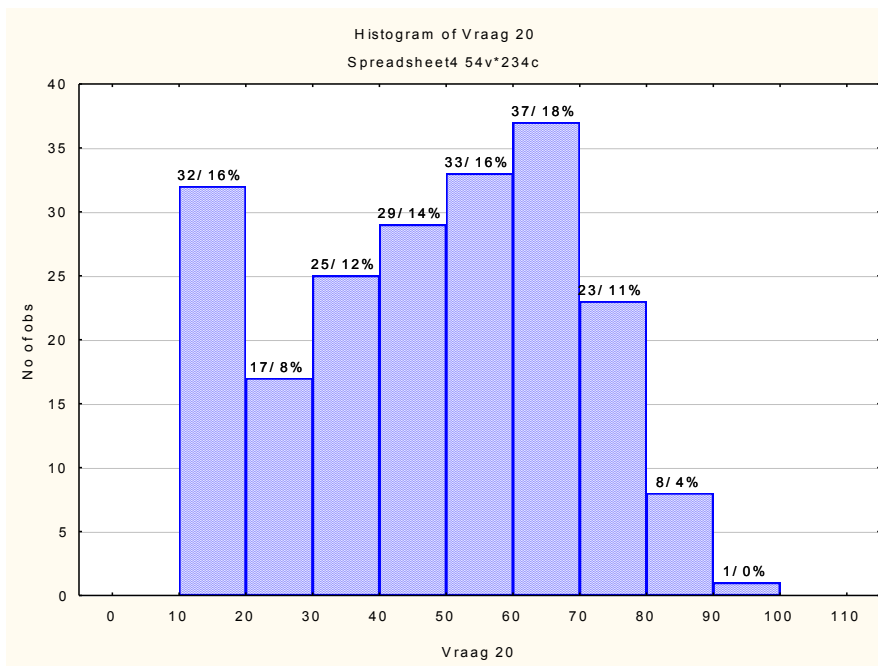

Vraag 19(30)

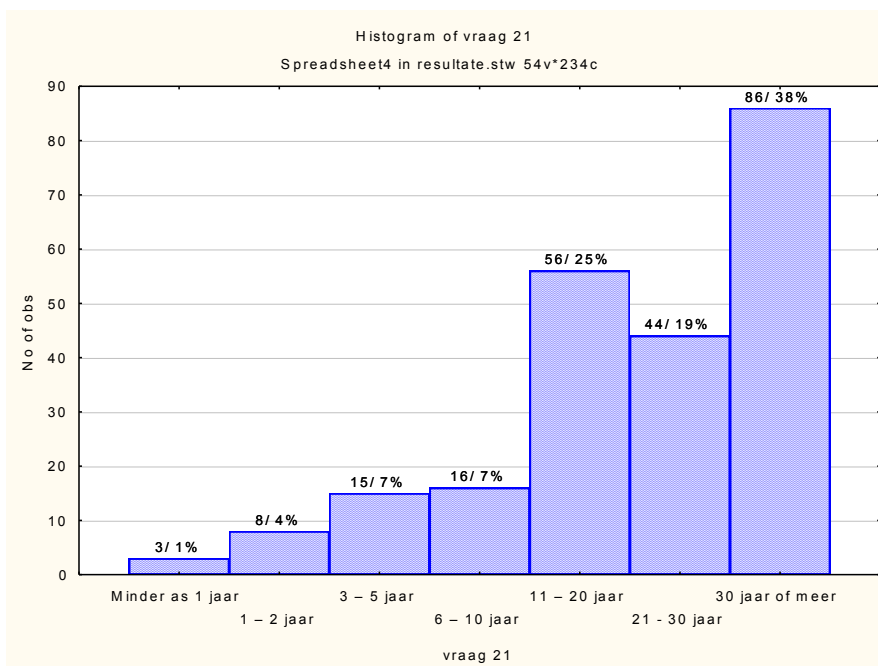

Vraag 20(31)

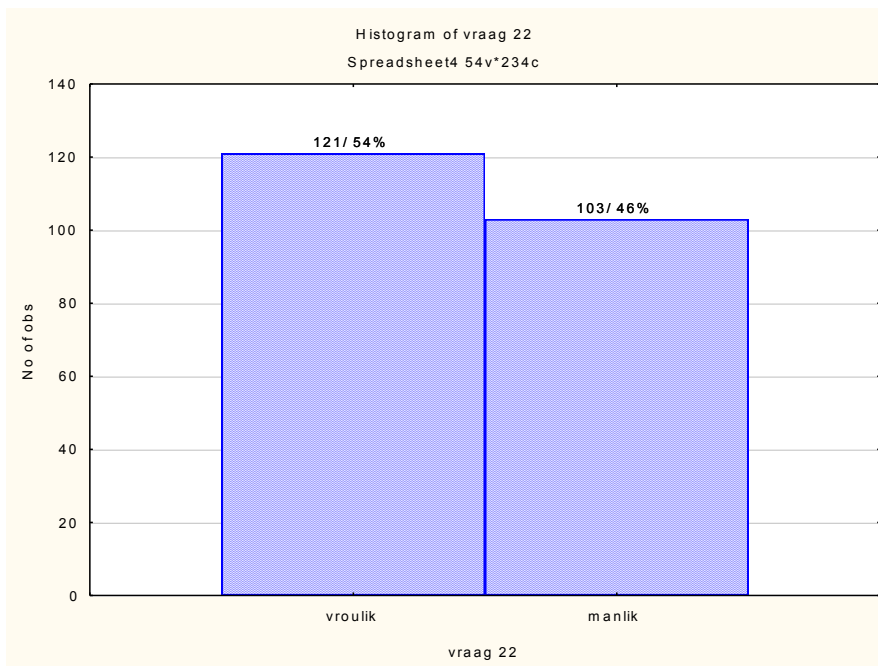

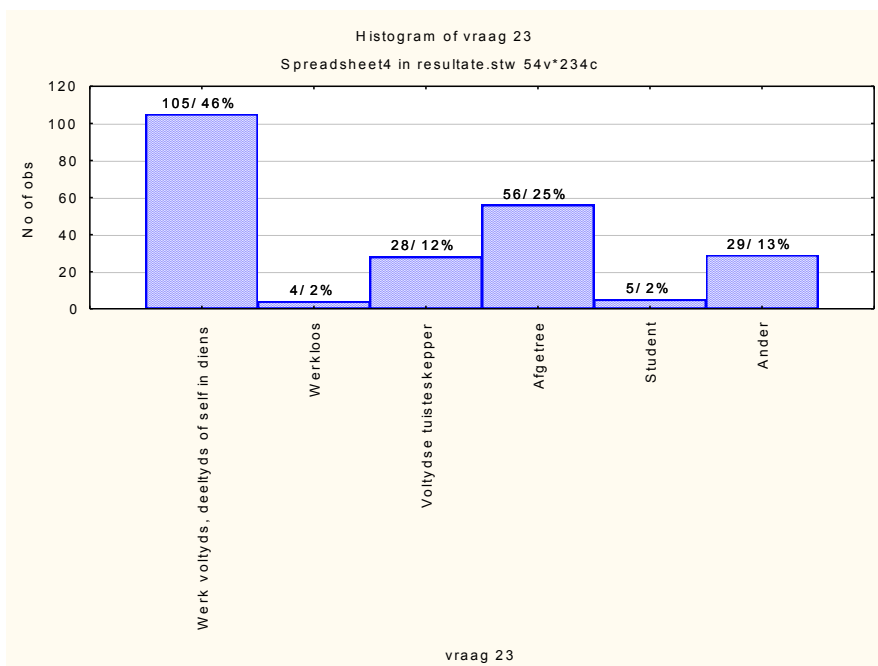
vraag 21(32)

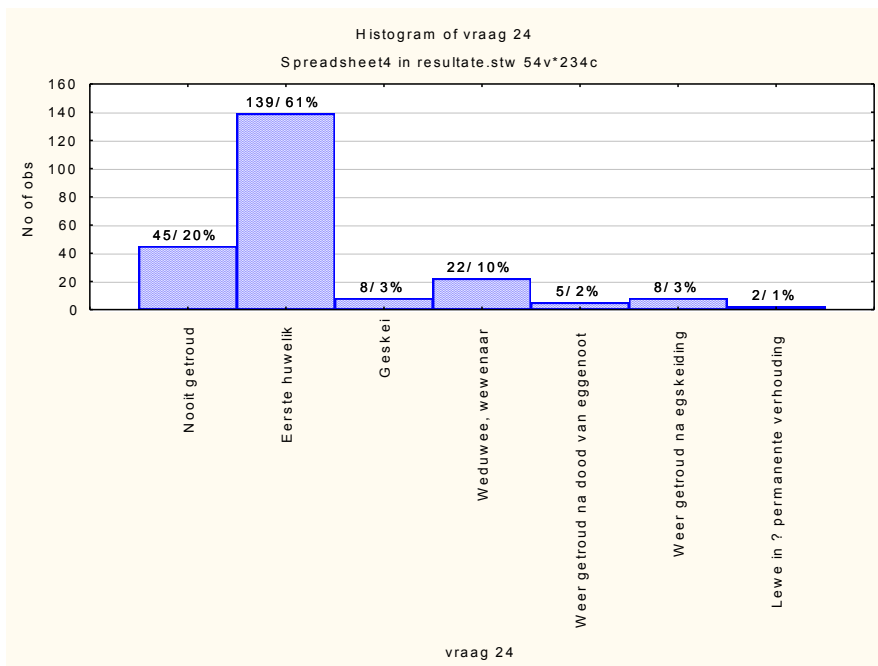
vraag 22(33)

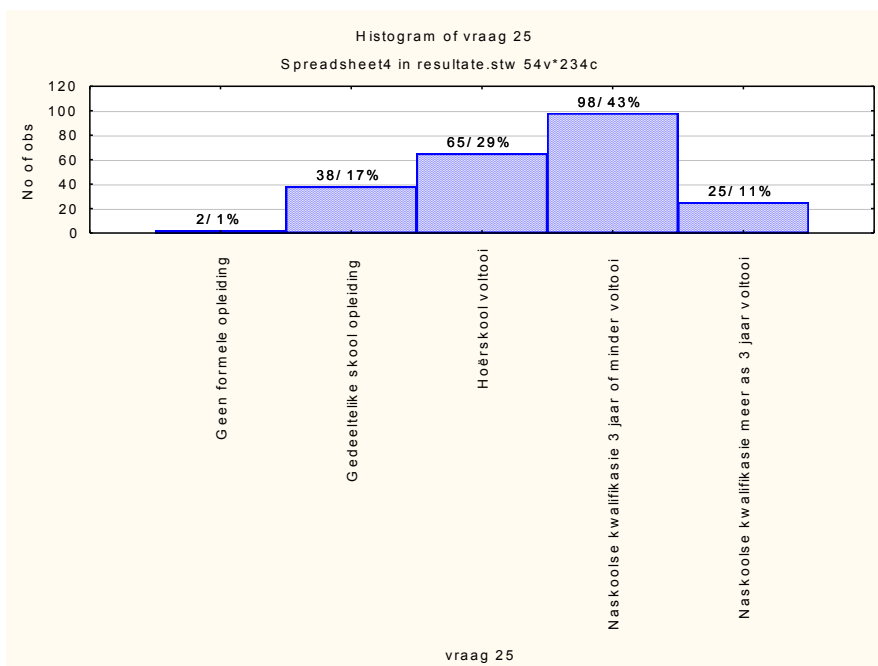
vraag 23(34)

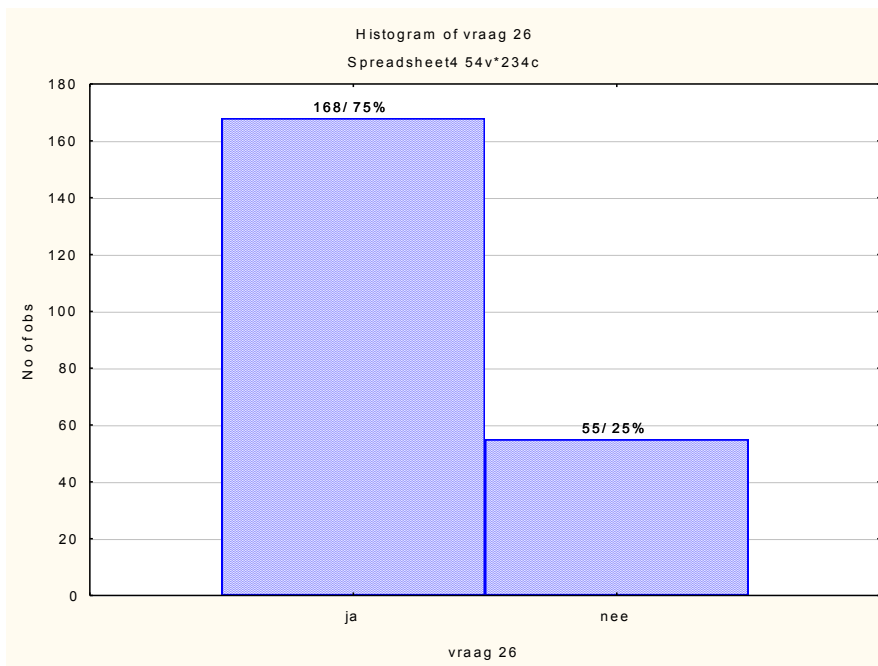
vraag 24(35)

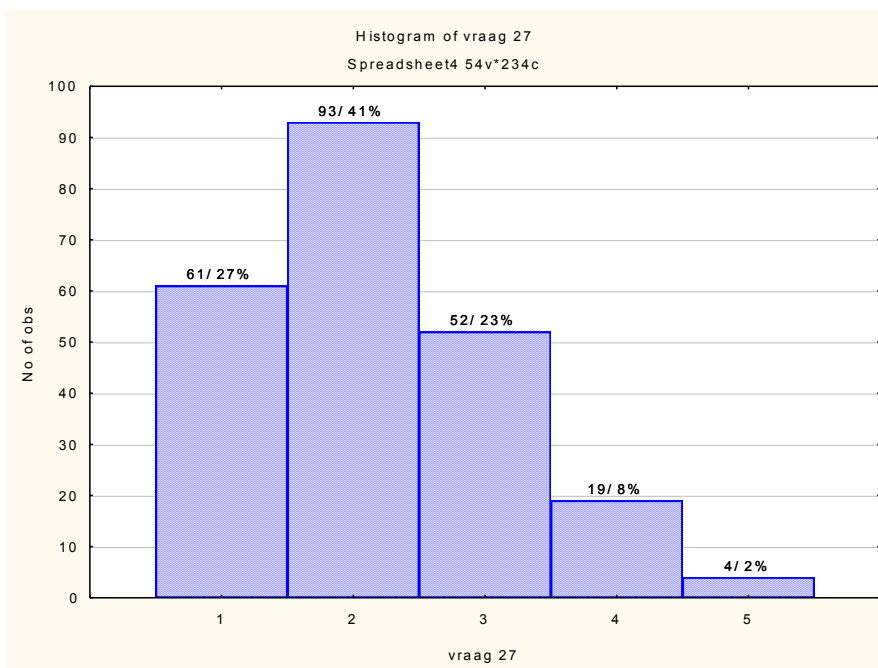
vraag 25(36)

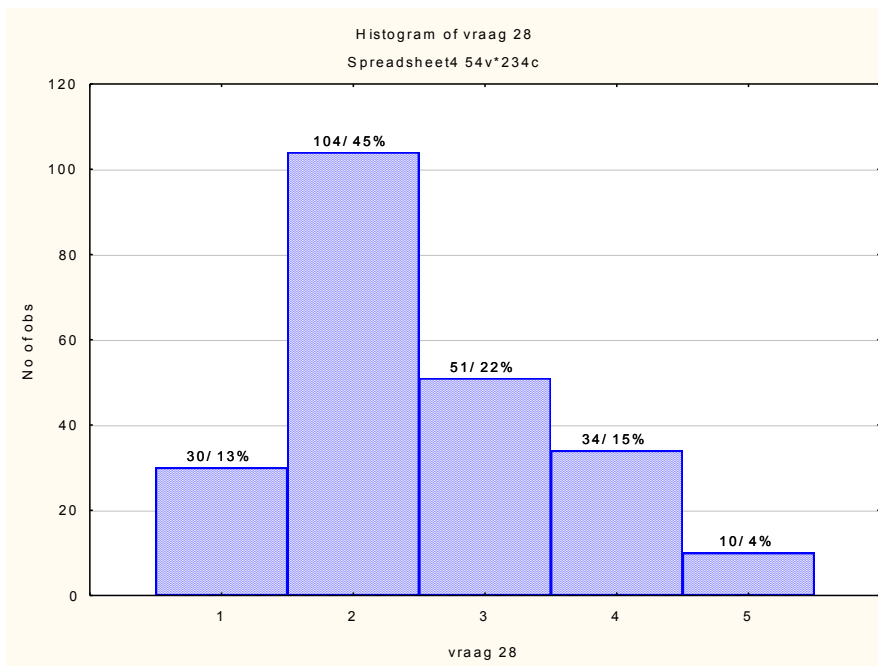
vraag 26(37)

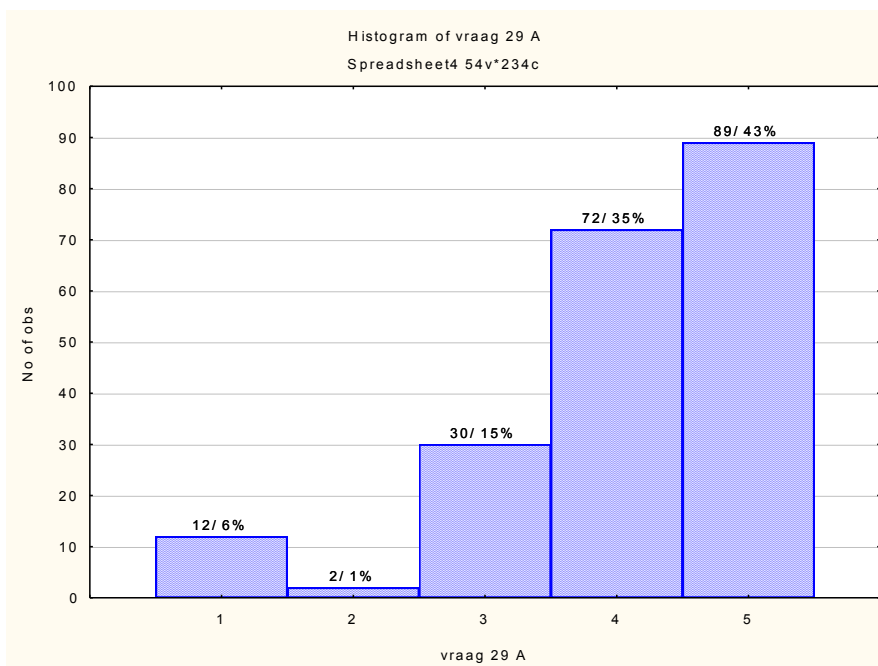
vraag 27(38)

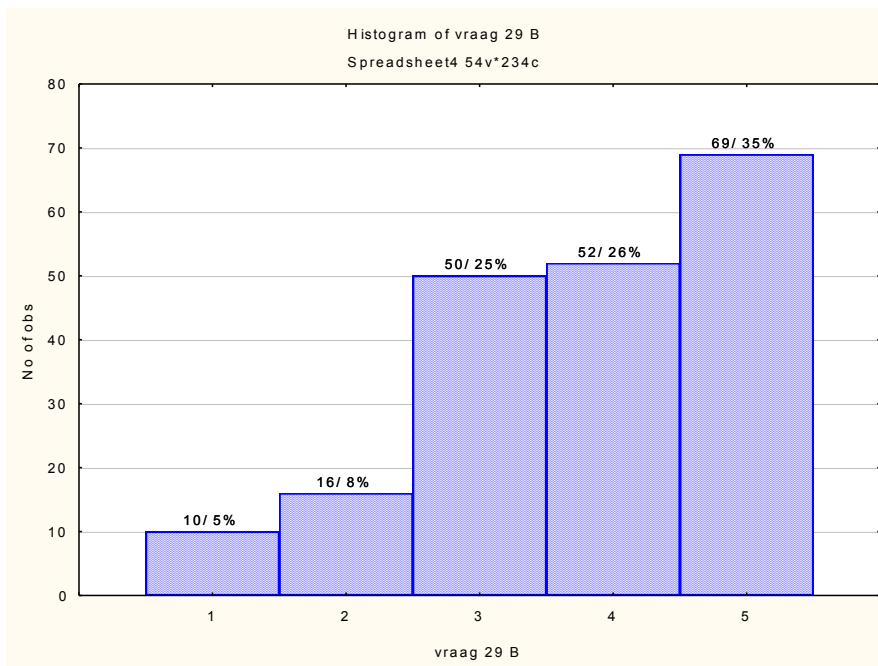
vraag 28(39)

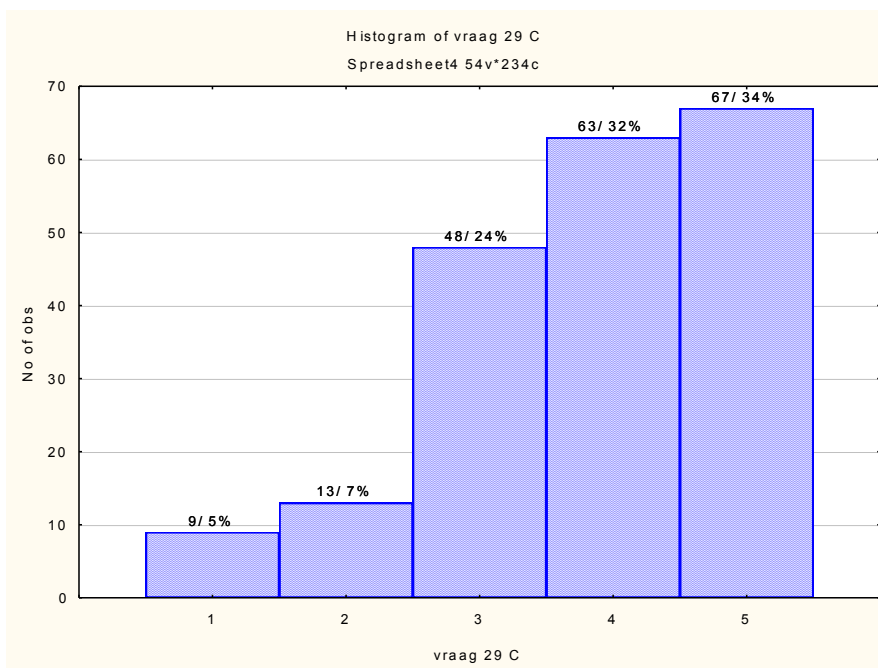
vraag 29 A(40)

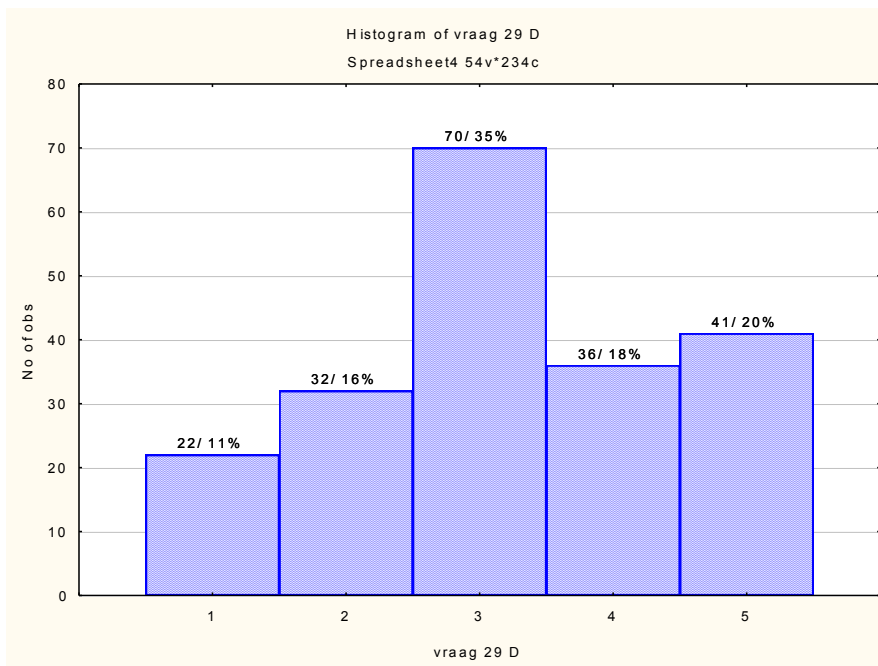
vraag 29 B(41)

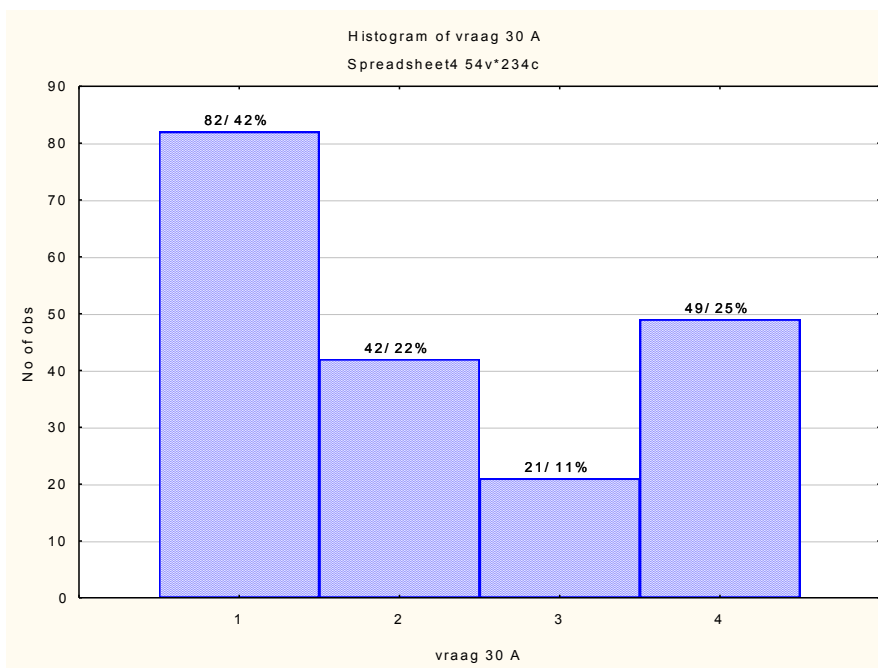
vraag 29 C(42)

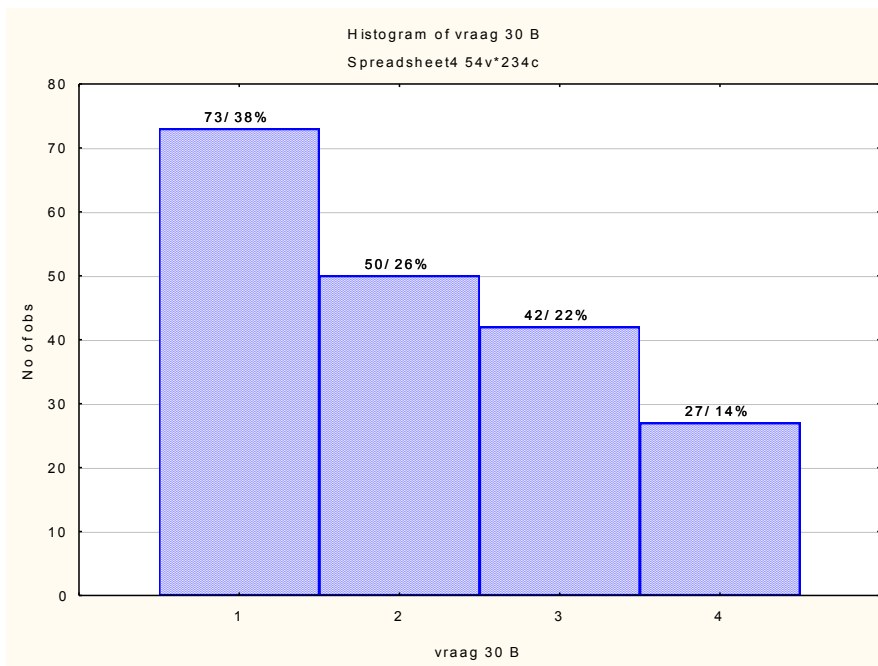
vraag 29 D(43)

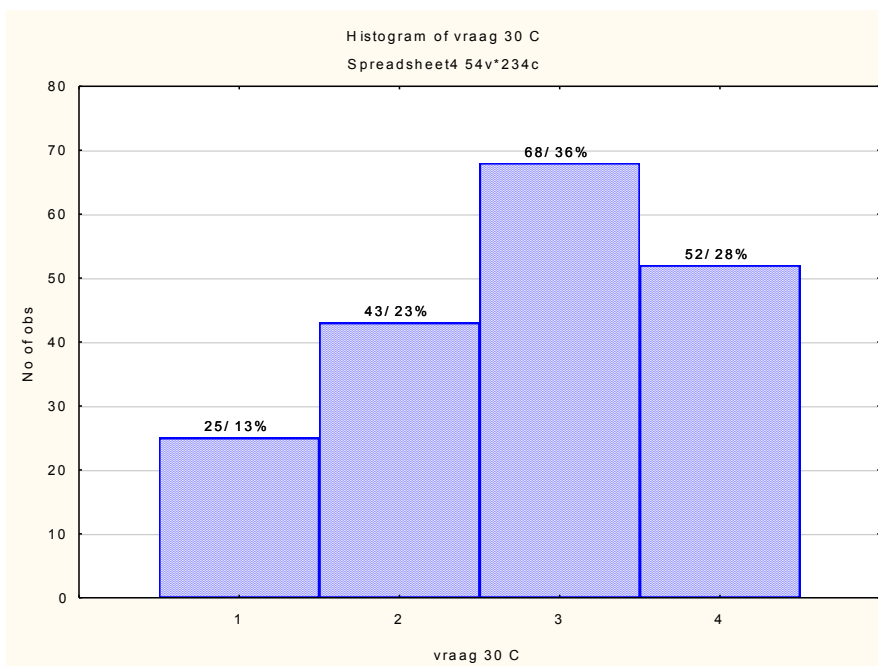
vraag 30 A(44)

vraag 30 B(45)

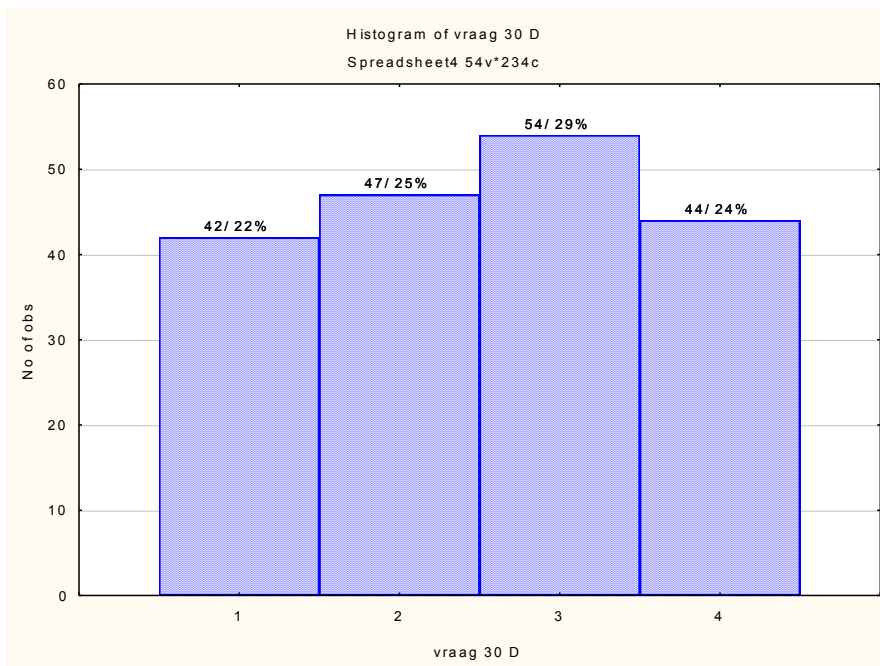

vraag 30 C(46)

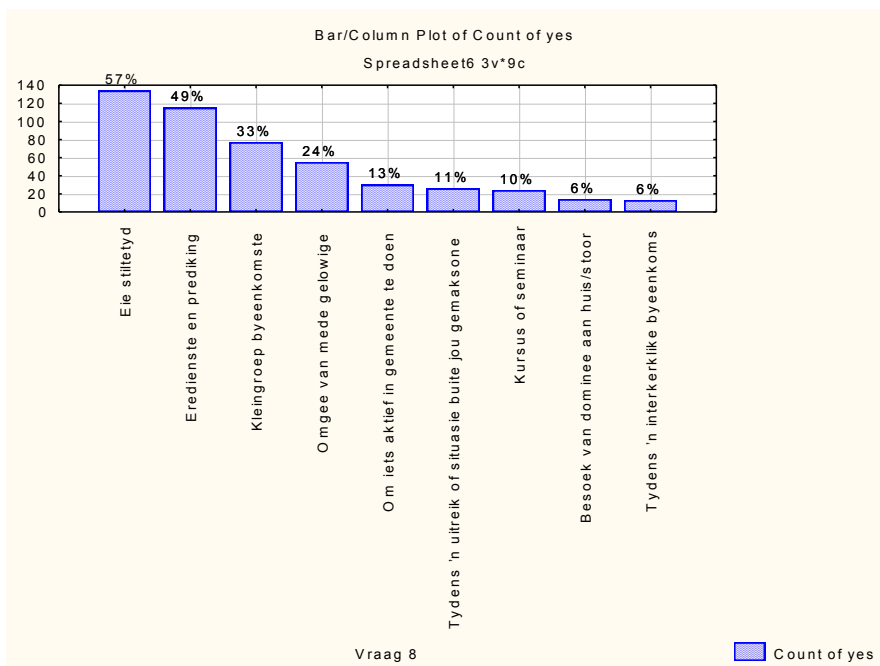
vraag 30 D(47)

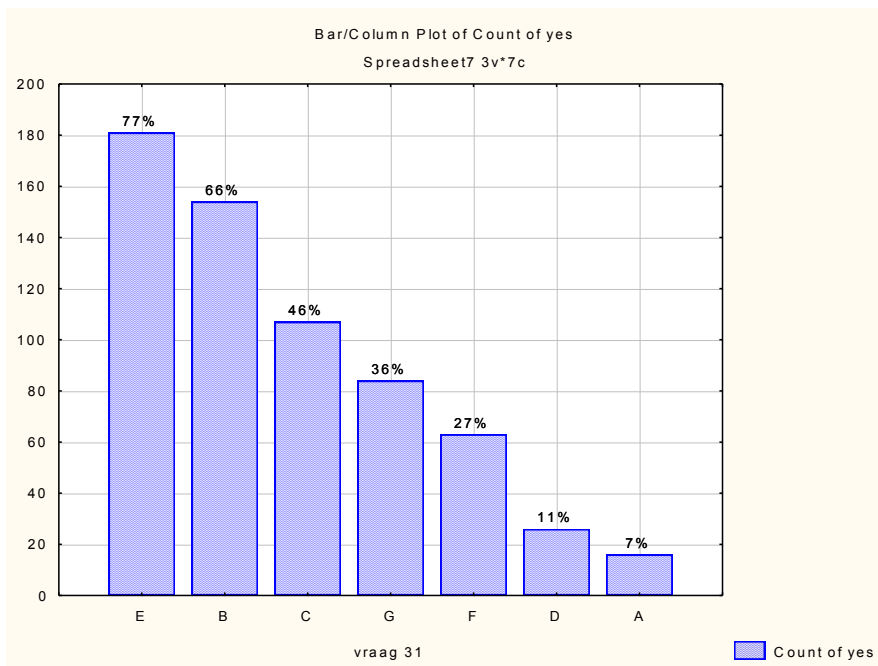

2D Bar/Column Plots (Spreadsheet6)

Vraag 8

vraag 31

BYLAAG 3. KORRELASIES EN VERBANDE AANGEVRA.

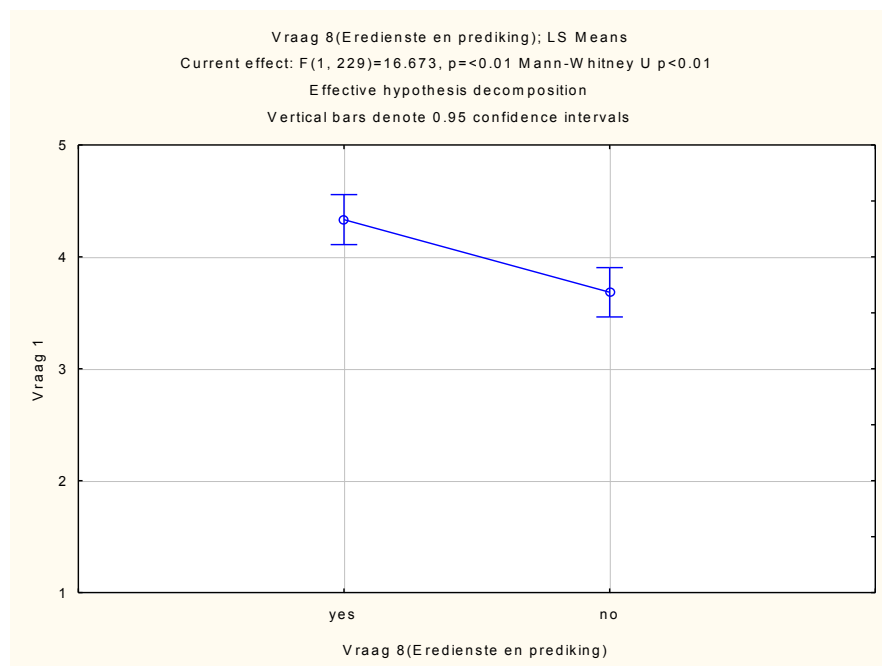
korrelasies

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 1	Vraag 2	0.55	<0.01	227
2	Vraag 1	Vraag 3	0.26	<0.01	229
3	Vraag 1	Vraag 4	-0.25	<0.01	227
4	Vraag 1	Vraag 5	0.09	0.20	227
5	Vraag 1	Vraag 7	0.23	<0.01	224
6	Vraag 1	Vraag 9	-0.18	<0.01	229
7	Vraag 1	17(Aanbidding)	0.03	0.71	223
8	Vraag 1	17(Prediking)	-0.02	0.80	223
9	Vraag 1	17(Gebedsbediening)	-0.07	0.27	223
10	Vraag 1	17(Praktiese omgee)	-0.06	0.40	223
11	Vraag 1	17(die nood van die groter gemeenskap)	0.07	0.33	223
12	Vraag 1	17(Opleiding)	-0.10	0.15	223
13	Vraag 1	17(Kleingroepe)	0.16	0.01	223
14	Vraag 1	17(Pastoraat)	-0.10	0.12	223
15	Vraag 1	17(Geleenthede saam met ander gemeentes)	0.01	0.88	223

ANOVA (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Vraag 1 | Vraag 8(Eredienste en prediking)

Vraag 8(Eredienste en prediking); LS Means

Vraag 8(Eredienste en prediking); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

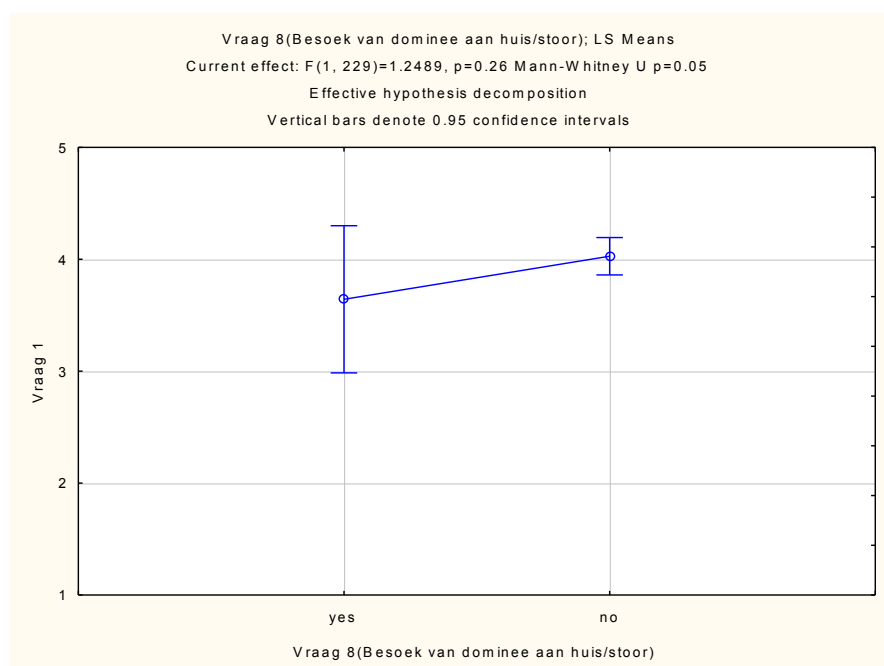
Vraag 8(Eredienste en prediking); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=16.673, p=.00006						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Eredienste en prediking)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.333333	0.113218	4.110252	4.556415	114
2	no	3.683761	0.111757	3.463558	3.903963	117

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Eredienste en prediking)	yes	114	4.333333	0.848389	0.079459	4.175911	4.490756
Vraag 8(Eredienste en prediking)	no	117	3.683761	1.477705	0.136614	3.413180	3.954342

Vraag 1 | Vraag 8(Besoek van dominee aan huis/stoor)

Vraag 8(Besoek van dominee aan huis/stoor); LS Means

Vraag 8(Besoek van dominee aan huis/stoor); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

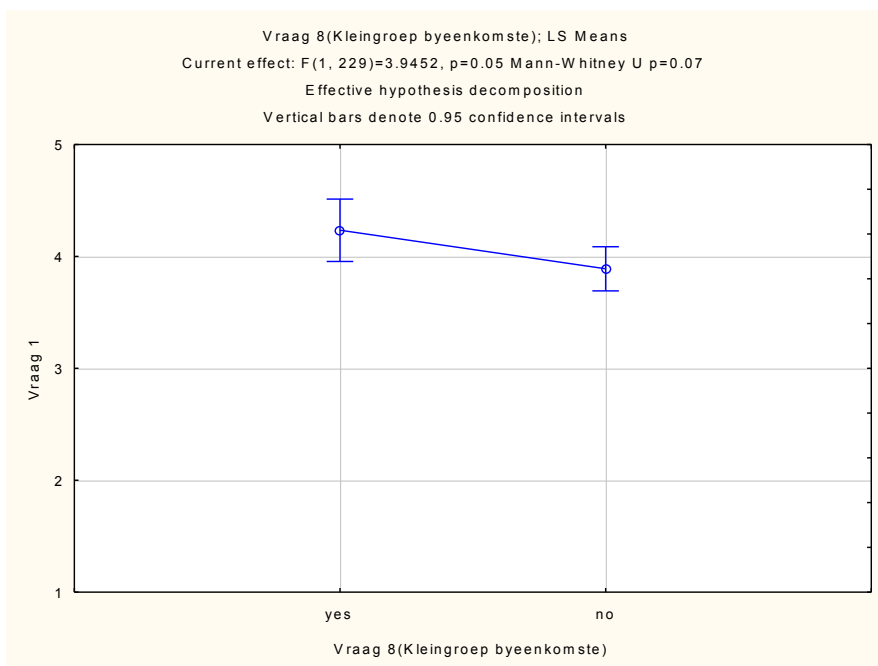
Vraag 8(Beszoek van dominee aan huis/stoor); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw) Current effect: F(1, 229)=1.2489, p=.26493 Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Beszoek van dominee aan huis/stoor)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	3.642857	0.333720	2.985304	4.300411	14
2	no	4.027650	0.084765	3.860631	4.194669	217

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Beszoek van dominee aan huis/stoor)	yes	14	3.642857	1.008208	0.269455	3.060735	4.224979
Vraag 8(Beszoek van dominee aan huis/stoor)	no	217	4.027650	1.261675	0.085648	3.858837	4.196463

Vraag 1 | Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

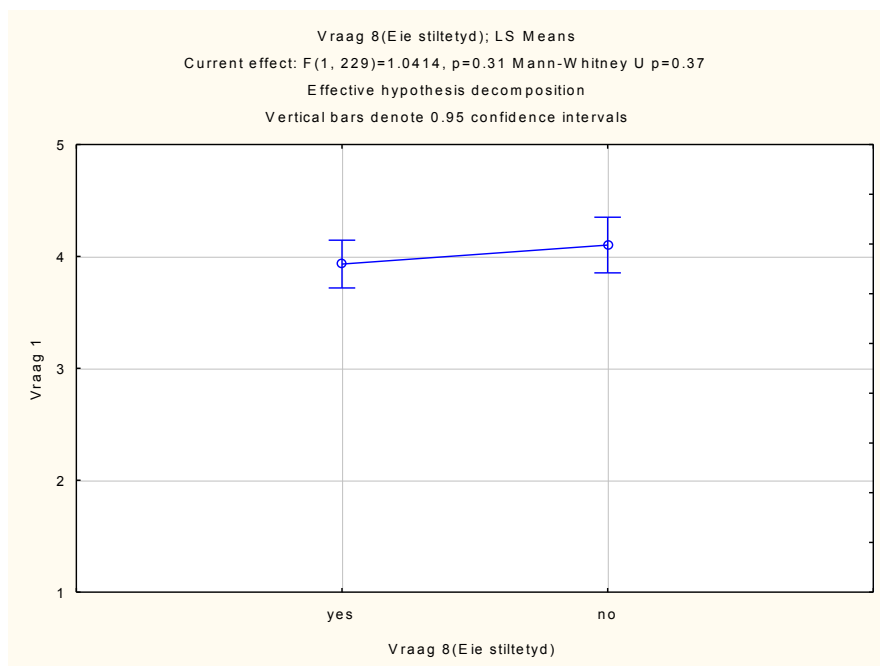
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=3.9452, p=.04820						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.233766	0.141473	3.955012	4.512521	77
2	no	3.889610	0.100036	3.692501	4.086720	154

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	yes	77	4.233766	1.098996	0.125242	3.984325	4.483208
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	no	154	3.889610	1.306403	0.105273	3.681634	4.097587

Vraag 1 | Vraag 8(Eie stiltetyd)

Vraag 8(Eie stiltetyd); LS Means

Vraag 8(Eie stiltetyd); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

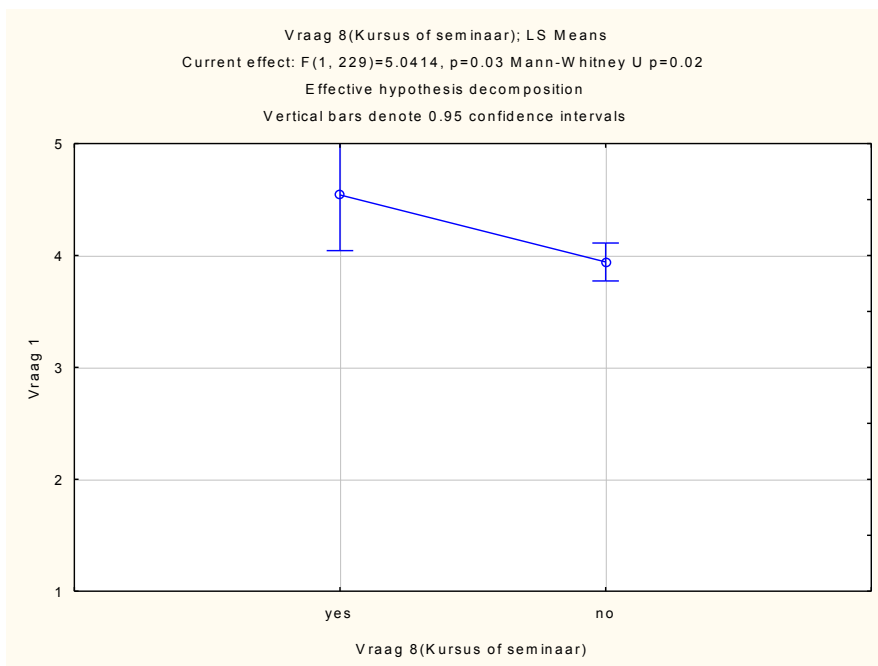
Vraag 8(Ee stiltetyd); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=1.0414, p=.30858						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Ee stiltetyd)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	3.932331	0.108322	3.718896	4.145766	133
2	no	4.102041	0.126191	3.853397	4.350685	98

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Ee stiltetyd)	yes	133	3.932331	1.303814	0.113055	3.708697	4.155965
Vraag 8(Ee stiltetyd)	no	98	4.102041	1.170864	0.118275	3.867297	4.336784

Vraag 1 | Vraag 8(Kursus of seminaar)

Vraag 8(Kursus of seminaar); LS Means

Vraag 8(Kursus of seminaar); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

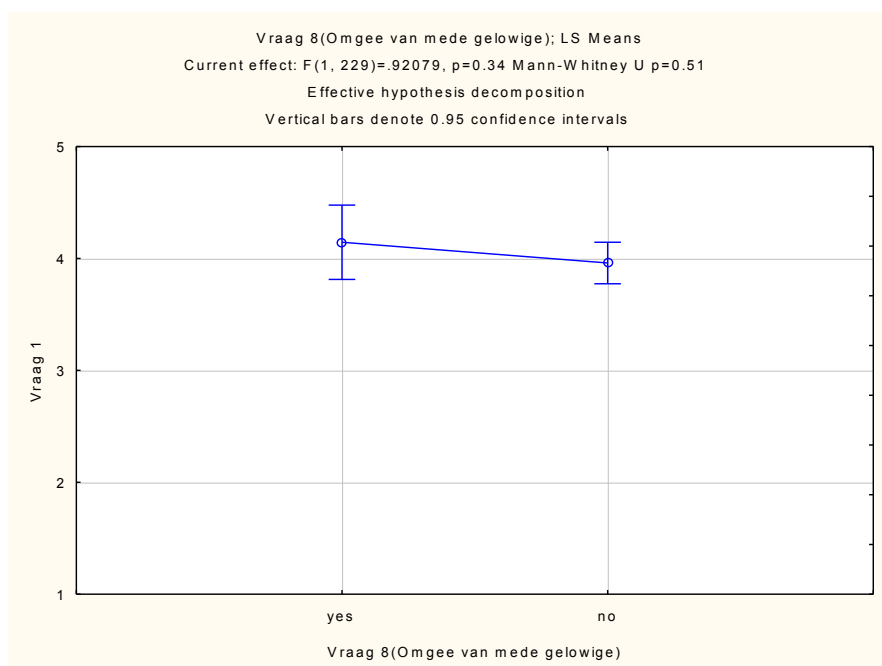
Vraag 8(Kursus of seminaar); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=5.0414, p=.02570						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Kursus of seminaar)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.541667	0.252809	4.043537	5.039796	24
2	no	3.942029	0.086082	3.772415	4.111643	207

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Kursus of seminaar)	yes	24	4.541667	0.883627	0.180370	4.168544	4.914790
Vraag 8(Kursus of seminaar)	no	207	3.942029	1.271999	0.088410	3.767724	4.116334

Vraag 1 | Vraag 8(Omgee van mede gelowige)

Vraag 8(Omgee van mede gelowige); LS Means

Vraag 8(Omgee van mede gelowige); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

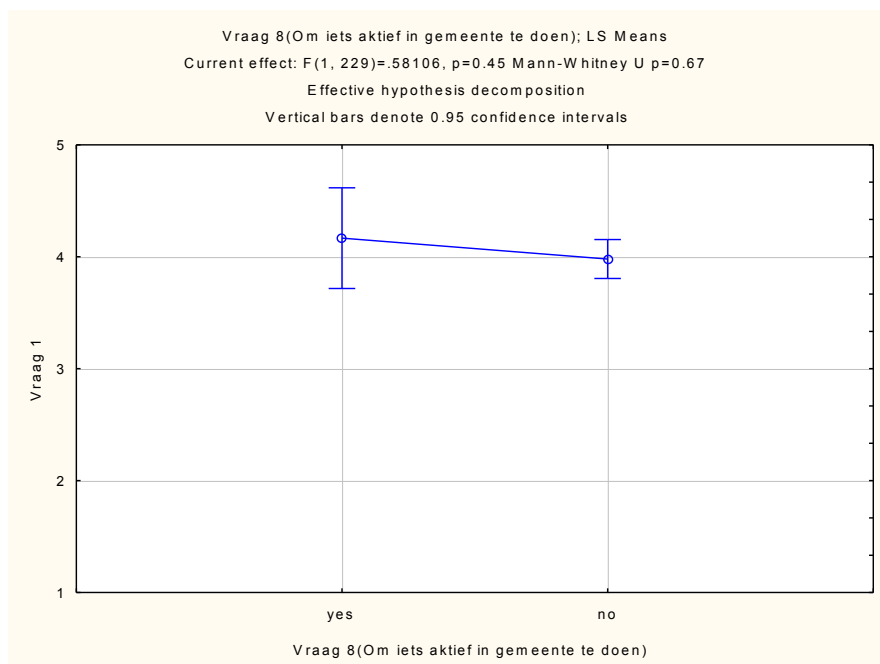
Vraag 8(Omgee van mede gelow ige); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=.92079, p=.33828						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Omgee van mede gelow ige)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.145455	0.168490	3.813466	4.477443	55
2	no	3.960227	0.094189	3.774640	4.145815	176

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Omgee van mede gelow ige)	yes	55	4.145455	1.112524	0.150013	3.844697	4.446212
Vraag 8(Omgee van mede gelow ige)	no	176	3.960227	1.288901	0.097155	3.768482	4.151973

Vraag 1 | Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen)

Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen); LS Means

Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

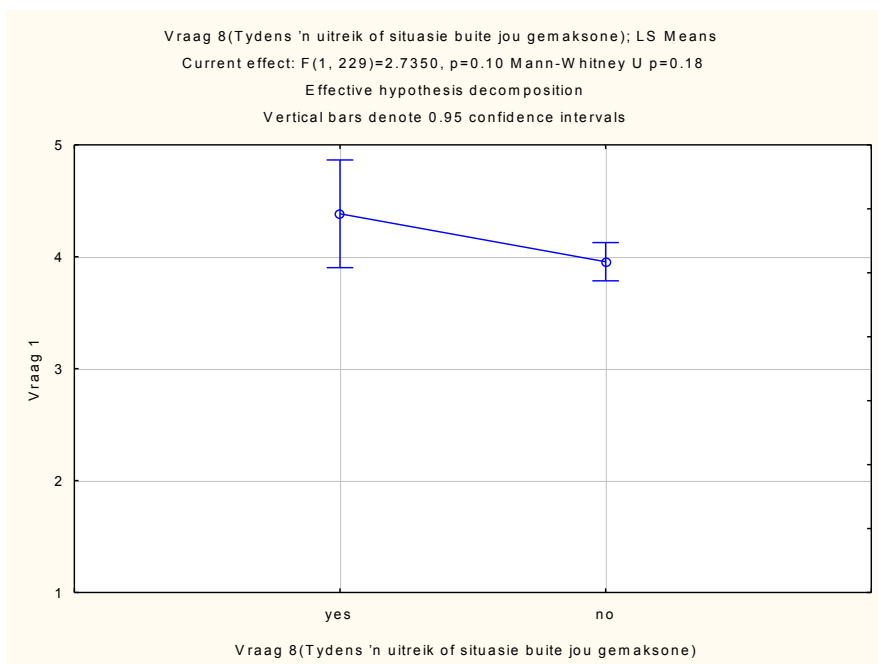
Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 229)=.58106, p=.44668						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.166667	0.228305	3.716819	4.616514	30
2	no	3.980100	0.088202	3.806308	4.153891	201

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen)	yes	30	4.166667	1.085431	0.198172	3.761360	4.571973
Vraag 8(Om iets aktief in gemeente te doen)	no	201	3.980100	1.272636	0.089765	3.803093	4.157106

Vraag 1 | Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone)

Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone); LS Means

Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

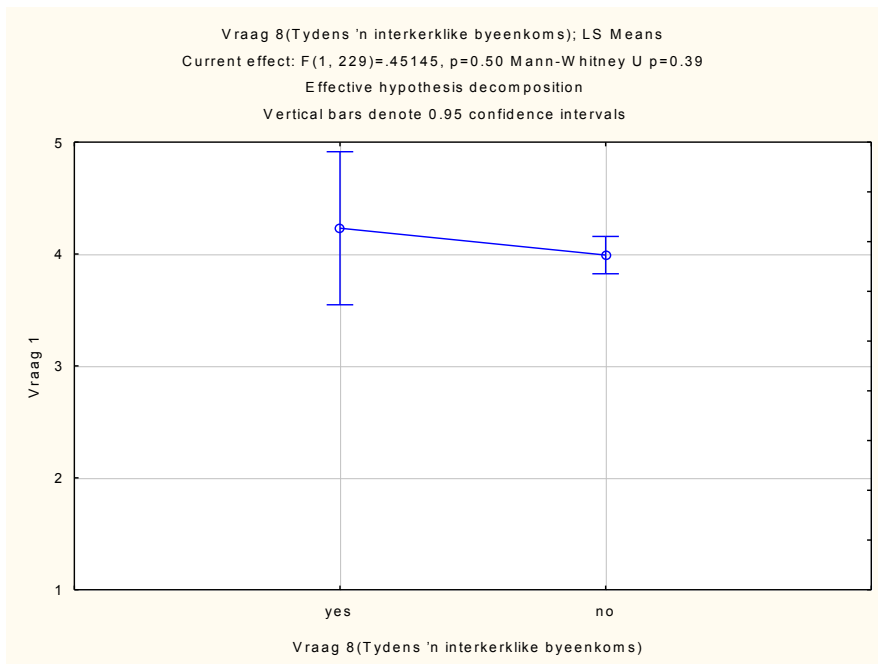
Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect F(1, 229)=2.7350, p=.09954						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
1	yes	4.384615	0.244097	3.903653	4.865578	26
2	no	3.956098	0.086930	3.784812	4.127383	205

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Effect	Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367
Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone)	yes	26	4.384615	0.852147	0.167120	4.040426
Vraag 8(Tydens 'n uitreik of situasie buite jou gemaksone)	no	205	3.956098	1.284533	0.089716	3.779209

Vraag 1 | Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms)

Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms); LS Means

Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Cell No.	Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw) Current effect F(1, 229)=.45145, p=.50233 Effective hypothesis decomposition					
	Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms)	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Err.	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%	N
	1 yes	4.230769	0.346919	3.547209	4.914330	13
2	no	3.990826	0.084717	3.823901	4.157750	218

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Effect	Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
	Level of Factor	N	Vraag 1 Mean	Vraag 1 Std.Dev.	Vraag 1 Std.Err	Vraag 1 -95.00%	Vraag 1 +95.00%
Total		231	4.004329	1.249340	0.082201	3.842367	4.166291
Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms)	yes	13	4.230769	1.165751	0.323321	3.526313	4.935225
Vraag 8(Tydens 'n interkerklike byeenkoms)	no	218	3.990826	1.255369	0.085024	3.823246	4.158405

2

korrelasie

	Spreadsheet4 in resultate.stw				
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 6	Vraag 7	-0.11	0.10	221

3

korrelasie

	Spreadsheet4 in resultate.stw				
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 2	Vraag 7	0.16	0.02	220
2	Vraag 3	Vraag 7	0.21	<0.01	223
3	Vraag 5	Vraag 7	0.15	0.03	222

4

korrelasie

	Spreadsheet4 in resultate.stw				
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 4	Vraag 7	-0.10	0.15	221

5

korrelasie

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 2	Vraag 5	0.07	0.32	224
2	Vraag 3	Vraag 5	0.23	<0.01	228

6

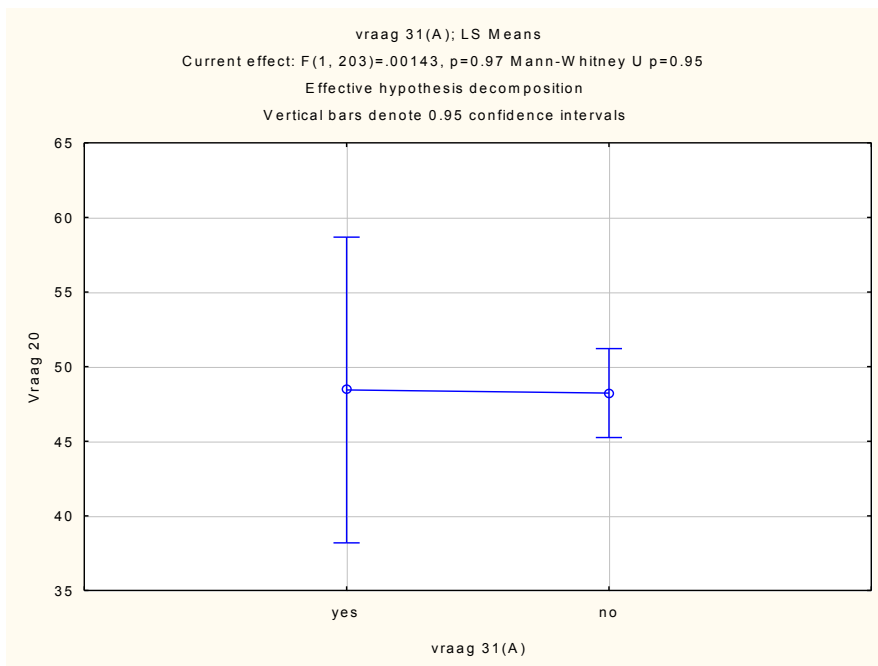
korrelasies

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 20	Vraag 1	0.04	0.60	202
2	Vraag 20	Vraag 4	0.04	0.61	201
3	Vraag 20	Vraag 6	0.43	<0.01	200
4	Vraag 20	Vraag 7	0.03	0.70	199
5	Vraag 20	Vraag 10	-0.27	<0.01	200
6	Vraag 20	Vraag 11	-0.24	<0.01	203
7	Vraag 20	Vraag 12	-0.12	0.08	204
8	Vraag 20	Vraag 13	-0.14	0.04	203
9	Vraag 20	Vraag 14	-0.32	<0.01	204
10	Vraag 20	Vraag 15	-0.16	0.02	202
11	Vraag 20	Vraag 16	0.03	0.66	202
12	Vraag 20	vraag 21	0.52	<0.01	204
13	Vraag 20	vraag 27	-0.06	0.37	205
14	Vraag 20	vraag 28	-0.22	<0.01	205
15	Vraag 20	vraag 29 A	-0.12	0.09	186
16	Vraag 20	vraag 29 B	-0.10	0.19	178
17	Vraag 20	vraag 29 C	-0.10	0.17	182
18	Vraag 20	vraag 29 D	-0.21	<0.01	182
19	Vraag 20	vraag 30 A	-0.06	0.41	173
20	Vraag 20	vraag 30 B	-0.06	0.46	171
21	Vraag 20	vraag 30 C	0.02	0.84	167
22	Vraag 20	vraag 30 D	-0.04	0.62	165

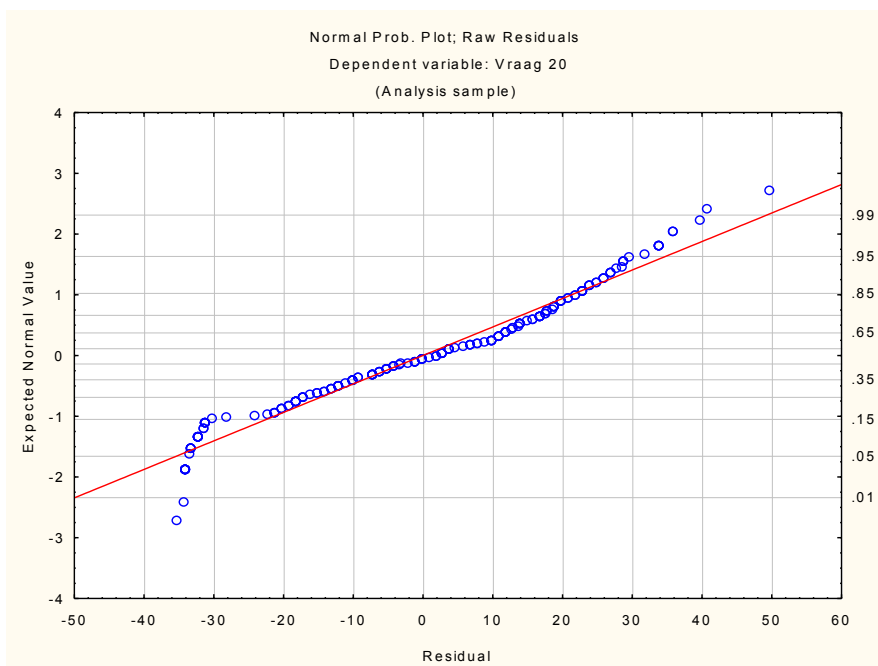
ANOVA (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Vraag 20 | vraag 31(A)

vraag 31(A); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(A)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.896322	0.654735	3.344823	1	0.067417

vraag 31(A); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

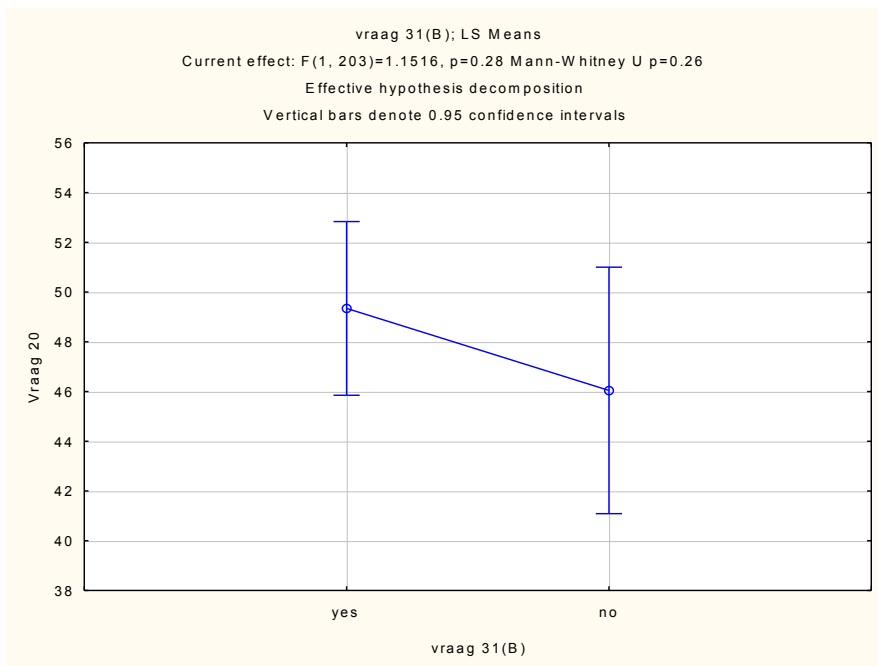
vraag 31(A); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=00143, p=.96986						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(A)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	48.43750	5.195492	38.19345	58.68155	16
2	no	48.23280	1.511666	45.25222	51.21338	189

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

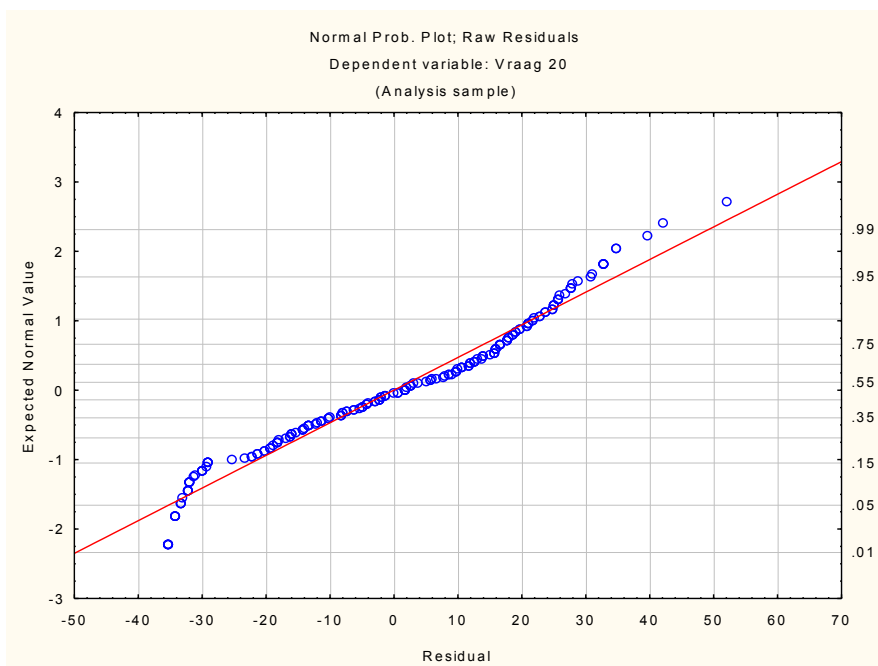
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(A)	yes	16	48.43750	27.71514	6.928786	33.66914	63.20586
vraag 31(A)	no	189	48.23280	20.12617	1.463963	45.34490	51.12071

Vraag 20 | vraag 31(B)

vraag 31(B); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(B)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.069910	0.516887	0.102662	1	0.748658

vraag 31(B); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

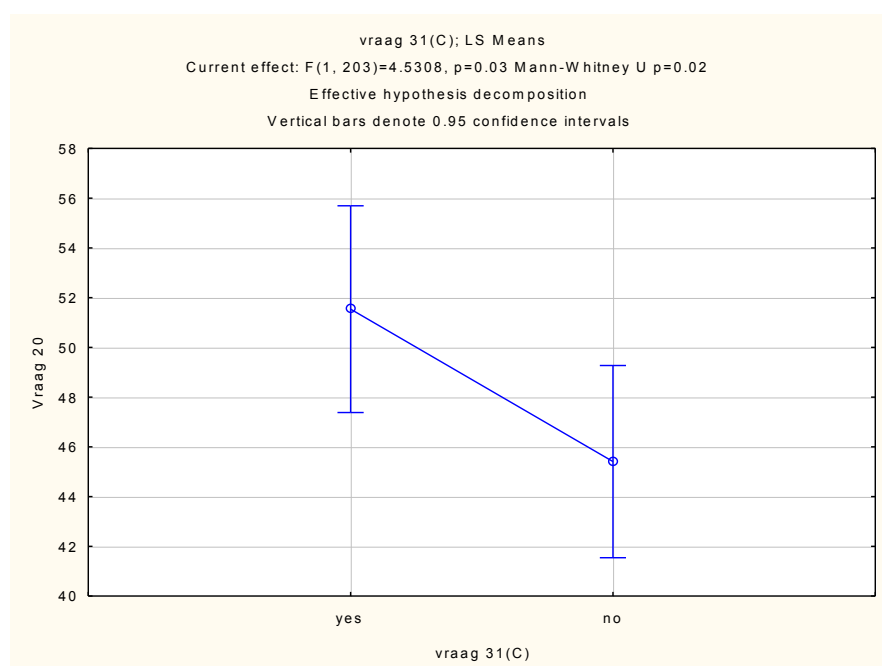
vraag 31(B); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=1.1516, p=.28449						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(B)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	49.34307	1.770515	45.85211	52.83402	137
2	no	46.04412	2.513074	41.08904	50.99919	68

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

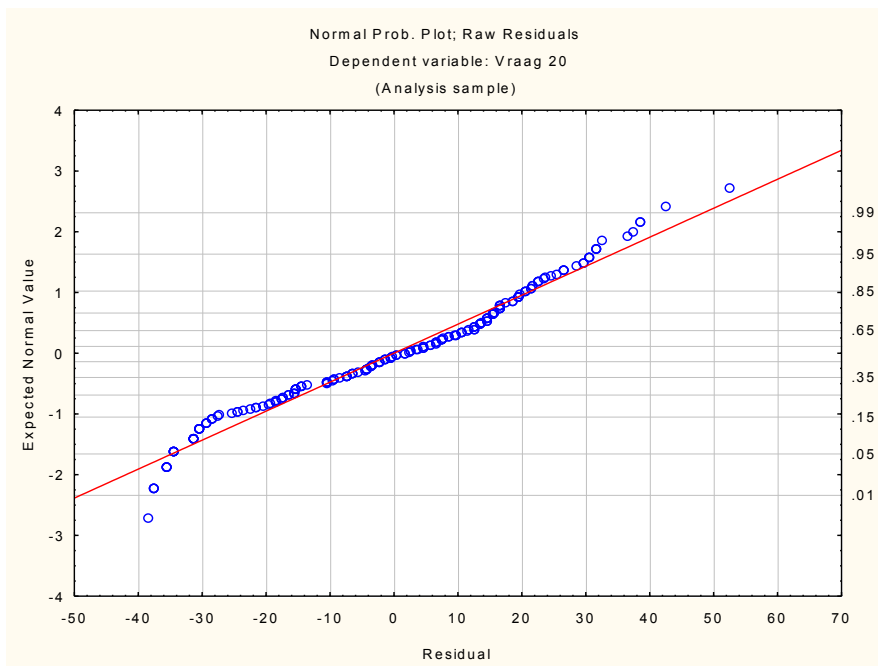
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(B)	yes	137	49.34307	20.48832	1.750435	45.88147	52.80466
vraag 31(B)	no	68	46.04412	21.19239	2.569955	40.91447	51.17377

Vraag 20 | vraag 31(C)

vraag 31(C); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(C)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.044221	0.510816	0.047065	1	0.828252

vraag 31(C); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

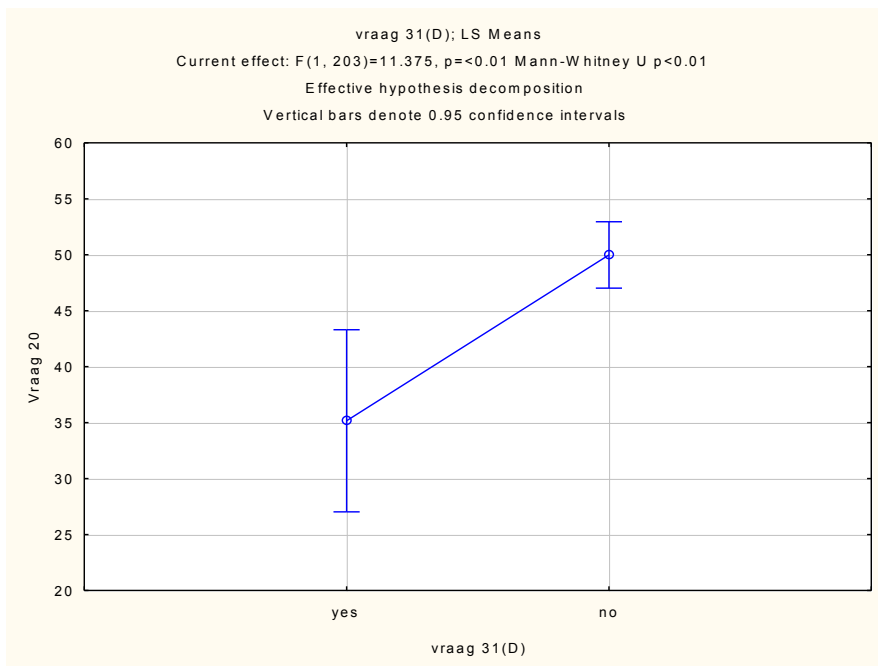
vraag 31(C); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=4.5308, p=.03450						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(C)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std. Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	51.53684	2.108789	47.37890	55.69478	95
2	no	45.40909	1.959740	41.54503	49.27315	110

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

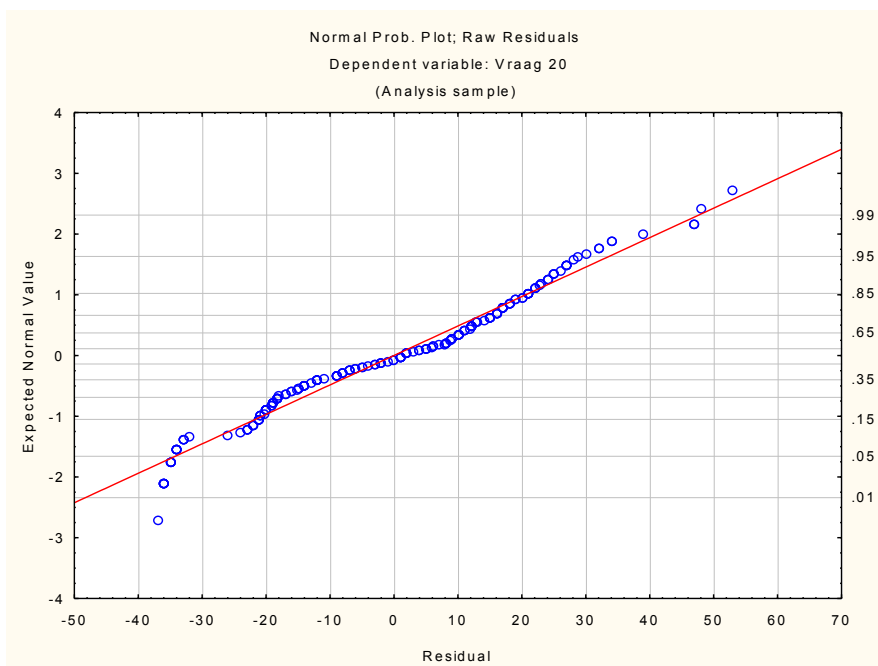
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std. Dev.	Vraag 20 Std. Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(C)	yes	95	51.53684	20.79168	2.133181	47.30136	55.77232
vraag 31(C)	no	110	45.40909	20.34667	1.939979	41.56412	49.25407

Vraag 20 | vraag 31(D)

vraag 31(D); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(D)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.565256	0.610175	2.263129	1	0.132486

vraag 31(D); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

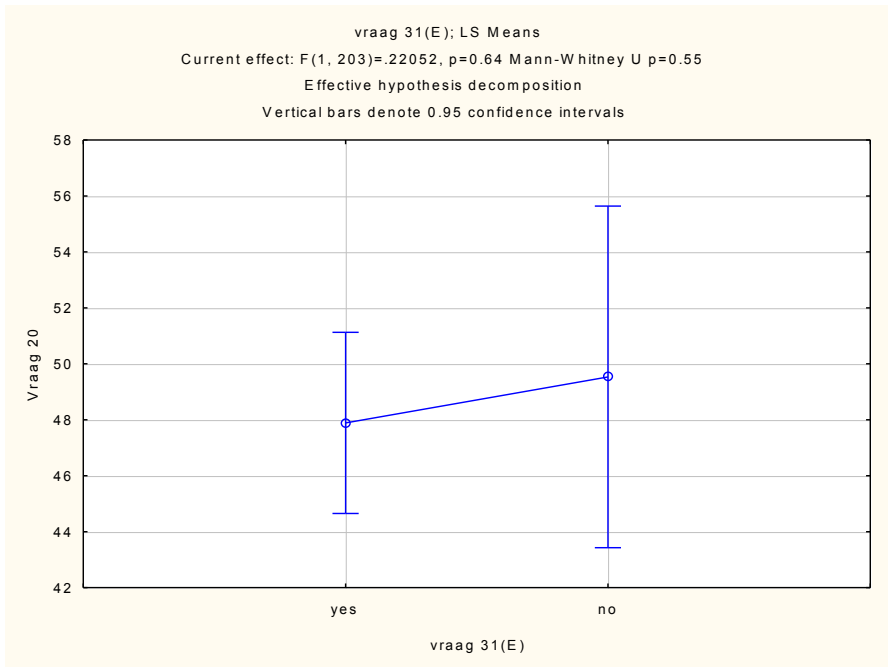
vraag 31(D); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=11.375, p=.00089						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(D)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	35.16667	4.128038	27.02734	43.30600	24
2	no	49.98343	1.503177	47.01958	52.94727	181

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

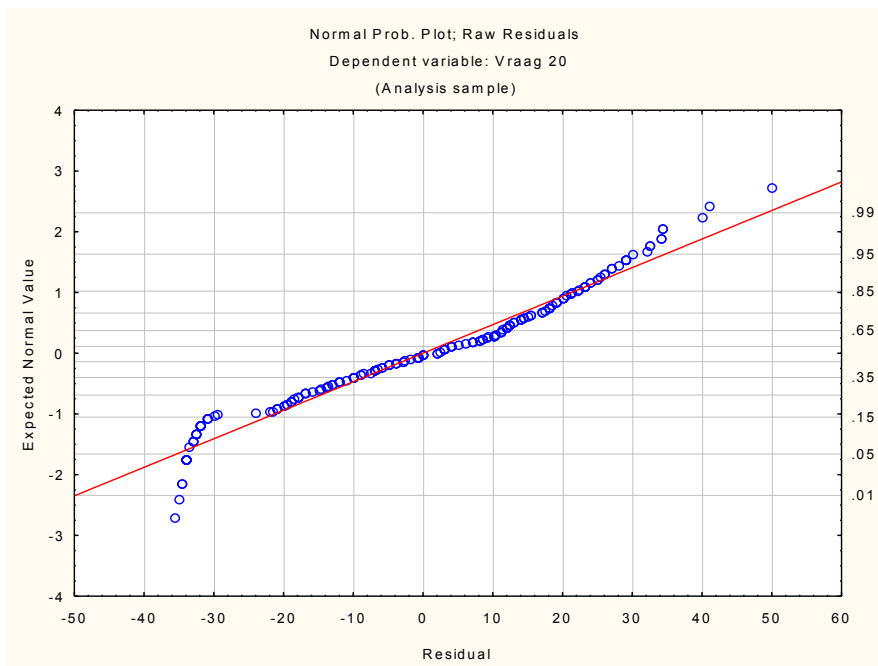
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(D)	yes	24	35.16667	24.52801	5.006759	24.80940	45.52394
vraag 31(D)	no	181	49.98343	19.60512	1.457237	47.10796	52.85889

Vraag 20 | vraag 31(E)

vraag 31(E); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(E)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.160817	0.537212	0.390820	1	0.531868

vraag 31(E); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

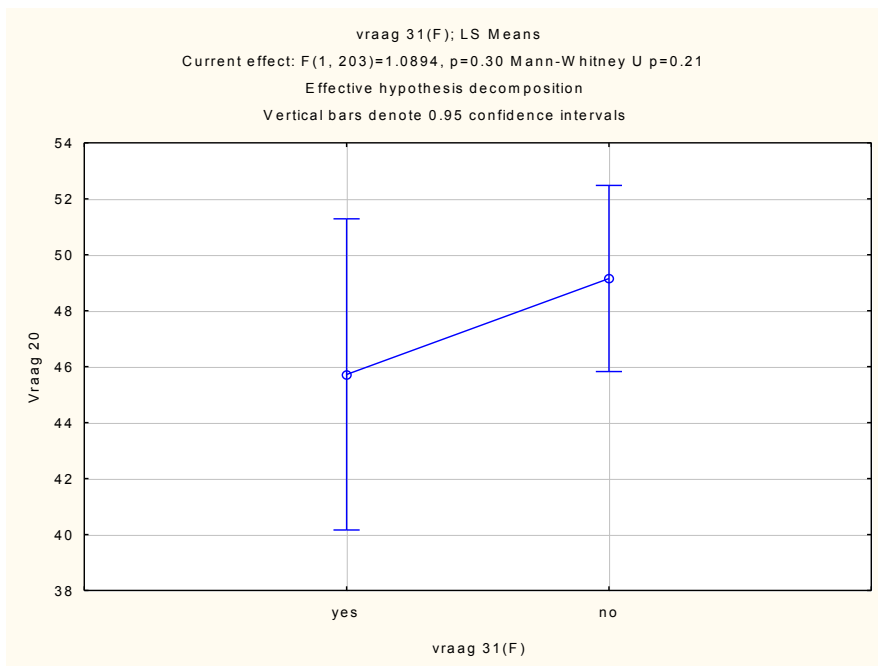
vraag 31(E); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=22052, p=.63915						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(E)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	47.88750	1.642073	44.64979	51.12521	160
2	no	49.53333	3.096322	43.42826	55.63841	45

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

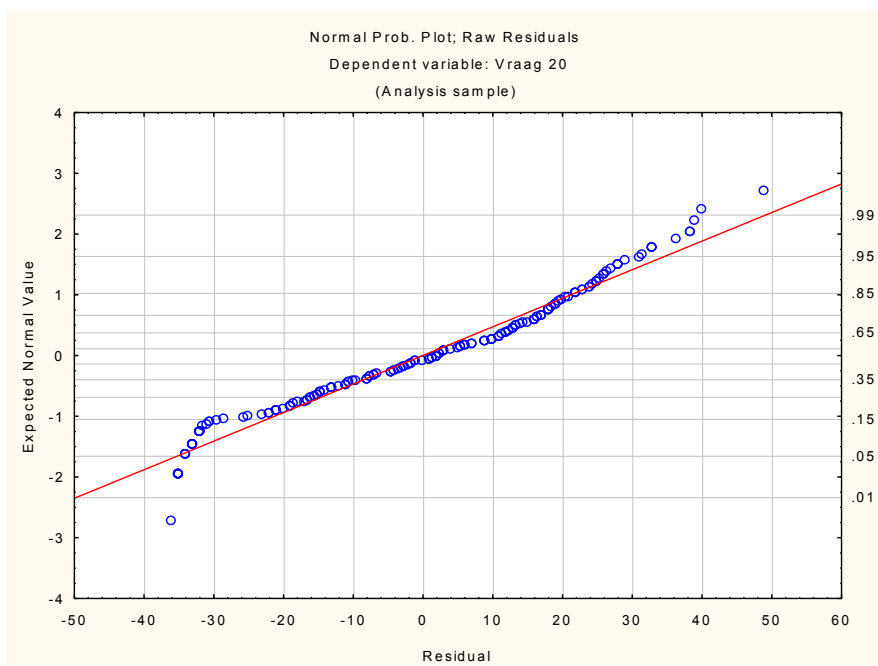
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(E)	yes	160	47.88750	20.41796	1.614181	44.69950	51.07550
vraag 31(E)	no	45	49.53333	21.99855	3.279351	42.92424	56.14243

Vraag 20 | vraag 31(F)

vraag 31(F); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(F)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.395330	0.582521	2.041377	1	0.153071

vraag 31(F); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

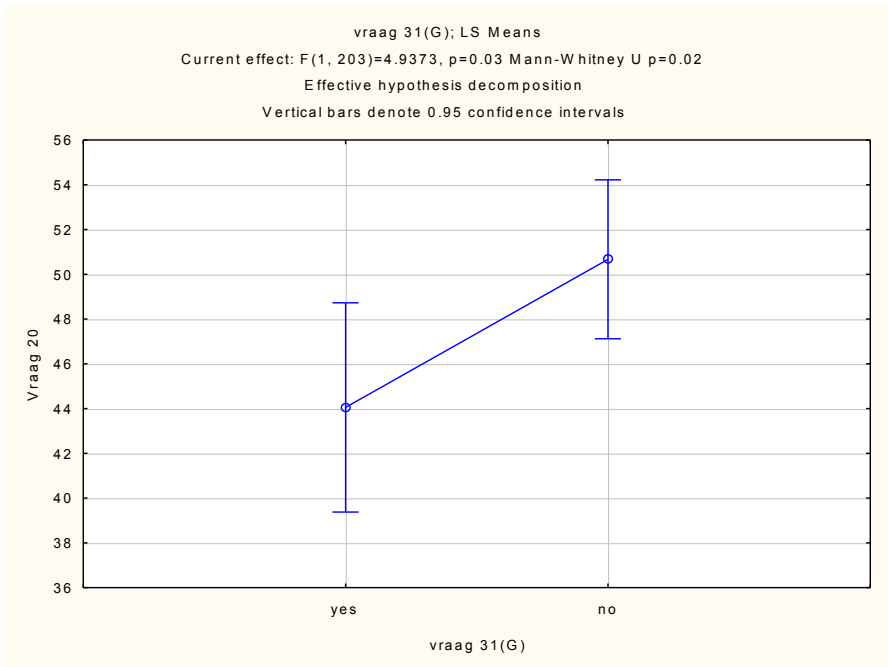
vraag 31(F); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=1.0894, p=.29785						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(F)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	45.72222	2.820519	40.16095	51.28349	54
2	no	49.15232	1.686699	45.82662	52.47801	151

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

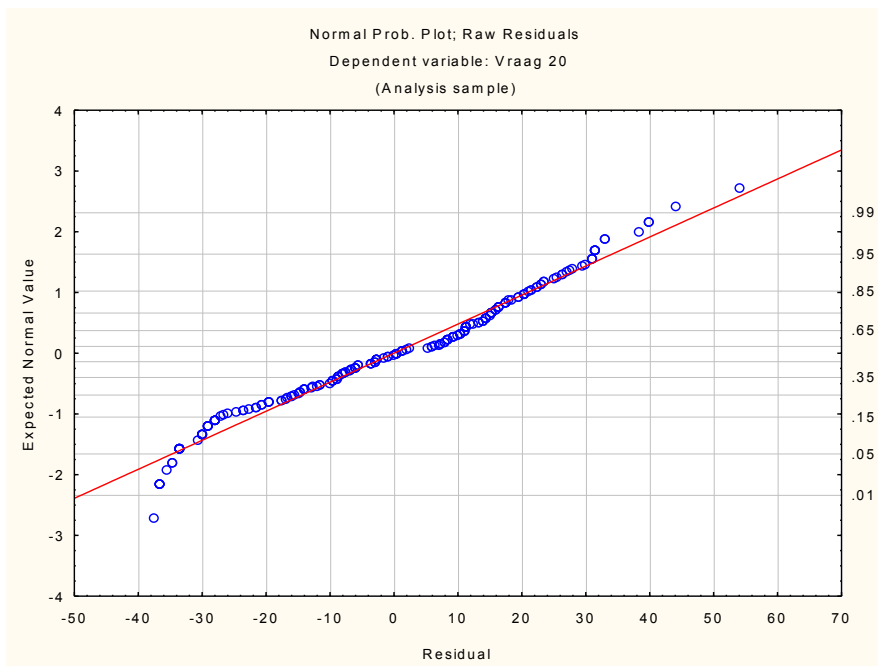
Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(F)	yes	54	45.72222	18.23372	2.481295	40.74537	50.69907
vraag 31(F)	no	151	49.15232	21.53841	1.752771	45.68901	52.61563

Vraag 20 | vraag 31(G)

vraag 31(G); LS Means

Normal Prob. Plot; Raw Residuals

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Tests of Homogeneity of Variances (Spreadsheet4 in resultate.stw)					
Effect: "vraag 31(G)"					
	Hartley F-max	Cochran C	Bartlett Chi-Sqr.	df	p
Vraag 20	1.261919	0.557898	1.289800	1	0.256085

vraag 31(G); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

vraag 31(G); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: F(1, 203)=4.9373, p=.02739						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	vraag 31(G)	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Err.	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%	N
1	yes	44.05333	2.371043	39.37830	48.72836	75
2	no	50.66923	1.800936	47.11829	54.22017	130

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 20 Mean	Vraag 20 Std.Dev.	Vraag 20 Std.Err	Vraag 20 -95.00%	Vraag 20 +95.00%
Total		205	48.24878	20.73104	1.447919	45.39398	51.10359
vraag 31(G)	yes	75	44.05333	22.03860	2.544798	38.98271	49.12395
vraag 31(G)	no	130	50.66923	19.61861	1.720666	47.26485	54.07361

7

korrelasie

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1	2	3	4	5
	variable 1	variable 2	Spearman	Spearman p-val	# cases
1	Vraag 20	Vraag 2	-0.28	<0.01	199
2	Vraag 20	Vraag 3	-0.03	0.68	203

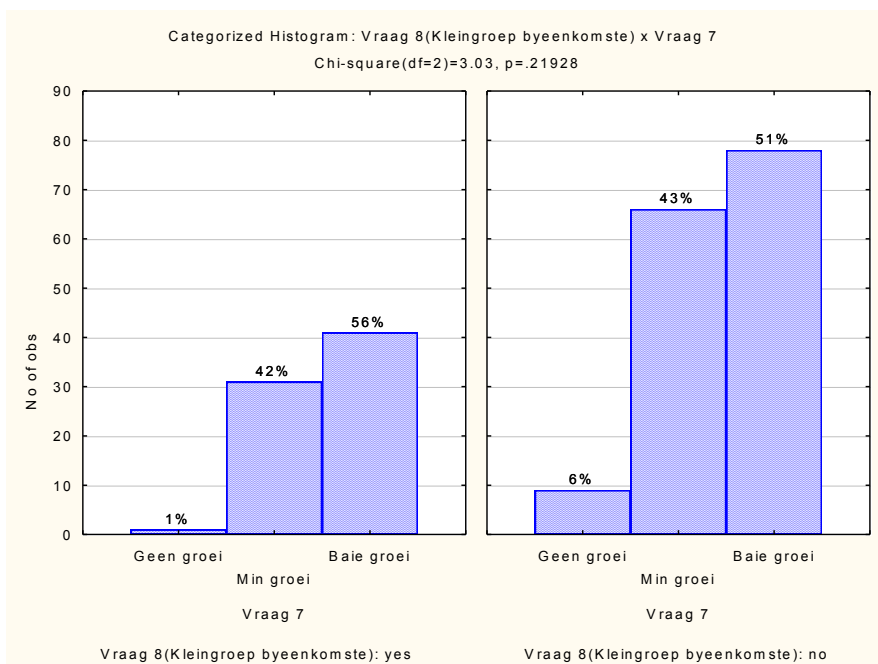
8

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste) | Vraag 7

2-Way Summary Table: Observed Frequencies (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Marked cells have counts > 10. Chi-square(df=2)=3.03, p=.21928				
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	Vraag 7 Geen groei	Vraag 7 Min groei	Vraag 7 Baie groei	Row Totals
yes	1	31	41	73
Row %	1.37%	42.47%	56.16%	
no	9	66	78	153
Row %	5.88%	43.14%	50.98%	
Totals	10	97	119	226

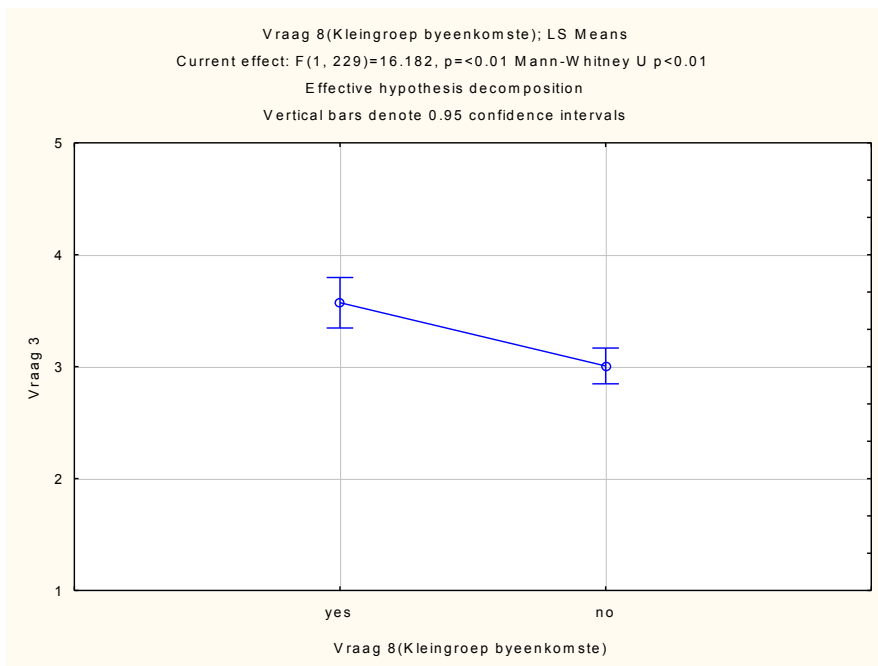
Categorized Histogram: Vraag 8(Kleingroep byeenkomste) x Vraag 7

ANOVA (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Vraag 3 | Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

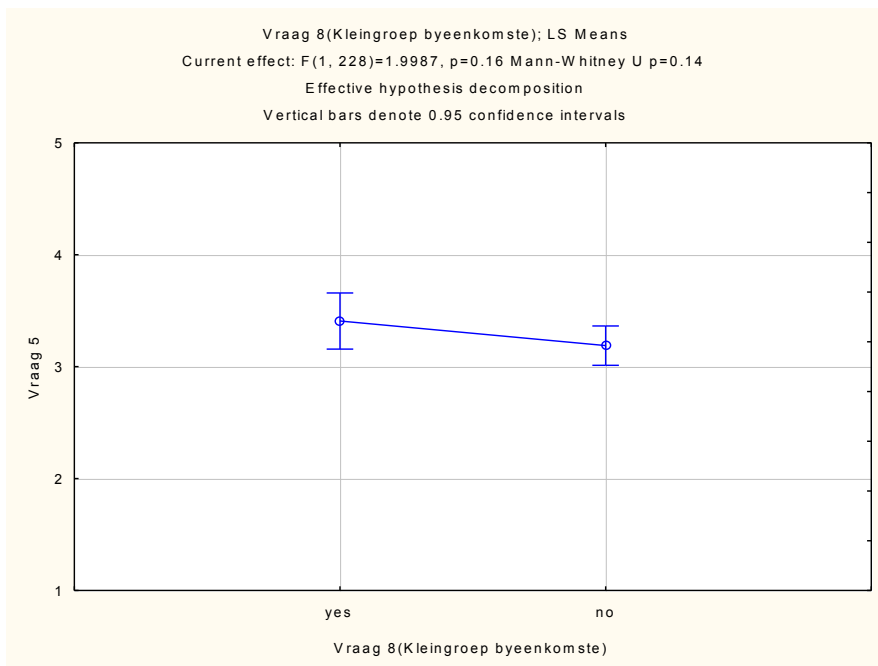
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: $F(1, 229)=16.182, p=.00008$						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	Vraag 3 Mean	Vraag 3 Std.Err.	Vraag 3 -95.00%	Vraag 3 +95.00%	N
1	yes	3.571429	0.114668	3.345490	3.797367	77
2	no	3.006494	0.081082	2.846731	3.166256	154

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 3 Mean	Vraag 3 Std.Dev.	Vraag 3 Std.Err	Vraag 3 -95.00%	Vraag 3 +95.00%
Total		231	3.194805	1.038883	0.068353	3.060126	3.329484
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	yes	77	3.571429	1.031460	0.117546	3.337316	3.805541
Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)	no	154	3.006494	0.993421	0.080052	2.848343	3.164644

Vraag 5 | Vraag 8(Kleingroep byeenkomste)

Vraag 8(Kleingroep byeenkomste); LS Means

Vraag 8(Kleingroep byeenkomst); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Vraag 8(Kleingroep byeenkomst); LS Means (Spreadsheet4 in resultate.stw)						
Current effect: $F(1, 228)=1.9987$, $p=.15880$						
Effective hypothesis decomposition						
Cell No.	Vraag 8(Kleingroep byeenkomst)	Vraag 5 Mean	Vraag 5 Std.Err.	Vraag 5 -95.00%	Vraag 5 +95.00%	N
1	yes	3.407895	0.127093	3.157467	3.658322	76
2	no	3.188312	0.089283	3.012386	3.364237	154

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)

Descriptive Statistics (Spreadsheet4 in resultate.stw)							
Effect	Level of Factor	N	Vraag 5 Mean	Vraag 5 Std.Dev.	Vraag 5 Std.Err	Vraag 5 -95.00%	Vraag 5 +95.00%
Total		230	3.260870	1.110387	0.073217	3.116605	3.405134
Vraag 8(Kleingroep byeenkomst)	yes	76	3.407895	1.022124	0.117246	3.174329	3.641460
Vraag 8(Kleingroep byeenkomst)	no	154	3.188312	1.147714	0.092485	3.005598	3.371025

9

korrelaties

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 2	vraag 27	-0.27	<0.01	223
2	Vraag 3	vraag 27	-0.10	0.14	227
3	Vraag 7	vraag 27	-0.30	<0.01	221
4	Vraag 10	vraag 27	-0.05	0.48	223
5	Vraag 11	vraag 27	0.08	0.24	226
6	Vraag 12	vraag 27	0.22	<0.01	227
7	Vraag 13	vraag 27	0.18	<0.01	226
8	Vraag 20	vraag 27	-0.06	0.37	205

10

korrelasie

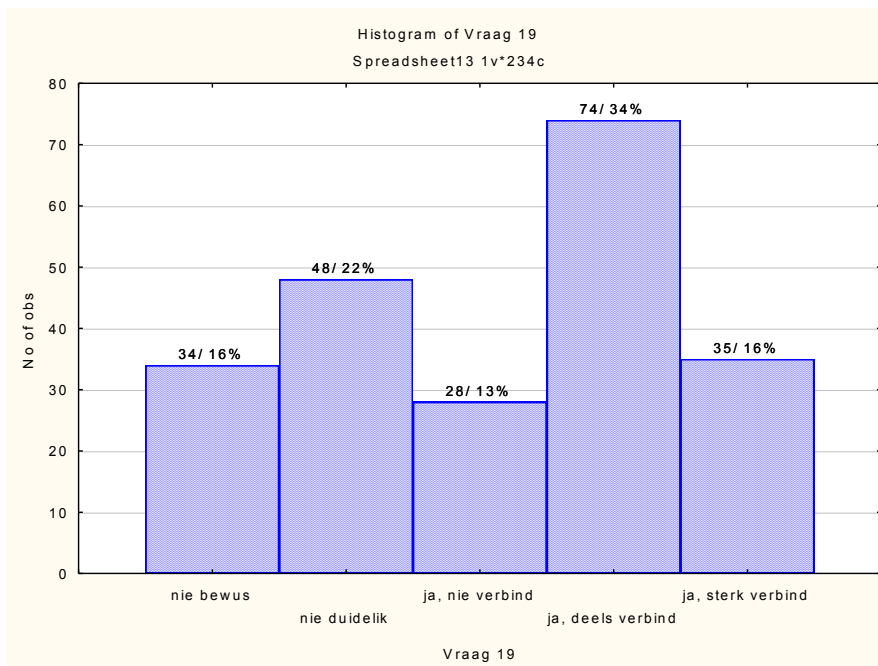
Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 20	vraag 28	-0.22	<0.01	205

11

Spreadsheet4

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 20	Vraag 19	0.11	0.13	198

Histogram of Vraag 19

Vraag 1 korrelasies

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1	2	3	4	5
	variable 1	variable 2	Spearman	Spearman p-val	# cases
1	Vraag 1	Vraag 6	-0.19	<0.01	226
2	Vraag 1	Vraag 10	0.03	0.63	224
3	Vraag 1	Vraag 11	-0.05	0.42	228
4	Vraag 1	Vraag 12	0.02	0.80	228
5	Vraag 1	Vraag 13	-0.09	0.17	227
6	Vraag 1	Vraag 14	0.19	<0.01	228
7	Vraag 1	Vraag 15	-0.11	0.10	225
8	Vraag 1	Vraag 16	-0.09	0.20	226
9	Vraag 1	vraag 27	-0.34	<0.01	226
10	Vraag 1	vraag 28	-0.07	0.31	226

Vraag 7 korrelasies

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1	2	3	4	5
	variable 1	variable 2	Spearman	Spearman p-val	# cases
1	Vraag 7	Vraag 10	0.03	0.62	219
2	Vraag 7	Vraag 11	-0.11	0.11	223
3	Vraag 7	Vraag 12	-0.04	0.55	223
4	Vraag 7	Vraag 13	0.01	0.87	222

Vraag 3 & 5 korrelasies

Spreadsheet4 in resultate.stw					
	1 variable 1	2 variable 2	3 Spearman	4 Spearman p-val	5 # cases
1	Vraag 3	Vraag 10	0.30	<0.01	224
2	Vraag 3	Vraag 11	0.04	0.52	227
3	Vraag 3	Vraag 12	0.08	0.25	228
4	Vraag 3	Vraag 13	-0.09	0.16	227
5	Vraag 5	Vraag 10	0.08	0.24	224
6	Vraag 5	Vraag 11	-0.10	0.12	227
7	Vraag 5	Vraag 12	-0.16	0.02	228
8	Vraag 5	Vraag 13	-0.18	<0.01	227

BYLAAG 4: VERSLAG DEUR Prof J H HENDRIKS

BYLAAG 4. INTERPRETASIE VAN GODSDIENS- DEMOGRAFIESE DATA

NGK DE DOORNS

Prof Jurgens Hendriks

8 Junie 2004

INLEIDING

Die verslag is kommentaar op u Godsdienst-demografiese¹ data. Ek lewer eers kommentaar op die gegewens soos ek dit voor my sien. Dit is 'n "blinde lees" van die situasie aangesien ek die area net gedeeltelik ken. Dit is dus moontlik dat van die verklarings wat ek hieronder gee, eintlik ander en baie logiese antwoorde het. U kan gerus kommentaar op my kommentaar gee, op die wyse leer ek ook!

Voorts skets ek die algemene tendense in die land sodat u u eie situasie teen die groter prentjie van Suid-Afrika kan interpreteer. Dan volg wat na my mening strategiese prioriteite vir die kerk behoort te wees. Ten slotte gee ek u 'n kort opsomming van die redes waarom die kerk oor die eerste drie eeue so geweldig gegroei het. Ek meen dat ons daarin waardevolle riglyne vind vir ons kontekstuele situasie.

KOMMENTAAR OP DIE NGK DE DOORNS SE DEMOGRAFIESE SENSUS DATA

Totale Bevolking en huishoudings

U gegewens word oorheers deur die geweldige demografiese verskuiwings wat tussen die twee sensusse plaasgevind het. Bereken op die 1996 getal is daar 'n 84% bevolkingsgroei en 'n 104% groei in huishoudings. Anders gestel, bereken op die 2001 getal inwoners van die De Doorns area, is 46% van die bevolking "nuwe intrekkers" en 51% van die huishoudings "nuut" (binne die periode 1996-2001 opgerig). Dit is abnormaal hoog en moet ontleed word want dit beïnvloed al die ander vergelykende persentasies.

Swart (Xhosa-sprekende) invloei in u gebied

---

¹ **Demografie:** statistiese bevolkingsbeskrywing.

Dit is duidelik dat die groei toegeskryf kan word aan 'n abnormale hoë invloed van Swartmense. Die volgende punte lig hierdie demografiese verskuiwing toe:

- **Onder Bevolkingsgroepe sien mens dat die Swartmense se teenwoordigheid in u gebied met 23.34% gestyg het om nou 45.43% van die gebied se bevolking uit te maak. Dit is verantwoordelik vir die daling in die persentasie Kleurling en Blankes in die gebied. Dit beteken nie dat die getalle van die Kleurlinge en Blankes afgeneem het nie.**
- **Ouderdomsgroepe: die feit dat die getal 00-09 jariges afgeneem het met 2.36% dui daarop dat die persone wat inbeweeg het nie as volle huishoudings ingekom het nie. In vergelyking met Huwelikstatus persentasies sien mens dat baie van hulle ongetroud is en / of net saamwoon. Kyk daar hoe die persentasie mense wat deur die staat of kerk getroud is persentasiegewys met 29.94% afgeneem het!**
- **Eerste taal: 'n Vergelyking van die hoeveelheid IsiXhosa en Afrikaanssprekendes in die '96 en '01 sensusse toon duidelik aan dat die invloed mense Xhosas is.**
- **Godsdienstige groepe: Weereens word die persentasies baie sterk beïnvloed deur die invloed van Xhosa-sprekende mense. Die feit dat die NGK 19.95% van sy marktaandeel in die vallei verloor het, is nie noodwendig toe te skryf aan 'n daling in getalle in NGK gelede nie, maar hoofsaaklik aan die herverdeling van die godsdienstige mark deur die groot getal Xhosas. U kan dit duidelik bevestig sien aan die marktaandeel styging van die volgende kerke wat die tipiese kerke is waaraan Xhosas behoort: Zion Christian Church (5.71%), Metodiste Kerk (5.37%), Pentekostalistiese kerke (4.53%), Ander Apostoliese kerke (5.96%), ander Christelike kerke (4.29%) en Geen Geloof (6.67%). Let wel: hierdie kerke se groei is meer as die verlies by die NGK. Daar kan dus vermoed word dat die NGK familie, as mens die data van byvoorbeeld net die Kleurlinge en Blankes sou uithaal, wel marktaandeel verloor. Dit is op die oomblik 'n landswye tendens wat hierna bespreek word in die afdeling oor algemene tendense in SA.**
- **Ekonomiese veranderlikes: Werkloosheid. In 1996 was die werkloosheid in die vallei baie minder as die provinsie se gemiddeld. Tans het dit gegroei tot meer as die provinsie se gemiddeld. Dit is weereens toe te skryf aan die**

invloei van Xhosas wat in die hoop op werk en ander voordele (skole, mediese versorging, voedsel) na De Doorns gekom het.

- **Beroep en Industrie: In beide hierdie kategorieë kan mens die “groei” in die landbousektor sien wat wys dat dit die plek is waar baie van die Xhosa mense werk gekry het.**
- **Inkomste per huishouding: Daar is min gebiede in die land waar die gemiddelde jaarlikse inkomste gedaal het. As mens die 1996 bedrag van R30,821 vir inflasie aansuiwer in terme van wat dit in 2001 werd sou wees, is dit R41,917. Dan het die gemiddelde inkomste per huishouding vir die vallei gedaal met R15,013 per jaar of R1,251 per maand. Dit is aansienlik maar dit is die werklikheid wat veroorsaak is deur die invloei van die Xhosasprekende mense waarvan baie werkloos is.**
- **Tipe woning: Hier is dit duidelik dat informele behuising ‘n 32% toename sedert ’96 toon. As mens na watervoorsiening kyk en die persentasie groei van mense wat by ‘n publieke kraan water kry, asook die persentasie mense wat parafien gebruik, is dit duidelik dat daar ‘n groot plakkerskamp of kampe ontwikkel het.**

Jaar verhuis, die laaste item waarna verwys word, is duidelik in kontradiksie met al bogenoemde gegewens. Die toevloei in Xhosa-sprekendes tot die vallei sedert 1996 is uit feitlik elke statistiese vergelyking duidelik. Dit maak dus nie sin dat 90.18% van die mense sê dat hulle al voor 1996 daar kom woon het nie. Ons het hierbo aangetoon dat daar tussen ’96 en ’01 ‘n 104% groei in huishoudings was (dit is meestal plakershutte). Die vraag is hoekom die sensusvorme dan doelbewus verkeerd ingevul is by hierdie item. Ons enigste raaiskoot hier by die Eenheid vir Godsdiens- en Ontwikkelings Navorsing is dat dit dalk kan verband hou met die verkryging van HOP behuising. Mense wat hoop hulle kan staatsbahuising kry, kry dit waarskynlik volgens ‘n bepaalde voorkeur wat verband hou met hoe lank hulle al daar woon. U mag dalk plaaslik beter weet as hierdie raaiskoot van ons kant.

Implikasies van die groot demografiese verskuiwing in die De Doorns gemeenskap

Hierdie verslag is anders as wat ons vir meeste gemeentes skryf doodeenvoudig omdat die invloei mense in u gemeenskap alle statistiek en vergelykings tussen ’96

en '01 radikaal beïnvloed. Mens kan dus nie die tipiese patrone wat in die Blanke en Kleurling bevolkingsgroepe voorkom monitor sonder om die groepe se sensusgegevens apart uit te haal nie².

Die volgende is die belangrikste implikasies vir u kerk en gemeenskap wat ons uit die statistiek kan aflei:

- Die invloei van mense en die probleem wat dit in terme van behuising en werkloosheid skep, is aansienlik. In terme van SACLA (South African Christian Leadership Alliance 2003) se sewe groot probleme wat ons land in die gesig staar, sal hulle almal by u begin manifesteer: werkloosheid, HIV-VIGS, misdaad en geweld, dwelm-afhanklikheid, rassisme, gender-probleme en misbruik/geweld teen vroue en kinders.
- Polities sal die magsewewig in u gebied nie onaangeraak wees deur die verskuiwing nie.
- Ekumeniese verhoudinge in u gebied sal integraal beïnvloed word deur die toevloei van mense / kerke.
- Die hantering van soveel nuwe vorme van diversiteit is in alle opsigte 'n baie groot uitdaging vir 'n plaaslike gemeenskap. Die kompetisie vir werk en die verskuiwende magsbalanse in die gemeenskap kan maklik tot intense konflik aanleiding gee.
- Vir die kerk is dit 'n baie groot geestelike uitdaging. Die kerk is vir sy geestelike sieleheil afhanklik dat hy die Here se agenda vir enige plek en situasie sal hoor en hanteer. Ons eie agendas in so 'n snel verskuiwende gewoonlik voor in 'n mens se gemoed. Dit is emosionele sake met soveel implikasies! Dit gaan voorwaar vir u 'n baie groot geestelike uitdaging wees om hierdie situasie in u gemeenskap te hanteer. Daar sal net vrede kan wees as dit op die Here se manier gedoen word.

WAT GEBEUR IN ONS SUID-AFRIKAANSE WÊRELD: STATISTIESE TENDENSEⁱ

---

² Dit is nogal 'n groot werk om dit apart te doen. Die statistiek wat ons aan u in hierdie verslag voorsien het, is met behulp van 'n rekenaarprogram wat ons ontwerp het, uitgehaal.

Ek gaan nie in op die tegniese en detail aspekte van die Suid-Afrikaanse bevolking sensusse en die metodologie wat ons volg in die verwerking van die gegewens nie.ⁱⁱ Die doel van hierdie gegewens is om u eie situasie nie net met die situasie in u provinsie te vergelyk nie, maar met landswye tendense (die grafieke is op Powerpoint en word in die formaat aan u voorsien).

Figuur 1: Persentasie SA bevolkingsgroepe   Figuur 2: Persentasie verandering in SA bevolkingsgroepe 1911-2001

Die eerste sirkel figuur toon die persentasies van die SA bevolkingsgroepe aan. Tans is 79% van ons bevolking swartmense. As u dit vergelyk met die volgende figuur wat vir u wys hoe die proporsies van die verskillende groepe verander het van 1911 tot 2001, is die opvallende kenmerk die afname van die persentasie blankes van 21.4% in 1911 tot 9.6% in 2001. Wanneer jy met die statistiek van die hele Suid-Afrika werk, bepaal dit wat in die swart bevolkingsgroep gebeur tot 'n groot mate die tendens.

Figuur 3: Persentasie Christene in Suid-Afrika

Die opvallende hier is die konstante groei in die persentasie Christene in Suid-Afrika tot 79.8% in 2001. Opnames wat World Value Survey in 2000 in SA met 'n ander metode gemaak het, het ook getoon dat die persentasie mense wat hulle met die Christelike geloof assosieer, toeneem. Hulle opname toon die persentasie Christene is 77%. Die 1991 en 1996 sensusse se persentasies was laer en het oënskynlik gedui op 'n daling. Dié twee sensusse se sensusvorme het egter na die spesifieke vraag oor geloof tussen hakies geplaas “opsioneel”. Op ons en ander se versoek en argumente het StatsSA nie in die 2001 sensusvraag “opsioneel” bygevoeg nie.ⁱⁱⁱ

Figuur 4: Persentasie Geen godsdiens en Geweier om die vraag te beantwoord

Hier sien u hoe die persentasie mense wat beskou is as mense sonder godsdiens afgeneem het.

Figuur 5: Godsdienstige groepe in SA

Die figuur toon aan dat naas die Christelike geloof, slegs 3.8% van die bevolking ander godsdienste aanhang, 2.8% hiervan is die Islam (1.5%) en Hindoe geloof (1.2%). Die orige 16.4% beskou hulleself as agnostici of wil nie die vraag beantwoord nie.

Figuur 6: Christelike markaandeel

As mens die Christelike geloofsgroepe in denominasionele verbande saamvat, gee hierdie sirkel-diagram vir u die persentasies van elke groep. Die African Independent Churches (AICs) verteenwoordig in totaal 40.8% van die Christelike marksektor en bestaan uit ongeveer 4000 groepe waarvan die Zion Christian Church byna 5 miljoen lidmate het of 14% van Suid-Afrika se Christene uitmaak.

Figuur 7: Persentasie Christene in bevolkingsgroepe 1911-2001

Hierdie uiters insiggewende grafieke wys dat die persentasie blankes en bruines begin daal en die patroon van die meeste Westerse kerke begin volg. Neem in ag dat die 1991 en 1996 sensusse die “opsionele” jare was. Die persentasie swart en Indiër mense groei egter.

Figuur 8: Lidmaatskap getalle in bevolkingsgroepe 1911-2001

Dit is altyd goed om persentasies te vergelyk met fisiese getalle. Slegs in die blanke groep is daar 'n letterlike daling in getalle.

Figuur 9: Markaandeel van gevestigde kerke 1911-2001

Hier sien u hoe al die gevestigde kerke wat uit Europa hierheen gekom het en hulle Europese identiteit en teologie behou het, basies hulle markaandeel verloor.

Figuur 10: Markaandeel Onafhanklike Afrika Kerke, Pinkster en ander groepe 1911-2001

Hierdie groepe groei.

Figuur 11: Markaandeel in die blanke bevolkingsgroep 1911-2001^{iv}

Die uitstaande kenmerk in die blanke bevolkingsgroep is dat die Gereformeerde en Anglikaanse kerke hulle markaandeel verloor ten gunste van die Pentekostalistiese / Charismatiese nuwe generasie kerke.

Figuur 12: Markaandeel in die bruin bevolkingsgroep 1911-2001

In die bruin bevolkingsgroep is dieselfde tendens naamlik dat die Gereformeerde en Anglikaanse kerke hulle markaandeel verloor ten gunste van die Pentekostalistiese / Charismatiese nuwe generasie kerke net duideliker en sterker teenwoordig.

Figuur 13: Gereformeerde markaandeel in alle bevolkingsgroepe 1911-2001

Die statistiek toon duidelik dat die Gereformeerde Familie van kerke, waarvan die NGK familie meer as 90% uitmaak, in al die bevolkingsgroepe hulle markaandeel verloor. Dit is ook in die Presbiteriaanse kerk die geval.

Figuur 14: Gereformeerde lidmaat getalle 1911-2001

Die grafiek bevestig bloot dat nie net persentasiegewys nie, maar ook in letterlike getalle die Gereformeerde familie se lidmaatgetalle sterk aan die afneem is. Dit is 'n dramatiese daling.

Gevolgtrekkings

Ek wil graag op 'n paar tendense en gevolgtrekkings wys:

1. Die swart bevolkingsgroep is tans 79% van die totale bevolking en verandering binne die groep beïnvloed statistiese tendense merkbaar. Die blanke

bevolkingsgroep kwyne en het van 'n markaandeel van 21.4% in 1911 tot 9.6% in 2001 gekrimp. Twee faktore wat hierin 'n rol speel, is 'n dramatiese verlaagde geboortekoers onder blankes en 'n immigrasie-emigrasie omdraai met talle gekwalifiseerde Suid-Afrikaners wat oorsee werk.

2. Die persentasie Christene neem steeds toe, hoewel stadiger, maar in die blanke en bruin bevolkingsgroepe begin die tipiese Westerse patroon van 'n kwynde Christendom nou statisties standhoudend wys.

3. Die bevolkingsensus se godsdiens statistiek wys op assosiasie met 'n bepaalde geloof. Die getal lidmate in die registers van die kerke wat statistiek hou, is altyd minder. Die (blanke) NGK het bv 1.45 miljoen lidmate in die sensus terwyl sy eie rekords sy lidmaattal op 1.17 miljoen stel, 280,000 mense minder. Die getal meelewende gelowiges in enige gemeente is by sensus en gemeente statistiek baie minder as die totale getalle.

4. Die 1991 en 1996 invoeging van “opsioneel” by die godsdiensvraag verklaar waarskynlik grotendeels die duik in die statistiek van die spesifieke jare. Ons vermoed dat die politieke situasie ook die 1991 sensusgegevens beïnvloed het.

5. Ander gelowe maak slegs 3.8% van die land se bevolking uit. Dit is 'n baie lae persentasie. In die regering, onderwys en media word ander gelowe uitsonderlik hoog verteenwoordig of tegemoet gekom.

6. Die gevestigde kerke verloor hulle markaandeel en die wins verskuif na die AICs en die Pinkster- en nuwe Onafhanklike Kerke (dit is baie duidelik in u omgewing).

7. Die Gereformeerde Kerkgroep is skynbaar onbewus van hoe ernstig sy situasie is. Die kern van sy probleme is die wêreldwye kultuurskuif, die nadraai van die apartheids-era, die interne eenwordingstryd, en 'n onvermoë van ouer lidmate om by 'n nuwe situasie aan te pas.

- **Die NGK vorm meer as 90% van die Gereformeerde groep kerke.**
- **In die blanke bevolkingsgroep het die kerke steeds 'n 43% marktaandeel maar hulle het oor die laaste 20 jaar feitlik 'n half miljoen lidmate verloor wat hoofsaaklik oorgeskuif het na die Pinkster en Nuwe Onafhanklike kerke.**
- **In die bruin bevolkingsgroep het die Gereformeerde Kerke vir meer as 50 jaar 'n marktaandeel van 30% plus gehad wat sedert 1980 na 14% gedaal het. Die lidmate het baie duidelik oorgeskuif na Pinkster-Charismatiese kerke.**

DIE KERK VAN DIE TOEKOMS: STRATEGIESE PRIORITEITE

Die toekoms van die gevestigde kerke, wat die NGK-familie insluit, is duidelik onder druk. Teologies gesproke beteken dit gewoonlik dat die kerke besig is om hulle fokus op God en hulle naaste (hul kinders ook) te verloor. Oor tyd lei dit tot die statistiese dalings wat aangetoon is.

Hoe lyk die kerk van die toekoms? Ek wil die saak oorsigtelik uit twee perspektiewe benader: eers wat ek meen die onmiddellike strategiese prioriteite behoort te wees en tweedens wat mens in die verband uit die geskiedenis van die vroeë kerk kan leer.

Ek meen dat die kerk moet transformeer uit 'n tradisionalisme en 'n gevangenskap van die evangelie binne die Afrikaanse ideologiese kerkkultuur. In die literatuur is daar merkwaardige eenstemmigheid oor prioriteite. Ek wil sewe prioriteite aangespreek:^v

1. Nuwe lewe begin altyd by God, by bekering. **Bekering en berou is wanneer God se teenwoordigheid jou in jou spore laat omdraai. Dit is 'n uitruk uit jou gemaksone. Nuwe lewe is 'n herfokus op God wat onwillekeurig lei tot 'n herfokus op jou naaste en nood en tot restitusie. As jy God se roepstem werklik hoor en gehoorsaam, lei dit jou oor die grense waarbinne jy knus gekluister was.**

2. Die kerk van die toekoms is 'n kerk wat sy missionêre wese herontdek. **Die kerk is in sy wese 'n kerk met 'n sending, 'n missie; lidmaatskap is sendeling-wees: 'n gestuurde, 'n getuie, 'n dienaar in die wêreld. Tans werk die gevestigde kerke basies met 'n institutêre hermeneutiek. Gemeentes wat 'n missionêre hermeneutiek herontdek, beleef geestelik 'n nuwe lente.**

3. Die kerk van die toekoms het nuwe leierskap nodig en 'n nuwe leierskapstyl.^{vi} **Die meeste van ons se opleiding is gevorm binne 'n professionele paradigma waar jy soos ander professionele beroepe aan 'n universiteit opgelei is. Ek meen ons is eenstemmig dat geen leier sonder kennis van die Woord, die geskiedenis, die teologie, die wêreld waarbinne ons leef werklik 'n profeet kan wees nie. Ons opleiding is egter te ver weg van die gemeente, van 'n geloofsgemeenskap-kontrole op roeping, geestelike groei en volwassenheid, dissipelskap en mentorskap en 'n proses waar vaardighede en geestelike groei meer holisties saam met intellektuele vorming plaasvind. Ons sit met 'n prop professionele dominees in die kerk wat nie gemeentes uit hulle institusionele gevangenskap kan begelei nie omdat hulle**

- óf nie wil nie
- óf nie weet hoe nie,
- óf, in baie gevalle, nie toegelaat word nie.

In sulke gemeentes vind die langtermyn afsterwe- prosesse plaas wat die statistiek aantoon.

4. In die kerk van die toekoms sal u lewende geloofsgemeenskappe aantref. **Met watter naam dit ook al genoem word, kom dit neer basies op kleingroepe waar**

gelowiges hulle roeping, groei en getuienis onder leiding van die Woord en Gees leer uitsorteer. Dit is hier waar mense leer hoe om in die huidige globaliserende wêreldkultuur 'n alternatiewe leefwyse te ontwikkel en waar hulle leer hoe om hulle kinders anders as met die Hollywood-ideale van die wêreld groot te maak.

5. Die kerk van die toekoms is die kerk wat fokus op die nood van die gemeenskap. Met ander woorde: dit is waar 'n missionêre ekklesiologie, 'n sending-georiënteerde kerkbegrip, die kerk se fokus wegbuig van sy selfhandhawing verknogtheid na die nood om hom, die nood van sy naaste.

Hierdie nood het baie gesigte:

- Dit is die nood van armoede en werkloosheid;
- dit is die nood van ons jeug wat gevang is in 'n media-imperialisme;
- Dit is die nood van MIV/VIGS;
- Dit is die nood van verslawing van dwelmmiddels;
- Dit is die nood van al die seksuele perversiteite van ons samelewing.

6. Die kerk van die toekoms, is die kerk wat diversiteit leer hanteer binne 'n geglobaliseerde wêreld waar kultuur-, geloof-, ras-, gender-, en ander verskille realiteite is. Dit is die kerk wat restitusie of herstel kan uitleef teenoor almal op wie, op watter wyse ook al, neergesien is en gediskrimineer is. Dit is die kerk wat daarin slaag om nederig God se etiese norme vir huwelik, huis en lewe uit te sorteer.

7. Laastens, meer spesifiek op die NGK/VGK gerig: talle gemeentes se toekoms sal bepaal word deur hulle bereidheid tot transformasiebestuur en / of nuwe gemeente ontwikkeling.

- Met transformasiebestuur bedoel ek die tipe proses wat tans onder andere deur BUVTON in 'n aantal gemeentes begelei word waar die bus as 't ware gestop word en die gemeente in 'n oriënteringsproses ingaan in 'n poging om 'n nuwe missionêre begin te maak.

- **Met Nuwe Gemeente Ontwikkeling bedoel ek die proses waar gemeentes besef dat hulle tradisie en kultuur vir 'n bepaalde groep mense in hulle omgewing so vreemd is of geraak het, dat hulle bereid is om te help dat nuwe gemeentes geplant of begin word. Die kerk van die toekoms sal kontekstueel gebore word uit 'n Handelinge 15 agenda. Dit sal nuut wees, nie Joods nie, nie Hellenisties nie, selfs nie eens Gereformeerde in die ou tradisionele wyse nie, maar na die voorbeeld van die Afrika Onafhanklike Kerke: kontekstueel. Die toekomstige gemeente sal toenemend postmoderne gemeentes wees, 'n nuwe skepping deur die Gees.**

ⁱ Wat hierna volg is 'n verwerking van: Hendriks, HJ. 2003. Die toekoms van die kerk, die kerk van die toekoms: intreerede. (The future of the church, the church of the future: inaugural lecture). Stellenbosch: Universiteit Stellenbosch Drukkery. Hierdie gegewens het kopiereg. U kan dit egter vir u gemeente gebruik.

ⁱⁱ Ek het sedert 1993 navorsing begin doen op godsdiens statistiek, spesifiek die bevolkingsensusse sedert 1911. Dit is in 'n verskeidenheid vaktydskrifte gepubliseer (Hendriks 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000a, 2000b, 2001; Hendriks & Erasmus 2001, 2003). Die metodiek en probleme wat hanteer is, is in die artikels bespreek. 1980 en 1991 se sensusse moes statisties-wiskundig aangepas word om die data toepaslike en vergelykbaar te maak vir die hele Suid-Afrika (die "tuislande" het in daardie stadium onafhanklik sensusse gehou). Die 1991 en 1996 sensusse het by die vraag oor godsdiens tussen hakies ingevoeg: "opsioneel". Dit verklaar waarskynlik die onegalige insinking ten opsigte van godsdienstige lidmaatskap in die jare. Politieke faktore wat 'n rol gespeel het by die kategorisering van kerke, is veral verantwoordelik vir die sig-sag patroon van die African Independent Churches voor 1970. Die 1996 en 2001 sensus is metodologies die mees gevorderde sensusse wie se gegewens ook die mees verbruikersvriendelik aangebied is. Verlaas die klassifikasie van die meer as 5000 kerkgroepe in die land is verbeter. Daar is egter nog baie klassifikasie foute. Ons het egter baie goeie samewerking met StatsSA in die verband en kan met elke sensus die klassifikasie verbeter.

ⁱⁱⁱ Volgens wet is dit opsioneel om die vraag te beantwoord.

^{iv} In beide Figuur 11 en 12 is die sensus se klassifikasie gewysig en is 215,000 blankes en 600,000 Bruine wat onder die AICs geklassifiseer is verskuif na Pentecostal / Charismatic churches. Die probleem is in StatsSA se kategorie 13 waar hulle alle klein groepe met die naam "Apostolic" saamgooi en onder die AICs plaas. Die detail lys van name onder kategorie 13 wys egter dat baie van die kerke nie AICs is nie maar Pinkster. Daar word met StatsSA oor die plaasings onderhandel.

^v Oor die sewe gedagtes wat hier aangespreek word, is daar feitlik konsensus in die literatuur wat die dilemma van die Westerse Gevestigde Kerke aanspreek. Die Alban Instituut se *Once and Future Church* reeks het die gesprek ingelui (Mead 1991, 1993, 1994 & 1996; Woods 1996, Klaas 1996 & Long 2001). Johnson (1995), Regele (1995), Easum & Bandy (1997), Sweet (1999), Carroll (2000), Gibbs & Coffey (2001), Swartz (1996, 1999), is voorbeelde van diegene wat op 'n praktykteorie vlak die probleem aangespreek het. Ek het McLaren (2000, 2001 en 2002) se werk regtig geniet, hy maak die wêreld van die postmoderne mens op wyses vir jou oop dat jy die mens daarbinne begin verstaan, eintlik herken! Die jeugwêreld het spesifieke aandag nodig (Bibby & Posterski, 2000; en Schultze & Anker, 1993. 'n Hele reeks onlangse publikasies wys op die belangrikheid van vernuwing in die NGK en ander gevestigde kerke: Hentie Boshoff (1990, 1991, 1995), Van Schalkwyk (1995), Van der Merwe (1995); König (1998), Ferreira (2000), Botha (red 2001), Nel (2003).

Die *Gospel and Our Culture* beweging in die VSA en ander kontinente stoei op 'n meer filosofiese en teologiese vlak met die probleem. Hier is die dogmatiese onderbou en perspektief oopgemaak deur die werk van Bosch (1991), Newbigin se hele oeuvre, Hall (1991, 1993 & 1996), Hanson (1987) en die GOCN se eie publikasies (Hunsberger & Van Gelder (Eds 1996), Guder (Ed 1998), Hunsberger (1998), Van Gelder (1999, 2000), Guder (2000), Goheen (2000) en Foust et al (2002)

^{vi} Wat leierskap betref het Roxburgh (2000) se werk baie gehelp om die transformasieproses wat in Westerse Gevestigde Kerke nodig is, te beskryf. Vir my het Armour en Browning (2000) se sisteem-sensitiewe benadering ook baie gehelp om die paradigmas te onderskei. Margareth Wheatley (1999) se werk, wat doelbewus uit die modernisme se Newtoniaanse wêreldbeeld wegbreek, en die metafore van die kwantumfisika begin gebruik het my geweldig baie gehelp om taal en konsepte te vind vir 'n nuwe leierskapbenadering. In ons eie geleedere het Arnold Smit (red, 1995) baie gedoen om rigting te gee.

BYLAAG 4 TERUGVOER VAN DIE 24 ONDERHOUDE

Vraag 1: BESKRYF DIE GEMEENTE AAN 'N NUWE PERSOON:

1. 'n Gedeelte van die gemeente is ernstig oor die Here en hulle het baie gegroei die afgelope jaar. Hulle is ook aktief betrokke by al die projekte. Dieselfde groep (ongeveer 'n 1/3de) doen alles en is by alles betrokke.
2. Goeie gemeente, goeie predikant, gemeente is wat jy daarvan maak. As jy positief is, sal jy gelukkig wees in die gemeente. Kerk doen sy deel, maar nie alle lidmate nie.
3. Is self onbetrokke. Pragtige mense in gemeente, en jonger mense baie entoesiasies.
4. Versorging/meelewing (veral in nood) is baie goed. Baie sterk leiers met sterk opinies. Groot gedeelte van gemeente het behoefte om nader aan die Here te leef, Hom beter te leer ken. Materialisme baie prominent, ander dinge is belangriker as die Here (bv. Nuwe rygoed, taal en kultuur).
5. Die gemeente en kerk is hartlik en ondersteunend.
6. 'n Goeie gemeente wat jou te alle tye sal bystaan en ondersteun.
7. Die gemeentelede praat te negatief oor die gemeente en leraar.

-
8. Die mense gaan minder kerk toe en lidmate nie baie betrokke.
  9. Ons gemeente is baie oudtyds. Meeste mense voel daar moet meer met die orrel gespeel word of hulle gaan nie kerk toe kom nie.
  10. Wanneer daar 'n behoefte (siekte of dood) ontstaan, word die predikant gekontak en so word hy in kennis gestel van gebeure in die gemeente.
  11. Gewone NG gemeente. Lering is baie tradisioneel. Gemeente bestaan uit 'n wye ouderdomsgroep wat dit baie moeilik maak om almal tevrede te stel. Daar is ook 'n duidelike klas verskil en dit is baie opvallend.
  12. Soos enige ander NG kerk. Kry 'n boodskap, maar ervaar nie die Gees van die Here so duidelik nie.
  13. Die gemeente is uiteenlopende denkers, tog is dit 'n boeregemeenskap. Almal het dieselfde behoeftes, maar almal het verskillende idees om die behoeftes uit te leef.
  14. Tradisionele NG kerk met 'n gemeenskap wat bestaan uit oumense, jongmense en kinders. Die gemeente is baie konserwatief en hou nie van verandering nie en hou vas aan ou tradisies.
  15. Ons gemeente is baie gou om ander te oordeel, bv. klere of as iemand hulle hande opsteek of hande klap, almal kyk jou snaaks aan. Die gemeente vat lank voor hulle iemand wat nuut is laat welkom voel.
  16. Gemeente wat te veel met mekaar se sake inmeng, i om God te dien. 'n Gemeente wat nie luister na wat die leraar te sê het nie, hulle kritiseer liever.
  17. Gemeentelêde algemeen konserwatief. Minderheid is oop vir verandering. Albei kante voel ewe sterk oor saak.
  18. Mate van lewe, daar ook 'n gedeelte wat baie konserwatief in hul uitleef van hul christenskap is.
  19. Lekker en goeie gemeente. Jou geestelike groei gaan nie afhang van die gemeente, sal dit self moet doen. Ontwikkeling en inskakeling moet jy self doen, maar daar is baie geleenthede.
  20. Die ondersteuning en bystand wat jy van jou mede-gemeentelêde ontvang, veral in tye van nood en beproewing.
  21. Baie lekker, want almal ken vir almal. Predikant preek lekker dat almal verstaan en die mense sing ook lekker.
  22. Baie snobisties, net 'n paar opregte mense. 'n Gemeente met 'n hand wat gee, maar 'n hart wat toe is.

---

23. Staan saam in krisistye. Soek na leiding, aanmoediging en aandag. Bang om te betrokke te raak.

24.‘n Gemeente met baie potensiaal, maar min betrokkenheid. As almal met ‘n opinie, help en doen, kan dit ‘n gemeente vir Christus wees. Dinge word probeer, maar kom nie altyd van die grond af nie as gevolg van te min steun van lidmate.

Vraag 2: WAT BETEKEN DIT PRAKTIES VIR JOU EN ANDER LIDMATE OM ‘N VOLGELING (DISSIPEL) VAN JESUS CHRISTUS TE WEES, EN HOE WORD JULLE IN DIE GEMEENTE DAARMEE GEHELP?

1. Om te hoor wat die Here van my vra en te doen wat Hy van my vra. Kerk help deur Eredienste waar ons hoor wat God deur Sy word vir ons wil sê, deur middel van uitreikaksies, barmhartigheid, ens. Daar is genoeg plek waar mens jou christenskap prakties kan uitelef.
2. Jou lewe moet dit wys, maar dis moeilik om dit uit te leef. Deur kerk toe te gaan, leer jy hoe om te leef. Bybelstudiegroepe help ook.
3. Praktiese beteken dit om God te hoor en gehoorsaam te wees. Gemeente help my nie, en ek soek ook nie meer hulp by gemeente nie.
4. Moet ‘n persoonlike lewende verhouding met die Here hê, God se wil in alles te soek. Ervaar iets nuuts by die predikante, dat dinge aangespreek word, dat woord mense konfronteer. Predikante verkondig die Woord op so ‘n manier dat God se wil duidelik is. Selgroepe baie goed en help om geestelik te groei, baie gelukkig.
5. Die Here is my leier daaglik. Gee krag vir elke dag en die kringe waarin ek beweeg, dink ook so.
6. Om uit te reik na ander mense, te besoek. Opleidingskursusse word aange- bied.
7. Die gemeente is baie ondersteunend deur bereiding op praktiese maniere.
8. Kerkbywoning en stiltetyd. Help myself, want somtyds is preke nie kragtig genoeg nie en boodskap nie uitstaan nie!
9. Dit moet nie soos ‘n preek wees nie, maar eerder soos ‘n gesprek of vertel- ling van Jesus en hoe jy meer soos Hy kan word en wees. Op die stadium is dit ‘n geprekery. Meer menses sal belangstel en kerk toe kom as dit ‘n ver- telling is.
10. Net deur gebed. Jy glo en lees jou Bybel gereeld.

-
11. Die gemeente het Sondagskool/kategese, eredienste en omgegroepe om ons te leer om volgelinge vir Jesus te wees. Daar word ook uitreike gehou sodat gemeentede hulle christenskap kan gaan uitleef.
  12. Meer leef soos Jesus en om Sy grootheid uit te leef. Verkondig Sy woord aan almal. Gee sielskos, maar Heilige Gees in my word nie gevoed nie.
  13. Om 'n dissipel te wees, moet ons in die wêreld Jesus se koninkryk uitleef na ander mense toe. Ons het baie uitreike in die gemeente. En daardeur kry ons die geleentheid om na ander lande te gaan en sodoende Jesus se koninkryk te gaan uitleef, bv. Malawi en Oekraïne.
  14. Dis is doel hoekom ons op aarde is en hoekom Jesus ons gemaak het. So ons optrede en ons leefstyl moet Jesus in ons weerspieël. Deur die ere- dienste by te woon, kry jy die boodskap vanaf die Here wat jy moet gaan uitleef en verkondig.
  15. Dissipels moet vir Jesus volg, Sy naam gaan verkondig en uitleef. Ons gemeente doen baie uitreike en hier is omgegroepe waarby jy kan aansluit om Jesus se naam te gaan uitleef.
  16. Ons moet ons leefstyl so aanpas om 'n voorbeeld te wees vir ander. Die vrugte van die gees moet uitgebeeld word. Deur eredienste, seminare, kursusse en getuienisse.
  17. Woord van God verkondig, betrokke in omgewing/gemeente. Help met geloofsoffers. Hulp vanaf die kerk nie baie betrokke, behalwe Amos en eredienste.
  18. Dissipel moet mense vir Jesus gaan vang, dit wil sê jy moet die boodskap gaan verkondig en uitdra. Boodskap moet wyer uit dra as net Murray. Daar is genoeg uitreike en geleenthede in die gemeente. Ook gebedsondersteuning en finansiële bydrae geleenthede.
  19. Dissipel: Dit moet 'n realiteit elke dag wees. Christus as persoon ken, dat jy Hom kan volg. Diensaksies waarby jy betrokke kan wees. Jy moet eers jouself help en dan kan die gemeente jou help.
  20. Om die boodskap van die Here aan ander mense in my omgewing uit te dra. Gemeente lede herinner ook vir my om nooit die genade van die Here te vergeet nie.
  21. Dissipel is om soos Jesus te lewe en nie sonde te doen nie. Ons word van Jesus geleer as ons groot word en geleer om nie sonde te doen nie!
  22. Om 'n lidmaat van Jesus te wees, moet jou lewensstandaard Jesus wees.

Jy moet Jesus Christus gaan uitleef. Maar die Bybelstudiegroepe in die gemeente is 'n klug, as jy nie 'n vriendekring is nie, mag jy nie in die Bybelstudiegroep wees nie.

23. In die eerste plek deur die Bybel te bestudeer en sy naaste lief te hê soos homself. Betrokkenheid by kerk.

24. Deur die voorbeeld van heel bo af te sien, hoofleiers en dan af ondertoe. Dit moet so lekker lyk en klink dat hulle sal wil deel wees.

Vraag 3: VERTEL IETS WAT ILLUSTRER HOE JY BEWUS IS VAN GOD EN ERVAAR DAT HY TEENWOORDIG IS IN HIERDIE GEMEENTE, EN HOE HY HIER WERK.

1. Kan saam met ander gelowiges vir 'n siek persoon bid en die uitslag was dat God ons gebede verhoor het. Gebed was dat die uitslag sal lei tot 'n kragtige getuienis en dit gebeur nou.
2. Bernard se werk in Oekraïne, bouery in Malawi. Baie ander aktiwiteite ook.
3. Die feit dat 'n nuwe dominee weer beroep is.
4. Bewus van God se teenwoordigheid omdat God my opdrag gegee het om hier betrokke te wees en Hy voorsien in vriende wat saam die pad stap.
5. Ek het 'n spesifieke behoefte gehad aan iemand wie 'n ondersteunende rol moes speel (dringend). Voordat ek aan iemand kon dink, skakel 'n lidmaat en bied aan om my by te staan.
6. God is hier teenwoordig, elke dag in my lewe. Hy het 'n wonderlike aflos predikant gestuur om mense by hulle huise te besoek en te bemoedig. Christene het ook 'n leier nodig op geestelike gebied.
7. Besoek van leraar, voorbidding en belangstelling my siekte.
8. Hulp in tye van nood en beproewing.
9. Die manier hoe God mense se harte oopgemaak het om betrokke te wees by die barmhartigheidsdiens. God se teenwoordigheid in die kerk, maar dit word nie in die mense se lewens raakgesien nie. Mense wil nie God se teenwoordigheid deel maak van hulle daaglikse lewe nie.
10. Glo in die Here, en weet Hy het vir jou sonde gesterf. Bid gereeld.

-
11. Ek het ook kontak gemaak met mense in die gemeente wat 'n hart het vir God se werk en Sy koninkryk. As ek sien watse harde werk van die gemeentelêde insit vir eenheid in die Vallei, kan mens nie anders as om te sê God is aan die werk in die Vallei nie.
  12. God is teenwoordig in selgroepe en wyksbyeenkomste, asook deur eredienste en dit maak dat ander mense met mekaar oor God praat.
  13. Meeste van die gemeente wat vergaderings hou, open die vergaderings met 'n gebed en in die meeste van die gevalle word daar dankie gesê vir die oes. God werk deur die natuur, want ons het 'n pragtige vallei waar die oes groot is.
  14. God is teenwoordig elke dag in klein goedjies soos byvoorbeeld, deur vir ons op die pad te bewaar of insig te gee by die werk. God werk ook deur middel van mense en die natuur.
  15. Ons twee kindertjies is so perfek en so volmaak – dus ervaar ek Jesus se goedheid en is bewus dat Hy hier teenwoordig is. Hy genees ook mense van van siektes en deur getuienisse.
  16. Ons is 'n geseënde vallei, maar soms is daar krisis en dan help almal en dus wys dit dat God in ons lewens teenwoordig is.
  17. Bewusmaking veldtogte dat hulle werk in die gemeenskap en buite gemeente, selfs internasionaal. Vallei is geseënd bv. jare se sukses met oeste. Ook met al die uitdagings en verandering gaan ons aan.
  18. Sien God se hand in die beroepings proses - aanvanklik 'n teleurstelling, en besef nie dat 'n mens God moet vertrou. Moet verby mekaar se verskille kyk en vertrou.
  19. Daar is seën op die aksies (bv. Petra Kollege, Oekraïne) wat mens kan sien hoe God voorsien, wat nie van mense is nie.
  20. Die ondersteuning en bystand wat jy van jou mede-gemeentelêde ontvang, veral in tye van nood en beproewing.
  21. Die Bybel vertel ons baie goed, en dan in die oggende die onderwysers ook. En by die skool is Godsdienste net so lekker. Hy seën almal en het al so baie wonderwerke gedoen in die Vallei.

-
- 22.** As mense kyk na die skoonheid van die Vallei, die druiwe-oes, mense se finansiële toestand, huise, karre, ens kan mens sien dat die Here hier teenwoordig is. Ongeag hoe ons optree, Hy bly getrou.
- 23.** Entoesiasme van gemeente oor uitreike na bv. Oekraïne en Malawi, hetsy persone wat self gaan, persone wat fondse verskaf en persone wat bid.
- 24.** Daar is baie dinge waarvoor ons bid, wat ons dan sien en ervaar. Met uitreike was daar nog elke keer genoeg fondse en al hoe meer mense wat wil gaan en help.

Vraag 4 OP WATTER MANIER(E) WORD JULLE GEMEENTELEDE GELEI EN GEHELP OM GOD, DIE VADER, SEUN EN HEILIGE GEES TE AANBID?

1. Samesang/ vooraf sang tydens eredienste.
2. Deur eredienste, Tien Gebooie, en ander aktiwiteite.
3. Nie veel nie, lering oor dit is min, ek kry dit eerder uit boeke, Bybel en video's.
4. Selgroepe doen dit omdat ons saam kan bid en mekaar kan bedien met ons gawes. Het persoonlike verhouding met leraar, dit help om God beter te leer ken.
5. Die boodskap van die erediens, wyksbyeenkomste, sakramente, Sondag- skool en katkisasie. Bybelstudie- en kleingroepe, kursusse en seminare.
6. Bywoning van eredienste. Bybelstudies, selgroepe, huisgodsdienste en wyksbyeenkomste.
7. Eredienste, kleingroepe, Bybelstudie en wyksbyeenkomste.
8. Eredienste, wyksbyeenkomste en kleingroepe. Gebrek aan huisbesoeke pla.
9. Deur sang. Asook deur christelike dvd's soos bv. Fireproof of deur Christelike boeke soos bv. Francine Rivers en Karen Kingsbury.
10. Deur gebed en te glo. Gereelde bywoning van kerk. Maar tog gaan dit nie oor die kerk nie, maar oor die eredienste. Want baie mense gaan net kerk toe om gesien te word en dit is skynheilig. En verder vra ons kerk net geld vir uitreike, maar ons kerk kry self swaar.
11. Deur die eredienste, Sondagsskool Sondag en omgegroepe gedurende die

---

week. Gemeentelede word ook aangemoedig om nie net Sondag nie, maar ook gedurende die week hulle persoonlike verhouding met God dieper te beoefen by die huis en by die werk.

12. As ek kerk toe gaan, kry ek 'n boodskap uit die Bybel wat gaan oor die Drie Eenheid, maar geen verdere hulp om te groei in die Gees nie.

13. Deur middel van ons eredienste. Almal het vrye toegang tot Bybelstudiegroepe of kleingroepe in die Vallei. Daar is ook een keer per week 'n manne gebedsgroep. Ons leraars se deure is ook altyd oop vir raad en ondersteuning.

14. Daar word baie kursusse aangebied en daar is ook Bybelstudiegroepe vryelik beskikbaar en almal is welkom. Sondag se eredienste.

15. Deur gebedsgroepe, kursusse en voorbidding op Sondag.

16. Sondag se eredienste. Maar daar kan meer geleenthede geskep word om te “worship”.

17. Kerkbywoning, kerk verwante instansies of byeenkomste. Kleingroepe en studiegroepe. Behoefte vir huisbesoek, vir persoonlike kontak.

18. Deur die kerk, gemeente sang, selgroepe en bidure.

19. Sondag se dienste. Kleingroepe. Gemeenskap aksies bv. gebedsaksies, Wêreldfokus byeenkomste.

20. Bybelstudiegroepe en kleingroepe.

21. Kerke, Kinderkrans, skole en dienste wat ons bywoon.

22. Deur die prediking wat gegee word. Predikers praat nie net oor die Vader, Seun en Heilige Gees nie, maar daar word in elke boodskap klem gelê op die Drie-Eenheid.

23. Moet nooit krag van gebed onderskat nie. Ek beleef elke dag die getrouheid

---

van God. Aanddiens by wyse van sang, gebed en deur jongmens Bybelstu-
die groepe – baie spesiaal.

24. Meer as een geleentheid met 'n atmosfeer en leiding en lofprijsing wat mens
laat voel jy is daar en Jesus ook.

**Vraag 5: VERTEL VAN 'N SITUASIE WAARIN JY EN/OF ANDER MENSE
BY 'N PROBLEEM OF KONFLIK IN DIE GEMEENTE BETROKKE WAS,
EN VAN DIE MANIER WAAROP DIT HANTEER IS.**

1. Gemeenskap was verdeeld oor die nuwe skool en die kerk het geleentheid geskep om dit uit te praat.
2. Help met kollekteer vir aksies soos bv. Huis Mimosa. Onderlinge versorging as mense in nood is, byvoorbeeld, met begrafnisse.
3. Kritiek op predikante is nie reg gefasiliteer nie, leiers en predikante is nie beskerm teen seerkry nie.
4. Nog nie konflik gehad nie.
5. Met onlangse gesinsprobleme het ek met die brugpredikant 'n afspraak gemaak. Onmiddellik ingegryp deur middel van aksiegebed en weeklikse insette gelewer.
6. Nog nie so iets ervaar nie.
7. Bystand van kerk met xenofobiese aanvalle – met die aanvalle en nood- toestande.
8. Was nog nie in so 'n situasie nie.
9. Was nog nie by konflik betrokke nie.
10. Was nog nie by konflik betrokke nie.
11. Ek is nog nie lank genoeg hier in die Vallei nie, maar ek kan tog agterkom dat daar 'n ongelooflik negatiewe gesindheid is onder die mense in die gemeenskap. Mense is nie bereid om uit te reik na ander nie.
12. Was nog nie in konflik betrokke nie, maar is bereid om met iemand te verskil en om my mening te lig. Sal ander respekteer indien hulle ander standpunte het, maar verwag dieselfde.
13. Sekere gemeentedele het geweier dat die leraar hulle kinders doop, die leraar het uitgevind en by hulle huis met hulle gaan praat.

-
14. Ek is al amper drie jaar 'n lid van die gemeente, maar in dié tyd was daar nog nie 'n ouderling of leraar aan huis nie. Dis nooit opgelos nie.
  15. Ons het self 'n probleem gehad deurdat geen ouderling of leraar by ons kom inloer het nie, net gekom toe dit tyd word vir kollekteer.
  16. Jongman wou in die kerkvergadering sy opinie en idees gegee het, toe word hy stilgemaak en afgekraak. Met ander woorde ons jongmense voel ons het nie 'n sê nie en bly nou maar eerder onbetrokke. Probleem is nie opgelos nie.
  17. Indien daar 'n doop bv. buite die normale roetine moet plaasvind is dit 'n groot probleem. Daar is al dore gekanselleer al was dit doop naweek.
  18. Was nog nie in so 'n situasie nie.
  19. Hoe fondse aangewend word in projekte. Die manier hoe probleem opgelos is, daar is 'n kundige ingekry en die probleem is aangespreek en opgelos.
  20. Geen.
  21. Daar was nog nooit so iets nie.
  22. Daar was so 'n situasie – Die leraar het uit sy pad gegaan om die situasie te probeer ontloot, raad te gee en het nie geskroom om my by te staan nie. Maar geen ondersteuning van ouderling of diaken nie.
  23. Kerkvensters – positief hanteer.
  24. Konflik by die kerk is maar as gevolg van meningsverskille. Dit was taktvol vanaf die kansel, maar tog ernstig aangespreek.

Vraag 6: WAT MAAK JOU ANGSTIG OOR DIE TOEKOMS VAN DIE GEMEENTE, EN WAT GEE JOU HOOP?

1. Ander gemeentes in gemeenskap waar daar meer omgee/warmte/betrokkenheid by mekaar is en meer van ons lidmate kan dalk soontoe gaan. Gee my hoop dat hier 'n groep is wat regtig ernstig die Here se leiding soek by gemeente en hier is 'n klompie wat betrokke is en baie moeite doen.
2. Min mense party Sondae in die kerk. As elkeen sy deel doen, het die gemeente 'n goeie toekoms.
3. Mense se vrees vir verandering. Opgewonde want God is lief vir die Vallei en is nog steeds hier betrokke.
4. Angstig oor die klein groepie mense wat baie invloed het, maar invloed nie

---

noodwendig onder die wil van die Here nie. Gee my hoop om te weet dat daar 'n groot groep mense is wat smag na meer van Hom.

5. Swak bywoning van kerkdienste. 'n Leraar wie informele kontak met lidmate het se kerkbanke is vol. Huisbesoek is noodsaaklik. Daar is wel hoop deur lidmate wat ander mede lidmate se nood raaksien.
6. Angs word ervaar vanweë die wegbeweeg van gemeentelede, maar gelukkig het ek Jesus in my hart, dus is my hoop op hom gevestig.
7. Lang kerkdienste benadeel Sondagskool en godsdiensonderrig van jongmense. Preke en insette gelewer deur lidmate wat nie teologiese opleiding het nie. Daar word te veel vir ander organisasies en projekte en lande gekollekteer, maar ons eie kerk het dit self baie nodig, want hier is baie behoeftiges in ons eie Vallei.
8. Mense gaan minder kerk toe. By lofprysing die aand was daar baie mense wat nie gereeld kerk bywoon nie. Mense soek dit.
9. Maak my angstig dat daar nie fondse beskikbaar is vir sekere projekte nie, terwyl die geld vir uitreike gaan. Baie mense is bereid om te gee en dit gee my hoop.
10. Elke Sondag is dieselfde, daar is niks om na uit te sien nie. Daar is te min tyd vir preek. Preek kan nie behoorlik by mens insink nie. Dit sal help as daar instrumente ingebring word om meer lewe te gee. Ek voel daar is geen hoop op die oomblik nie, want dit is elke Sondag dieselfde.
11. Die kerk voel dood as gevolg van mense wat 'n verhouding met hulself het in plaas van met God. Die skinder onder mense maak die Vallei negatief. Dit bekommer my dat die meeste van die gemeentelede nie hande met ons leraar vat nie, maar aanvallend en kritiek lewer. Gee my wel hoop die paar wat hande neem met ons leraar en 'n verhouding met Jesus het.
12. Maak my angstig dat ons nie almal die Here 100% dien en volg nie. Maar gee my hoop om te weet dat God definitief betrokke is en dat christenskap beoefen word.
13. Die jongmense is baie onbetrokke by die gemeente. En die rede daarvoor is dat die nuwe jongmense geen verwelkoming in die gemeente kry nie en dus nie kerk toe gaan nie. En van die jongmense se kinders gaan buite die Vallei skool. Die uitreike na ander lande gee my hoop.
14. Die getalle in die kerk is drasties besig om af te neem, veral af-Sondae is daar geen kinders in die kerk nie. Gee my wel hoop die jongmense wat Bybelstudiegroepe begin en op die kerkraad dien.

-
- 15.** Maak my angstig dat die werkgewers (boere) meng nie met die werknemers (bestuurders) nie. Die werkgewer ag hom baie hoër oor hy meer geld verdien. Dus praat hy nie met bestuurder nie, veral nie oor die kerk nie. Maar hierdie studie waarmee julle besig is, gee my hoop, want nou het ons ook 'n sê dankie.
- 16.** Maak my angstig dat die kerkbanke leeg raak. Gaan tyd vat om dit terug te kry. Al die jongmense van die gemeente gee my hoop en die potensiaal in elkeen van hulle.
- 17.** Maak my angstig dat die gemeentedele daal. Finansies en veranderinge word nie reg hanteer nie. Maar dit bly God se kerk en God bly in beheer en dit gee my hoop.
- 18.** Angstig: die kortsigtigheid van die mense. Hoop: Aan die brand van die ander gedeelte van die gemeente.
- 19.** Angs: Finansies van die kerk. Kerk raak te mens-gefokus (te ingestel oor hoe ons moet aanbid, maar eerder wie jy aanbid). Hoop: Ek glo dat die Here vir die kerk sorg in verlede en toekoms. Christus sal die kerk bou. Ons gemeente is deel van God se plan.
- 20.** Die motivering veral van die kinders.
- 21.** Om te weet dat jy eendag dood gaan en na 'n plek gaan waar jy gelukkig sal wees. In die hemel, waar daar geen sonde is nie.
- 22.** Maak my angstig om te weet dat die gemeente hoor wat die Here sê, maar luister nie. Maak my hoopvol om te weet dat Jesus getrou bly. Dat ek elke dag die versekering kry dat Hy daar vir my is, altyd daar sal wees en alles met 'n doel laat gebeur op Sy tyd.
- 23.** Angstig: Afwesigheid van kinders en jongmense in die kerk. Gebrek aan kinderbediening. Maar tog hoopvol oor al die Bybelstudiegroepe en kleingroepe wat vorm en toeneem.
- 24.** Maak my angstig dat jongmense nie so betrokke is nie. Leiers het nie steuning van die leraar nie. En dit maak dat leiers nie positief en gemotiveerd is nie. Het leiding nodig.

**Vraag 7: VERTEL HOE JY EN ANDER VOEL OOR DIE VERANDERINGE
WAT DIE AFGELOPE 3 -5 JAAR IN DIE GEMEENTE PLAASGEVIND HET.**

1. Voel nie iets regtig verander nie. Dr Kaaiman se aand nagmaal se spiritualiteit word baie gemis. Verder voel alles maar dieselfde. Mighty Men het nog meer mans by die kerk betrokke gekry. Gemeente se groter betrokkenheid by Malawi en Oekraïne.
2. Voel nie regtig gemeente het regtig verander nie; is nie regtig gepla met veranderinge nie.
3. Was nie regtig deel daarvan nie.
4. Nog nie lank genoeg hier nie.
5. Ek sou verkies het dat alles bly soos wat dit vroeër was.
6. Ek het vrede in my hart oor die veranderings wat plaasgevind het in die afgelope 3 – 5 jaar. Solank ons almal net een Here dien, maak dit nie saak wat gebeur nie!
7. Swak kerkbywoning. Afstigting van ander kerk in die Vallei. Diakens wat nie goed funksioneer.
8. Gemeentesang en instrumente. Tegnologie help om diens meer aanskoulik te maak. Wat jy sien, onthou jy beter. Meer prakties vir kinders.
9. Die geld wat vir die loodglasvensters gebruik is, kon vir baie ander projekte gebruik geword het, bv. Barmhartigheidsdiens waar fondse baie nodig is.
10. Nie regtig baie verandering oor die 3 – 5 jaar nie. Enigste verandering wat vir my sigbaar is, is aan die gebou en die dominee wat verander het.
11. Is nie lank genoeg hier om te weet wat die afgelope 3 – 5 jaar verander het nie.
12. Positiewe verandering het plaasgevind, bv. Gemeentelede praat meer met mekaar oor God, sprekers wat optree. Negatiewe verandering is die gemeentelede se negatiewe gesindheid, hulle soek heeltyd fout en lewer kritiek oor alles veral oor die leraars.
13. Een goeie verandering is dat die eredienste meer van die tradisionele preek na 'n inter-aktiewe preek verander het, deur middel van prentjies, terugvoering. Ons sang het verbeter deur dat ons meer verskeidenheid liedere sing.
14. Ek is nog net 3 jaar in die gemeente, daarom is dit vir my moeilik om 'n vergelyking te maak.
15. Daar is nog 2 kerke in die Vallei: Omdraai en Sandhills. Dit maak dat die gemeente verdeel word in die banke van Murray al leër word.

-
16. Verandering is ten goede vir nuwe leraar wat bereid is om verandering in ons gemeente toe te laat.
17. Nie goed toegepas nie. Te veel van persepsies oor mekaar. Alles was 'n Probleem; daarom ongeduldigheid in gemeente.
18. Verandering is goed, die aanvanklike gevoel is die onsekerheid. Jy raak uit jou "comfort zone" maar agterna en as jy aangepas het in die nuwe situasie, ervaar mens dit as groei.
19. Voel goed daaroor. Positiewe verandering. Deurvoer van verandering: dit is 'n tyd vir 'n nuwe leraar en dit is tyd vir die huidige leraar om te gaan.
20. Geen probleem.
21. Getalle van mense wat kerk toe gaan, het verseker gedaal. Diens somtyds vervelig, kinders kan nie stilsit nie en sukkel om te konsentreer. Dan pla hulle die ouers wat moeilik raak en hulle eerder volgende keer by die huis los.
22. Daar is definitief 'n verbetering. Mense is minder styf, kyk nie meer vir mense met so 'n kritieke oog nie. Wou aan die begin nie meer in Murray wees nie, maar God het my teruggelei.
23. Voel positief, die lidmate word aangemoedig en word gebruik by gemeente aktiwiteite.
24. Ons vorige leraar het sterk strukture in plek geplaas (bv. eredienste was geesgevuld), maar na sy vertrek, het alle gevormde dinge wat in plek was, platgeval.

**Vraag 8: VERTEL HOE JY EN ANDER VOEL OOR DIE VERANDERINGE
WAT IN DIE AFGELOPE 3 – 5 JAAR IN DIE SAMELEWING RONDOM
JULLE PLAASGEVIND HET?**

1. Grootste verandering was nuwe privaat skool. Dis baie negatief, want dit verdeel die gemeenskap.
2. Ekonomie druk, daar is mense wat dit baie negatief ervaar.
3. Opgewonde oor baie mense wat tot inkeer gekom het en regtig die pad saam met die Here begin stap.

-
4. Sleg dat so baie mense inkom, terwyl hier alreeds so baie nood (werkloosheid, ens) in die Vallei is. Het nie kinders in die skool nie, maar dit is sleg dat daar nou twee skole is.
  5. Daar is te min tyd vir mekaar en alles draai om geld en mag.
  6. Bekommerd vanweë meer finansiële druk wat veranderings in die samelewing laat plaasvind het. Mense “struggle” om kop bo water te hou.
  7. Verval van die dorp, toename in misdaad. Misbruik van staatstoelae. Mense wat apaties daarteenoor staan.
  8. Mense staan saam en help mekaar bv. Zimbabweërs en vloed van 2008.
  9. Meeste mense gaan kerk toe omdat hulle van kleintyd af so geleer is, maar hulle lewe nie regtig volgens die Here se woord en wil nie! Voel die situasie het versleg menende dat vandag se kinders gedwing word om te gaan, omdat hulle deel is van die kategese.
  10. In die samelewing het net die plakkers meer geword. Konflik het ontstaan tussen Zimbabweërs en bruin gemeenskap.
  11. Die samelewing het tegnologieë baie verander. Jongmense en kinders smag na ‘n lewende verhouding met Jesus. Hulle is moeg vir Godsdienstige reëls omdat dit nie bevrediging bring nie. Kerk moet meer van die geleentheid gebruik maak.
  12. Positiewe verandering by die mense wat nie in die NG kerk tuis voel nie, hulle kan Omdraai en Amos kerk toe gaan. Die uitreike Oekraïne toe is wonderlik. Maar wat van die Heilige Gees in ons eie gemeente?
  13. Groot bekommernis in ons samelewing is die xenophobia tussen die Zimbabweërs en ons plaaslike bevolking. Daar is ‘n groot gaping tussen die werkgewer en die werknemers. En die gaping raak al hoe groter.
  14. Misdaad is hoër en dit maak ‘n mens bang vir die toekoms en vir ons kinders. Ons voel onveilig.
  15. Baie bekommerd oor die rasse wat begin baklei onder mekaar. Baie geweld en misdaad vind plaas. Baie kinders gebruik op ‘n jong ouderdom dwelms.
  16. Daar is nou twee skole in die gemeenskap, en dit verdeel die gemeente.
  17. Baie bekommerd oor politieke situasie. Bekommerd oor blanke voortbestaan, geweld en korrup. As mens voel ek positief oor sukses en oor baie geleenthede. Gaan goed en groei die laaste 5 jaar.

-
- 18.**Verandering in die samelewing as positief ervaar. Byvoorbeeld, al hoe meer mense in die breër gemeenskap loop kerk veral onder die nie-blankes gemeenskap.
- 19.**Positief: Ons doen baie vir die samelewing en ons kan dit sien. (finansieel, geestelik gaan dit beter) Geloof baie meer huistaal geword en openlik daaroor is. Groter vrymoedigheid en ontvanklikheid vir godsdienste. Nog werk vir baie, maar dit gaan goed.
- 20.**Tevrede.
- 21.**Daar is nie juis so iets nie. Geen verandering.
- 22.**Twee nuwe kerke het gevorm en laat gemeente verdeeld voel. Baie korrupsie, misdaad en moord – baie bekommerd.
- 23.**Mense al hoe meer ingestel op wêreldse dinge en sport, veral op Sondag.
- 24.**Verdeling van skole het verdeling in die gemeenskap gebring wat versekerdeursuur na die kerk ook. En omdat lidmate nie positief is oor die gemeente nou nie, kom hulle nie kerk toe nie en lewe hulle dus verder van God.

Nommer	Geslag	Betrokkenheid	Ouderdom	Jare in gemeente
1	V	I	40+	10+
2	V	I	50+	10+
3	V	O	50+	10+
4	M	F	30+	10+
5	V	I	50+	10+
6	V	I	50+	10+
7	V + M	F	60+	10+
8	V	O	40+	10+
9	V	F	10+	8
10	M	O	40+	10+

11	V	I	20+	1
12	M	I	20+	10+
13	M	I	30+	5-10
14	V	I	20+	2-5
15	V	O	20+	10+
16	M	F	30+	5-10
17	M	I	30+	10+
18	M	I	30+	5-10
19	M	F	30+	5-10
20	M	O	40+	10+
21	V	O	10+	10+
22	V	F	50+	5-10
23	V	I	60+	10+
24	V	I	50+	10+

BYLAAG 5 LEES VERSLAG VAN LEESSPAN

Suider-Afrikaanse Vennootskap van Gestuurde Gemeentes

Leesverslag: NG Gemeente Murray-De Doorns (April 2010)

Liewe vriende in Christus

Baie dankie dat ons julle onderhoude kon lees. Ons is baie bewus daarvan dat dit 'n voorreg is, juis omdat ons weet hoe uniek alle gemeentes is.

Onthou asseblief dat hierdie verslag nie 'n evaluering van die gemeente is nie. Dit bevat opmerkings oor die kultuur van die gemeente: die waardes, die standaarde wat aangelê word vir sukses en die persepsies omtrent God en kerkwees waarmee julle gemeente leef. Ons wil nie te veel advies gee nie. Ons noem hoogstens hier en daar iets waaroor ons gewonder het en maak soms 'n suggestie wat moontlik mag bydra tot julle verdere gesprek en beplanning.

Baie dankie vir die moeite wat julle luisterspan gedoen het met die onderhoude en ook met die tik van die inligting. Ons waardeer die noukeurigheid waarmee die antwoorde opgeteken is. Die mense met wie julle gesels het, het eerlike indrukke en herinneringe gedeel. Ons respekteer elke antwoord, veral die buitelanders s'n. Dit het bygedra dat ons 'n prentjie van die gemeente kon vorm.

Ons vertrou dat die dinge wat ons raakgesien het en wat in hierdie verslag saamgevat is, julle gaan help in julle proses van geestelike onderskeiding en beplanning. Ons bid saam met julle dat die nodige kapasiteit gebou mag word sodat die gemeente binne julle unieke konteks as gestuurdes nog 'n groter duik in die emmer (verskil) kan maak. Mag die werk wat julle op julle reis saam met God doen, 'n verryking wees vir julleself en tot betekenisvolle geestelike groei en verdieping bydra.

Groete in Christus.

Jan Botha en Leesspan

Pretoria, April 2010

Profiel van respondente

Ons het opgemerk dat julle besondere moeite gedoen het om julle lidmate te raadpleeg. Die geestelike groei en omgeekultuur van die gemeente het 'n missionale effek wat al meer in die lidmate se lewens sigbaar word. Selfs van die "outsiders" beleef dit positief. Die jeug/jonger geslag se stemme word ook goed verreken. Dit is baie verblydend dat daar ook na die jonger garde geluister word. Dit is ook insiggewend dat die meeste respondente vir langer as 10 jaar in die gemeente is. Dit skep 'n stuk stabiliteit en opregte

---

eerlikheid in die gemeente. Die balans tussen die geslagte, veertien vroue en tien mans, is ook goed. Die ouderdomsverspreiding is baie eweredig, naamlik 50% is tussen 10-30 jaar, en die ander 50% tussen 40-60 jaar. Dankie dat julle moeite gedoen het en vier en twintig onderhoude se antwoorde so netjies en goed weergegee het vir ons. Die inligting is volledig en akkuraat genoeg om ons te help om julle gemeente se kultuur te bepaal.

Vraag 1: Beskryf die gemeente aan 'n nuwe persoon.

Dit blyk 'n baie uiteenlopende gemeente te wees. Daar is enersyds 'n groep "tradisioneles/konserwatiewes" en selfs "ons gemeente is baie outyds" asook "baie snobisties," en dan 'n groter groep "wat oop is vir verandering". Die mense maak ook melding van "materialisme wat baie prominent is" asook die "duidelike klas verskil, en dit is baie opvallend". Dit is bepaald 'n uiters diverse gemeente. Die predikant lewer sy beste en laat 'n nuwe persoon gou tuis voel in die gemeente. Dit is 'n "goeie gemeente, goeie predikant, gemeente is wat daarvan gemaak word". Die predikant "preek ook lekker dat almal verstaan". Die gemeentelede word ook beskryf as "pragtige mense in gemeente ,en jonger mense baie entoesiasties." Sommige gemeentelede beskryf die gemeente as "versorgend/meelewend (veral in nood) is baie goed". Ander sê: "Die gemeente en kerk is hartlik en ondersteunend", "'n Goeie gemeente wat jou te alle tye sal bystaan en ondersteun". Die gemeente word ook beskryf as "bestaande uit 'n wye ouderdomsgroep wat dit baie moeilik maak om almal tevrede te stel" en "Die gemeente is uiteenlopende denkers, tog is dit 'n boeregemeenskap". Daar is ook baie sterk leiers met sterk opinies. Die gemeente word ook deur van die lidmate beskryf as 'n "baie lekker gemeente", "'n gemeente wat omgee en uitreik".

Dit blyk egter ook dat die aanvaarding van nuwe persone in die gemeente nie 'n vanselfsprekendheid is nie. Daar is tog iets van 'n tradisionalisme merkbaar. 'n Paar persone sê dat "aanvaarding sal baie van homself afhang", "die gemeente is outyds – denke ook oud". Een persoon sê ook : "Ons gemeente is baie gou om ander te veroordeel... die gemeente vat lank voor hulle iemand wat nuut is laat welkom voel". 'n Ander persoon sê weer: "'n Gemeente met 'n hand wat gee, maar 'n hart wat toe is."

Dit is tog ook opvallend dat daar persone in die gemeente is wat meehelp om die nuwe persone tuis te laat voel. Die gestuurdheid van die gemeente is duidelik sigbaar in hulle optrede teenoor mekaar, asook teenoor nuwe persone in die algemeen. As leesspan is dit vir ons duidelik dat daar alreeds 'n goeie kerngroep en heelwat ander persone is wat 'n verskil, “'n duik in die emmer” maak.

- Die leesspan wonder tog hoe kan julle as 'n gestuurde gemeente juis uitreik na die sg. “afgedwaaldes en minderhede wat moeilik inval by die hoofstroom.”
- Ons wonder ook hoe julle die diverse gemeente en gemeenskap gaan benut om saam God se Storie vir die Vallei te ontdek?
- Ons is saam met julle opgewonde oor al die positiewe dinge wat alreeds in die gemeente waarneembaar is en oor watter verskil dit maak.

Vraag 2: Hoe leer gemeentelede wat dit beteken om 'n volgeling (dissipel) van Jesus te wees?

Die eredienste, Bybelstudiegeleenthede, omgegroepe en kursusse speel in Murray-gemeente 'n sentrale rol om die gemeentelede te help om as dissipels van Jesus te lewe. Dit geskied deur betrokke te wees by aktiwiteite soos die uitreike in die gemeente en Amos, asook “om na ander lande te gaan en sodoende Jesus se koninkryk te gaan uitleef, bv. Malawi en Oekraïne”.

Hulle beskryf dit so mooi as hulle sê: “(dat ons) ons Christenskap kan uitleef met woord en daad”; “Met meer persoonlike kontak kan ons uitreik na mekaar en Christus uitleef.” Ons hoor ook duidelike Godstaal in julle terugvoer. Julle begin al meer sensitief raak vir waar God alreeds aan die werk is en waarmee Hy besig is. Een persoon stel dit so treffend as hy sê: “God se wil in alles te soek. Ervaar iets nuuts by die predikant, dat dinge aangespreek word, dat Woord mense konfronteer. Predikant verkondig die Woord op so 'n manier dat God se wil duidelik is.”

Ons as leesspan raak saam met julle opgewonde oor die getuienisse van gemeentelede oor die praktiese uitleef van hulle dissipelskap in die daaglikse lewe. Dit is 'n bepaalde leefwyse binne die Koninkryk van God. Lidmate is voorbeelde hiervan vir mekaar.

-
- As leesspan bespeur ons tog 'n ietsie van 'n na “binne”- gerigtheid. Slegs 'n paar lidmate verwys na die moontlike betrokkenheid by die uitreikaksies in die gemeenskap. Ons wonder hoe dit julle gestuurdheid na “buite” raak in julle toerusting as dissipels en in julle alledaagse handel en wandel daarbuite?
  - Hoe sou julle as gestuurd, buite die gemeente, in julle konteks en omgewing 'n verskil kon maak ten opsigte van die klasseverskille asook die diversiteit in en buite die gemeente?
  - Wat is die moontlikheid dat die gemeente al meer sal besef dat die Drie-enige God alreeds aan die werk is in die Vallei en sy omgewing en dat julle maar net by Sy werk daarbuite kan aansluit? Ons wonder of daar nie meer van dié Godstaal in die eredienste, Bybelstudie geleenthede, wyksbyeenkomste en die omgee groepe oorgedra kan word nie!

Vraag 3: Vertel iets wat illustreer hoe jy bewus is van God en ervaar dat Hy teenwoordig is in hierdie gemeente, en hoe Hy werk.

Dit staan vir ons as leesspan uit dat die gemeente en individue baie bewus is van God se teenwoordigheid en Hom gelooflik intiem ervaar. Dit maak ons vreeslik opgewonde! 'n Persoon sê onder andere: “Ek het ook kontak gemaak met mense in die gemeente wat 'n hart het vir God se werk en Sy koninkryk. As ek sien watse harde werk van die gemeentelêde insit vir eenheid in die Vallei, kan mens nie anders as om te sê God is aan die werk in die Vallei nie.” Dit is so eerlik en opreg uit die hart van 'n persoon wat iets begin verstaan van God se skep en herskep in ons stukkende wêreld.

Die leraar kyk verder as die gemeente en help julle om te onderskei waar die Drie-enige God alreeds aan die werk is. Voorbeelde soos: “Daar word dankie gesê vir die oes. God werk deur die natuur, want ons het 'n pragtige vallei waar die oes groot is.” “Ons twee kinders is so perfek en volmaak – dus ervaar ek Jesus se goedheid,” en iemand anders sê: “As mens kyk na die skoonheid van die Vallei, die druiwe-oes, mense se finansiële toestand, huise, karre, ens. kan mens sien dat die Here hier teenwoordig is. Ongeag hoe ons optree, Hy bly getrou.”

Dit is sulke opregte getuienisse, uit die hart van gewone mense wat in en met 'n verwagting leef. God is daadwerklik betrokke en “beleefbaar” in hulle lewe.

-
- Ons kan ook vra: “Waar sien julle God aan die werk in die gemeenskap?” In die alledaagse dinge wat gemeentelede doen (soos bemoedig, help, gee, gebed, iets doen) sien jy God werk. Verhoorde gebede maak jou bewus van God en die ondersteuning deur gemeenskap tydens teëspoed.
  - Ons wonder hoe julle die gelooflike belewings en getuienisse nog verder kan laat “praat” oor God se hart vir die gemeente en julle gemeenskap. Die stories van hoop en hoe God alreeds aan die werk is, maak soveel positiewe energie los wat die Heilige Gees kan gebruik in die koms van die Koninkryk in die hele gemeenskap: rykes, werkers en die duisende plakkers en vreemdelinge.

Vraag 4: Op watter manier(e) word julle gemeentelede gelei en gehelp om God die Vader, Seun en Heilige Gees te aanbid?

Die eredienste, Bybelstudie geleentheid, Sondagskool, wyksbyeenkomste, kursusse en die omgegroepe is baie sentraal in die meeste van julle beskrywings. Ons as leesspan is ook diep getref deur julle spontane antwoorde. Daar is dus meer as genoeg geleentheid om julle gebedslewe en geestelike lewe te verdiep. Uit julle eie geledere is daar oorgenoeg getuienis dat julle Hom beleef.

Ons as span wonder egter of julle genoeg geleentheid skep by al die geleentheid/byeenkomste om julle behoefte aan betekenisvolle aanbidding nog verder te verryk en toe te pas. Dit blyk uit 'n paar lidmate se reaksie dat daar tog moontlike leemtes bestaan. Party sê ook dat hulle nog nooit so 'n ervaring gehad het nie. Een persoon sê: “Ons kry leiding uit die prediking en kerklike byeenkomste”, en ook “oor die prediking oor die Drie-eenheid” asook “tydens my stiltetyd ervaar ek daaglik dat God groot is.”

As span wil ons suggereer dat julle miskien 'n Eredienswerkgroep aanstel om na die sake te kyk en meer direkte leiding te verskaf om die behoefte aan te spreek. Om die lidmate te begelei in geloofsonderskeiding en met Wandel in die Woord, sou ook kon help. Die beleving van die Drie-enige God sal moontlik so onderstreep en versterk word. Die gemeente en julle gemeenskap sal ook direk daardeur geraak word want 'n gestuurde passie sal deur die Gees bekragtig word om sodoende 'n verskil te maak. Die proses van geestelike onderskeiding sal kan meewerk om meer duidelik te onderskei en te verstaan na wie Hy julle wil stuur binne julle onmiddellike omgewingskonteks.

Vraag 5: Vertel van 'n situasie waarin jy en/of ander mense by 'n probleem of konflik in die gemeente betrokke was, en van die manier waarop dit hanteer is.

Dit is vir ons as leesspan insiggewend dat nege van die vier en twintig respondente nie weet van konfliksituasies nie of nog nooit konflik in die gemeente ervaar het of daardeur geraak is nie. Dit kan aan die een kant as baie positief beleef word en moontlik dui op goeie en stewige verhoudinge en verbintenisse binne die gemeente. Of, dit kan wel 'n duidelike aanduiding wees dat daar nie ruimte daarvoor geskep word nie. Konflik en probleme word dus ontken en/of mense is bang daarvoor. Ons as span wonder of daar nie moontlik onder die oppervlak tog probleme en konflik teenwoordig is nie! Ons wonder ook hoe julle sulke konflik en probleme sal hanteer as dit wel voorkom of opduik?

Aan die positiewe kant is daar wel vyf lidmate wat getuig dat daar tog situasies was waar alles sinvol uitgesorteer was. Probleme en konflik word meesal op 'n Christelike manier in goeie gesindheid benader en opgelos.

Een persoon sê egter: "Kritiek op die predikante is nie reg gefasiliteer nie, leiers en predikante is nie beskerm teen seerkry nie." Iemand anders sê ook: "daar is 'n ongelooflike negatiewe gesindheid onder die mense in die gemeenskap." Huisbesoek is ook 'n saak wat deur twee persone geopper is. Iets wat taamlik negatief oorkom is die opmerking van een van die respondente wat sê: "'n Jongman wou in 'n kerkraadsvergadering sy opinie en idees gegee het, toe word hy stilgemaak en afgekraak. Met ander woorde ons jongmense voel ons het nie 'n sê nie en bly nou maar eerder onbetrokke." Ons hoop dat die leiers kennis dra van die spesifieke saak en dat dit sinvol hanteer gaan word. Die predikant "wat uit sy pad gegaan het om 'n situasie te ontloot" en die feit dat 'n ander situasie "taktvol vanaf die kansel, maar tog ernstig aangespreek" is, is waardevol.

Dit is miskien nodig om net weer te onderstreep dat 'n gestuurde gemeente wat gedurig gesamentlik gaan onderskei waar die Here ons wil gebruik en waarheen Hy ons stuur, noodwendig konflikterende menings gaan teëkom. Julle sal dus met verskillende en kreatiewe oplossings vir die nuwe uitdagings na vore moet kom om voortdurend 'n verskil in julle konteks en in die Koninkryk te maak.

Vraag 6: Wat maak jou angstig oor die toekoms van die gemeente, en wat gee jou hoop?

Dit is opvallend dat heelwat mense bevestig dat 'n paar sake hulle oor die algemeen angstig of negatief maak. Die eerste is die “vernuwing in die gemeente,” “huisbesoek wat nie meer gedoen word nie,” sê twee persone, asook die hoeveelheid lidmate wat onbetrokke is. Daar is ook 'n groot bekommernis oor die min jongmense en die feit dat die jongmense wat die toekoms van die kerk is, so onbetrokke is.

Dit is vir ons as leesspan egter merkwaardig dat die meeste lidmate God steeds beleef as “betrokke”, “God is lief vir die Vallei en is nog steeds hier betrokke.” Ander stel hulle hoop net op God: “Maar dit bly God se kerk en God bly in beheer en dit gee my hoop” asook “Christus sal Sy kerk bou. Ons gemeente is deel van God se plan.” Die feit dat hulle hoopvol is omdat hulle weet Jesus is getrou, wys ook dat hulle God beleef. Dit wys dat die Here besig is om in die gemeente te werk. Dit maak ons as leesspan ook baie opgewonde om te hoor dat daar mense in die gemeente is wat regtig positief werk en glo om sodoende 'n verskil te maak. Dit is mense wat al meer begin onderskei waar die Here alreeds in die gemeente en in julle gemeenskap aan die werk is. Dit word ook beklemtoon deur die “goeie, positiewe vernuwing”.

- Die leesspan wonder hoe julle al meer as God se medewerkers 'n verskil binne julle eie konteks en gemeenskap kan maak. Hoe kan julle saam met die mense buite die kerk en selfs randfigure soos die talle werkers, plakkers en vreemdelinge, nuwe bakens van hoop begin oprig?
- Hier kom 'n hele klomp energie los. Wat sou moontlik die beste manier wees om die energie in belang van die Koninkryk te ontgin en aan te wend? Hoe sou julle as gemeente die randfigure as 'n gestuurde gemeente hanteer?

Vraag 7: Vertel hoe jy en ander voel oor die veranderinge wat die afgelope 3 – 5 jaar in die gemeente plaasgevind het.

Dit is wonderlik om te hoor dat die meeste lidmate die verandering en vernuwing redelik positief beleef. Die gevoel word bevestig deur mense wat sê: “Tegnologie help om die diens meer aanskoulik te maak,” en “inter-aktiewe preek” bring ook veranderinge mee. 'n Persoon sê ook “verandering is goed...jy raak uit jou ‘comfort zone’ maar agterna en as jy aangepas het, in die nuwe situasie, ervaar mens dit as groei.”

As leesspan wonder ons of julle leiers in die gemeente nie meer tyd en aandag kan skenk aan die klomp positiewe energie wat alreeds in die gemeente losgekom het nie. Dit kan onder andere gebeur deur meer kapasiteit in die leiers in te bou. Die “laatkommers” en moeilikheidmakers kan soveel tyd en energie begin steel dat die gemeente en leiers spoed en koers begin verloor. Julle kan moontlik weer gaan vra en onderskei wat julle gestuurde roeping is en wat julle as gemeente van God ontvang het. As dit in die onderskeidings proses weer bevestig word, kan julle meer doelgerig voortbeweeg as ‘n gestuurde gemeente op reis saam met God. Dit is ons opregte gebed dat julle op julle reis iets meer van die groter prentjie van God Drie-enig se plan vir die gemeente, julle gemeenskap en die Vallei sal verstaan.

Vraag 8: Hoe voel jy en ander oor die veranderinge wat in die afgelope 3-5 jaar in die samelewing rondom julle plaasgevind het?

Die meeste mense is aan die een kant ongelooflik negatief en pessimisties. Hulle kla oor “die privaat skool”, “die misbruik van die staatstoelae” en Zimbabwiers, asook die vloed van 2008. Die misdaad, werkloosheid, geweld asook die swak ekonomiese en finansiële situasie maak die mense bekommerd. Die swakker dienste aan die gemeenskap is ook ‘n groot probleem. Dit is nie ‘n lekker, gebalanseerde gemeenskap nie.

Wat ‘n uitdaging!

Talle sê aan die ander kant dat die groei in die area voordele inhou, want dit bring lewe en verskeidenheid en skep nuwe geleenthede.

Ons as leesspan neem aan dat daar ook in die afgelope 3-5 jaar heelwat demografiese veranderinge in die gemeenskap plaasgevind het. Die Zimbabwiërs en trekwerkers asook ander randfigure speel ‘n groot rol in die kultuur van die gemeente en gemeenskap. Daar word ook amper niks of slegs sydelings verwys na die “ander inwoners” en “die geweldige uitbreiding van die swart bevolking” in die omgewing.

- Daar is tog talle ander mense, kleure, kulture, tale en gelowe wat ook as medewerkers kan funksioneer in die samelewing. Dit kan as ‘n bedreiging of as ‘n massiewe uitdaging gesien word. As ‘n gestuurde gemeente behoort die gemeente en die gemeenskap mos aan God-drie enig. Ons glo ook met ons hele hart dat Hy

---

alreeds aan die werk is in die gemeente en julle omgewing. Almal het heling en genade nodig. God, as die Sturende God, wil julle miskien juis in tye soos dié bemagtig en die nodige kapasiteit laat bou, om hier en nou 'n verskil in julle mooi Vallei te maak vir sy Koninkryk.

Liewe broers en susters in Christus die Here, mag God julle seën op julle pad en die reis van geestelike onderskeiding wat vir julle voorlê en aan julle elkeen Sy vrede gee!

Mag die Here jou seën met ongemak oor maklike antwoorde

halwe waarhede en oppervlakkige verhoudings

sodat jy uit die diepte van jou hart kan leef.

Mag die Here jou seën met woede oor onreg, onderdrukking

en die uitbuiting van mense, sodat jy kan werk vir geregtigheid, vryheid en vrede.

Mag die Here jou seën met tranes om te stort vir mense wat pyn,

verwerping, honger en oorlog ervaar, sodat jy 'n hand kan uitreik en hulle pyn in blydschap kan verander.

En mag God jou seën met genoeg dwaasheid om te glo

dat jy 'n verskil kan maak in hierdie wêreld,

sodat jy die dinge sal kan doen wat ander mense dink nie gedoen kan word nie.

AMEN. ('n Ou Franciskaanse seënbede)

Mooiloop.

Die leesspan.